DUCH ZEMĚ LABYRINT FENG ŠUI DUŠE HAVAJ NLP SKROMNOST

BARAKA

časopis pro nový věk

cena 68 Kč zima 1996

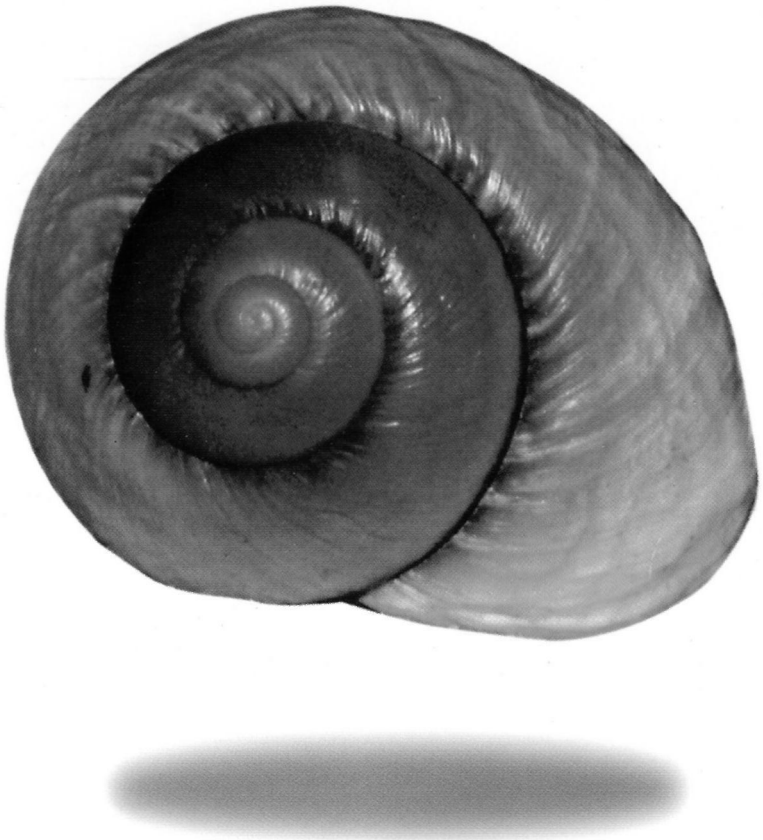

Věčné teď Alana Wattse ¥ Dobrovolná skromnost * Praga mysteriosa
Duch země Posvátný čas * Trialog ¥ Nový věk na Havaji
Gnosticismus # Pocit místa * Feng šui Volání divočiny
Labyrint - pouť k duši Mind machines Meditace na Řípu

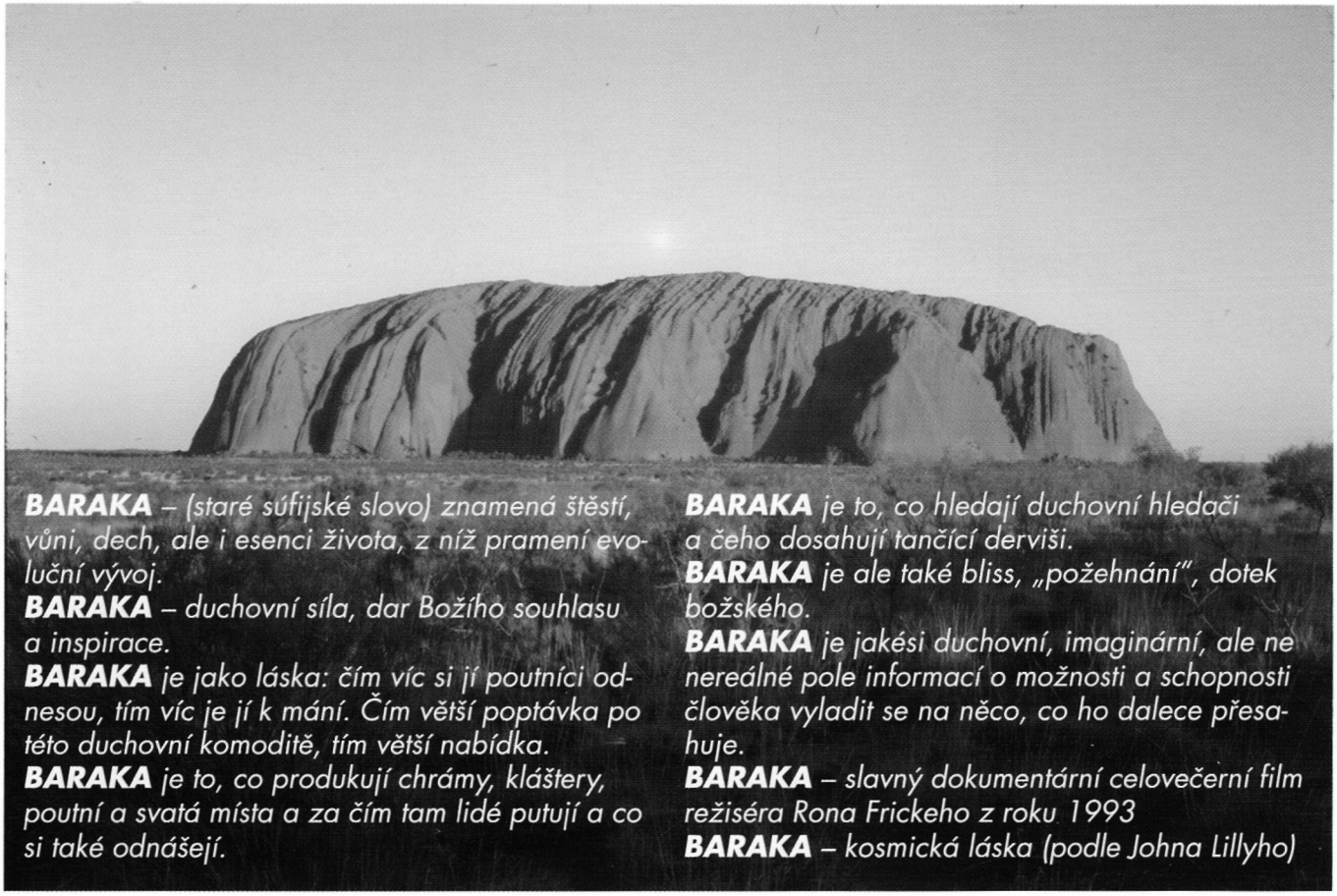

Vážení přátelé,

přiznám se, že je mi MANY líto. Je to jako když pěstujete jablůňku a když už by mohla nést první jablíčka, majitel zahrady, který mezitím zjistil, že víc by se mu líbila hrušeň, ji porazí. Marně mu nabízíte, ať vás nechá o jablůňku se starat dál, že mu klidně dáte část úrody, že je škoda stromek ničit, vždyť může svou hrušeň zasadit a pěstovat dle svého vedle - ne, on jablůňku pokácí.

MANA, časopis rozšířeného vědomí, tedy skončil. Sluší se poděkovat např. Sašovi Neumanovi, Standovi Doležalovi, Romanovi Bendovi a všem dalším, kteří poskytli MANE rozhovor nebo fotografie nebo příspěvek zadarmo, jen za pár čísel časopisu.

MANA je tedy za námi, ať žije BARÁKA. Přiznám se, že jsem neváhal, jestli začít nebo nezačít znovu. Časopis, který by zprostředkovával úžasné informace o změně světa, je třeba. Potěšila mne kladná odezva stálých čtenářů, ale i množství nadšených reakcí z řad mladých a také z tábora počítačových nadšenců. A tak bylo jen přirozené, že se našlo několik přátel, kteří nabídli pomoc: někdo radou, jiný nabídkou půjčky peněz na tisk nultého čísla nového časopisu, další pomohl najít vydavatele.

Nový čtvrtletník BARÁKA, časopis pro nový věk, je tedy na světě. Bude vycházet vždy v době slunovratu a rovnodennosti. Přinese navíc články o kyberprostoru, počítačové hudbě, informace o nových technologiích a médiích. Pro jarní číslo chystáme témata „halucinogeny a kultura" a „humor v duchovnu", a také několik třeskutých materiálů z mezinárodní konference *Kultura, komunikace a nové technologie v* Praze a články o nové počítačové hudbě (Brian Eno). Pro letní číslo připravujeme články na téma „rituál".

Máte-li zájem a možnosti, nápady či zdroje informací, přístup a čas brouzdat po Internetu, a chcete-li se o zajímavé články a náměty (v duchu MANY a BARÁKY) nezištně podělit, neváhejte, ozvěte se, BARÁKA je otevřena všem. Nejste-li nadšenci, nevadí, nebuďte však, zvláště pokud jde o předplatné, příliš pasivní. Vím o spoustě čtenářů, kteří jsou prostě líní vyplnit a poslat složenku. Teď mi zoufale volají, abych jim sehnal to či ono číslo MANY. Není a nebude. Existuje dokonce i opačný, ale pro nás pro všechny stejně negativní extrém: nedávno se mi chlubil jeden nadšený čtenář, že každé číslo MANY vždy dobrodružně sháněl po trafikách v celém Znojmě.

Porovnáte-li cenu předplatitelskou (za jedno číslo 42,—) a maloobchodní (68 Kč), zjistíte, že není co řešit. Všechny časopisy, a zvláště ty „nekomerční", duchovnější, jsou existenčně závislé na předplatitelích. Rada a řešení jest snadné: předplaťte si BARÁKU. Pomůžete sobě i nám.

Přeji Vám hezké čtení a plno vzrušujících inspirativních chvil nad stránkami BARÁKY,

Vlastimil Marek

P. S.: PF '97

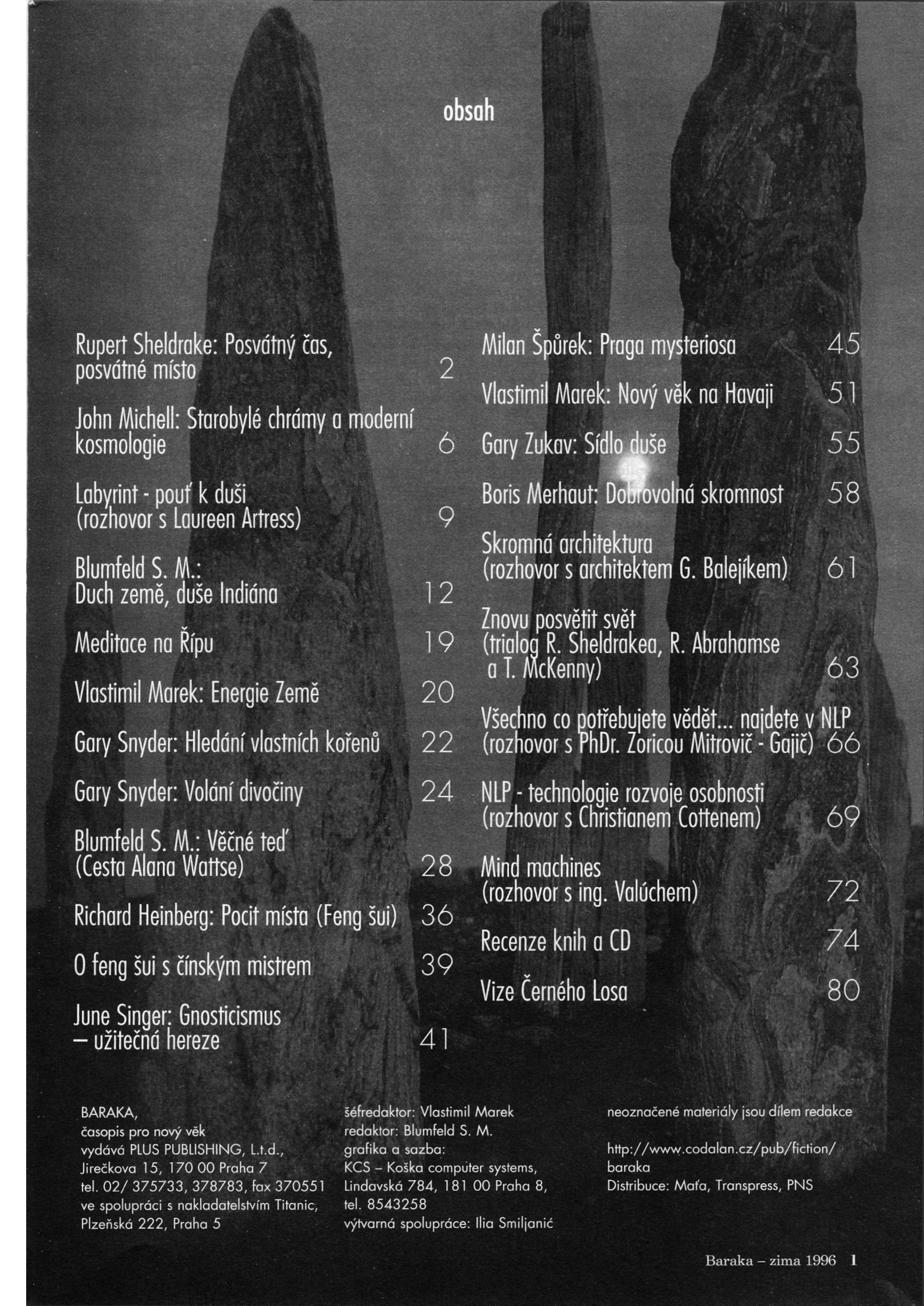

obsah

Rupert Sheldrake: Posvátný čas, posvátné místo 2

John Michell: Starobylé chrámy a moderní kosmologie 6

Labyrint - pouť k duši (rozhovor s Laureen Artress) 9

Blumfeld S. M.: Duch země, duše Indiána 12

Meditace na Řípu 19

Vlastimil Marek: Energie Země 20

Gary Snyder: Hledání vlastních kořenů 22

Gary Snyder: Volání divočiny 24

Blumfeld S. M.: Věčné teď (Cesta Alana Wattse) 28

Richard Heinberg: Pocit místa (Feng šui) 36

O feng šui s čínským mistrem 39

June Singer: Gnosticismus – užitečná hereze 41

Milan Špůrek: Praga mysteriosa 45

Vlastimil Marek: Nový věk na Havaji 51

Gary Zukav: Sídlo duše 55

Boris Merhaut: Dobrovolná skromnost 58

Skromná architektura (rozhovor s architektem G. Balejíkem) 61

Znovu posvětit svět (trialog R. Sheldrakea, R. Abrahamse a T. McKenny) 63

Všechno co potřebujete vědět... najdete v NLP (rozhovor s PhDr. Zoricou Mitrovič - Gajič) 66

NLP - technologie rozvoje osobnosti (rozhovor s Christianem Cottenem) 69

Mind machines (rozhovor s ing. Valúchem) 72

Recenze knih a CD 74

Vize Černého Losa 80

BARAKA,
časopis pro nový věk
vydává PLUS PUBLISHING, L.t.d.,
Jirečkova 15, 170 00 Praha 7
tel. 02/ 375733, 378783, fax 370551
ve spolupráci s nakladatelstvím Titanic,
Plzeňská 222, Praha 5

šéfredaktor: Vlastimil Marek
redaktor: Blumfeld S. M.
grafika a sazba:
KCS – Koška computer systems,
Lindavská 784, 181 00 Praha 8,
tel. 8543258
výtvarná spolupráce: Ilia Smiljanić

neoznačené materiály jsou dílem redakce

http://www.codalan.cz/pub/fiction/baraka
Distribuce: Mafa, Transpress, PNS

Rupert

Posvátný čas,

Žijeme na určitých místech, věci se dějí na určitých místech. Rozdílné vlastnosti různých míst a různého času rozeznáváme každý z nás - stačí např. pomyslet na rozdílný pocit z místa, kde pracujeme, nebo kde bydlíme, nebo na rozdíl mezi městem a vesnicí, mezi dnem a nocí, vánoci a velikonocemi. Všechno má svou kvalitu a vzbuzuje určité emoce, pocity, obyvatelské postoje a stavy mysli.

Naše zkušenost kvality určitého místa je samozřejmě ovlivněna našimi emocemi, zájmy, osobními vzpomínkami i biologickým, kulturním a náboženským dědictvím. Je ale ovlivněna také samotným místem a časem. Lidská zkušenost bytí je výsledkem vlivu všech těchto faktorů. Naše zkušenost místa není v tomto smyslu „objektivní", není změřitelná. Má sociální, kulturní a náboženské dimenze, stejně jako unikátní osobnostní aspekt. Podle teorie formující příčinnosti jsou vědomá i nevědomá paměť místa a času silně ovlivněny morfickými rezonancemi.

Mechanistická věda nám o kvalitách místa a času moc neřekne. Eliminuje lidský prvek a modeluje realitu jen ze změřitelných kvalit. Předpokládá, že i abstraktní kvality, jako je hmota, energie, teplota, se chovají podle věčných fyzikálních zákonů, které jsou všude a vždy neměnné. Dopadá to tak, že vědecké experimenty se konají jen v několika určitých centrech, např. v Berkeley, Cambridge, Cameroonu, na Bali, v místech s určitými kvalitami a jsou obvykle prováděny v pracovních dnech.

Výsledky vědeckých experimentů jsou stále stejné, protože se opakují v izolovaných podmínkách, vypovídají pak ale jen o velmi omezených aspektech, a ignorují vše, co nemůže experimentátor kontrolovat.

Přímá životní zkušenost, ne tedy její omezená abstrakce, nás ale provází celým životem dnes a denně. A je to zkušenost velmi hlubinná, včetně kulturního dědictví, vztahů ke světu, ve kterém žijeme. Nemáme-li žít v jakémsi schizofrenním rozporu, měli bychom nalézt způsob, jak tyto dva rozdílné světy, svět vědy a svět životní zkušenosti, propojit. Mechanistická věda nám v tom moc nepomůže. Své slovo by v tomto procesu integrace měla říci holistická věda budoucnosti. Hypotéza Gaia je v tomto smyslu prvním krokem.

Sezónní festivaly

Nejsamozřejmějším způsobem, jakým je lidský život svázán se Zemí a nebem, jsou sezónní festivaly, které dodržují společnosti na celém světě. Jsou svázány s určitými slunečními, měsíčními, vegetativními či zvířecími cykly. Dokonce i život v dnešních velkoměstech je těmito festivaly stále řízen.

S ročními cykly je svázán život pastevců, rolníků, lovců. Jsou neoddělitelnou součástí sezónních cyklů přírody. Festivaly vyjadřují ceremoniální formou tuto spoluúčast celé sociální skupiny na rytmech světa živých bytostí.

V předkřesťanské Evropě se například slavily svátky nejdelších a nejkiatších dnů v roce a dny rovnodennosti (všechny tyto posvátné slavnosti byly zahrnuty i do křesťanství). Slavily se svátky ohně (začátky listopadu, února, května a srpna). Na počátku listopadu slavili Keltové začátek nového roku, a ten se pak stal svátkem Všech svatých, atd.

Témata velkých festivalů byla archetypálně stejná — smrt starého a zrození nového, oslava plodnosri lidí, zvířat, země. I dnešní festivaly ve velkých městech obsahují tradiční rituální kvality.

Rituály a morfická rezonance

Rituály, ať už je to festival, oslava narození, svatba nebo pohřeb, dodržují všechny společnosti. Všeobecným rysem všech takovýchto rituálů je jejich konzervativnost. Jsou dodržovány přesné postupy a zvyky chování. V mnoha případech i ceremoniální archaický jazyk (koptská liturgie stále používá staroegyptštinu, brahmáni v Indii stále používají sanskrt).

Dodržováním rituálních pravidel se minulost stává přítomností. Současní účastníci rituálu jsou svázáni s těmi, kteří je předešli - s předky, a v jistém smyslu i s primárními tvořivými principy, které rituál připomíná a oslavuje.

Proč jsou rituály tak konzervativní? Proč lidé na celém světě věří, že pomocí dodržování pravidel rituálu se tak spoluúčastní jakéhosi vyvolávání a zpřítomnění posvátného času? Přirozenou odpovědí na tyto otázky je teorie morfických rezonancí. Pomocí morfické rezonance rituál skutečně přináší minulost do přítomnosti. Současní účastníci rituálu jsou skutečně jaksi napojeni na minulé účastníky téhož rituálu. Čím větší podobnost mezi tím, jak je rituál vykonáván dnes, a tím jak byl vykonáván v minulosti, tím silnější je pocit propojenosti a spojení mezi minulými a přítomnými účastníky rituálu.

Měnící se kvality času

Jsme subjekty sociálních a kulturních aktivit, které vycházejí z našeho rozdělení dne a kalendáře, stejně jako cyklických změn dne a noci. Pracujeme od - do, v sobotu a v neděli odpočíváme. Mnohé země slaví své svátky - den nezávislosti, osvobození, den vzniku státu, které mají určité kvality sezónního festivalu. Amerika slavi-

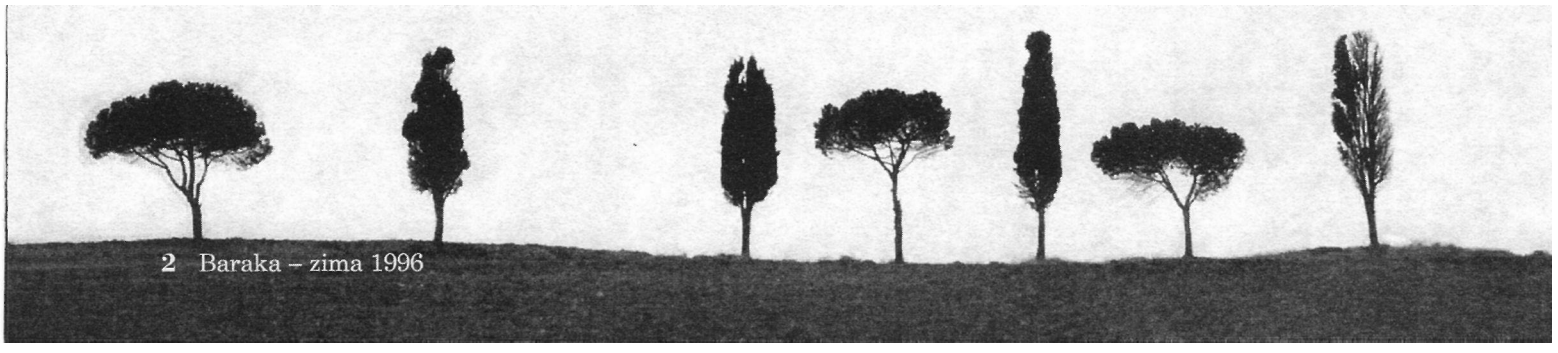

heldrake

posvátné místo

la 500 let objevu světadílu Kryštofem Kolumbem, blížící se konec tisíciletí přináší úvahy o začátku nové éry atd.

Tyto oslavy nám připomínají, že žijeme nejen čas cyklů, ale také čas historie. Historický čas má kumulativní kvality. Římský kalendář byl počítán od data založení města, židovský kalendář od data pomyslného počátku světa, křesťanský kalendář od doby natození Krista, muslimský kalendář od doby, kdy prorok odešel z Mekky do Mediny, atd. Analogicky počítáme věk člověka, který zahrnuje proces dospívání, zrání a stárnutí. Každá doba byla kdysi mladá, rostla a zrála a umírala, tak jako strom, zvíře či člověk. Impéria vznikají i zanikají. Prožívá dnes západní civilizace svůj počátek zániku? Přeroste ekonomická a politická síla Japonska a dalších zemí Dálného východu do globálních rozměrů? Diskutuje se o tom a například v Británii převládá nostalgie, zatímco v Asii optimismus.

Evoluční teorie života, spolu s geologickým dělením času, rozděluje život na éry a periody a prodlužuje jej na celou biosféru. Planeta se také vyvíjí a kvalita dneška je velmi rozdílná od doby mikrobů nebo dinosaurů: to, co se může stát dnes, se velmi liší od toho, co se mohlo stát tehdy. Od 60. let se náš pocit historického času začal rozšiřovat do celého vesmíru, jakéhosi stále se vyvíjejícího gigantického organismu, staršího 15 miliard let.

Všeobecně se dá říci, že kvalita času, který žijeme, záleží na rozvoji větších otganizovaných systémů, ve kterých žijeme. Matematicky čistý, stále stejně uplývající čas neexistuje. Čas povstává uvnitř rozvíjejícího se systému. Embryo se vyvíjí do své dospělé formy a prochází řadou rozdílných stádií s rozdílnými kvalitami. Zjednodušeně řečeno, čas je vnitřně spjat s vesmírem jako celkem, ale také se všemi vyvíjejícími se systémy.

Idea odlišných časových kvalit je úzce spjata s principem astrologie, která se snaží tyto měnící se kvality času charakterizovat. V Indii jsou dodnes data svateb a důležitých událostí vybírána podle astrologických měřítek. V její společnosti je hluboce zakořeněn pocit, že určitá doba je pro určité činnosti vhodnější.

Kvalitu času také prožíváme i díky jakémusi „duchu" času (v němčině Zeitgeist). Nikdo neví, proč mají různá údobí historie různé nálady a různé módy. Duch 60. let se velmi liší od duchu Reaganovy éty. Ani věda není vůči těmto změnám nálad kulturního klimatu imunní: jako jiné sociální aktivity, i ona je jimi „zabarvena" a na druhé straně jim také přispívá.

Duch doby není vázán jen na určité kultury a ekonomické systémy, ale závisí i na vzájemných vztazích v širších přírodních podmínkách celé planety a jejího okolí. V kontextu evoluční kosmologie pak má přímo kosmické dimenze. Univerzální duch doby brzy po velkém třesku byl zcela jistě velmi odlišný od duchu doby panujícímu ve sluneční soustavě dnes. Měnící se kvality času umožňovaly vznik nových forem evoluční tvořivosti a nové formy a vzory se pak mohly opakovat. Měnící se duch kosmického času pak závisí na růstu a vývoje celého vesmíru, a to zase umožňuje, ve směru šípu času, jeho evoluční proces.

DUCH MÍSTA

Kvality určitého místa jsou tradičně spojovány s termínem „genius loci". Slovo „duch", ve smyslu duch místa, zde má dva spojené významy: jednak pocit, atmosféru nebo charakter, ale také neviditelnou bytost s vlastní duší a osobností. Je obtížné oddělit jedno od druhého, protože druhý význam může být považován za personifikaci prvního. Někteří lidé tvrdí, že na takovém místě zažívají pocit přítomnosti nějaké bytosti. Jsou to pouhé psychické projekce? Nebo to je intuitivně vnímaná živoucí kvalita konkrétního místa, ktetá má skutečně jisté rysy osobnosti?

Takováto místa spojená s přítomností přírodních duchů se vyskytují poblíž vodopádů, pramenů, v hustém lese, na poušti, u řek nebo v močálech, pod různými stromy, v horách nebo na mořském pobřeží. Duchové těchto míst dostávali mytologická nebo žánrová jména: nájady byly spojeny s vodou, dryády se stromy a lesy, oreády byly víly hor, nereidy mořské panny. Srovnatelné kategorie přírodních duchů lze rozeznat v mnoha tradičních kulturách po celém světě. Jak k nim přistupovat?

Archeolog T. C. Lethbridge navrhuje vnímat je ne jako bytosti, ale jako jakási pole. Kvality takového pole, například spojeného s vodopády, jsou přisuzovány nájádám, tedy „nájádovému poli". Na první pohled jde jen o další obskurní tetminologii, ale myslím si, že tahle idea stojí za povšimnutí. Pole jsou regiony vlivu, a v obecném smyslu tento termín vyhovuje. Jaký druh pole tato pole mohou být? Jistě to jsou pole prozatím fyzice neznámá, i když elektromagnetické pole tu jistě také bude mít svůj vliv. Zdá se však, že i tady je vhodné uvažovat o poli ve smyslu morfického pole. Takovéto pole je asociováno se sebeorganizujícím systémem na všech úrovních, hierarchicky uspořádáno. Jestliže konkrétní místo má své morfické pole, pak toto pole musí být součástí jiných, vyšších polí, jako je pole říčních systémů a horských hřebenů, a ty jsou součástí pole poloostrovů a kontinentů a nakonec jsou všechna tato pole součás-

tí morfického pole planety Země a celé sluneční soustavy.

Když jsem o tom začal uvažovat, váhal jsem aplikovat systém polí i na tuto oblast, protože se mi to zdálo příliš. Pak jsem si ale uvědomil, že sám koncept pole je vždy původně spjat s místem. Zahrnuje metaforické prodloužení každodenního významu slova pole jako místa určité aktivity — jako pole pšenice, válečné pole, uhelné pole. Širší smysl označuje areál či sféru akce, operace nebo vyšetřování a předznamenává použití slova pole ve fyzice. Když toto slovo *(field)* použil v roce 1830 Faraday pro svou teorii magnetismu a elektřiny, ne náhodou sáhl po slově, které původně pochází ze sraroanglického *feld, folde,* a které znamenalo zemi, půdu. Fyzikální teorie pole naznačuje fakt, že pole *jsou* místa.

Představa duchů míst jako morfických polí implikuje ta konkrétní místa, která jsou předmětem motfické rezonance s jiným podobným místem v minulosti. Tato dědičná kvalita míst, tradičně vyjadřovaná v termínech přírodních duchů, se skutečně vyznačuje charakterem kolektivního charakteru a paměti. Takováto místa navíc rezonují se svými vlastními vzpomínkami z minulosti. Proto tam vzniká morfická rezonance a proto se určité vzory specifické aktivity odehrávají jen v létě, protože rezonují s podobnými vzorci aktivit, které také kdysi proběhly a probíhaly v létě.

Paměť hraje důležitou roli i v reakcích zvířar a lidí na určitá místa. Když člověk na takovéto místo vstoupí, paměť toho místa nebo paměť události, která se na tom místě odehrála, má tendenci ovlivnit současnou zkušenost tohoto místa. Navíc, díky motfické rezonanci, paměť bude ovlivněna i kolektivní pamětí a člověk se tak může vyladit na minulé zkušenosti prožité na tom místě lidmi kdysi v minulosti. Samozřejmě, ne všechny takové zkušenosti jsou příjemné a dobré. Existuje značný počet míst, na kterých byl někdo zavražděn či popraven, a o kterých se tedy říká, že jsou strašidelná a nebezpečná.

Zkušenost určitého místa tedy zahrnuje, v kontextu s morfickou rezonancí, jak paměť, spjatou s oním místem, tak vzpomínky předchozích zážitků konkrétního člověka s konkrétním místem, ale i vzpomínky jiných lidí, spjaté s tím místem. Kvalita, či atmosféra místa nezávisí jen na tom, co se tam odehrává v přírodnosti, ale také na tom, co se tam odehrálo v minulosti, a také na způsobu, jak se to odehrálo. Tyto principy platí všeobecně, ale zvláště intenzívně na místech, která lidé považují za posvátná.

POSVÁTNÁ MÍSTA

Po celém světě jsou určitá místa považována za posvátná. Jsou to místa přírodní, jako prameny, hory, háje nebo pahorky, nebo to jsou místa, kde stojí megalitické kameny, kamenné kruhy či řady, nebo hroby, chrámy, kostely a katedrály. Volba místa pro výstavbu takové stavby nebyla náhodná a odvisela od určitých kvalit místa. Orientace staveb také závisela na přírodních aspektech - např. slunovtatové linii na horizontu, nebo byla nasměrována určitým směrem (mešity jsou orientovány směrem k Mecce). Většina evropských katedrál byla postavena na místech předkřesťanských posvátných stanovišť.

Mnohá takováto místa jsou uctívána pro to, co se tam odehrálo v minulosti: různá zjevení, mystické zážitky, nebo se tam narodil nějaký hrdina či světec, nebo tam žil, nebo zemřel, nebo tam jsou pochovány jeho ostatky. Co se stalo v minulosti, může v jistém smyslu zůstat uchováno a opět se zjevit a tak se stát jakýmisi dveřmi k zážitku, který otevírá svět jiné dimenze, kde neplarí obvyklá omezení prostoru a času. Posvátné místo není nikdy izolováno: je vždy spojeno např. s rostlinou, zvířetem, ročním obdobím, stejně jako mýtickou postavou, která tam žije a řve či něco vytváří. Na takovémto místě se konají cetemonie a rituály.

Posvátná místa jsou jasně oddělena od světa profánního určitými uznávanými hranicemi. Když lidé tyto hranice překročí, mohou sdílet určité síly a spojit se s posvátností místa. Mojžíšovi bylo nařízeno sundat boty v úctě k posvátné půdě před hořícím keřem na hoře Fíoreb. Mohamed poprvé uslyšel recitující hlas archanděla Gabriela v osamělé jeskyni hory Hira poblíž Mekky. Kaple v údolí Forge je civilní panteon zbudovaný na posvátné půdě. Kopec Culmorah v Palmyře je posvátným spojením mormonů s minulostí. Indiáni uctívají horu Rainer jako horu — Boha. Tato víra v posvárná místa je přítomna ve všech náboženstvích, včetně křesťanství, a posvátná místa se vyskytují na celém světě. V Evtopě jsou známy Lurdy ve Francii, Fatima v Portugalsku, Medžugorje v bývalé Jugoslávii.

ŽÍT V HARMONII S MÍSTEM

Ve společnostech, kteté rozdílné kvality míst uznávají, se vesnice, města, kostely, domy a hroby staví na pečlivě zvolených místech ne podle konvence, ale podle vzájemné harmonie kvalit místa a okolí. Umění takto vy-

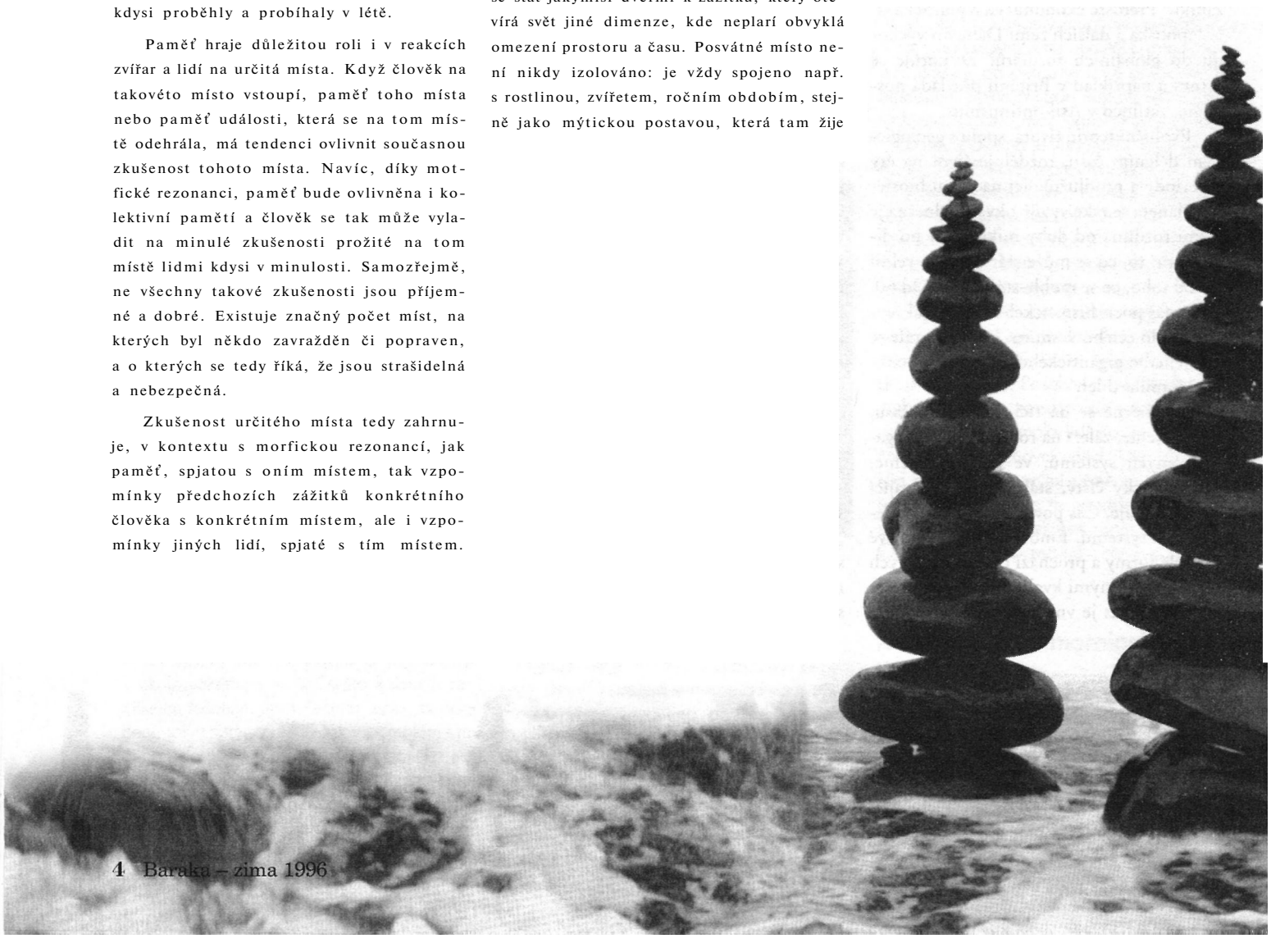

bírat místa ke stavbám se nazývá géomancie (doslova věštění země). Nejznámější formou géomancie je čínský systém feng šui (znamená to vítr a voda). Mistři feng šui např. v Hong Kongu nebo jinde v Číně praktikují své umění za horentní sumy a ne jen radí, kde a jak postavit a orientovat dům, ale také určují umístění a orientaci oken, dveří a vybavení místností nábytkem a dalšími doplňky tak, aby život v takovémto domě a různé aktivity v něm probíhaly v dokonalé harmonii.

Feng šui je založen na víře, že každé místo obsahuje jistá topografická znamení, vzory či proudy energií, a že člověk by tyto proudy měl respektovat a přizpůsobit se jim. Tvar kopce, směr potoka a převládajících větrů, výška a tloušťka plotu, pozice stromů, cesty, mostu htají ve feng šui stejně důležitou roli jako vliv slunce, měsíce, planet a hvězd. O feng šui můžeme uvažovat jako o systému, který interpretuje pole určitých míst a umožňuje tak nalézat praktická rozhodnutí.

V Evropě byla také pradávná výstavba kostelů a posvátných staveb výsledkem mnoha intuitivních, praktických a symbolických uvažování a myšlenek, ač nebyly tak systematicky zpracovány jako ve feng šui. Moderní výzkumníci, kteří zkoumají záhady země, zjistili, že místa, zvolená pto stavbu chrámů jsou často spojena se zvláštními proudy zemních energií, rozeznatelných pomocí proutku či virgule. Podsrata těchto zemních energií a vyzařování je pro současnou vědu právě tak nepochopitelná a obskurní, jako samo prourkařství. Není ale pochyb o tom, že některá místa jsou pto život člověka příznivější než jiná, a bylo by naivní pominout možnost, že podzemní vzory aktivit mohou ovlivňovat kvalitu místa.

V mnoha částech světa se dodnes při počátku stavby konají různé rituály. Je málo známo, že přesný okamžik slavnostního výkopu při stavbě Greenwichské observatoře (na nultém poledníku) určil královský astronom John Flamsreed. První kopnutí či bodnutí do země je spojováno se symbolem propíchnutí hlavy draka, hlídajícího místo. Na mnoha místech se v takové chvíli konají i symbolické oběti. Ještě v roce 1895 byla do základů metodistické kaple v Cambridgeshire zazděna hlava koně, a celý kůň je od roku 1913 zazděn v základech fotbalového stadionu klubu Arsenal v Londýně. Poklep na základní kámen je možno vidět i dnes.

Většina moderního svéra však dnes trpí jakousi geomantickou amnézií. Myšlenka, že by výběr místa a rituál při započetí stavby měl vylepšit hatmonizaci člověka a jeho stavby s místem je dnes považována za pověru. Když pak dojde k nějakému neštěstí, označuje se to za pouhou smůlu. Moderní architektura zlomila tradiční pouta s minulostí a produkuje budovy v duchu mechanistické vědy. Podle Le Corbusiera jsou domy „stroji na bydlení". Prakticky nikdo z moderních architektů neví nic o geomancii nebo tradičních ideálech harmonického života. Důsledky jsou patrné všude kolem nás.

OD TURISMU K POUTÍM

Ačkoliv duch místa je nemožné zjistit a analyzovat v termínech mechanistické vědy, jeho význam je oceňován a tušen turisty, kteří posvátná místa hojně navštěvují jak pro jejich kvality, tak pro jejich historii. Turismus je moderním průmyslem, kterým prochází miliony dolarů. Mnohá posvátná místa turisty přitahují jako magnet. V Anglii to je Stonehenge, Glastonbury, Iona, v Egyptě chrámy, hroby a pyramidy, ve Francii jeskyně v Lascaux či kostely jako v Chatttes, v Mexiku mayské chrámy, stejně jako chrámy v Indii a na Bali.

Turismus je jakási nevědomá forma poutí. Většina turistických atrakcí dneška byla poutními místy v minulosti. Avšak zatímco poutníci navštěvovali tato místa, aby jim vzdali hold a úctu, turisté jsou jen povtehní pozorovatelé. Poutníci oceňují posvátné kvality místa a provozují na nich své duchovní cvičení. Přidávají místu svou sílu. Turisté sílu místa rozmělňují.

Na poutích je nejdůležitějším aspektem úmysl. Jdeme-li na posvátné místo jako poutníci, jdeme v naději, že budeme posvěceni a inspirováni, a vzdáme za to díky. Svůj úmysl můžeme posílit četbou historek, které se k tomu místu či stavbě váží. Sama cesta je součástí poutě. Na konci poutě je třeba jít pěšky. Sjednotit se v tytmu chůze a být tak schopen vyladit se na kvality místa. Většinou je třeba jít kolem dokola, ve směru hodinových ručiček, a vycentrovat se. V některých tradicích (tibetský bon, muslimové v Mecce) se chodí opačným směrem. Při vstupu na posvátné místo se něco symbolicky obětuje (svíčka, vonná tyčinka), a lidé se tam modlí. Většinou si pak přinášejí domů něco na památku, co mohou sdílet s jinými (posvátnou vodu, posvátný obrázek).

Domnívám se, že by se mnohé věci změnily, kdybychom začali na podobná místa chodit ne jako turisté, ale jako poutníci. Obohatilo by nás to jak osobně, tak kolektivně. Transformace turismu v poutě by snad mohla hrát značnou roli v procesu resakralizace Země.

(8. kapitolu z knihy Znovuzrození přírody, vydané v roce 1990, přeložil V. M.)

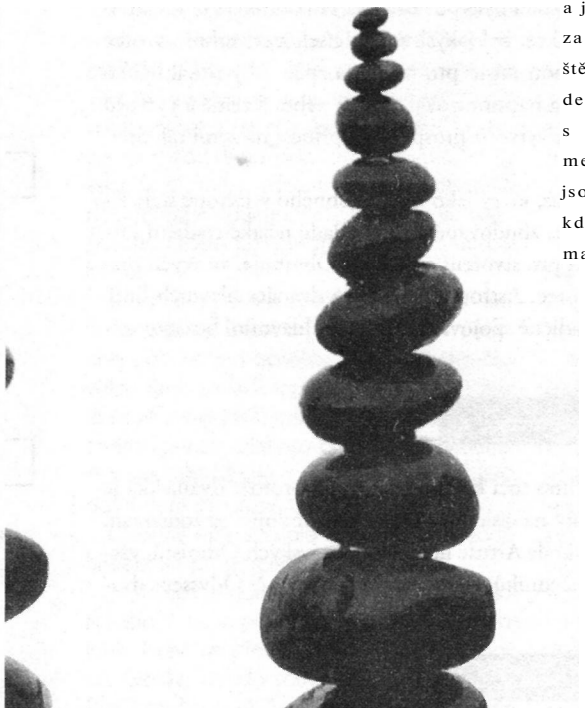

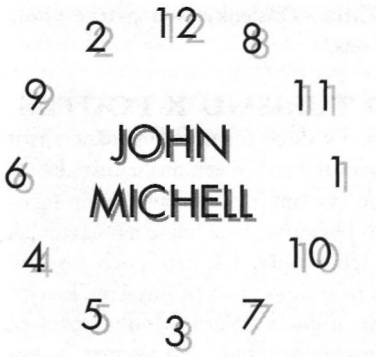

John Michellje autor téměř dvacítky knih o kosmologii, posvátných místech světa či starobylých kulturách. Vyzná se v posvátné geometru, astroarcheologii, staré metrologii, křesťanské gnozi, geomancii atd. Klíčovým tématem Jeho tvorby Je vztah a napětí mezi ortodoxními a kacířskými trendy různých náboženství. Díky rozekrucidnské konferenci se v roce 1995 dostal do Českého Krumlova a s dětským nadšením typického vědce neúnavně pobíhal středověkými uličkami a radoval se ze zbytků dědictví minulosti.

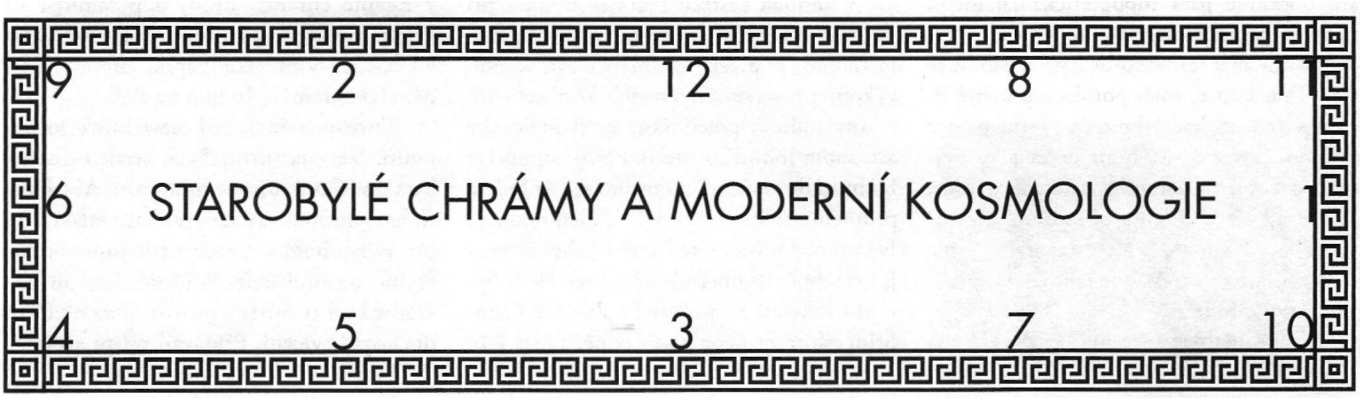

→ Často se zmiňujete o „kosmickém chrámu". Jakou roli a symboliku takový chrám reprezentoval?

← Michell: Kosmický chrám byl symbolem pro totalitu, obrazem vesmíru ale i jeho mikrokosmu, lidské podstaty. Měl reprezentovat celek stvoření: ptoto byl založen na numerické kosmologii, kterou jsem se zabýval dlouhá léta, a která byla považována za kodifikaci té kreativity, díky které, ve snu, Stvořitel stvořil vesmír. Chrám nebo jiná podobná starobylá konstrukce, byl jakýsi vzorec čísel, a od tohoto vzorce se odvíjela chrámová geomettie, rozměry a harmonie, protože účelem chrámu bylo poskytnou místo pro hudbu a zpěv. Aby rituál byl co nejefektivnější. Zároveň sloužil chrám jako image universa, jako rámec, který by přitahoval a harmonizoval energii nebes a země a vytvořil mezi těmito prvky fúzi, která je zmiňována v esoterické vědě (např. o chrámu v Jeruzalémě): vytvořit ptospetitu a přinést na zemi ráj. Stejný ráj, který má zaručit i Grál.

Dám Vám příklad takového kosmického chrámu: Stonehenge. Ten nádherný anachronismus, který jako nic podobného v Evropě stále žije svůj, nebo nějaký jiný čas. Stonehenge můžeme vnímat jako příklad kosmického chrámu, zbudovaného na základě nějaké tradiční formule, tradiční kosmologie, ktetá zasahuje napříč civilizacemi a vskutku se zdá být inspirací pro stvoření civilizace. Obsahuje, ve svých rozměrech, vztazích poměrů a čísel a z nich vyplývající harmonie, tehdejší kosmologický vzorec. Astronomicky je to dvanáct hlavních linií, dvanáct extrémních pozicí slunce a měsíce, ale také dedikace dvanácti bohům, kteří byli tradičně spojováni s dvanácti hlavními božstvy vesmíru.

→ Vy jste objevil další chrámy, jejichž ústřední kosmologické poselství se točí okolo číslovky dvanáct.

← Michell: Ano. Jestliže v takových chtámech pátráte po nějakém kódu, zjistíte, že se všechno točí kolem dvanáctky, protože dvanáctka je číslo, které vytváří rámec. Staré záznamy, historie ideálních společností a další jsou založeny na čísle dvanáct, korespondující se zodiakem. Všechny revivalistické skupiny, v časech Platona, Ježíše, v dobách Renesance, nebo za časů ktále Artuše nebo skandinávských Odinistů, všechny se sdružovaly na základě ústřední postavy a dvanácti stoupenců - Ježíš měl dvanáct učedníků, stejně jako ktál Artuš či Odysseus dvanáct rytířů či druhů, atd.

→ Kostel, to nebylo jen místo uctívání. Tehdy hrál důležitou roli v mnoha jiných oblastech života... nešlo jen o to strávit v něm hodinu v neděli na mši...

← Michell: Všechny chrámy jsou postaveny jako místo vzývání a uctívání a jako takové místo skutečně fungovaly. Zajisté se naši předkové nespokojovali pouze s touto formou návštěvy chrámu. To, co se v chrámech odehrávalo, určité propracované rituály, bylo zamýšleno jako forma magické invokace, a vše v chrámech sloužilo k tomu, aby se proces invokace co nejvíce zefektivnil. To je vtěleno do čísel a proporcí každého chrámu. Například chrám dedikovaný duchu země je postaven okolo číslovky sedm, tak zvaného panenského čísla, jak tvtdili pythagorejci, jediného čísla, které je v rámci desítky nenásobiitelné a nerodí. Číslo šest je číslem solárním, a dvanáctka naznačuje chrám všech bohů. Chrámová architektura, jeho plány a rozměry byly konstruovány tak, aby vyhovovaly určitému typu hudby, ktetá v něm byla provozována, a která zase sloužila invokaci určitých principů.

Chrám nebyl jen sociálním centrem, jak kosrely obvykle bývají, ale místem pro prosperitu a přežití komunity vitálně důležitým. V neposlední řadě chrám udržoval v harmonii všechny společenskě a přírodní procesy. Představuji si, že když Stonehenge fungoval, sloužil jako nástroj vylaďování společnosti na kosmické rytmy, jinými slovy, udržoval lidi naladěny na přírodu a život na té nejdokonalejší možné úrovni. V tehdejších idealizovaných společenstvích, řízeným institucionalizovanými chrámy, lidé nežili, jak nám tvrdili marxističtí historici, na základě podřízenosti. Chtěli žít, tak jak lidé vždy chtějí, na úrovni heroické, a chtěli prožívat ty nejintenzívnější zkušenosti, které jim jejich prostředí umožňovalo.

Jedním z aspektů tohoto trendu byl neustálý koloběh festivalů. Platon tvrdil, že ideální společnost by měla vyznávat 365 odlišných festivalů ročně. Tak by bylo umožněno, aby každý aspekt lidské přirozenosti měl svůj den a byl ve sptávný čas oslavován. V takových dnech byly lidské nepřirozenosti - opilost, sexualita a jiné - dovoleny stejně tak, jako festivaly zdrženlivosti, nevinnosti atd., aby tak lidé různým nepřirozeným touhám a obsesím nepodléhali.

→ Iamblich tvrdil něco podobného o falických festivalech…

← Michell: Povolit uzdu a zabránit tak větší pohromě? (Směje se). Myslím si, že tehdy nebyli lidé tak posedlí sexem jako my dnes, aby musel problém sexu řešit nějaký festival. Domnívám se, že hlavní smysl těchto tradičních typů ideálních společností byl umožňovat prožívat totalitu lidské přirozenosti na té nejvyšší úrovni, v bezpečí a jednoduše.

→ Byly nějaké časy, kdy byla idea kosmického chrámu více manifestována?

← Michell: Je to stejné jako u tradiční nebo esoterické filosofie. Dá se tu hovořit o něčem „peremálním", věčném, i když kulminujícím v rozdílných dobách. Počátky kultury či civilizace jsou vždy zahaleny tajemstvím. Proč lidé přestali kočovat a usadili se na jednom místě, předtím po tisíce let neznámém? Proč na počátku každé civilizace existoval určitý zákon, kterým se pak ta civilizace řídila? Sám materiální vývoj pak v tomto ohledu nehtaje toli - z duchovního a kulturního hlediska ta která civilizace už jen upadala. Co tedy bylo na počátku civilizace? Co inspirovalo její založení?

Už Platon se vyptával lidí, jak jejich kultuta a jejich zákony začaly, a jedinou odpověď, ktetou vždy dostal, byla stále stejná: dostali je od Boha. Vyptáví proto příběh o tom, že na počátku byli lidé řízeni přímo bohy, a já si myslím, že referuje o dobách kočovníků, kteří byli ovládání přímo duchy přírody. Když pak bohové odešli, pokračuje Platon, instruovali některé stařešiny a řekli jim, že jejich kultura bude prosperovat tak dlouho, jak dlouho bude dodtžovat zákon, který dostali. Tento zákon byl v základě vždy stejný, založený na určitém čísle, kosmickém zákonu. Kodifikoval a rozděloval společnost rituálně a numericky. Například rozměry polí ve Walesu vytvářejí určitá čísla, a každý muž vlastnil tolik a tolik akrů, stejně jako každá rodina, a několik rodin vytvářelo komunitu. A ačkoliv jejich život vypadá z dnešního hlediska velmi sevřený a přísně omezený, v samotném rámci, určovaném číslovkou dvanáct, byl lidský život pravděpodobně velmi svobodný a lidé si ani neuvědomovali, že jsou nějak kontrolováni. Myslím že to kněží dělali velmi dobře, když šířili jakési „okouzlení" zázrakem života a přírody, a dovolovali lidem žít co nejblíže životním, kalendářním a přírodním cyklům, a zároveň dodržovali přísnou kontrolu.

→ Ve své knize jste napsal, že první křesťanští gnostikové hledali prastarou moudrost kánonu. Nepodařilo se jim to nebo se to někde pokazilo?

← Michell: Gnostikové byli určitě obeznámeni a pyšní na esoterické vědy antiky a zcela jistě v ně věřili. První ráze křesťanství umožnila obnovit fragmenty pradávného světa pod symbolismem křesťanství. To samo pak bylo jakýmsi revivalem, rekonstitucí antického světa řádu a bratrstva pod astrologickým znamením. Jenže již z počátku hnutí upadlo do pasti autoritářství a to, co začalo jako revolta proti Římu a jeho materialismu, brzy přerostlo do římské církve, a ta brojila proti starým věděním. Církve zničila mnoho záznamů a odmítala cokoliv předkřesťanského.

→ Jestliže chrám reprezentuje image kosmu, jak to koresponduje s kosmologickým přístupem moderní vědy?

← Michell: Dnešní věda zkoumá něco docela jiného než zkoumala věda tradiční. Dnes vědci zkoumají inovaci, vynalézají a zvyšují produktivitu technologie a zajímají se tak jen o jeden aspekt lidského vnímání světa. Dnešní věda má svá pravidla, své hranice, a cokoliv leží mimo ně, je ignorováno. Zabývá se tedy jen jednou úzkou částí reality a není schopna nějakého syntetizujícího pohledu z hlediska stvoření. Je to částečný systém a v tom také tkví nebezpečí záměny části za celek. V tomto smyslu je dnes věda nebezpečná. Má práce ale není protivědecká, já jsem jen proti dogmatismu, materialismu, jednostrannému pohledu na věc. Potřebujeme se na svůj svět více a sířeji rozhlédnout. Proto také vzrůstá zájem o staré vědy a filosofie.

→ Jaký staronový typ vědy máte na mysli?

← Michell: Hovořím např. o feng šui, geomancii, která se zabývá vztahem mezi námi a naším životním prostředím. Je to věda, která je založena na pozorování ducha země a ktetá pomáhá budovat takové stavby, budovy, domy, obydlí, které jsou v krajině umístěny harmonicky s živými duchy přírody. Všeobecněji řečeno, zabývá se estetickými hodnotami, a aplikací esoterických principů géomancie člověk dokáže vybudovar prosperující a zabydlenou, ale i esteticky vyváženou a krásnou krajinu. My si to dnes nedokážeme představit, protože nám způsob využití ktajiny je vykořisťovatelský, ale účelem géomancie je umožnit tůst populace, ale zároveň udržet krásu krajiny. Tyhle věci nejsou v rozporu. Nemusíme zničit divokou krajinu, abychom přežili. Géomancie je typ vědy, kterou bych navrhoval obnovit a která by mohla být vhodná i pro naši budoucnost.

COMPUTER DATA A.S.

Ať chceme, nebo nechceme, slušností bude, představit se. Jsme společností zabývající se výpočetní technikou, informatikou, telekomunikacemi a dalšími příbuznými obory. Máme tradici, odvahu i slušné reference. Stáli jsme i za elektronickým zpracováním časopisu MANA v Internetovém světě. A potřebujeme rozšiřovat své služby a získávat nové zákazníky. Proto využíváme této možnosti a pomocí jednostránkového inzerátu se snažíme přesvědčit právě Vás, že jsme ti praví...

Cokoliv budete potřebovat, obraťte se na nás!

- značkové počítače CODA, Compaq, Hewlett Packard, IBM,...
- značkové notebooky Texas Instruments, Compaq, IBM, Altima,...
- síťové komponenty 3COM, SMC, ACCTON, HP,...
- sítě Novell, Microsoft, IBM, TCP/IP, NetBios, ...
- operační systémy Microsoft Windows, IBM OS/2 ...
- programové vybavení Microsoft, IBM, Lotus, Corel,...
- připojení na Internet pro jednotlivce i firmy
- vyprojektování i realizace Intranet řešení
- informační systémy SAP, EXACT, ...
- modemy Microcom, Zyxel, US Robotics, GVC, ...
- komponenty, klávesnice, myši, disketové mechaniky
- pevné disky Seagate, Western Digital,...
- CD ROM mechaniky Mitsumi, GoldStar, Panasonic, Sony, ...
- CD-R mechaniky YAMAHA, SONY, ...
- tiskárny Hewlett Packard, Epson, ...
- mechaniky Iomega ZIP i JAZ
- monitory Philips, Sony, Targa, Daewoo,...
- procesory Intel, Cyrix, AMD, IBM,...
- paměti SIMM, DIMM, ...
- paměťová média, diskety, pásky, optické disky,...
- PC karty (PCMCIA) všeho druhu
- počítačové skříně, zdroje a doplňky
- servis, přestavby počítačů, opravy

Výhodné možnosti nákupu!

- nákup v hotovosti, přímo z našeho velkokapacitního skladu
- leasing se společností dle Vašeho výběru nebo naší nabídky
- možnost financování rozsáhlých projektů
- možnost nákupu na fakturu se splatností 5 až 90 dní
- vybrané zboží skladem, většina do 24 hodin, ostatní do 7 dnů
- zvýhodněné ceny pro školství, zdravotnictví, domácnost
- speciální podmínky pro opakované nákupy

Chtěli jsme se představit a poskytnout o nás co nejvíce informací. Pak jsme ale bohužel zjistili, že by na to jediná stránka nestačila a co hůře, nebavilo by nikoho to číst. Takže jsme se rozhodli v pravou chvíli přestat.

Na závěr si proto dovolíme Vám ještě jednou sdělit, proč jsme si dali práci s tímto krátkým inzerátem. Nabízíme totiž své služby a produkty dalším a dalším zákazníkům a doufáme, že toto krátké představení dokáže přesvědčit každého, kdo si jej přečte, aby se k nám přišel podívat. Rádi se mu budeme věnovat. Osobní přístup je totiž naší další vlastností, na kterou jsme málem zapomněli.

Budete-li tedy mít zájem nás blíže poznat, navštivte nás, zatelefonujte nám, napište nám, zafaxujte nám. Ve skutečnosti vás ale raději uvidíme osobně. Pokud máte přístup k Internetu, navštivte nás na http://www.codalan.cz a nezapomeňte se stavit i na stránkách časopisu BARÁKA, na jehož elektronické provedení jsme patřičně pyšní...

http://www.codalan.cz/pub/fiction/baraka

Computer Data a.s.
Třebohostická 2283
100 00 Praha 10

Tel. 02/7078111
Fax 02/7078555

info@mail.codalan.cz
http://www.codalan.cz

LABYRINT

Pouť k duši

Rozhovor s Lauren Artress

Jednou z atrakcí mezinárodní transpersonální konference loni v Santa Claře v Kalifornii byl labyrint. Na ploše velkého sálu 6. patra hotelu Westin byla položena velká, z několika částí sešitá plachta, na které byla nakreslena kopie slavného labyrintu z katedtály v Chartres. Účastníci konference mohli kdykoliv přijít, sundat boty, a pomalu, meditačně soustředěně, se vydat na cestu. Do centra labyrintu, sebe sama.

Byla radost pozorovat, jak jsou lidi různí. Někteří spěchali, asi jako obvykle, jiní přehfávaně dávali najevo, jak si za své peníze umějí prožívai labyrint. Na těch pravých hledačkách (většinou to byly ženy) bylo vidět, jak se postupně, tak jak postupovaly víc a víc ke středu, mění. Uvolňují. Vnitřně rozjasňují.

I má žena si to užila a ke svému překvapení si došla pro mystický zážitek.

Dr. Lauren Arttess je terapeutka a představená Episkopální církve. O své práci s labyrintem napsala knihu (Walking a Sacred Path: Rediscovering the Labyrinth as a Spirituál Tool) a vede semináře po celém světě. Po přednášce se v diskusi ukázalo, že i v Evropě už existuje několik labyrintů (např. parta žen v jednom vnitrobloku v Hamburku vybudovala labyrint a ten postupně změnil atmosfétu celého bloku: lidé se dnes scházejí, mladší i starší generace k sobě našly cestu.

Když jsme pak navštívili buddhistické centrum na Havaji, u města Hilo, ani nás nepřekvapilo, že jednou z hlavních „atrakcí" centta je labyrint.

Labyrint je archetypální forma duchovního cvičení. Znaly ho různé náboženské tradice. Známý je labyrint v kostele v Oreléansville v Alžírsku, řezba labyrintu v italské Lucce, na normandské křtitelnici v Lewannicku v Cornwallu, v chrámu v Bournu v Cambridgeshiru a v katedrále v Ely. Známé jsou také labyrinty křovinné, např. v Hampton Court Paláce u Londýna. Replika labyrintu z Chartres (asi z roku 1220) dnes slouží jako dlouho zapomenutá možnost meditace v chůzi.

Kdo si projde labyrint, projde i třemi fázemi: za prvé, je tu samotná chůze, proces zpomalení vnitřních pochodů, uklidnění, meditace. Za druhé, osvícení, když je člověk v centru labyrintu, zážitek energie. Tam se dá opět, ještě kvalitněji meditovat, modlit, tam může získat, co má získat.

A pak, když stejnou, ale opačnou cestou odchází, prožije třetí fázi, sjednocení. Sjednocení s vyšším Já, se silami, o kterých člověk věděl, ale které předtím nezažil, s léčivými a harmonizačními schopnostmi těla, mysli a prostředí.

Možná se najde i u nás parta nadšenců, kteří se nechají inspirovat, sešijí plachtu, nakreslí labyrint, a vyprovokují sebe i stovky dalších k hlubinným zážitkům. Možná by labyrint byl řešením pro řadu „vnitrobloků". Začátkem transformace. Kdo totiž prošel labyrintem, nikdy na tuto „cestu" k duši nezapomene.

Co je to program QUEST?

Lauren Artress: Nazvali jsme tak program, který organizuje katedrála Grace v San Franciscu, a který chce jaksi přemostit prostor mezi tradiční církví a netradičními duchovními směry, které v poslední době zachvátily zemi. Zvláště v tak vitálním a vyvíjejícím se městě, jako je San Francisco, kde tisíce lidí následují své duchovní cesty, může být kostel místem, kde se hledačům dostane rady. Nabízíme křesťanství, otevřené všem. Místo, kde křesťanská mystická tradice artikuluje pouť k duši.

Zatím jsme osamoceni, ale davy lidí, kteří náš kostel navštěvují, svědčí o správnosti naší cesty. Napadá mne citát: „Náboženství je pro ty, kteří se k smrti bojí pekla. Duchovnost je pro ty, kteří už tam byli." Duchovnost a transformace, to je oč dnes běží. Potřebujeme nějaká ptaktická cvičení, jak se dostat z každodenního tranzu, ve kterém se pohybujeme, a rozvinout a zduchovnět své vědomí a připravit je ke změně.

Jak a kdy jste začali?

Lauren Arttess: Začali jsme v lednu 1988 a program se rozvíjel ve čtyřech částech. Jednu jsme nazvali Tvořivost jako duchovní cesta, druhou Obnovení mystických tradic, třetí Božské ženství a čtvrtá se jmenuje Svatba východní a západní tradice. Například v rámci třetí části pořádáme celonoční pobyty žen v katedrále. Celou noc zpíváme, konáme různé rituály, a pak v malých skupinkách, které pracují se sny, jdeme spát. Ráno následuje hodinka ticha a meditace a pak si o tom všem povídáme. Samozřejmě, celou noc je možnost jít labyrintem. Mimochodem, po šesti letech se přihlásili i muži a začali organizovat své mužské noci v katedrále.

Můžete blíže popsat labyrint?

Lauren Artress: Labyrint je dokonalý návod na meditaci v chůzi. Já jsem labyrint objevila díky Jean Houstonové a jak jsem ho začala pravidelně užívat, zjistila jsem, že to je také jakási pokladnice a muzeum křesťanských mystických ttadic. Buddhisté byli chytřeji a nikdy se meditace v chůzi nevzdali. Křesťané ji v době osvícenské opustili. Labyrinty mohou člověku velmi efektivně napomáhat na jeho duchovní cestě, a je jedno, jestli to bude v kostele, nebo někde mimo kostel. Labyrinty v kostelích byly v posledních čtyřech stech letech tak opomenuty, že to dnes vypadá, jako kdybychom začínali od nuly. Když jsme v naší katedrále v San Ftanciscu labyrint nainstalovali, lidé se ptali, co to je, a není divu.

Labyrinty znaly mnohé duchovní ttadice. Židovský strom života, vždyť to je labyrint. Samanský knih indiánů kmene Hopi, to je také labytint. Krétský labyrint je znám z předkřesťanské doby.

Labyrintem můžete procházet, ať jste jakéhokoliv vyznání. Pomůže vám to objevit, kdo a jak na tom jste. Je nedogmatický, jde jen a jen o vás a vaši cestu dovnitř. Skutečně vejdete „dovnitř" a celý váš svět je pak jedním duchovním prostorem.

Naše kultuta si plete labytint a bludiště. I ve slovnících tato slova najdete jako synonyma, ale to není správné. Bludiště je hra nebo nástroj pto trénink intuice. Labyrint je jednocestný. Proto je to duchovní nástroj. Nemůžete ztratit cestu, zabloudit, stačí prostě sledovat svou cestu a za chvíli zjistíte, že labyrint je metafota pro váš duchovní život. Učí vás vždy, když do něj vktočíte.

Klasický labyrint typu Charttes je jedenáctiobvodový, založený na trojdílné mystické cestě. První část je očistná, podle mne ve smyslu nechat vše být, oprostit se od minulosti. Když vejdete do labytintu a sledujete cestu, mysl se uklidní. „Lineárně" uvažující mysl vás přestane ovládat. Mnozí nejprve zažívají okamžiky zmatení, lítosti - ptotože cokoliv se sebou nesete, musíte odhodit, jinak se hlouběji nedostanete.

Dtuhou částí cesty labyrintem je jakési osvícení. S otevřeným čistým srdcem se dostanete do středu a tak se vám dostane toho, co tam je. Centrum labyrintu je místem pro meditaci, modlitbu.

Když pak stejnou cestou vycházíte ven, zažíváte obvykle třetí část, sjednocení, se svým tělem a myslí, s prostorem ale i s Bohem. Nemusí jít jen o kontemplativní způsoby, někdy vás to přinutí k okamžité akci.

Labyrint je iniciační nástroj a chůze v něm vám pomůže očistit se, vyjasnit smysl vaší existence.

Ve své knize se zmiňujete o tom, že většina lidí si myslí, že byli v labyrintu pět minut, ale ve skutečnosti tam stráví čtyřicet pět minut.

Lauren Artress: Ano, je to tak, protože vstupujete do jiného, nelineárního světa, kde čas probíhá jinak. Keith Critchlow, největší expett na labyrinty, o tom dokonce napsal knihu s názvem Kde čas stojí.

Labyrint je instalován ve vaší katedrále, ale vy s labyrintem také cestujete...

Lauren Arttess: Jedna část našeho projektu se jmenuje Quest na Cestě. Máme labyrint ve skutečné velikosti, namalovaný na plachtě, a tak jej můžeme složit, zabalit, a cestovat s ním. Pořádáme víkendové i týdenní semináře a účastnili jsme se již dvou ttanspersonálních konferencí. Chystáme se do Esalenu.

Je váš labyrint konstruován podle tradičních rozměrů?

Lauren Artress: Samozřejmě. Dodržujeme všechny zákonitosti tradiční posvátné geometrie. Gotické katedrály byly založeny na základě posvátných čísel a vztahů. Já jsem v knize použila nádherný citát ze sv. Augustina: „Neporozumíme-Ii posvátným vzorům a posvátným číslům, které jsou ukryty v Písmu, nepochopíme ani podstatu světa." Posvátná geometrie je část ztraceného vědění, na ktetém je založen i labyrint.

Tehdejší architekti a zedníci byli považováni za duchovní mistry.

Lauren Artress: Správně. A my jsme tyto znalosti po roce 1890, kdy přestali vyučovat posvátnou geometrii, ztratili. Procházela jsem si labyrinty, které zkonstruovali později, bez znalostí posvátné geometrie, a ty la-

byrinty nefungovaly energeticky. Labyrint v Chartres je konstruován na základě číslovky 13, což bylo mystické číslo pro Krista a také počet lunárních měsíců v roce. Trvalo nám celé dny propočítat a pochopit všechny souvislosti.

Povězte něco o své myšlence použít labyrintu jako pomůcky k přechodu do dalšího tisíciletí.

Lauren Artress: Domnívám se, že jednou nastane pro každého z nás ten okamžik, kdy, právě na konci jednoho a počátku dalšího tisíciletí, zatoužíme po transformovaném světě. Mám vizi, že lidé v celé zemi, a možná na celém světě, protože labyrinty jsou známy po celém světě, oslaví příchod nového tisíciletí tím, že vstoupí ve své komunitě do svého labyrintu.

Jaké jsou poutní aspekty využití labyrintu?

Lauren Artress: Když se někdo chtěl ve 12. století stát křesťanem, bylo mu doporučeno vykonat alespoň jednou za život pouť do Jeruzaléma. Když Evropu ovládli křižáci, bylo cestování nebezpečné a některé katedrály byly pak označeny a používány jako poutní katedtály. Jednou z nich byla i katedrála v Chartres a labyrint pak znamenal symbolické zakončení několikadenní cesty. V poutnické tradici je labyrint označován jako „nový Jeruzalém". Vstup do labyrintu pak člověka přenesl do duchovní sféry nebeského království, a k témuž účelu byly určeny i katedrály.

To je historie. Když se někdo zeptal na ptažské konferenci Ruperta Sheldrakea „Kdybyste chtěl pohnout planetárním vědomím, co by byla prv-

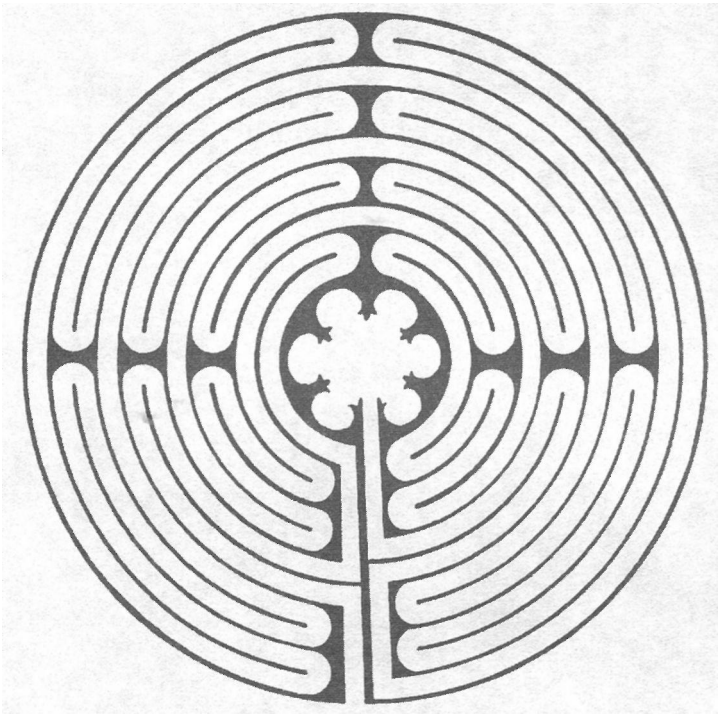

ní věc, kterou byste udělal?" - odpověděl „pomohl bych přeměně turistů v poutníky." To je přesně ono. Ted tady stojíme v katedrále v San Franciscu, v nádherné katedrále, která láká k návštěvě tisíce turistů, a nabízíme velmi efektivní způsob, jak transformovat obhlídku v zážitek. Poutník se účastní, hledá smysl tím, že vstoupí do jiného světa a zažívá jiné nové věci: otevírá mysl a srdce jiným.

Tradiční poutě byly organizovány ve skupinách. Podle mne pomocí labyrintu můžeme napomoci budování komunity, ve kteté lidé znovu začnou společně ktáčet, ptát se a sdílet své zkušenosti na cestě k duši - o tom to celé je.

To zní jako metafora pro dnešní dobu.

Lauren Artress: Ano, tak to je.

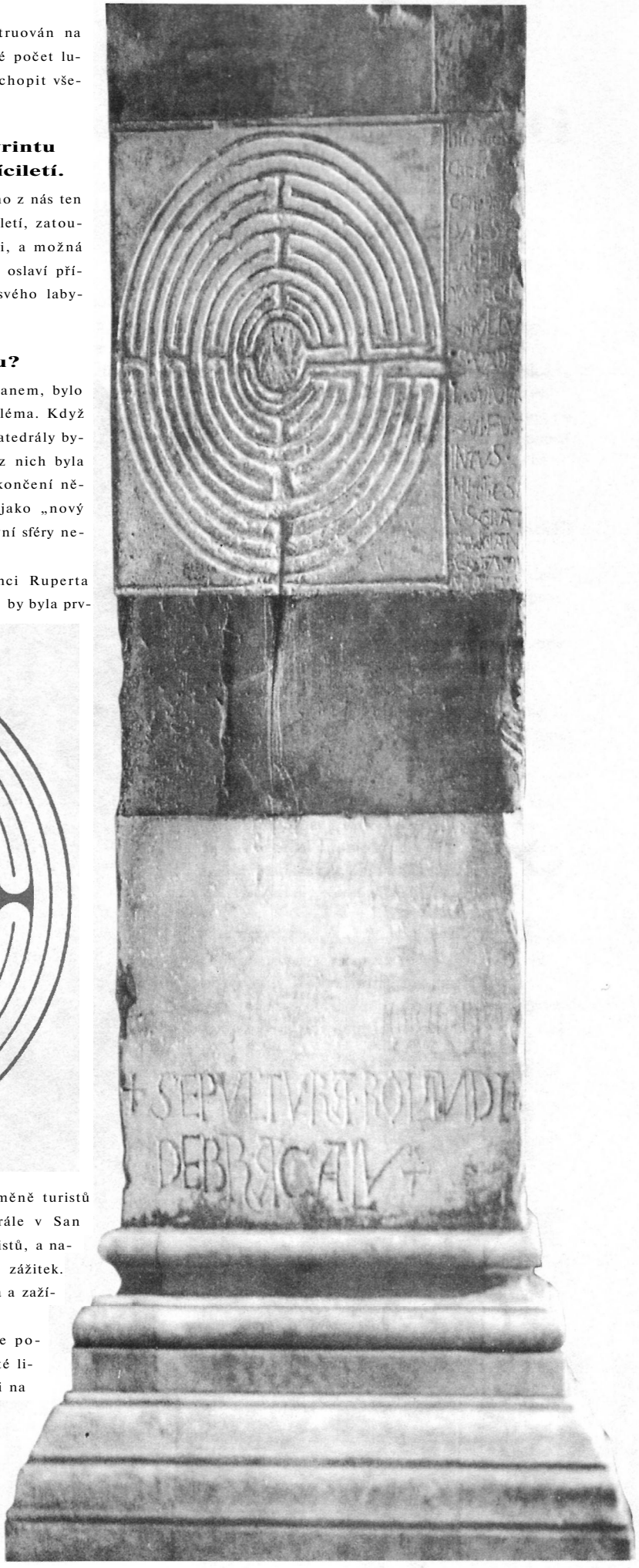

DUCH ZEMĚ A DUŠE INDIÁNA

DEN ZEMĚ

Když se v roce 1969 rozhodli studenti v Kalifornii ustavit Den Zcmé (který byl později obnoven a v současnosti se slaví vždy 22. dubna), diskutovalo se o tom, jak pomáhat životnímu prostředí; jak mu nejlépe pomoci v době, kdy moderní ptůmyslová civilizace znečišťuje oceány, ničí tropické deštné pralesy, zamořuje vzduch, otravuje půdu a produkuje hory odpadků. Všichni se shodli na tom, žc k rozřešení tolika ekologických problémů a schopnosti učinit nějaké pozitivní kroky je zapotřebí „environmcntálního vzdělání" a „environmentální senzitivity" — vnímavosti k místu, k prostředí ve kterém žijeme. Ekologické svědomí se v nás probudí, jen pokud si znovu uvědo-

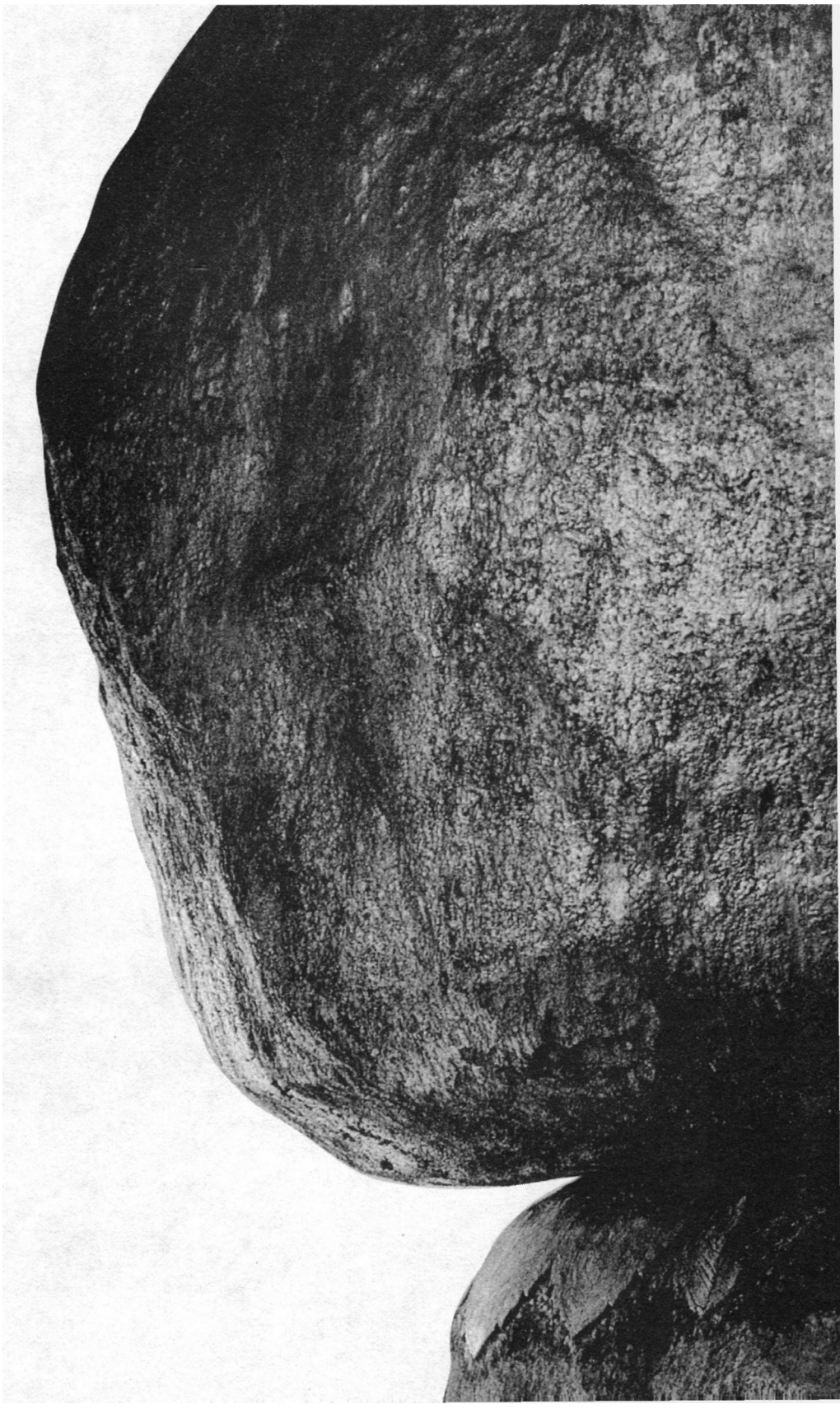

mime posvátnost přírody a podle toho uspořádáme své vlastní, ale i kolektivní chování.

Když Carl Jung v roce 1920 poprvé navštívil Ameriku, poznamenal: „V Americe existuje diskrepancc mezi vědomým a podvědomým, kterou v Evropě nenaleznete - rozpor mezi mimořádně vysokou úrovní kultury a podvědomou primitivností." Jung tento konflikt nepřipisoval pouze vlivu moderních technologií, ale také neschopnosti Američanů dosáhnout duševní harmonie s místem, kde žijí. Při léčení problémových Američanů zjistil, že když se jeho klientům začínají zdát sny, ve kterých se objevují Indiáni, léčba začíná zabírat. Jung vysvětlil význam této skutečnosti poukazem na to, že Indiáni dokáží žít v harmonii s místem, kde žijí, a že i v nás všech existují hluboké kořeny, které se snaží dosáhnout geogtafické harmonie stabilizující duši tak, jako to činí kořeny každého sttomu. Jung tedy americké společnosti doporučil, aby na sebe vzala „duši Indiána" a našla v sobě skutečný mír.

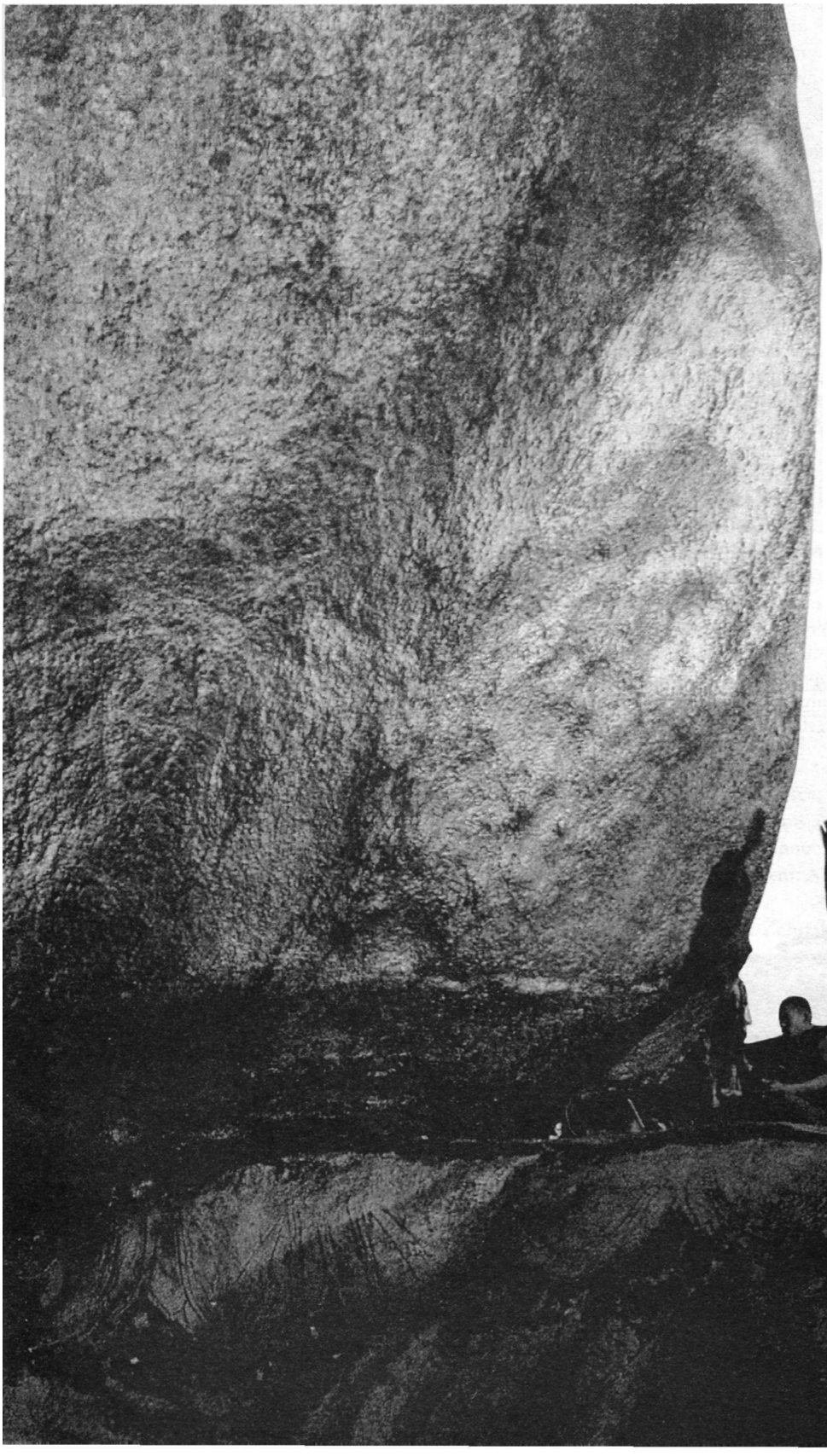

Jinde Jung píše: „S nárůstem vědeckého porozumění narůstala i dehumanizace našeho světa. Člověk se v kosmu cítí osamělý a izolovaný, protože již není součástí přírody a přišel o své „podvědomé ztotožnění" s feneménem přírody. Hrom již není hlasem rozlíceného boha, blesk již není mstící řízenou střelou. V žádné řece již nedlí duch, žádný strom není principem života v člověku, žádný had není ztělesněním moudrosti, žádná hotská jeskyně není domovem démona. Žádný hlas k člověku nepromlouvá z kamenů, rostlin nebo zvířat; a také člověk k nim přestal hovořit, protože ztratil víru, že mu naslouchají. Jako moderní lidé jsme potlačili své schopnosti metaforického myšlení, jež používá třeba Indián, když říká, že mu stačí odejít do hor a tam se dozví všechno, co potřebuje znát." Je zapotřebí, abychom se znovu naučili, jak hovořit k přírodě a jak jí naslouchat. Právě svatá místa měla odjakživa ten nejsilnější hlas.

RAJSKÁ ZAHRADA ZLATÝ VĚK LIDSTVA

Takřka podle všech starodávných tradic žili první lidé v dokonalé harmonii s přírodou i s bohy. Ovidius hovoří o tom, že žili v souladu sami se sebou a dokázali být čestní, i když neznali žádné zákony. Platón po-

dává ve svých *Zákonech* zprávu o Hesiodově mýtu o Kronově zlatém věku lidstva, kdy „vše, čeho je k životu zapotřebí, poskytovala příroda bez ptaní a ve velké hojnosti". Lidé věku, kterému vládl Kronos, byli poutníky žijícími pod ochranou ducha země, putujícími po migračních stezkách svých předků. Pozorně zkoumali cykly zvířecího a rostlinného života, postup ročních dob i pohyb nebeských těles. Každým rokem obcházeli rozsáhlé oblasti svých domorodých území a kráčeli tak ve šlépějích bohů, kteří krajinu vytvořili. Žili z kosmogonie, kde každičké místo, každá část krajiny měla svůj mytický význam. Čas těch dob byl cyklický, nikoli lineární, jak ho chápeme dnes; stvoření bylo neustále pokračujícím procesem a duchové, kteří ho uváděli v život, byli všudypřítomní a věční.

V době zlatého věku lidstva, kdy lidé žili v „rajské zahradě", tak jako Adam se svým Stvořitelem, nebyla Země svatá proto, že se pro to rozhodli zbožní lidé, ale proto, že ji ovládal *duch země* — chcete-li tvořivé síly vesmíru. Tyto síly se projevovaly ve všech přírodních jevech, utvářely charaktet krajiny, regulovaly roční doby, cykly plodnosti, životy zvířat i lidí. V tomto mytickém pra-světě byla komunikace s místními božstvy, zosobňujícími aspekty universálního ducha země, tou nejsamozřejmější realitou. Hory, skály, stromy, studně a prameny byly chápány jako útočiště duchů, kteří podle roční doby nabízí své rozličné schopnosti, oplodňující, léčivé nebo věštecké. Jak poznamenává Sokrates, lidé dávných dob byli kdykoli ochotni naslouchat skále nebo dubovému stromu, jestliže byli přesvědčeni, že mluví pravdu.

POSVÁTNÁ MÍSTA ZDROJ SÍLY

Jsou zvláštní místa na Zemi, kde takřkajíc „srdce Stvořitelovo bije silněji". Jsou to posvátná místa, strže, háje, prameny, hory, údolí a jeskyně, které si udržují zvláštní náboj ptadávné síly. Joseph Campbell píše: „Idea posvátného místa, které zjevuje zázrak, je nepochybně statá jako samo lidstvo." Lascaux, Delfy, Lurdy, Mekka, Jeruzalém, Stonehenge, Nazca, Machu Picchu, Santiago de Compostella, Chattress, Hora sv. Patrika, Diválí, Benárés - to jen opravdu těch pát nejznámějších. Studujeme-li blíže životní příběhy mnoha významných historických osobností, lze poznat, jak důležitou roli v nich hrálo právě „místo síly." Ve Walesu existuje statě rčení, které říká: „Jestli strávíte noc na hoře Mount Patrick Coughlin, ráno sejdete dolů jako básník, nebo jako blázen." Takových míst, jako je Mount Patrick Coughlin, je po světě mnoho. Spousty lidí při návštěvě takovýchto míst prožilo zkušenost, jež. znamenala důležitý bod obratu v jejich životě. Oslovil je zvláštní duch tohoto místa. Podobně bychom mohli mluvit o kouzelném duchu osamělých skal, starých jeskyní nebo rituálním významu dávných megalitických staveb. Je patrné, že nejstarším prvkem každého náboženství byl právě *kult ducha země.*

Pro severoamerické Navahy jsou všechna posvátná místa spjata s mýtickými příběhy, s životem jejich hrdinů a hrdinek. Ať vyjde Indián ktetýmkoli smetem, všude se mu připomínají silné citové vazby, které formují jeho kulturu. Mytologizace krajiny - to, co Ananda Coomaraswami nazývá *landanama* - lidem pomáhá zapamatovat si legendy a mýty, ale navíc jim umožňuje žít ve světě, kde vedle sebe paralelně existuje dimenze mýtická i profánní. Hinduisté nazývají svatá místa*pithy* a dávají je do souvislostí s charakteristickými rysy těla mateřské bohyně Sati.

Věc nebo místo se pro nás stávají posvátnými, dokáží-li v nás inspirovat hlubší pochopení duchovní dimenze života. Takovýto předmět nebo místo působí jako zásobárna zvláštní síly, jež ho odlišuje od svého prostředí a uděluje mu smysl a hodnotu. Mitcea Eliade v knize *Mýtus věčného návratu* píše: „Jeden z nesčetných kamenů se stane posvátným, ptotože představuje nějakou *hierofanii,* obsahuje magickou sílu *manu* nebo je připomínkou nějakého mytického aktu. Určitá skála se stane posvátnou, protože sama její existence je hierofanii; je nezranitelná, nezničitelná, je něčím, čím není člověk — odolává času a její realita se umocňuje trváním." Jinde Eliade posvátná místa definuje jako prostor s vyšší pravděpodobností ptojevů posvátnosti přírody — *krakofonií.* Odedávna existovalo přesvědčení, že vize, hlasy, živé sny, pronikavá intuice a hluboká inspirace vstupují do duší lidí na jistých velmi specifických místech. Takovým místem byly například řecké Delfy, kde byla vztyčena zvláštní svatyně bohyně země Gaii. Dávní Rekové zjistili, že v Delfách je působení mysteriózní síly země, *Plenům,* hlubší a pronikavější než jinde a dávali tedy přednost proroctvím místního otákula.

POSVÁTNÉ STROMY A POSVÁTNÉ VODY

Lze říci, že všechny svatyně i chrámy jsou vlastně symbolem veškerého stvoření. Podobným symbolickým obtazem světa byly odedávna také posvátné stromy. Ty největší a nejstarší stromy byly považovány za rezidence duchů, zvláště když stály o samotě, nebo měly výjimečný tvat. Valnou část lidské historie byly sttomy považovány za naše nejúctyhodnější dtuhy. Byly doby, kdy se se stromy hovořilo, neboť byli považovány za velmi moudré bytosti. Existoval dokonce zvyk, že i panovníci se stromů ptali na radu, když si s řízením státu nevěděli rady. Rekové konzultovali Apolónův vavřín

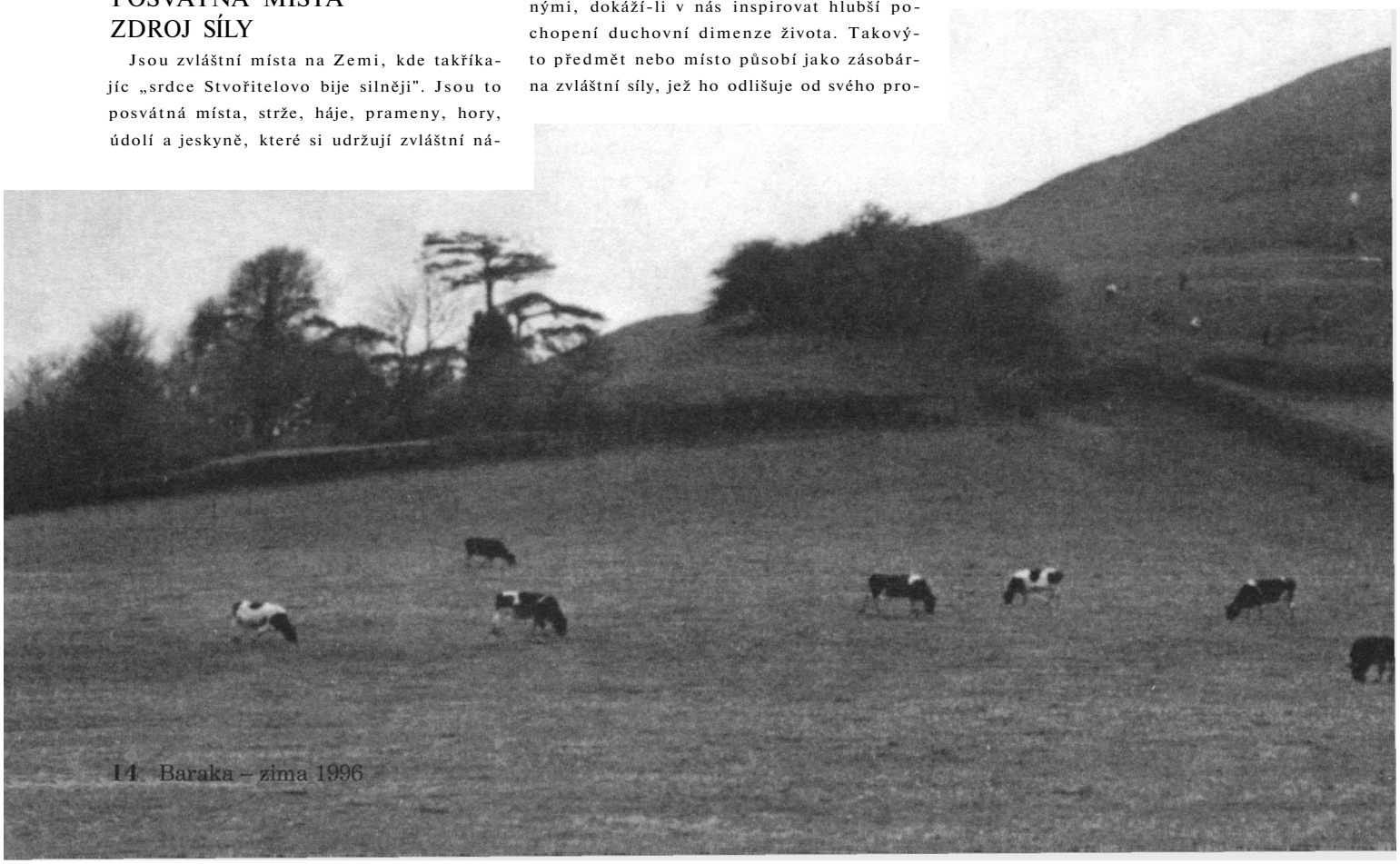

v Delfách, právě tak jako Diův dub v Dodoně. Keltští druidičtí kněží ctili velké duby jakožto příbytky orákula a z legendy víme, že hlas posvátného háje ve Vestě zachránil Řím před útokem Galů. Staré přátelství mezi lidmi a stromy zničila až církev a lidská pýcha, takže mohla být upálena například i duchem stromu inspirovaná Johanka z Arku.

Starodávná moudrost hovoří o tom, že tam, kde proudí čistá voda, tam také proudí čistý duch. Dvojnásob ro platí pro ta místa, kde voda opouští podzemí (oblast bohyně země) a přináší nám její dary: vodní zřídla a prameny. Svaté prameny nebo studně v podzemních kryptách mnoha katedrál a kostelů jsou začasté zbytkem původních předkřesťanských svatyní. Chrám, jakožto obraz vesmíru, musel zahrnovat všechny prvky přírody, a není tedy divu, že všechna starodávná posvátná místa měla ve svých základech ptameny, studně, podzemní vodní proudy nebo katakomby. Btitská keltská církev, jež byla vlastně tefotmací druidismu, kázala návrat k prosté víře v dary zemského ducha ve skále, studni či vodním ptameni. Zbytky jejích křtitelnic a oratoří je možno nalézt všude v keltském světě, zvláště pak v Cotnwallu. Také vztyčené kameny dávných megalitických stavitelů byly v mnoha případech umístěny nad vodními prameny a sloužily pravděpodobné jako příbytky ducha vod.

MATKA ZEMĚ GAIA

Než se ustavila civilizace, jediným universálním božstvem byla Země (pro staré Reky to byla *Gaia);* nikoli materiální země, ale její duch. Země byla podle dávných filosofu považována za živého tvora: ženu. I tělo země, jako tělo člověka, podléhá zkáze a je subjektem změny, avšak její duch se neměnní a esenciální podstata této planetární bytosti je tedy duchovní. Již Porfyrius tvrdí, že fyzická země je pouze symbolem země - duchovní bytosti. Tento názor, který přežil od prehistorických časů až do středověku, vyjádřil alchymista Basil Valentin takto: „Země to není mttvé tělo; je co tělo zabydlené duchem, který je životem a duší země. Všechny věci stvořené, včetně minerálů, svou sílu získávají z ducha země. Tento duch je vyživován hvězdami; sám pak vyživuje všechny živé bytosti, které ve svém lůnu ochraňuje."

Pro člověka žijícího v přirozeném stavu, který se těší z hojnosti darů panenské země, zní jakákoli nabídka k jejímu znásilnění jako svatokrádež. Tento pocit dobře reprezentuje postoj proroka amerických Indiánů, Smohalla, který protestoval proti návrhu vlády proměnit jeho kmen v obdělávače půdy: „Moji mladí muži nikdy nebudou pracovat. Moudtost k nám přichází prostřednictvím snů a muži, kteří pracují, nemohou snít. Žádáte mě, abych rozoral zem. Mám vzít nůž a rozervat ptsa své vlastní matky. Až zemřu, ona mne odmítne přijmout k odpočinku ve své ochranné náruči. Chcete, abych do země kopal kvůli nějakému kamení. Mám ji kopat pod kůži kvůli jejím kostem? Až zemřu, nebudu moci vstoupit do jejího těla, abych se znovu narodil. Chcete po mně, abych sekal trávu, abych prodával seno a byl bohatý jako bílí muži. Ale jak si mohu troufnouc stříhat vlasy své matky?"

ZROD CIVILIZACE USEDLOST

Tento „sentiment" je univetsálním tématem většiny známých starodávných proroctví. Dnes víme, že počátkem civilizace (resp. dějin technologie) byla Prométheova ktádež ohně a rozhodnutí člověka usadit se; byla to bohyně Hestia, ktetá lidem dodávala odvahy k usazení a naučila je této zvyklosti. Starý cyklický život nomádského putování uvolnil cestu pastevecké, zemědělské ekonomii. Zlatý věk lidstva skončil. Usedlost vedla k ustavení sociálních hietatchií, ke specializaci, k tozvoji umění a věd, k budování chrámů i obytných staveb.

Jak a kdy došlo k pivnímu usazování se lidí je záhadou; nicméně tak, jako byly jeskyně tezidencemi ducha země dříve, než je obydlili lidé, je pravděpodobné, že prvními lidskými stavbami byly chrámy. Až později se začala budovat první skutečná lidská obydlí. Je příznačné, že nejstarší archeologii známé město, pověstné Jericho, bylo založeno na území posvátného ptamene. Původní struktuta tohoto místa, uložená hluboko pod mnoha vrstvami trosek pozdějších sraveb, sahá až do doby 8 tisíc let před Kristem, a byla identifikována jako svatyně místního ducha. Města přichází a odchází, jak říká čínský / - *Ting,* ale studně zůstávají tam, kde byly vždycky. Je to vlastně částečné vysvětlení fenoménu úspěšných měst, budovaných zpravidla na místě podobných posvátných míst, rezidencí duchů. Z těch se stala zakládající božstva měst a byly jim pravidelně nabízeny oběti k odčinění hříchu usedlosti a k připomenutí původního kontraktu mezi lidmi a bohem. Součástí tohoto kontraktu bylo i udržování úcty věnované duchu místa, *géniu loci.*

OBŘAD ZASVĚCENÍ MÍSTA

Je možná paradoxní, že to byli především kočovníci, poutníci, vandtovníci, tuláci,

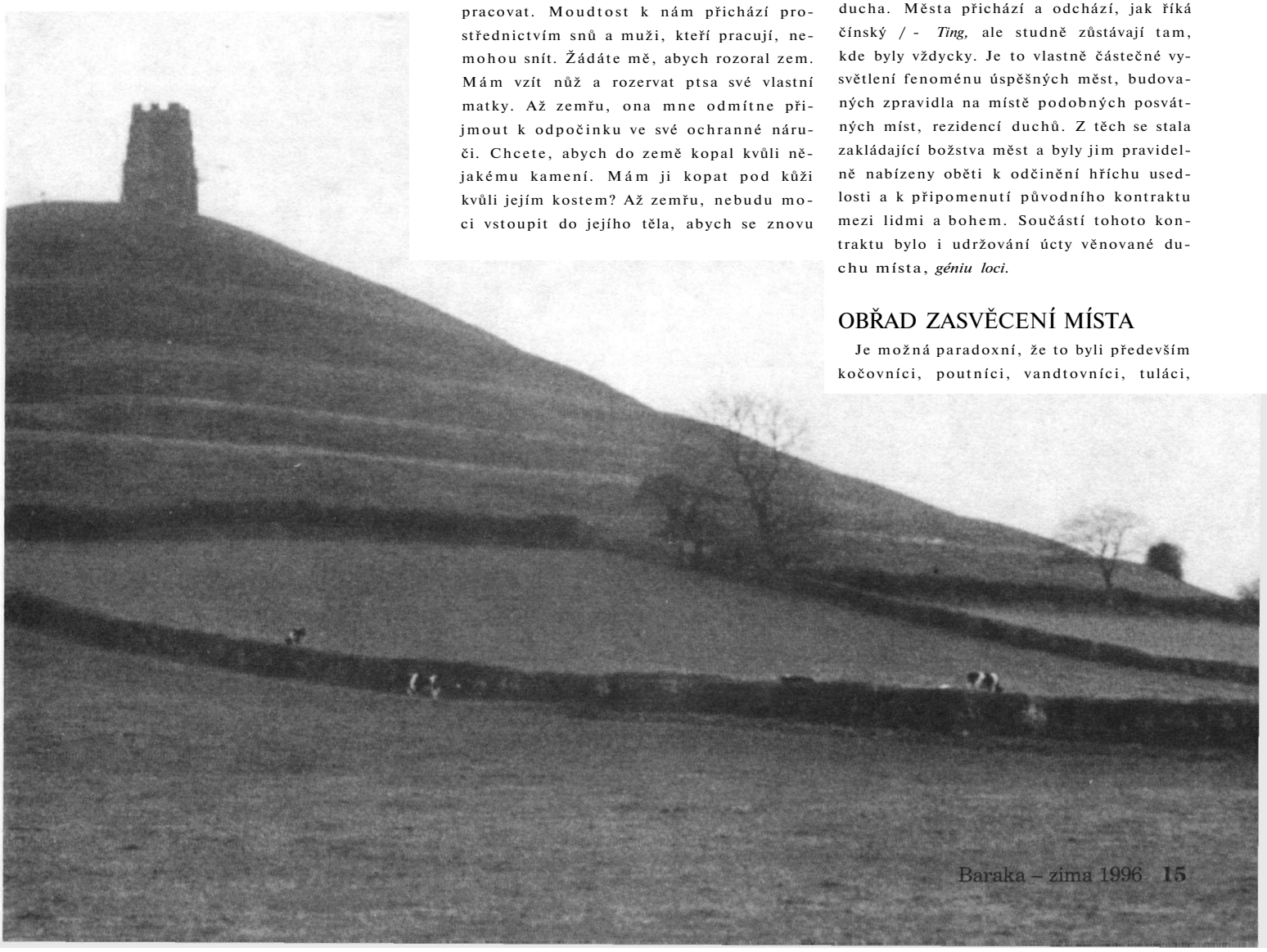

a vůbec lidé neusazení a věčně migrující (mohli bychom říci lidé „bez kořenů"), kdo pokládali zemi za svou matku. Oni, její děti, měli pocit, že se svými sezónními „tahy" přímo podílí na její svátosti. Pozdější tradiční zvyk předpokládal, že lidé usazení vždycky projeví pohostinnost k poutníkům a cestujícím všeho druhu, neboť tito lidé jsou vlastně průvodci boha Herma, potulného ducha země. Je známo, že filosofie provázející životní styl putujícího člověka je vlastně filosofií Herakleitovou: „Všechno plyne". Každá řeka je podle staroindického rčení stejně svatá jako sama Ganga; celá země je prostoupena duchem, každá součást krajiny je tímto duchem oživována, a tak je nomádská zahrada ráje rozšířena po celém jejím povrchu.

Výhled člověka usedlého je limitován. Jeho území je omezeno pouze na nejbližší okolí. Tím, že se usedlý člověk vzdal putovního života, zbavil sám sebe plné šíře zkušenosti potřebné pro lidskou přirozenost a v kompenzaci se pokouší posvátnou krajinu svých předků reprodukovat v menším měřítku. Takto vybrané místo „formálního ráje" je vědomě posvěceno; bohové jsou lokalizováni do přírodních svatyní a ve vhodném ročním období jsou v těchto místech vyvoláváni magií a rituálem. Jejich přirozená dostupnost v terénu se snížila.

Zatímco původně byla duchy zabydlena a přímo řízena takřka každá část krajiny, jsou teď tito duchové umístěni pouze do jakýchsi místních rezervací (posvátných okrsků), jejichž součástí bývá svatyně – místo nejposvátnější. Svět, který zůstává za hranicemi posvátných území, již může být uvolněn pro „svatokrádežné aktivity", jakými je obdělávání země v souvislosti se zemědělstvím, budováním staveb nebo dolováním nerostů. Tyto činnosti se provádí s vědomím, že jsou duchu země nepříjemné a vzpírají se bohům. Místní božstva je tedy třeba obsloužit rituálem, který zajistí jejich přízeň, eventuálně přímo jejich patronát nad lidskou činností. Život nomádů, ovládaný striktními přírodními zákony, provázel rituál. Rituální cyklus průběhu roku se ovšem opakuje i v komunitách usedlíků. Také zemědělcův rok řídí stará božstva, Slunce a Měsíc; jednotlivá stádia jejich postupu jsou oslavována nejrůznějšími sezónními festivaly, ceremoniály a nabídkami obětí. (O detailech rituálního očišťování místa a magických obřadech při získávání sympatií bohů píše např. Mircea Eliade ve své práci *Ohnivá výheň a tyglík*.)

KOLONIZACE A KONTINUITA

Cizinci mohou dobýt zemi, mohou vnutit své vlastní bohy a kulty domorodcům, ale svatá místa a data jejich festivalů většinou zůstávají stejná jako předtím. Atributy nových božstev se přizpůsobí starým a útočníci se časem sami stávají subjektem tradic nově obsazené země. Taková byla i politika raných křesťanů, která v tomto směru následovala antický precedens. Téměř každý starý kostelík zabírá místo, jehož posvátné souvislosti jsou mnohem starší, než má současná stavba. Také svátky svatých, jimž je kostel zasvěcen, byly v mnoha případech dědictvím po božstvu předešlého náboženství. Tato kontinuita svatyní i sezón aktivit ducha země neměla jen mystickou, ale také ekonomickou příčinu. Život na venkově byl politickou nebo náboženskou změnou zasažen jen minimálně; období zemědělského roku postupovala stejným tempem a stejným způsobem, přičemž i nadále musely být sezóny v pravidelné době a na pravidelném místě značeny svátky a oslavami, ať byl systém vlády jakýkoli.

Až v poměrně nedávných dobách se stalo zvykem, že došlo ke kolonizaci země, aniž by noví obyvatelé přebírali posvátný kalendář a topografii obyvatel původních; efekt tohoto zanedbání lze posoudit porovnáním sekularizované krajiny, jakou je například většina severní Ameriky, oproti jiným, kde ještě nyní žije většina komunit na místech původně vybraných s ohledem na ducha země a udržuje si spojení s minulostí prostřednictvím svatých míst, na nichž byly založeny. Rozdíl mezi moderní průmyslovou krajinou vytvořenou společností, kde jsou určující hodnoty komerční, a mezi tradiční krajinou, typickou svou přírodní různorodostí, krajinou jež měla mít trvalejší funkci, ilustruje rozdíl mezi moderní a pradávnou filosofií na první pohled. V prvním případě byly budovy navrženy a umístěny tak, aby vyhovovaly okamžité exploataci zemských zdrojů v zájmu hmotného zisku a bez ohledu na potřebu krajiny nebo lidské přirozenosti. Praktický důsledek „politiky porozumění duchu místa" je snad nejzřetelnější v krajině Číny, kde se přístup k duchu země, přes všechny revoluce a proměny dynastie, neměnil po tisíce let. I tato krajina se však mění.

POUTĚ A SVÁTKY

Již Platón ve své *Republice* dává všem novousídlencům radu, aby nejdříve objevili svatyně a posvátná místa místních božstev, a pak je, při vší úctě, posvětili na základě principů vlastního náboženství. Ve dnech k tomu příhodných se na takových místech měly slavit festivaly; rok měl mít podle Platóna 365 festivalů. Taková byla universální praxe antiky. Šlo o to imitací svátečních cyklů nomádských prapředků vytvořit jakýsi model zlatého věku. Tak se také, díky posvátným kalendářům, které přetrvávají v každém náboženství, uchovává jistá kontinuita posvátných míst.

Posvátnost místních svatyní se rozšiřuje i na cesty, které k nim vedou a které je vzájemně spojují. Náboženská procesí, putující ke svatyním, jsou ritualizovanou posvátnou poutí napodobující staré cesty a způsoby. Například oslavu mystérií v Eleusis předcházelo den trvající procesí, v jehož průběhu poutníci napodobovali „styl zlatého věku". Ve stejném duchu pořádají australští domorodci rituální pouť ve stopách bohů, kteří stvořili krajinu, kde každá její část, která připomíná některou epizodu kosmogonie, má zároveň příznačný význam pro přítomný život lidský nebo zvířat. Skála tu může značit zdroj ženské plodnosti, strom místo, kde má původ určité zvíře nebo rostlina. Ke každému zastavení na této cestě patří jeden den v roce, vlastní mytologická epizoda, rituály i písně k němu vhodné, a také určité vlastnosti použitelné pro člověka nebo zvíře.

POSVÁTNÉ TRASY A ENERGETICKÉ PROUDY

Trasy spojující významná posvátná místa mají podobné souvislosti, protože nejde o pouhé světské cesty, ale o směry ducha země, o jakési přirozené kanály energie, vytyčené nejprve tvůrčími božstvy, poté prochozené dávnými putujícími kmeny a později, v čase usedlosti, využívané při náboženských procesích nebo poutích ke svatyním. Tradičně jde o trasy psychické aktivity, cesty zjevení, stezky duchů mrtvých, jindy třeba víl či rusalek. Takto fungují především v jednom zvláštním dni v roce, kdy působí jejich kouzlo. Pradávné stezky duchů, stejně jako posvátné cesty spojující svatyně, bývaly označovány řadami sloupů či patníků vedoucích k centrálnímu kameni nebo bývaly vytyčovány menhiry, které později nahradily kamenné kříže (tak je tomu dodnes na mnoha místech v Cornwallu). Na irském venkově se hovoří o určitých trasách, nijak nevyznačených, které mají být cestami víl, liniemi sezónního proudění ducha. Ty nesmí být za žádnou cenu narušeny nějakou překážkou a nebo dokonce zastavěny. Dům postavený na takové linii by mohl přinést jeho obyvateli neštěstí.

Nejrozličnější tradice tohoto druhu evidentně vychází z intuitivního poznání cest zemského ducha. Podávají zprávy o magnetickém proudění, které v jistých dnech, v závislosti na polohách nebeských těles, prochází po určitých trasách krajinou. Vlastnosti posvátných pramenů, jezer a řek se různí podle období roku, jak připo-

míná Ovidius ve svých *Proměnách.* Ve svých počátcích bylo delfské orákulum aktivní jen jednou do roka a podobně tomu bylo se všemi přírodními středisky ducha země. Každý měl typickou sezónu své působivosti, připomínanou datem svého výročního svátku, poutě, trhu nebo shtomáždění, které se tam pravidelně pořádalo. Těmito událostmi (svátky) se reguloval postup stádií zemědělského toku. Týmž způsobem — podle svatého kalendáře vztahujícího se k místní topografii, mýtům a zvykům - se v tradiční kultuře odvíjel život všech lidí, neboť vycházel z aktuální zkušenosti s duchem země a poznáním jeho cesty, sezón i středisek vlivu.

Pozemské linie proudící energie se v Číně nazývaly *dračí stezky* a uchovaly se až dodnes v podobě cest, jiné zas neviditelně křižují venkovskou krajinu, jejich směr bývá značený obelisky, obřadními mosty a chtámy s hlavní osou ležící vždy po smetu, shodujícím se s řadou. Tímto způsobem byl proud duchovní energie země, generované v horských chrámech, rozváděn do krajiny a regulován v posvátných stanicích podél cesty. V terminologii *feng šui* reprezentuje meikuriální proudy ducha země had, klouzající serpentinovítými kanály sktz kůru země.

ZKROCENÍ ZEMSKÉHO DRAKA

Právě o této síle hovoří Plutatchos, který byl knězem v Delfách v prvním století po Kristu, ve svém díle *Slábnutí orákula:* „Na lidi působí proudění různé síly vycházející ze země. Některé působí tak, že lidí se zmocňuje bláznovství, některé způsobují nemoc nebo smrt; účinek jiných je naopak velmi dobrý, uklidňující a blahodárný." V Delfách, kde v archaických časech byla země lidem ve jménu bohyně předávána posvátná orákula, zabil sluneční bůh Apolón Pythóna, hada patřícího bohyni, a uzutpoval svatyni i s její prorockou funkcí. Také Zeus zabil Typhona, dračí výhonek země, a převzal orákulum v Dodoně. Archanděl sv. Michael, který byl ochráncem svatyní na vrcholcích kopců, měl pověst zkrotitele draka, který byl mezi Kelty uctíván jako sluneční bůh.

Když je hadí proud ducha země připíchnut kopím dračího zkrotitele, nemůže se již volně pohybovat po zemi, protože jeho energie jsou nyní koncentrovány do jednoho místa. Když Apolón zabil draka Pythóna, předvedl tím akt, opakující se i v rituálu *feng šui,* ať již jde o pokládání základního kamene domu nebo chrámu. Ve své knize *Posvátné a profánní* popisuje Mircea Eliade jednu podobnou indickou proceduru: „Dříve než zednáři uloží do země první kámen, astronom jim ukáže místo, kam by měl být umístěn. Předpokládá se, že by měl ležet nad hlavou hada, který podepírá svět. Mistt zednář zaostří kůl a zarazí ho do země, přímo do indikovaného bodu, aby tím fixoval hadovu hlavu. Až pak se na toto místo uloží základní kámen stavby. Rohový (úhelný) kámen stavby tak stojí přímo ve středu světa."

Také v Apolónově chrámu v Delfách stál omfalos, kámen označovaný Reky za střed světa. Legenda praví, že byl vztyčen nad hrobem Pythóna, což naznačuje, že šlo o místo, kde byl vtažen kůl do hlavy hada u základů svatyně slunečního boha. Tento akt sloužil ke koncentraci mocných telurických energií posvátného místa do jednoho bodu. V Delfách tedy Apolón tímto způsobem zvýšil produktivitu místního orákula, které předtím oživující duch navštěvoval jen jednou za rok. Apolón probodl oštěpem hada a pevně tím lokalizoval jeho energii. Tím se orákulum stalo aktivní po celý rok, s výjimkou tří měsíců, kdy bohové nebyli přítomni a kdy tomuto místu kraloval Dionýsos, ktetý dočasně restauroval daleko elementárnější a divočejší obřady dávné minulosti.

ČAS ZMĚNY

Proč duchové sídlící v kamenech a chrámech začali tato místa opouštět a nebo se stali netečnými ke svému vyvolávání? To je otázka, kterou se zabývali již staří Řekové. Platón podává zprávu o časech minulých, kdy byl domorodý duch země pravidelně oživován a z orákul vycházely proudy proroctví. S počátkem křesťanské éry byla orákula, dávno již narušená a zkomolená, téměř všechna vyhaslá. Mnoho lidí věřilo, že bohové umírají v předzvěsti blížícího se konce světa. Plutarchos předložil méně hystetickou teorii, počítající se zmizením ducha země z jeho starých známých svatyní s ohledem na to, že tyto síly mohly změnit své rozmístění, a jejich proudění by mohlo změnit svůj kuts díky cyklickým procesům, které v celkovém kursu času mohly být příčinou mnohých revolucí. Stejný názor by bylo možné přijmout s ohledem na duchy prorocké; ani jejich síly by se neměli chápat jako věčné a nadčasové, ale jako jev podléhající změně.

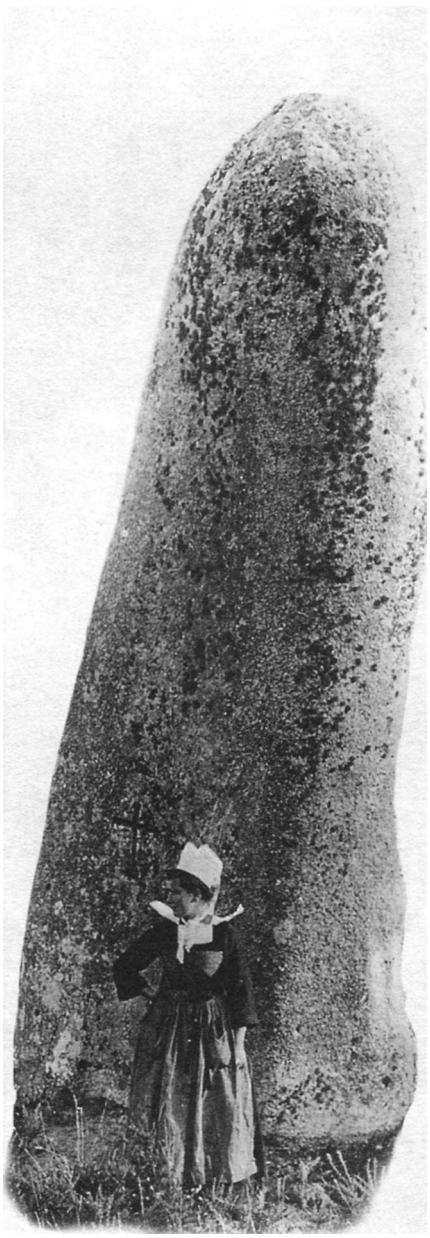

Dávné nomádské kmeny, které žily ve shodě z duchem země a které napodobovaly jeho způsoby a cesty, se také lépe dokázaly adaptovat na jeho postupné proměny. Usedlí lidé toužili po tom, aby se jejich bohové usadili s nimi a lokalizovali si je do svatyní, které teď duchové navštěvovali v obdobích předem určených kalendářem kněží; nakonec byly nad těmito svatyněmi vybudovány chrámy a staly se z nich stálé příbytky ducha, což mělo zvýšit jejich lesk. Země byla čím dál produktivnější, lidí přibývalo a byli čím dál bohatší - proud ducha se však pod vlivem cyklických změn na nebesích začal stahovat i z chrámů a hledat si jiné cesty. Pozdější kněží, kteří přehlíželi principy dávné asttonomické vědy, podle níž byly chtámy původně situovány v krajině, přestali být vnímaví k projevům duchovních energií země a museli se — při svých marných pokusech opakovat původní výsledky - utéci k čím dál zoufalejším invokacím, provázeným čím dál pompéznější obětí.

Duch země, tak jako duch člověka, je však svou přirozeností tulák, který svou domestikaci neakceptuje napořád. Pokusy fixovat nějak vrtošivý přírodní princip se jistě budou znovu a znovu opakovat; duch může utčitou dobu akceptovat cesty, které mu vnucuje lidská přirozenost ve svém materiálním aspektu. Dříve nebo později však dá přednost vlastním cestám a vydá se po nich, i kdyby mu v cestě stály jakékoli překážky. Zdá se, že je zapotřebí, abychom znovu uvedli do pohybu svého ducha a znovu se vydali na cestu hledání. Abychom znovu dokázali objevit ducha země, magickou působnost a posvátnou dimenzi místa, musíme v sobě především znovu nalézt původní senzitivitu k prostředí.

Každý z nás je potomkem mnoha generací lidí, uctívajících přírodu. Všechny enetgie i znalosti, které naši předkové dokázali využívat, přežívají v našem osobním podvědomí, stejně jako v našem kolektivním nevědomí. Tam čekají na své znovuprobuzení. V mnohém může moderního člověka inspirovat účast na šamanských obřadech jiných kultur. Především je však nezbytné vybudovat nový typ duchovní kultury, která si znovu uvědomí, že „dbát o zemi" je životně nutné. Zkusme v sobě nalézt moderní Indiány. Dnem Země, svátkem planety, by se nám pak mohl stát každý všední den našeho života.

PŘIPRAVIL BLUMFELD S. M.

ŘÍP

24. srpna 1996

Krásná meditace. Protože Říp je neuvěřitelně silné místo. Já obvykle tyhle věci nějak zvlášť necítím, ale tohle mne zasáhlo. Říp na mě působil jako akumulátor energie, snad až z geologického podloží. Uvědomil jsem si, že to není o historii Čechů. Praotec Čech si to vybral, protože to tam bylo. Něco z té hory ke mně hovořilo o historii světů.

Jak jsem tak šel tím lesem nahoru, měl jsem silný pocit vnímání jako by obrovského megalitu, monolitu v podzemí, který je naakumulovaný energií, skoro jakoby to ani nepocházelo ze Země. Něco vesmírného charakteru, co přímo „volá" do nebe. To volá do nebe.

Stejně tak potom ta meditace pod Řípem: já při ní také „vyfučel"do nebe.

To místo koncertu určitě nebylo vybráno náhodou, místo na okraji lesa, hory a civilizace. Koncert na mísy byl předznamenán ještě i meteorologickou událostí, způsobem, jakým přišel déšť, silný vítr, a já jsem si uvědomil, že pan Tomáš říkal, že máli se něco duchovního stát, tak se všichni čerti žení. Jiní to taky cítili — křičeli, výskali, zpívali, tančili, křepčili. Je to pravda.

Lidi se začali setkávat očima, hledat cestu k sobě, atmosféra setkání je nastolena, tišení, zklidnění, harmonizace, společná mantra a agnihotra nahoře, a bác, bylo to. Najednou se ke mně přihlásila paní, kterou jsem léta neviděl, moc jsem ji předtím neznal, a najednou jsem zjistil, že byla na Emahó a tam a támhle, a krásně jsme si celou cestu dolů povídali.

Přišla další setkání s dalšími lidmi a když jsme šli dolů, už byla tma, neměli jsme svíčky, ale připadalo mi, že jsme svíčky, že zářímejako pochodně.

Usadili jsme se, začal koncert. Už jsem koncert na tibetské mísy slyšel několikrát, tentokrát ale zněl jinak. Zněl v prostoru. To znění souznělo s tím megalitem, jakoby se ta rezonance míchala s tím megalitem v zemi.

A pak přišla meditace a já uletěl. Jako byl předtím vichr, tak tady byl také vichr, ale skrz mne. Do nebe. Tak jako je občas nebe otevřené nad Karlovým mostem.

Ota Chochola

Telurgické proudy, zóny, dračí žíly, Glastonbury, Říp, menhiry a ekologie duše

Vlastimil Marek

ENERGIE Země

Existují — mnohtí tajemství Země, která současná věda ještě neodhalila. Neexistuje například teorie, která by vysvětlila gravitaci nebo magnetické pole Země. Je-li naše planeta gigantickým magnetem, jaký je zdroj onoho magnetismu?

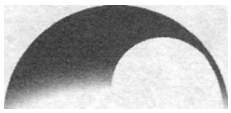

Ve shonu všednodenních starostí zapomínáme, jaký je ta naše planeta zázrak. Možná si tak ještě vzpomeneme, jak je velká, jak rotuje kolem své šikmé osy a jak obíhá kolem Slunce, ale jen málokdo ví, přestože se o tom dočteme v každé dětské encyklopedii, že kromě vlivu Měsíce na zemské oceány je zde vliv slunečního víru ionizovaného plynu, že naši magnetosféru ovlivňují i vzdálené hvězdy a kosmické záření.

Čím více věda odhalila, tím více tajemství zároveň objevuje. Možná je čas začít chápat neustálé vědecké odhalování dalších a dalších zjištění o zázracích života a vesmíru, ať už jde o dokonalou harmonii newtonovské fyziky, mystické kvality světa částic nebo nepředstavitelné prostorové a časové galaktické vzdálenosti, jako odvíjení zjevení Ducha. Jakkoli se můžeme přít o význam tohoto slova, máme na mysli to, že vše, co vnímáme a zažíváme na fyzické úrovni, je manifestací jemnější a neviditelné energetické úrovně. Někdy tuto dynamickou, smysly nepostižitelnou existenci přece jen dokážeme pomocí přístrojů registrovat, např. jako roentgenovy paprsky, gama záření nebo kosmické záření. Dá se uvažovat o tom, že právě tyto vyšší frekvence jsou životadárným principem. Jinak řečeno, Duch se manifestuje jako Život různými Formami.

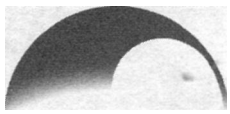

Studium elektromagnetismu a vlnové podstaty (např. světla) nám poskytlo novou terminologii, takže rozeznáváme např. vysoké a nízké frekvence. Mohli bychom tedy říci, že veškerý Život je manifestací vysokých frekvencí, které se vyjadřují svými nízkofrekvenčními stavy. Tak se na Zemi objevil, jako důsledek působení slunečního záření, organický život.

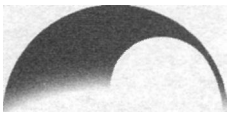

Energie, které se vyskytují nad a pod povrchem Země, tak můžeme chápat v podobných souvislostech: hmota země je jen forma (nízkofrekvenční stav) jemnějších a vyšších frekvencí elektromagnetické podstaty. Co když tak, jako je lidské tělo manifestací vnitřní dynamické a multidimenziální duše, tedy jakési tendence k harmonii, tak i geologická podstata Země je také jen prostředkem manifestace jemnějšího, dynamičtějšího a električtějšího vnitřního puzení k harmonii a vybalancování všech vnějších i vnitřních vlivů?

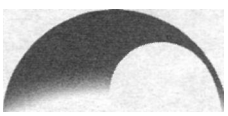

Leylines

Proudy energií, které křižují pod povrchem Země, se dají přirovnat k akupunkturnísíti meridiánů a bodů na těle člověka. Jsou základní strukturou energetického těla planety. Některé jsou dlouhé jen několik kilometrů, jiné jsou dlouhé tisíce kilometrů. Některé jsou neuvěřitelně, ale ne nepřirozeně rovné. Liší se svou šířkou i intenzitou. Snad pomůže představa tvaru přesýpacích hodin, kdy se nejužší část kryje s povrchem Země, a jakéhosi dvojitého víru, který dodává a předává energii dovnitř i ven z povrchu Země.

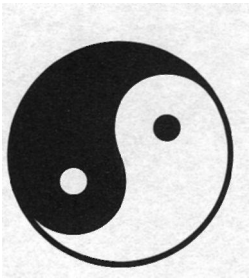

Energie, které jsou takto předávány, jsou nejrůznější kvality. Některé korespondují s lidskou zkušeností pocitů, emocí, mentality, ducha. Naši předkové (proutkaři, mistři feng šui, ale i šamane a středověcí stavitelé) dokázali tyto energie a jejich proudy registrovat. Čínané již 4 000 let hovoří o „dračích žilách" a nikdy v takových místech nestavěli domy. Staří Římané a gotičtí stavitelé své znalostí těchto anomálií aplikovali na své stavby. Značná část

pohádek a mýtů obsahuje zprávy o kamenech, jejich síle a moci, a energiix určitých míst atd. Původní středověké názvosloví bylo ovlivněno terminologií různých kultur, takže se zónám říkalo „dráždivé pruhy, iritační pruhy, zářivé pruhy, zemní záření, geopatické dráždění" aj. Od minulého století se provádí výzkum v Anglii, kde se jim říká „leylines" a kde má dlouhou nepřerušenou tradici také proutkařství (dowsing). Od roku 1927 „pátrači po zónách" dokonce vydávají svůj časopis (Ley Hunter's Manual). Od 30. let 20. století se zkoumají sídelní místa v Německu, Francii, po 2. světové válce začaly výzkumy v Polsku a SSSR. Dnes věda hovoří o „tektonických poruchách nebo jiných geologických nehomogenitdch" a postupně začíná různé anomálie měřit. Geopatogenní zóny i geomagnetická situace jsou módou a jejich vliv např. na výskyt zhoubného bujení a jiných alergií a patologických potíží u lidí i zvířat, na výrobní procesy i chátrání stavebních konstrukcí či dopravní nehodovost je již prokázáno.

Je známo, že např. včely, jejichž úl je nad geopatogenní zónou, vynášejí daleko více, a mravenci si v lese svá kopcovitá obydlí staví s oblibou přímo nad křížením zón. Zatímco kočky negativní zóny, jak se označují zóny člověku dlouhodobě nepříznivé, vyhledávají, psi se jim vyhýbají. Kdysi si podle toho, kde si pes v domě „ustlal", hospodáři umísťovali svou postel. Negativní zóny vyhovují také dubu, bříze, olši a lípě, pozitivní spíše smrku, meruňce. Senzibilové zjistili, že pozitivně „vyzařují" například i kojenci a děti tak do deseti let, ale i psi a „dobré" obrazy. Dokáží detekovat jak vodu, tak zóny na dálku (stačí jim jen nákres bytu či místa).

Proutkaři

Objektivní, tedy vědou uznávaný přístroj, kterým bychom tyto zóny a energetické proudy mohli měřit, zatím neexistuje. Veškeré naše znalosti jsou založeny na biologických reakcích člověka, proutkaře.

Proutkař dokáže detekovat nejen vodu, zóny negativní i pozitivní (tedy lidskému organismu nepříznivé nebo naopak příznivé), podzemní prostory, elektrické kabely, ale také „nehomogenity" na lidském těle, záření stromů, kamenů, skal - svědčí to o tom, že nám schopnost cítit prostor a reagovat i na smysly nepostižitelné energie byla vrozena (jako některým zvířatům).

Proutkaři a senzibilové rozeznávají geopatogenní a pozitivní zóny (geozóny), jejich křížení a tzv. gejzíry. Dále uvádějí, že samotné proudy energií mohou vířivě a spirálovitě rotovat. Intenzita vyzařování zón se mění v průběhu času, nejvyšších hodnot dosahuje mezi půlnocí a čtvrtou hodinou ráno, nejniž-

ších hodnot mezi devátou o jedenáctou dopoledne, o měsíční se i v průběhu měsíce (souvisí zřejmě s fázemi Měsíce). Z některých statistických šetření vyplývá, že „negativní" (rozuměj člověku nepříznivé) zóny pokrývají asi 38% a pozitivní zóny 32% zemského povrchu. Nejčastějším modelátorem negativních zón je podzemní podpovrchová proudící voda (asi 70% podílu).

Angličtí „lovci energetických linií" se již od roku 1977 v rámci dlouhodobého projektu Dragon systematicky pokouší měřit různá posvátná místa a zvláště megalitické kameny, okolo nich jsou zjištěny vždy zvýšené hodnoty magnetického pole. Při měření tzv. Královského komene (ve Warwickshire) zjistili nejen významné změny geomagnetického pole, včetně několikrát větších hodnot v proutkařem označených spirálách a prudkých změn hodnot několikrát do roka, ale při měření ultrazvukem se zjistilo, že kámen občas při úsvitu „pulzuje" ve dvouvteřinových intervalech a několikrát do roka (při úplňku a jednou při novoluní) dokonce pulzoval až 3 hodiny. V lednu 1987 kámen najednou z pásu osi uprostřed vydal hodinu a půl po východu slunce signál 37 Hz a o půlnoci ho zopakoval. Této skupině tří kamenů se odedávna říkalo „šeptající rytíři".

Členové české Nadace pro studium a výzkum hraničních jevů podobně v době slunovratu v červnu 1994 měřili menhir u Klobouk poblíž Slaného. Tento 3,5 metrů vysoký kámen, „kamenný pastýř", stojící na původním místě, prý měl kdysi kolem sebe stádo menších kamenných „oveček". Pomocí přesných cesiových magnetometrů bylo zjištěno, že kámen nejen že vytváří zápornou magnetickou anomálii (je svým magnetickým polem otočen proti poli zemskému), ale při východu slunce se tato anomálie nevysvětlitelně posunula o jeden metr na východ. Všem účastníkům měření se zdálo, jakoby kámen tepal. Nezávisle na sobě všichni určili stejný rytmus - 56 tepů za minutu. Negativní pocity některých byly vysvětleny nepravidelným srdečním tepem. Že by se jejich srdce snažila napodobit pomalejší tep kamene?

Zóny, pruhy, dračí žíly nejsou jediné energetické linie detekovatelné na povrchu země. Němec dr. E. Hartman a Švýcar dr. Manfred Curry objevili dva druhy mřížových sítí pásmových zón, které jsou dnes podle nich pojmenovány (HA a CU zóny).

Ing. Rumler se zónami a tzv. biopolem zabývá dlouhá léta a tvrdí, že toto záření není totožné s elektromagnetickým polem, má výrazné optické vlastnosti (lze ho lomit ve štěrbině, odrážet zrcadlem) a velmi dobře ho charakterizuje taoistická teorie jinu a jangu. Zjistil také, že „září" převážně tvary, nikoliv materiál - proto zdrojem záření je i dutina v zemské kůře, která na základě své geometrie má svůj rezonanční kmitočet. Voda toto záření výrazné pohl-, cuje - např. námraza na listech stromů se velmi podobá Kirlianově fotografii listů.

Pozitivní zony

Lidé jsou velmi dynamická a energetická stvoření. Naše pocity, emoce, nálady i myšlenky obsahují jistý energetický náboj a ovlivňujeme jimi jak sebe a své blízké, tak své prostředí a okolí. V jistém smyslu se dnes v přirozeném prostředí země chováme jako sloni v porcelánu. Naše ignorance, strach, pýcha a lakota způsobily, že jsme čím dál víc slepí a hluší, necitliví nejen sami k sobě, ale i k signálům prostředí. Přesto ale ona základní schopnost naší mysli vnímat i jinak, než pomocí omezených smyslů, přetrvává. Jsme, ať už vědomě či nevědomě, schopni registrovat a posléze reagovat na signály země. Instinktivně nebo vědomě spolupracujeme se sítí energetických proudů a záření.

Příklad negativní: vždy, když někde v místě konání semináře vkročí do místnosti první lidé, neomylně zamiTÍ a usadí se právě na negativní zóně. Proč? Neklidníc uspěchaní, bažící po neustálém vzrušení, vychováni negativistickou společností nám rušivá negativní zóna chybí, jako droga. Pozitivní řešení? Klidně jděte, intuitivně si sedněte, ale pak se zvedněte a sedněte si o dva metry jinam.

Pozitivní zóny lidé vyhledávali od nepaměti. Na takovýchto místech docházelo k mystickým zážitkům. Od pohanských dob (kněžiště chrámu sv. Víta je přesně tam, kde bývalo praslovanské obětiště) lidé využívali vlastností takovýchto míst pro své rituály, slavnosti, modlitby. Lidé na takovýchto místech pořádali své rituály, anebo účinky vyzařování zemských energií zesilovali stavěním kamenů (a později meditařních míst, kapliček a posléze i kostelů). Můžete si vyzkoušet, že prakticky každý významější kostel byl postaven na místě původně pohanských obětišť a v místě kněžiště se nalézá silná pozitivní zóna. (A kostel, který nestojí na zóně, chátrá o nikdy nedosáhl zamýšleného významu. Např. v souvislosti s kostelem Panny vítězné Marie v Klimenfské ul. v Praze, který je stranově „špatně" nasměrován a nestojí na pozitivní zfjně, lze spekulovat, že jeho „přežití" umožnila přítomnost tzv. Pral||ého Jezulátka).

Oblast anglického Glastonbury, s památným vrcholkem Tor (a slunovratově orientovanou věží), pramenem posvátné vody (Chalice) a především ruinami opatství je místem asi nejsilnější pozitivní zóny, kterou jsem kdy zažil. Na některých místech bylo vyzařování přímo fyzicky cítit - to se jim to modlilo a konfemplovalo, říkal jsem si. Změřil jsem si i megalitické kameny (Dartmoor) - jejich rody přesné sledovaly průběh „leyline", zóny. Pozitivní zóny jsou na Kafi|lově mostě, na Vyšehradě, samozřejmě na Řípu atd. atd.' Tvary a pevnost bizarních skal např. Broumovských vrchů jsou způsobeny křížením zón a hojným výskytem pozitivních vírů.

Když se v roce 1925 zadívala sochařka se zájmem o folklór a mytologii Katherine Malrwoodová na mapu Anglie, něco ji napadlo. Právě četla knihu o Grálu a s překvapením zjistila, že mnohá jména z historie nalezla i na mapě. Tužkou si ona místa postupně pospojovala, když tu najednou v liniích, které se obtáčely kolem toku místní řeky, objevila schematický náčrt Iva. Kousek vedle se jí zase objevila postava nějakého obra. Přítel astrolog v postavách poznal schematické znázornění Lva a Blížence. Maltwoodová se dala do výzkumu a postupně objevila tzv. Glastonburský zodiak - jen Vodnáře symbolizovala postava páva a hobubice symbolizovalo Váhy. Nedaleko pak vystala z mapy i krajiny postava psa, strážce celého Zodiaku, který ve skutečnosti měřil v průměru přes 16 kilometrů. Linie byly vyznačeny říčkami, kopci a starodávnými ploty. Mnohá další jména a místní názvy korespondovaly s tou kterou částí zodiaku. Archeologové profesioanálové zůstali skeptičtí, ale od té doby našli podobní nadšeni podobné přírodní zodiaky i na dalších místech Anglie.

Jsou tyto zodiaky něčím víc než produktem koleltivní imaginace? formojtfi naši předkové krajinu podle%sad feng šui nebo intuitivně tak, že se i v krajině odrážela harmonie nebes? Jsou tyto zodiaky jen topografickými básněmi, kterým dává identitu krajina? V astrologii dávných časů jistě sehrály svou roli, ať byly vymyšlené a vytvořené lidmi, nebo ne. Hledání v krajině nebo uvnitř v nás samotných nás zcela jistě učí vyladit se na jinou škálu stupnice. Všude kolem vysílají nejen rozhlasové a televizní stanice, ale také stromy, kopce, zóny, prameny, posvátná místa - jen je umět vyladit.

Jak se dá i dnes těchto míst využít? Všechna poutní místa jsou „pozitivní". První lidé byli ovlivnéni místem, ale pak sami, svými rituály, klidem mysli a působením svých energií, ovlivňovali místo. Čím víc jich bylo a čím déle takové místo navštěvovali (ne náhodou tam donedávna např. byly poutní kostely a kolem dokola křížové cesty, aby se lidé pomalou chůzí ve směru hodinových ručiček za zpěvu náboženských písní „vyladili" na kopec, místo, vibraci), tím působivější a snazší bylo napojit se (při rituálním zpěvu stejných písní ve stejné roční době na stejném místě, kde generace jiných předtím) na vibrace, které v mnoha případech poskytovaly „zjevení" propojení s větším celkem, vyšší hierarchií.

Na poutních (ale i jiných, dnes zapomenutých „pozitivních") místech se dá velmi dobře meditovat, modlit se, pořádat rituály, celoroční duchovní pobyty. Pobyt člověka uprostřed víru vysokofrekvenčních energií, které pravděpodobně synchronizují předtím nepropojené části jeho mozku a umožňují zažívat mystické zkušenosti, otevírá další programy v programech programů naší mysli. Učí vnímat, vidět a zažívat svět kolem nás jinak, hlubinněji. Umožňuje pochopit vzájemnou propojenost všeho. Učí ekologické a duchovní radosti a optimismu - protože svět a život je radost.

Nabízí se další úvaha - co asi zažívá člověk, který se na takovém místě dokázal vyladit a napojit na zemské i kosmické energie, vzájemně vylaďované milióny let? Zažívá pocity propojenosti s vesmírem, nebo přítomnost „božské podstaty", chcete-li, nebo, v jazyce indických a jiných duchovních učitelů - bezpodmínečný, všepronikající cit, kterému my lidé říkáme Láska.

Obnovme poutě

Organizujme pobyty na posvátných místech. V tomto smyslu se 24. srpna 1996 již podruhé uskutečnila „noční .meditace" na Řípu. Agnihotra, koncert na tibetské mísy, 'zpěv manter, vyladění na pozitivní zóny. Desítky lidí si intuitivně osahávaly posvátné místo jinak, než doposud. Ne jako turisté, ale jako poutníci. Přesné tak jsme to zkusili již v roce 1993. Tenkrát bylo hezky, a tak jsme na vrcholu naší nejposvátnější hory strávili meditační hodinu po půlnoci, a někteří tam dokonce i přespali.

Podobně jsme předloni pravidelně „čistili" Karlův most. V době (pražského) východu slunce jsme pomalou, meditační chůzí šli od Malé Strany (schodů na Kampu, kde je jedna pozitivní zóna) směrem ke Starému Městu, až k druhé pozitivní zóně, která protíná most v šíři asi 5 metrů asi 30 metrů před věží. Trvalo to asi 45 minut, a bylo velmi zajímavé a poučné se pomalu, co krok to nádech, co krok to výdech, soustředěně „dávat do pořádku" a tím také dávat do pořádku Karlův most, poutní místo našich předků. Lidé, cyklisté, psi i holubi ustupovali před neviditelným, ale citelným štítem pozitivní a harmonizované energie několika nadšenců. Jednou nás obtěžoval bodře naladěný opilec, který na mostě zůstal od předchozí noci. Nechápal, o co jde. Vždycky přeběhl před nás a snažil se navázat hovor. My ale mlčeli a dělali na 100%, co jsme dělat měli: meditačně kráčeli dál a dál. Opilec to zkoušel cizími řečmi, ale my nic. Nakonec zůstal vzadu, pak se ale radostně rozeběhl, předběhl nás, otočil se a vítězoslavně zakřičel: „Už to mám! Vy v něco věříte, že?!"

Doba je zralá, vážení. Přátelé keltské či indiánské tradice, fandové středověkých posvátných geometrií a další nadšenci začínají chápat a cítit, že prostor, ve kterém žijeme, je součástí našich životů a ovlivňuje nás daleko víc, než si zatím dokážeme uvědomit a že jsme za něj zodpovědní. Naučme se „hledat" vodu. Pracovat s penálem, virgulí, proutkem, vlaštovkou. Pojďme společně změnit způsob, jak v prostoru žijeme, a změníme prostor i sebe. Vždyť Praha (a spousta dalších „posvátných" míst v republice) je prostor, ve kterém je na co navazovat, s čím rezonovat.

GARY SNYDER:

HLEDÁNÍ VLASTNÍCH KOŘENŮ

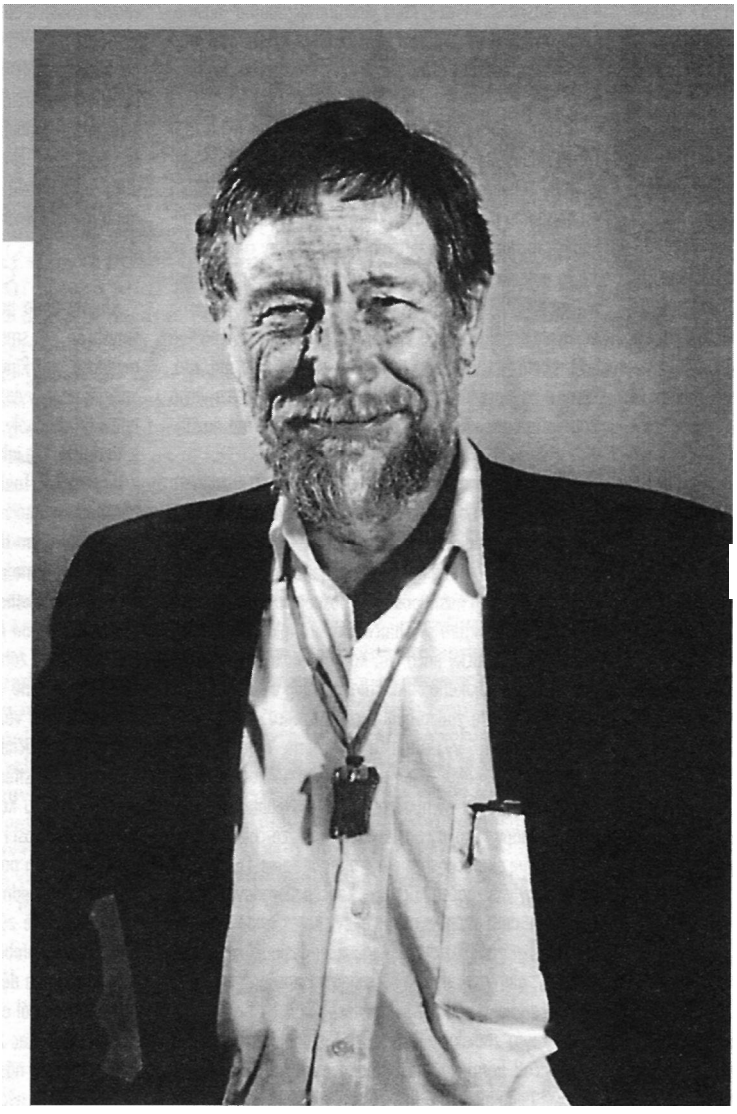

Jméno jedné z hlavních postav Kerouacova románu „Dharmoví tuláci" je Japhy Ryder. Málokdo ví, že živou předlohou jí byl blízký Kerouacův (a Ginsbergův) bytnický přítel, básník a orientalista Gary Snyder. Od napsání „Dharmových tuláků" uplynulo dobrých,35 let - Snyder (narodil se v roce 1930) se mezi tím stal legendou své doby. Jako básník a esejista se nedávno dočkal významného oceněníPulitzerovou cenou. Je znám jako neúnavný a výmluvný bojovník za ochranu životního prostředí. Je bezpochyby jedním z těch, jejichž slova a jejichž způsob života sehrály klíčovou roli v dobách probouzejícího ekologického uvědomění.

Snyder je jedním z těch „moderních primitivů", jejichž životní kroky míří jednoznačně a důsledně jinam, než kam směřuje soudobá konzumní společnost. Při hledání kořenů vlastní duše postupuje k objevování duše země. Při tomto hledání se nemohl vyhnout setkáním s divochem (primitivem) - člověkem žijícím v divočině a v souladu s ní; setkání s divochem v sobě samém. V jednom interview vzpomíná na své básnické začátky: „Můj duchovní vývoj se ocitl na jedné straně v říši peyotu a šamanismu, kontaktů s Indiány, ve světě přírodního mysticismu, animismu, dlouhých vlasů, a korálků a na druhé straně ve světě studia sanskrtu, čínštiny a tradičních východních filosofií." Snyder vystudoval antropologii a orientalistiku na universitě v Berkeley, později přímo v Japonsku dlouhá léta studoval zenový buddhismus (jeho mistrem byl Oda Sešó Roši). Smysl a cit pro všechno živé vždycky prostupoval jeho bytost i jeho dílo.

Poté, co si „po bytnicku" projel všechny světové oceány, prošel americké pouště a japonské hory, navštívil Indii a Dalajlámu, a byl přítelem básníkem Nanao Sakakim oddán s japonskou ženou Masa na vrcholku aktivního vulkánu na ostrově Suwa-No-Se blízko Kjúšú, se vrátil do Kalifornie, aby se usadil v horách Sierry Nevady. Už dvacet let žije se svou ženou a dvěma syny na své horské farmě na vrcholcích San Juan Ridge. Vždycky na začátku zimy se odtud vydává na ces

a workshopy, ale také čtení poesie ze svých knih. Snyder se vydává za aljašskými Eskymáky i australskými Aboriginy, aby jim dodal odvahu žít vlastním způsobem života a nezapomínat na své tradice. Snyder nikdy nepoučuje, naopak, sám se od nich snaží učit. Právě jejich vědomosti týkající se rostlin, zvířat a přírodních cyklů jsou legitimní součástí lidského dědictví, z něhož znovu čerpá i západní věda.

Na literární scénu vstoupil před třiceti lety svými bravurními překlady čínského (před-zenového) básníka Chan Sana. Představa hory, ve fyzickém i duchovním smyslu, provází Snyderův život i důo dodnes. Dá se říci, že se s Chan Šanem, legendárním bláznem ze Studené hory, básníkem čisté divočiny a pěvcem dobrovolné prostoty, ve své každodenní praxi naprosto ztotožnil. Země, rostliny, stromy, zvířata i hvězdy - tihle všichni jsou věrnou součástí Snyderova vědomí, jeho bytosti. Snyderův světonázor - mohli bychom říci plné ekologické uvědomění - má, jak sám poznamenává, nejblíže k buddhismu, a to především v tom, že „je to jediný světový názor, který opravdu uznává různost věcí v celé jejich škále, bez toho, aby se komukoli snažil vnucovat nějaký přísný model sebe sama. Buddhismus se snaží autenticitu věcí upevnit, bere.v úvahu jejich jedinečnost, bere je jaké skutečně jsou,"

Více než 150 tisíc prodaných výtisků knihy jeho environmentální poesie „Turtle Island" (Želví ostrov, je původním indiánským označením Ameriky), to je pro básníka v Americe naprosto fenomenální záležitost. V čem tkví úspěch jeho psaní? V tom, jak ostře a čistě se umí dívat na svět kolem sebe. Tkví v autenticitě prožitku. Sám k tomu říká: „Jestli jste opravdu a na vlastní oči neviděli záblesk v oku orla, nebo to, jak se ještěrka zavlní hřbetem, když běží kamením, neměli byste o tom psát."

Snyder o svém odchodu do hor hovoří jako o návratu ke kořenům, o ztotožnění s místem - odevzdání se místu a o odpovědnosti za místo, ve kterém hodláme žít. Není to pouhý přesun na venkov, kde převezmete novou poštovní schránku a směrovací číslo. Snyder hovoří o tom, že „zapuštění kořenů" nemá jen ekonomický užitek - v úsporném způsobu života - ale má zásadní ekologický a duchovni význam. Snyder je přesvědčen, že současný přetechnizovaný, přechemizovaný, přecivilizovaný život vede do slepé uličky: „Nakonec se, po určitém vývoji, budeme muset všechno učit znovu. Budeme muset hledat alternativní zdroje a způsoby přežití. Myslím, že bychom se pak měli vydat cestou vedoucí k fotosyntéze. Budeme se muset naučit znovu používat větrných mlýnů a podobných zdrojů, místo abychom naše hlavy a celou zemi ještě víc zasypávali popelem a radioaktivitou."

*Snyder tvrdí, že kdyby se lidé znovu odevzdali místu v němž žijí, museli by si brzy vypěstovat ekologický cit: „Člověk, který sází stromy a pěstuje ovoce, se učí myslet v termínech budoucnosti. Postupně získává složité znalosti o vztazích mezi místem, půdou a rostlinami, mezi zahradou a širším okolím, mezi jednotlivými sezónami roku a podnebím. A všechny tyto znalosti přenáší na další generaci. Takový člověk není schopen zaprodat živou zemi nějakému rypadlu, které zrovna projíždí kolem." V této souvislosti si vzpomíná na jeden rozhovor, který před nělwlika lety vedl s jedním velmi starým Indiánem, medicinmanem kmene Crozv v Montaně. Bylo to na setkání, kterého se účastnilo mnoho mladých indiánských radikálů. Tento stařec Snyderovi tak trochu bokem řekl: „To, co bílý člověk podniká s tímhle kontinentem, to není dobrá cesta. Ale vím, že at tu kdokoli - třeba i bílý - bude žít dost dlouhou dobu, duchové země k němu znovu promluví. **Sňa duchů vychází ze země. Tahle síla učila nás a bude učit každého. Stačí zastavit se, chvíli zůstat, abyste mohli slyšet a vidět. Staří duchové a staré sůy nejsou ztraceny: potřebují jen někoho, kdo tu bude žít dost dlouho, aby ho mohly oslovit, aby do něj mohly vstoupit a mohly na něj mít svůj vliv. Takové jsou síly zemětmE*

Snyder si uvědomuje, že tváří v tvář pokračujícímu drancování země to zní snad až příliš optimisticky. Zároveň vidí, že přibývá míst, společenství a komunit, kde tato vize začíná fungovat a kde lidé „oslovení duchem místa" začínají své životní prostředí usilovně a odpovědně bránit. Metafora, hovořící o znovunalezení vlastních kořenů nebo zapuštění kořenů do země, však nemusí být nutně spojována jenom se životem na venkově, životem blízko k přírodě. To, na čem skutečně záleží, je vědomá pozornost, kterou věnujeme procesům odehrávajícím se kolem nás, v našem místě - ano i politice - a je jedno, kde to zrovna je, říká Snyder.

Následující úvahu o významu divočiny jsme vybrali z knihy Snyderových essejů „The Practice of the YJild" (Praxe divočiny) z roku 1990.

Blumfeld S.M.

GARY SNYDER

VOLÁNÍ DIVOČINY

„Divoký a svobodný". Otřepaná americká fráze, která pomalu ale jistě ztrácí svůj obsah. Kdo si ještě představí všechna ta obrovská stáda koní běžících prérií, hejna divokých kanadských husí táhnoucích po obloze? Zní to dnes spíš jako reklama na Harley-Davidson. Obě slova - svoboda a divokost - se dnes stávají jakousi konzumní bublinou, reklamním sloganem. Jaký je však *původní* význam slov „wild" (divoký, nezkrotný) a „free" (svobodný, volný jako pták)?

Pokud chce být člověk opravdu svobodný, musí přistoupit na základní podmínky svobody, které jsou bolestivé. Svobodu provází nestálost a proměnlivost, otevřenost všemu. Člověk musí být za takovouto nestálost a věčnou změnu vděčný. Stěžovat si na nejistotu, na nestálost a změny znamená stěžovat si na svobodu. V neměnném vesmíru by žádná svoboda neexistovala. Svoboda je divokostí. Svět, příroda musí být z dlouhodobého pohledu nezbytně divoké, neboť divočina jakožto proces i podstata úřírody, je „organizovanou nestálostí". Čínské slovo pro přírodu, *zi-ran* (nebo v japonštině *shizen)* znamená „celý-já" (kompletní-já). Divoký se v čínštině řekne *ye* (japonsky *ya)* a ve své podstatě znamená *otevřená příroda.* První taoisté přicházejí s myšlenkou, že dokonalá moudrost by mohla mít původ právě v nespoutané divokosti, v životě v otevřené přírodě.

Thoreau říká: „Probuďte ve mně divokost a žádná civilizace nepřežije". Dnes se je ovšem těžší představit si civilizaci, jež by divokost přežila. Právě o to se musíme snažit. Divokost neznamená jenom „uchování světa", divokost to *je* svět sám. Západní, ale i východní civilizace dlouho sváděly boj - možno jej nazvat válkou - s divokou přírodou. Ani dnešní rozvojové státy se nedokázaly vyvarovat válečného tažení proti divočině a s obvzláštní hloupostí ničí nejenom jednotlivé žijící tvory, ale celé druhy, celé vzájemně propojené pozemské živočišné sítě (ekosystémy). To, co potřebujeme, je kultura, která by dokázala tvořivě žít v souladu s divočinou. S divokostí. V tomto směru musíme začít od sebe.

Součástí základní lidské zkušenosti byl odedávna život v kultuře divočiny. Příroda není místem, kam se chodí na návštěvu, je to *domov* - i v takovém teritoriu jsou nutně místa, které známe lépe a jiná, která známe méně. Kultury spjaté s divočinou žily na základě lekcí, které jim udělovala ekonomická podstata života a smrti. Co si však pod slovem *divoký* představujeme my a co je nám dnes podstatou *přírody!* Víme, že slova jsou jen symboly, někdy dočasné, které se průběhem doby a vývojem mění.

Slovo *nature* - příroda, pochází z latinského *nátura* znamenajícího „zrození, povahu, přirozený běh věcí". Slovo *wild* - divoký, se podobá šedé lišce, která pobíhá lesem, mizí v křivinách, občas je na dohled a občas není. Staroanglické *wyld* souvisí se staronorským *villr* a starogermánským *wilthijaz,* což znamená tichý, divoký, ale snad i lesní *(wald).* Když se o zvířatech řekne, že jsou divoká, znamená to, že jsou nezkrotná, nepodajná, nedomestifikovaná; když se totéž řekne o rostlinách, znamená to, že jsou nepěstěné; když o zemi, znamená to, že je neobydlená a neobdělávaná; když o společenstvech, znamená to, že jsou necivilizované, nemají vládu, jejich systém je primitivní; když o jedincích, znamená to, že jsou vzpurní a nespoutaní; když o chování, znamená to, že je nekultivované, neotesané a spontánní. Naše slovníky divokost většinou definují negací. Ale podívejme se na věc opačně, z hlediska svobody.

Divoká zvířata jsou svobodní tvorové, závislí jen sami na sobě a žijící v přirozených systémech. Divoké rostliny mají samorožmnozovací a sebeudržující schopnost a rostou v souladu s vrozenými vlastnostmi. Divoká země je místem, kde je neporušená původní vegetace i fauna žijící ve vzájemné rovnováze. Tvářnost země je výsledkem ne-člověčích sil. Divoká společenstva fungují na základě řádu, který vznikl z vnitřní potřeby a udržují se silou solidarity a zvyku nikoli legislativou. Společnost a jejich hospodářský systém je v těsné a únosné vazbě na místní ekosystém. Divocí jedinci jsou „hrdí a svobodní" lidé, nezastrašení, soběstační a nezávislí. Divoké chování je způsob, jak se bránit nelítostnému útlaku, omezování či vykořisťování. Je nekonvenční a ve své svobodě obdivuhodné.

Většina významů slova divoký v naší druhé řadě se velmi přibližuje definici staročínského termínu *Tao,* neboli *Cestě velké přirozenosti.* Je to *něco,* co uniká analýze, je mimo jakékoli kategorie, je sebeorganizující, hravé, překvapující, pomíjivé, nezávislé, nehmatatelné, dokonale uspořádané, ucelené, spontánní, svobodně se projevující, paličaté a přitom naprosto prosté. Zároveň není vzdálené bud-

dhistické *Dharmě* v jejím původním významu věčného koloběhu utváření a ustalování.

Divočina je prostor těžko dostupný a nebezpečný, kde jste závislí na vlastních schopnostech přežití, kde jste strůjcem vlastního osudu a nemůžete počítat s ničí pomocí. Jsou to i „pusté" prostory moří nebo vzduchu. Jsou to hory. Divočina může být i místem hojnosti, „divočinou slakdostí", jak říká John Milton. Miltonova interpretace slova divočina zachycuje skutečnost, že divoké systémy „nabízí" bohatství zásob a energie. To je ta neuvěřitelná plodnost moří, prérií, pralesů. Na druhé straně však divočina stvořila chaos a eros, říši tabu, kam není radno vstupovat: velké neznámo, domov všeho extatického a démonického.

Divočina je místem, kde se plně a svobodně projevuje divoký a přirozený potenciál, rozmanitost živých i neživých forem vyvíjejících se podle vlastního řádu - spontánně. Ekologie hovoří o „divokých systémech". Aby ekosystém mohl fungovat, nesmí v něm chybět žádná jeho součást, žádný jeho účastník. V takovémto případě tedy divočina znamená totéž, co *celistvost,* plnost. Lidské bytosti z takovéto celistvosti (já-všechno) vzešly. Cožpak je možné úvahy o *znovuoživení naší* přítomnosti v celku, přihlášku ke členství ve Sdružení všech bytostí, považovat za zpátečnictvi?

Lidé, kteří se přesunuli do měst a od středověku vyrůstali za jejich hradbami, měli pramalou možnost poznat, jak divoký systém funguje. Poměštělá mytologie a její hlavní ideové opěrné pilíře, nejprve křesťanství a později osvícená véda, upřely přírodnímu světu nejprve duši, pak vědomí a nakonec i jakýkoli cit. Přímá zkušenost s přírodou se ztratila, /ůstala jen mechanistická představa o tom, „jak to funguje". Symbolem objevování nových krajin a nových zdrojů se stal konquistador. Tito protěsinonální dobyvatelé financovaní aristokracií či obchodními společnostmi pronikají do řídce osídlených oblastí, kde žijí pouze lidé divočiny – „divoši". Za konquistadorem kráčí kněz. Mečem a křížem se prodírají divočinou. Krev a oheň. Někteří, jako Nuño Guzmán zešíleli a stali se z nich sadisté. Během dvou století bylo násilnou smrtí vyhubeno několik milionů indiánů. Po nich přišli na řadu bizoni, jeleni. Konquistadoři jsou dosud mezi námi.

Ideje takových západních myslitelů jako byl Descartes, Newton nebo Hobes představovaly hluboké odmítnutí organického světa. Místo toho sestavili model vesmíru jakožto sterilního mechanismu s ekonomikou „produkce". Když slyšeli slovo „<haos" (divočina, spontánní řád), dostávali tito mechanikové hysterické záchvaty jako jejich předchůdci při zaslechnutí slova „čarodějnice", na než pořádali hony. Představa, že svět je ostrý jako nůž je rozhodně netěšila - chtěli přírodu zbavit ostří. Snad se snažili divoký svět učinit pro lidí bezpečnější. Bláznivé fušování vědců, inženýrů a právníků západní kultury, kterým se rozhodli zasáhnout do procesů života a smrti, přivedlo celou planetu postupně až na pokraj zkázy. Dnešní americkou divočinu reprezentují místa, která jsou buďto formálně, nebo skutečně nepřístupná širší veřejnosti. Přírodní rezervce a Národní parky. Dnes jde o chráněné relikvie, poslední místečka země ponechaná ve stavu, v jakém je znalo původní obyvatelstvo - poslední místečka, kde si příroda může naplno zavýt, rozbujet se, zašumět si, zatřpytit se. Dnes jsou to 2 % Spojených států. Přesto, divokost není omezena jenom na pouhá 2 % země. Šíří se a je všude: nevykořenitelné populace hub, mechů, plísní, kvasinek. Veverky na balkónech, srnci přebíhající dálnici, holubi v parcích, pavouci v koutech. Vzpomínám si na cvrčky, žijící ve skříňce na barvy na ropném tankeru Sappa Creek, na kterém jsem se kdysi dávno, jako pucflek ve strojovně, plavil Pacifikem. Všechny ty houževnaté trávy, stonky, keře a kmeny na prázdných parkovištích a železnicích.

Civilizace je pro[illegible] divočina je schopna ji znovu zabydlet. Divočina se může umenšit, ale divokost, ta se jen tak neztratí. I naše těla jsou dosud divoká: bezděčné trhnutí hlavou, rychlý instinktivní pohyb ruky, závrať při pohledu ze strázu, srdce až v krku ve chvílích ohrožení, lapání po dechu, upřený pohled. Tělo nepotřebuje zásahy vědomého intelektu, aby mohlo dýchat, aby srdce mohlo být. Prožitek a vnímání světa nepřichází zvnějšku, ale zevnitř. V naší mysli a představivosti je mnohem víc podnětů než stačíme zachytit a sledovat. Spot:; [illegible]á vzniká naprosto spontánně. *Hlubinu duše* (naše nevědomí) jsou naši vnitřní divočinou. Hluboko v nás je šelma, která přechází z jednoho snu do druhého. Vědomé já, naše vykonstruované ego, zabírá jenom malé teritorium divokého vnitřního světa. Ego jen sedí u brány a sleduje, co přichází dovnitř a ven - občas se pokusí o výpad, aby pro sebe získalo větší teritorium

- zbytek si však žije svým vlastním skrytým životem v hlubinách divokého nevědomí. Jakobychom v sobě měli divokou lišku, která se před námi obezřetně skrývá. Říkáme, že duše žije v tělu, ale je tomu spíše naopak: tělo žije v duši. A obojí zůstává divoké.

Svět je ostrý jako nůž, říká se na severozápadním pobřeží. Svět divoké přírody kterým nevedou vyšlapané nebo dokonce vyasfaltované cesty předčí univerzitu. Ti, kteří v přírodě žili delší dobu, bývají přísnými, ale poutavými učiteli. Mít vzdělání, to kdysi znamenalo znát písně, přísloví, příběhy, pořekadla, legendy, mýty (a odborné názvosloví), které patří k ekologickému společenství tvorů, rostlin - všeho toho ne-člověčího, co lidské společenstvo obklopuje a provází na jeho cesté. Iniciace vždy probíhala v divoké přírodě. **Divočina je prvotní chrám.**

Všichni jsme schopni pozoruhodných proměn. V mýtech a příbězích se zvíře proměňuje v člověka, člověk ve zvíře, zvíře v jiné zvíře – možná je spousta dalších proměn. Všechny hovoří o toni, že jsme vzájemně spjati, že jsme v příbuzenském vztahu, že naše nejhlubší podstata – život – je stejná. Podstata i při takovýchto pro-

měnách zůstává čistá a neměnná. To je to, čemu eskymáci říkají *inua,* což často překládáme jako „duch", co však spíše znamená „základní přirozenost" toho kterého tvora. To je to, co zůstává neměnné bez ohledu na tvář či proměnu toho kterého tvora. Ikony zvířat, jak je tito eskymáci. Inupiaqové z Beringová moře tvoří, mají drobné lidské tváře skryté buďto někde pod peřím, zašité do kůže, vyžezané do zad či do hrudí - někdy dokonce skryté ve svých zvířecích očích. Eskymáci tak chtějí ukázat krásu rozličnosti tvorů, z nichž každý v sobě skrývá lidskou podobu. Nejde o žádný antropocentrismus - je to způsob, jak ukázat, že každý tvor má ducha a inteligenci, jež je stejně vytříbená jako naše. A stejně tak se v našich očích a pod naší kůží skrývá archetypální divočina.

Hinduistická a buddhistická ikonografie náš zvířecí původ zaznamenává na obrazech svých Bohů, Buddhů a boddhisattvů. Například bodhisattva Mandžušri jede na lvu, bodhisattva Samantabhadra na slonu, Sarasvatí na pávu, Siva je ve společnosti hada a býka. Někteří mají drobná zvířata ve vlasech nebo zasazena v korunách. Tato ekumenická spirituální ekologie naznačuje, že i zvířata mají duševno. Zda jejich vědomí je či není identické s lidským, je jiná otázka. Proč by se ostatní tvorové měli posuzovat jenom podle úzkých měřítek daných povahou *lidského* vědomí? „Kdo lidem řekl, že „duše" znamená myšlenky, doměnky, představy a pojmy? Duše znamená stromy, kůly v plotě, cihly a trávu," říká svým krásně úsečným stylem, filosof a zakladatel japonské zenové školy Soto.

Abychom v sobě mohli zrušit rozdíl mezi civilizovaným člověkem a „divochem", musíme se odhodlat k celistvosti. Člověk asi musí dosáhnout takového bodu, že skutečně přijde o všechno. Zajímavý je příběh proměny jednoho z konquistadorů, Alvara Nuňeze. Opuštěný a hladový člověk, stojící ve floridských bažinách; který zkoumá tupé ostří svého meče a svůj rozedraný plášť. Nuňez prošel takřka nahý během osmi let Texasem a Novým Mexikem až se nakonec stal člověkem Nového světa. Vrátil se ke starým přirozeným zvykům. Už nikdy nebyl jako dřív, jeho srdce se stalo citlivější, našel zalíbení v samostatnosti a prostotě. Dokonce u sebe zjistil schopnost léčit. Je to stále v nás, dříme to v nás jako měkké jádro ve tvrdé skořápce. Čeká to na oheň nebo na povodeň, která ho opět probudí k životu.

Každý, kdo prožil nějakou hodně divokou zkušenost, bolestivou a nebezpečnou, z ní vyjde proměněn. I praktikování jogínské prostoty nebo klášterní disciplíny může být pro někoho pokusem, jak dosáhnout *ničeho.* (I o tom hovoří Lao'C, odcházející do divočiny severních hor, nebo Buddha, hledající prázdnotu. Tibeťané říkají, že zkušenost prázdnoty plodí soucit.) Mnozí z nás se něčemu podobnému naučili při každodenním pěším překonávání sněžných plání, skalnatých srázů, průsmyků, horských bystřin a lesů v údolích - „s úsilím překonat sebe". Chození divočinou je velké dobrodružství, je nejlepší meditací, je cvičením otevřenosti srdce - je dokonalým projevem ducha a pokory. Etiketa divokého světa nevyžaduje pouze otevřenost vůči ostatním tvorům, ekologickou velkomyslnost, ale také notný smysl pro humor, který dokáže tolerovat nepohodlí a vrtochy přírody. Samozřejmě vyžaduje prostotu a zdrženlivost, schopnost zebezapření. Vyžaduje odvahu čelit neznámému, schopnost žít v proměnách, v chaosu spontánního světa, umění bloudit, ztrácet se a znovu nacházet. Vyžaduje intuici, která se musí projevit sama od sebe. Znalost stopování a dobrou orientaci. Umění číst z pohybu mraků a z hladiny moře.

Lekce svobody, které nám uděluje divočina, nám umožní vzdát se víry, že jsme tu na věčnost, a skončit s nekonečnými a malichernými boji. V divočině se všichni můžeme považovat za sobě rovnocenné druhy, kteří všichni chodí a spí na téže zemi a pod touž oblohou. Myslím, že život zaslíbený skromnosti, prostotě, jisté smělosti, humoru, vděčnosti, velkorysé práci a hře a hlavně spoustě chození, nás přibližuje světu a jeho celistvosti. Po té, co jsme prošli divočinou, seznámili se s duchem místa, pozdravili všechny rostliny, zvířata a ptáky, přebrodili potoky a přelezli hřebeny hor a vrátili se zpátky domů, měli bychom vyprávět poutavý příběh naší cesty. A když se zase objeví nějaký svátek, můžeme se pokusit vyvolat některé duchy, hrát hudbu a tančit, hrát role mužů a žen, kteří slaví, že patří mezi živé, kteří dovádí a divočí. A to je také poslední význam slova „divoký" a „svobodný" - esoterický význam, ten nejhlubší a nejostýchavější zároveň. Ti, kdo na něj nejsou připraveni, se k němu musí dopracovat. Proto vás prosím, k nezasvěceným o něm nemluvte.

(Výběr z překladu L.Snížka)

Neurolingvistické programování

Úvodní kurzy vede PhDr. Zorica Mitrovič-Gajič

4. - 5. ledna + 11. - 12. ledna 1997
25. - 26. ledna + 1. - 2. února 1997

Veškeré další informace: Institut NLP
Hotel Krč "A", Zelený pruh 95/97,140 00 Praha 4
tel. 6120130, 6928926

Možná je k nám Vesmírný řád neskutečně laskavý a chová se k nám jako k žáčkům v první třídě: dává nám možnost naše chyby napravit. Proto se na Zem vracíme. Člověk, který projdehlubinnou regresní terapií dokáže vnímat hlouběji, šířeji, v souvislostech. Chápe smysl utrpení jako určitý karmický dluh i vklad do budoucna.

PhDr. M. Nowaková vede kurzy

REGRESNÍ TERAPIE

17. – 19. ledna. a 24. – 26. ledna 1997 (1. úroveň)
14. – 16. února (2. úroveň) a 7. – 9. března 1997 (3. úroveň)
Veškeré další informace a přihlášky:
Hotel Poprad, Cesta slunce, Smetanova 470, 562 01 Ústí n/Orlicí
tel. 0465/521177, 522130

PROGRAM ROZVOJE OSOBNOSTI

PÍSMOZNALECTVÍ

HYPNOTICKÉ PROGRAMY

ANALÝZA A ROZVOJ TALENTU

VÝBĚR POVOLÁNÍ

MUDr. Pavel Rejha
tel: 0325/62 158
fax: 02/820 102

DÁTÁ SANTÓŠ

(Dárce spokojenosti)

Čajovna, indická vegetariánská restaurace, knihovna Sarasvatí a Maharádžův palác na venkovní terase

V příjemném prostředí oázy plné vůní si můžete vybrat ze široké nabídky čajů.
Nabízíme několik druhů indických jídel i sladkostí. Můžete si koupit indické koření a sypané čaje.
Speciální nabídka služeb při oslavách, svatbách, promocích a jiných hostinách.

Půjčujeme knihy vydané v Indii.

Po - Pá 15.00 - 22.00
So 15.00 - 20.00

(Bez alkoholu a cigaret)

Žitná 42, Praha 2, tel. 02-2421 7862

Jóga turist (kromě dalších obvyklých pobytů u moře s jógou) pořádá ve dnech 22. – 31. srpna 1997 ve známém letovisku na Istrii akci

Umění naslouchat

Pobyt u moře s tibetskými mísami, hudbou new age, agnihotrou a Vlastimilem Markem.

Informace a přihlášky: Jóga turist, Národní obrany 31, 160 00 Praha 6, tel. 02/323763

---

23. ledna 1997 se v 18.30 můžete na 5 minut s láskou soustředit (třeba představou bílého světla) na planetu Zemi. V rámci unikátního stellia (poprvé od dob renesance) a projektu GAIA Mind budou lidé na celém světě společně meditovat.
http://www.gaiamind.com
BARAKA zve nadšence na Karlův most

Neurolingvistické programování

TECHNOLOGIE ROZVOJE OSOBNOSTI

s Christianem COTTENEM
v Praze 31. 1. - 2. 2. 1997

Náplň přednášky (pátek) a workshopů (so + ne) odpovídá článku v tomto čísle na str. 69 – 71

cena 1.400,– Kč
(studenti, invalidé, důchodci, samoživitelky, nezaměstnaní 900,– Kč)

Přihlášky nejpozději do 20. ledna 1997!
Záloha 500,- podmínkou. Zbytek možno doplatit při zahájení semináře. Přesné místo konání a další informace budou sděleny všem přihlášeným do 25. ledna 1997.

Přihlášky a zálohu zasílejte na adresu:
STRAT (égique), Na okruhu 389, 141 00 Praha 4, tel./fax. 02/ 619 11624

***Zájemci o studium v Paříži** - informace na adrese: Stratégique – Christian Cotten, 20, rue Henri Martin, 92100 Boulogne, France, tel. 0033 1 47618860, fax 0033 1 47618861*

AWIKA

přináší

LÉČIVÉ TÓNY

Hudba relaxační * léčebná * meditační
Home fitmess * relaxační videokazety
k dostání v široké síti obchodů s hudebnimami

rozhlasové pořady každý čtvrtek na stanici ČRo2 Praha
DOBRÉ JITRO s Dr. Kabošovou 5.45 – 6.00
AWIKA uvádí: LÉČIVÉ TÓNY 21.30 – 22.00

Reprezentační prodejna a Awika klub:
dům U ZELENÉHO VĚNCE
Řetězová 10, Praha 1, tel. 24248791

* bohatý výběr MC, CD, VIDEO, literatury, kamenů, dárků
* možnost poslechu hudby při malém občerstvení
* pravidelné přednášky, besedy a semináře, koncerty
* poradna N. Luky – muže s rentgenovýma očima
* čchi kung (umění ovládat své emoce)
* víkendové kurzy pro začátečníky na zámku v Liblicích: 18. – 20. 4. 1997, cena 1580,– Kč
* docházkové kurzy: od 17.00 nebo 19.00, 10 lekcí, cena 1000,– Kč

Těšíme se na Vás v našem centru!

VĚČNÉ TEĎ

CESTA ALANA WATTSE

Blumfeld S. M.

„Historik Arnold Toynbee svého času napsal, že jestli se za nějakých tisíc let budou psát dějiny naší doby, nezaměří se na konflikt mezi kapitalismem a komunismem, ale spíše na naši interpretaci křesťanství a buddhismu. V tom případě budou události a lidé, o kterých zde hovořím, hlavními účastníky této historie." Takto uvedl svou autobiografii *In My Own Way* (1973) jeden z nejúspěšnějších popularizátorů syntézy východních a západních filosofií, Alan W. Watts. Alan Watts (1915 - 1973) napsal něco kolem pětadvaceti knih, ale to, čeho si jeho příznivci cenili nejvíc, byl jeho dar „transcendentní výřečnosti". Již v polovině 50. let se Watts stal vyhledávaným interpretem zen buddhismu, v další dekádě se dokonce stal jakousi „kultovní postavou" duchovních hledačů generace hippies. Přesto, že zemřel předčasně, ve svých 58 letech, dokázal inspirovat nespočet osobností, které měly zásadní vliv na změnu myšlení a „paradigmatické posuny" naší doby.

Watts ve svých pamětech napsal: „Od raného dětství mám pocit, že jsem součástí nějaké archaické, podzemní kultury, jejíž hodnoty se zde na Západě podařilo ztratit. Často se mi zdá, jakoby se do mých genů nebo „kolektivního nevědomí", nevtiskla zkušenost jen několika předešlých životů, ale přímo celých světů zkušeností, které oficiální kultura potlačila nebo ignorovala..."

Wattsem pociťovaná „mystická kontrakultura" se ovšem za jeho života (a s jeho přispěním) měla stát skutečností: mezi jeho přáteli nacházíme osobnosti, které pomáhaly vytvářet duchovní historii Západu druhé poloviny 20. století: Aldouse Huxleye, Timothy Learyho, Richarda Alperta (Ram Dasse), Fritze Perlse, Ronalda Lainga, Stanleyho Kripnera, Johna Lillyho, Karla Pribrama, Allena Ginsberga, Theodora Roszaka, Gia-fu Fenga, Ralpha Metznera, Claudia Naranja, Normana O. Browna, Chogyama Trungpu a další.

ZÁZRAČNÝM (ZENOVÝM) DÍTĚTEM

Alan Watts byl považován za zázračné dítě orientální metafyziky. Narodil se ve vesničce Chislehurst v hrabství Kent (původem byl tedy Angličan, i když od svých pětadvaceti let žil ve Spojených státech). Ve třinácti se začal zajímat o umění Dálného východu a krátce poté se začal věnovat východní filosofii. „Už v dětství jsem se dokázal dostat do stavu „intenzivního kontemplativního pozorování *věčného nyní* - stavu, který lze někdy vzbudit psychedelickými látkami," píše ve svých vzpomínkách. Svůj talent vciťovat se do okolního světa a uvažovat v širších souvislostech projevil velmi záhy: jako dítě si zamiloval venkovskou přírodu, naučil se nořit do její hloubky, komunikovat s ní, ctít její mystéria. Zřetelně *panteistický* tón bude znít celým jeho filosofickým dílem.

V patnácti letech si přečetl článek představitele tehdejší londýnské buddhistické společnosti, Christmase Humphreyse a prohlásil se buddhistou. Následovala živá výměna dopisů. Když o rok později přijal Alan pozvání a provázen otcem dorazil do Londýna, členové společnosti s úžasem zjistili, že jejich dopisovatelem je šestnáctiletý mladík. Watts se záhy stal redaktorem časopisu britských buddhistů, který dodnes vychází pod názvem *The Middle Way* a začíná psát první články o náboženství.

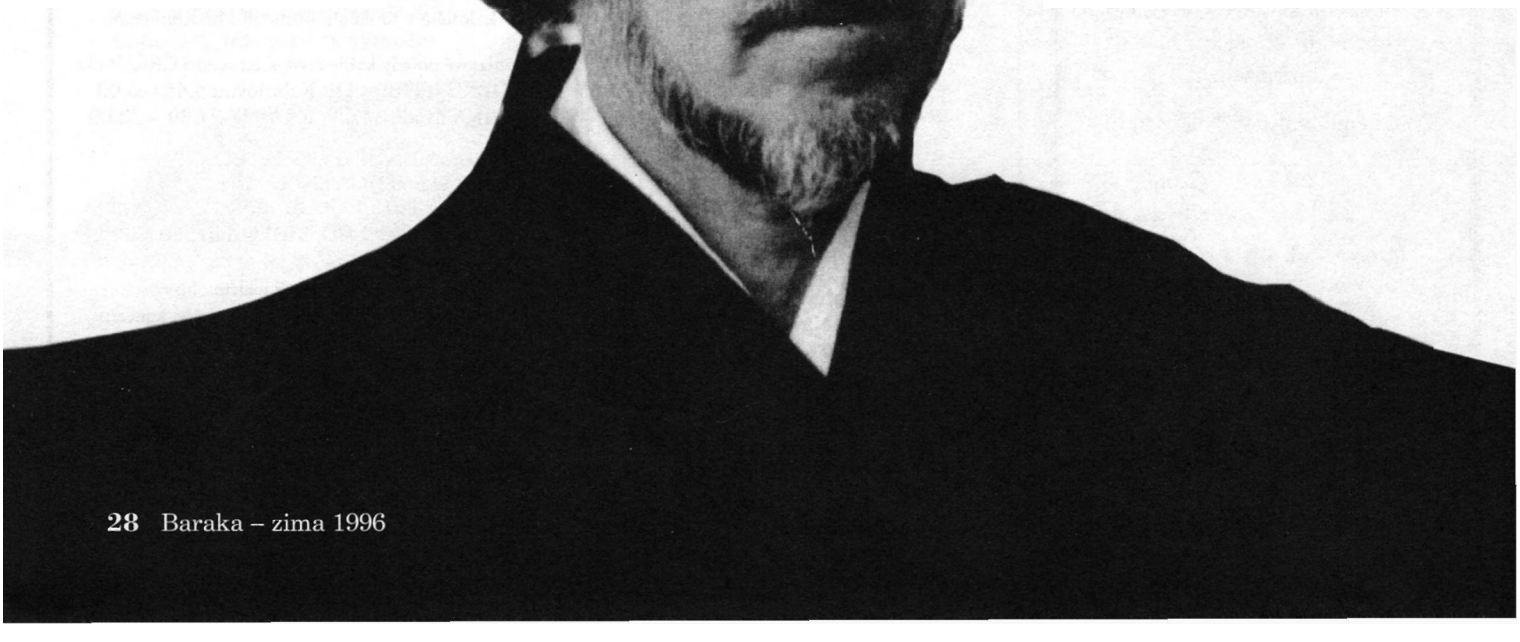

Po absolvování střední školy v roce 1932, když se z objektivních důvodů (hospodářská krize) nedostal na universitu v Oxfordu, rozhodl se zřeknout jakéhokoli dalšího školního výcviku a věnovat se na plný úvazek důkladnému sebevzdělávání. Se vší vervou a hladem po poznání se ponořil do studia odborné literatury. Velmi záhy se od ideálu křesťanské lásky *[agape]* dopracoval k ideálu buddhistické moudrosti *(bodhi).* „Křesťanská láska, jak jsem ji viděl na příkladu životů těch, kteří ji tak horlivě kázali, se mi nelíbila. Vždycky byli ochotni vytáhnout do války proti všem, které chtěli spasit. Věřili, že „utrpení je dobré" - především pro toho druhého," myslel si mladý Watts.

Ačkoli se později dostal k četbě skutečných křesťanských mystiků, Eckharta, svatého Tomáše, svaté Terezy, v mládí nabyl přesvědčení, že běžný styl křesťanství nenabízí ani špetku mystické zkušenosti. „Vždycky šlo jen o řeči - žádná vize, žádný pocit, žádný vjem." V sedmnácti letech nečekaně docílil stavu zjevení pravdy, probuzení *(satori):* „Naplnila mne neuvěřitelná lehkost. Veškerá má tíže se rozplynula, nezbylo nic, všechny problémy se rozplynuly, kráčel jsem vzduchem."

Již v roce 1936 (ve dvaceti letech) vydává svou první knihu *The Spirit of Zen* (Duch zenu), což byla - jak si ovšem sám přiznal - spíše destilace díla známého japonského mistra zenu D. T. Suzukiho a snaha o jeho popularizaci. Se Suzukim se Watts osobně setkal v témže roce. O rok později vydal další knihu *Odkaz Asie a západní člověk.* Přibližně v této době objevuje práce psychologa C. G. Junga a nechybí na žádných jeho londýnských přednáškách. Největší vliv však na něho měl rozhodně T. D. Suzuki. Ten (tehdy ještě mnohými považovaný za naivního japonského intelektuála) nechápal zen jako nějakou ideu, kterou je třeba (a lze) jasně formulovat, ale spíše jako něco, co svou nevypočitatelností připomíná trasu míče ku vhozeného do proudu divokého potoka. K tradičnímu zenu, jak byl ve své době praktikován v Japonsku, měl Suzuki postoj značně kritický. Jednou dokonce ironicky poznamenal, že pro zen by snad bylo nejlepší, kdyby se všechny japonské kláštery podařilo vypálit. Suzuki (tak jako později Watts) se formální zenové meditaci *(zazen)* věnoval jen příležitostně a když měl náladu. Říkal, že „příliš mnoho sezení člověku hrozí, že jej změní v kamenného Buddhu". Zen byl pro Suzukiho (tak jako pro Wattse) prostě způsobem spontánního a inteligentního žití, bez kalkulací a rigidních konceptuálních rozlišování mezi tím, kdo poznává a poznávaným.

Suzuki mladého Wattse doslova fascinoval svým smyslem pro humor a schopností chrlit nekonečné množství zenových příběhů (*mondo),* kde ti, kteří se táží „Co je základní princip buddhismu?", dostávají odpovědi typu: „Cypřišový strom na zahradě" nebo „Tři libry lnu". Poté dosáhnou náhlého osvícení, aniž by se museli nějakých dalších patnáct životů věnovat intenzivnímu soustřeďování mysli. Tato strategie se Wattsovi líbila, přesto si dál se zaujetím četl i Vivekanandovu *Radža jógu* a po nocích se učil umění správného dýchání a koncentrace.

Ve dnech volna pak v Londýně seděl u nohou Toby Humphreyse, a hltal všechno, o čem šéf Buddhistické lóže mluvil, ať se to týkalo buddhismu, teosofie nebo života vůbec. Kromě Tobyho, spíše staršího a moudřejšího bratra, Watts vlastně žádného duchovního mistra neměl. „Byl jsem jako šaman - sám a sám v náboženské džungli," vzpomíná.

Watts se po celá třicátá léta pohyboval v prostředí legendárních osobností - na dosah mu byli žáci Gurdjieffa, Ouspenského, Aleistera Crowleye. Společenstvo hledačů, do něhož se mladý Watts dostal, stále ještě žilo pod silným vlivem teosofické společnosti a osobností, které se zasloužily o jeho slávu. Hlavní slovo tu stále ještě měli žáci H. P. Blavatské a Annie Besantové. Na čas se Wattsovým zasvěcovatelem stal jeden z nich, záhadný muž jménem Mitrinovič. Tehdejší buddhismus londýnských teosofických kruhů měl dosud okultní odér, jehož se zbavoval postupně a jen nerad a to hlavně díky kontaktům s autentickými východními mistry. Právě Suzuki byl jedním z nich. Ale také Meher Baba, Alice Baileyová, Paul Brunton, Jogananda nebo mladý Krišnamurti - „velký avatar", který své zbožňovatele tak zaskočil.

Tento „učitel světa" rezignoval na svou mesiášskou roli, kterou mu připravila Annie Besantová a rozpustil Řád hvězdy, protože odmítl být bohem. Krišnamurti usoudil, že lidi má smysl vysvobozovat, ne jim nabízet další laciné iluze. Mnozí zhrzení jej považovali za pouhého obrazoborce, anarchistu a negátora, který nemá co říct, co nabídnout, čím pomoci. Watts byl samozřejmě jiného názoru. Právě Džiddu Krišnamurti měl na Wattsův duchovní vývoj i jeho osobní postoje silný vliv. Krišnamurti hýřil určitou vytříbenou skepsí ke všem organizovaným formám víry, rád se oblékal do šatů elegantního střihu ze Saville Row a jezdil ve sportovním Alfa Romeo či Mercedesu. Díky sponzorům z řad aristokratů mohl Krišnamurti občas pobývat v Ojai v Kalifornii, jindy v Gstaadu ve Švýcarsku nebo v Londýně. Také s ním se Watts nakonec mohl osobně seznámit.

V roce 1937 si vzal Watts za ženu jednu svou buddhistickou přítelkyni,

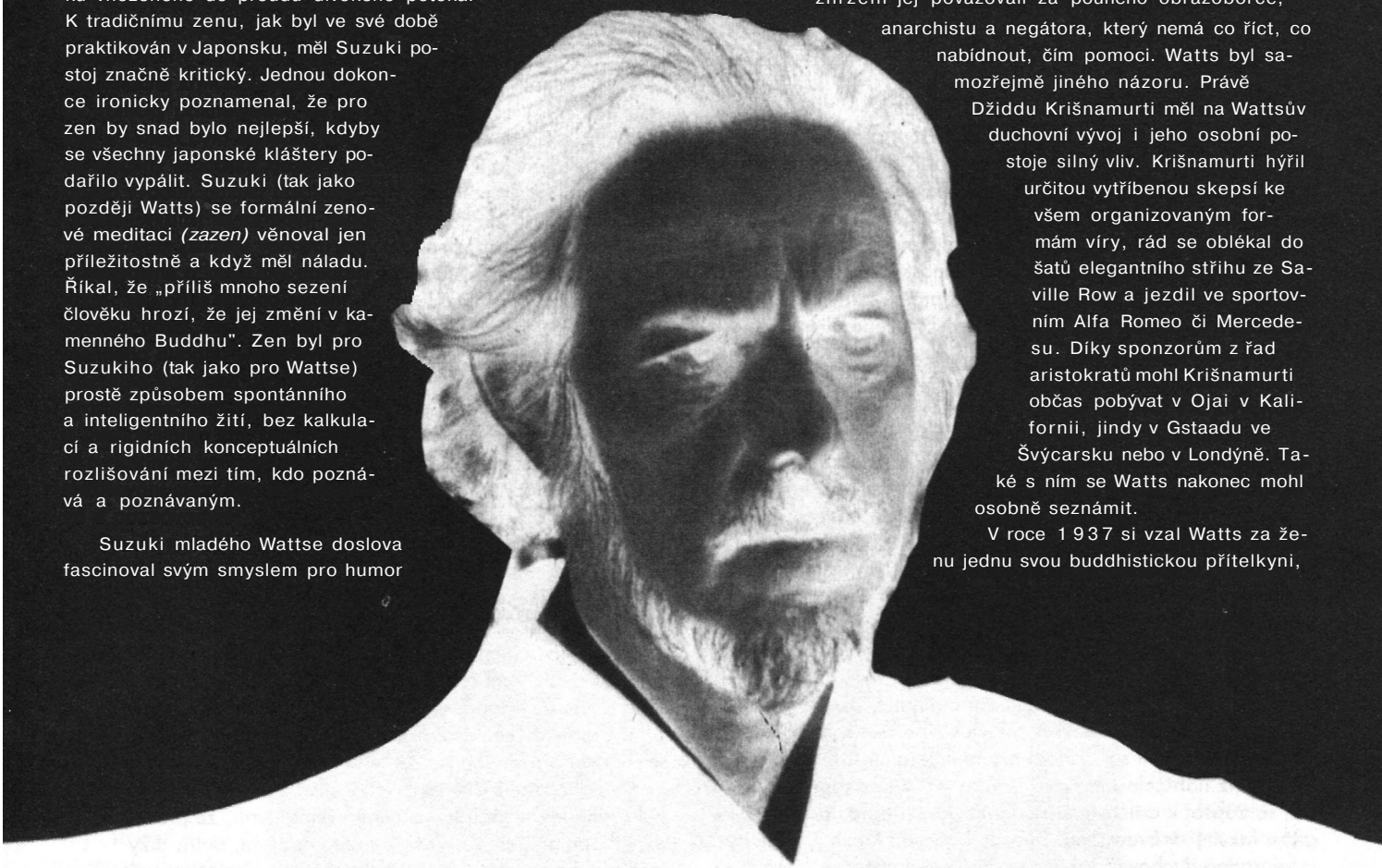

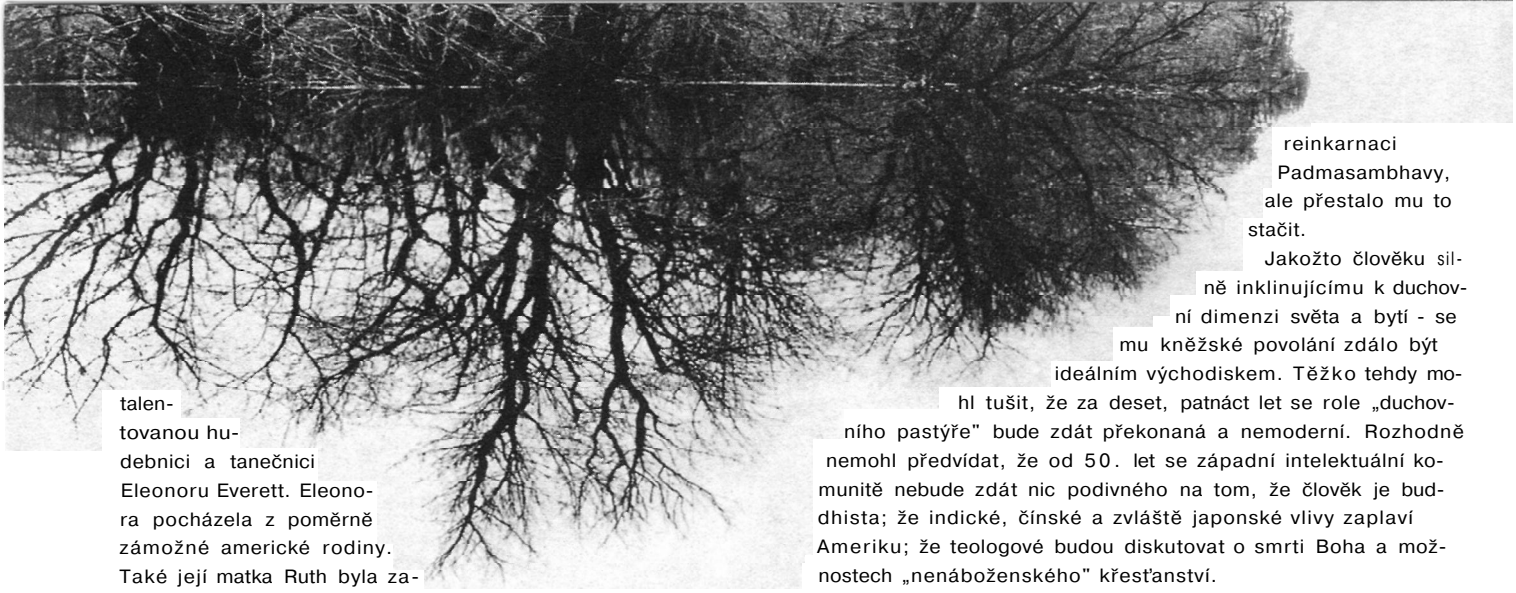

talentovanou hudebnici a tanečnici Eleonoru Everett. Eleonora pocházela z poměrně zámožné americké rodiny. Také její matka Ruth byla zapálená buddhistka. Později, po smrti svého prvního manžela, se vdala za japonského zenového mistra Sokei-an Sasakiho (téhož, který v roce 1930 založil v New Yorku vůbec první zenové společenstvo). I když se Watts s Eleonorou za několik let rozvedl (oženil se pak ještě dvakrát), Ruth Sasaki, jež byla autorkou a překladatelkou řady buddhistických prací, zůstala jeho velkou přítelkyní.

Alan Watts a jeho novomanželka se rozhodli přestěhovat do USA (bylo to v roce 1939, těsně před vypuknutím 2. světové války). Watts hned po příjezdu do Nového světa začal psát články, pořádal přednášky. Tak jako se vyrovnal se svým systematickým vzděláním, tak se vyrovnal i se svým přístupem k práci. „Když mi bylo 21, zapřísahal jsem se, že nikdy nepřijmu pravidelnou práci." Za jediný snesitelný způsob obživy (kromě psaní a přednášek), který pro sebe byl ochoten uznat, odjakživa považoval povolání duchovního. Watts v sobě již od raného mládí cítil talent pro kněžství, měl kazatelské geny a cit pro mystérium obřadu a kouzlo rituálu. K překvapení mnoha přátel se v roce 1940 rozhodl knězem opravdu stát.

PARADOXNÍM KNĚZEM

Watts sám říká: „Vybral jsem si kněžství, protože to byla jediná formální role v západní společnosti, pro kterou jsem se tehdy mohl jakžtakž hodit." Ale ani tento „oblek" Wattsovi nepadl. Ani nemohl, pro šamana ani pro bohéma, jakým v podstatě byl, pro člověka, který tak miloval ženy, svět barev a nevázanosti, který měl tak rád nepravidelnost v čase a raději byl volný než bohatý, který nesnášel práci pro šéfy a měl svůj vlastní kód sexuální morálky, to musela být slepá ulička.

V roce 1939, v době určité životní krize, měla Wattsova žena zjevení (v kostele k ní přistoupil Ježíš Kristus) a dezertovala ke křesťanství. Shodou okolností se Watts právě pustil do nového, tentokrát důkladného studia křesťanských mystiků. Narůstalo v něm přesvědčení, že křesťanství lze chápat jako jednu z forem oné mystické věčné filosofie *[philosophia perennis),* jíž lze objevit ve všech dobách a na nejrůznějších místech světa. Doufal, že když se člověk vyprostí z pout doslovnosti dogmatu, může vstoupit do hloubky poznání vnitřního významu symbolů, na úroveň, kde mistr Eckhart i Sankara, svatá Tereza i Ramakrišna, svatý Dionysius i Nagardžuna hovoří týmž jazykem.

Inspirován vizí své ženy i novým úhlem pohledu na věc, rozhodl se zahrát si roli kněze zcela vážně. Byl ženatý a na kariéru v církvi katolické nemohl ani pomyslet, i když právě její obřadnost byla estétovi a milovníkovi mystérií nejbližší. Po důkladném pátrání se rozhodl pro nejliberálnější formu křesťanství, již nabízela americká kultura - pro Episkopální církev. Dal se zapsat k dálkovému studiu na jakési episkopální „teologické fakultě" v Evanstonu. Důvody k tomuto kroku však nebyly výhradně duchovní, jak si později musel upřímně přiznat. Dostal se do věku, kdy bylo potřeba myslet na obživu. Bylo mu 26 let, pořádal přednášky pro - jak sám píše - bohaté staré dámy, které v něm, jakožto mladém guruovi, spatřovaly reinkarnaci Padmasambhavy, ale přestalo mu to stačit.

Jakožto člověku silně inklinujícímu k duchovní dimenzi světa a bytí - se mu kněžské povolání zdálo být ideálním východiskem. Těžko tehdy mohl tušit, že za deset, patnáct let se role „duchovního pastýře" bude zdát překonaná a nemoderní. Rozhodně nemohl předvídat, že od 50. let se západní intelektuální komunitě nebude zdát nic podivného na tom, že člověk je buddhista; že indické, čínské a zvláště japonské vlivy zaplaví Ameriku; že teologové budou diskutovat o smrti Boha a možnostech „nenáboženského" křesťanství.

Buddhismus a taoismus nezavrhl. Zjistil prostě, že Episkopální církev mu poskytuje nejvhodnější kontext pro seberealizaci. Ostatně často na svých seminářích rozebíral buddhismus jako klíč k vnitřnímu významu křesťanství. Většina jeho posluchačů, hlavně těch, kteří inklinovali k jungovskému pojetí psychologie, neměla potíž chápat křesťanské symboly jako archetypy kolektivního nevědomí, jež je společné lidstvu jako celku.

V roce 1945, po čtyřech letech studií, byl na Den nanebevzetí vysvěcen na kněze. Zůstal jím pět následujících let. Watts byl ovšem paradoxní kněz. Jeho názory na církev i na boha byly z oficiálního hlediska dokonalou herezí. Pociťoval v sobě poslání být osobou duchovní, ale - jak se brzy ukázalo - jeho představy o kněžství byly příliš obrazoborecké. Jednoduše řečeno, jeho mnohavrstevná osobnost nebyla schopna akceptovat požadavek „jednorozměrnosti", která k této funkci oficiálně patří. Jistou dobu velmi nekonvenčně ministroval na Northwestern University. S potěšením experimentoval s liturgickým oděním i s rituálem, kterézto miloval více než všechna dogmata. Role kněze, který se modlí a káže o zaujetí hříchem nebo rozebírá jednotlivé články učení a víry, mu však přece jenom neseděla.

Watts svůj odpor k tuhé disciplíně a každému rigidnímu systému nikdy netajil. „Květiny, kočky ani motýli nemají církev, stát, parlament, nepotřebují zákony ani policii, aby mohli žít. Nikdy jsem neslyšel kněze číst tu pasáž z Kázání na hoře, jež začíná slovy: Pohleďte na lilie v poli, jak si rostou..," napsal. „Dostal jsem se do místa, kde vidím skrz ideje, víry i symboly. Ty sice jsou přirozenými výrazy života, ale i když se jej pokouší vyjádřit či vysvětlit, nedaří se jim to. Život je nepolapitelný," píše na jiném místě svých vzpomínek.

„Slovní definice Boha ve formě vyznání, dogmat a dogmatických učení jsou podle mého soudu daleko nebezpečnějšími modlami, než nějaké dřevěné, kamenné nebo zlaté sochy bohů. Proč? Protože budí zdání, že jsou více „duchovními". Hlavně však proto, že Bůh vyznání je redukován na slova a není již zakoušen akutně, jako zakoušíme čistou vodu nebo modrou oblohu. To je také důvod, proč křesťané přišli o všechny magické síly, s jednou výjimkou: z boží milosti mají naftu, která dodává moc technologii, která znečišťuje celé lidské hnízdo," píše. A jinde dodává: „Ačkoli jsem vysvěceným knězem anglikánské církve, moje geny mají určitě původ u proevropských nomádů; snad jsem reinkarnací čínských taoistických básníků nebo jambušiů - japonských horských poustevníků, kdo ví?"

Watts nikdy nehlásal asketismus a ani se jím neřídil. Naopak, bylo o něm známo, že je bonviván - milovník dobrého vína a jídla, především však velký ctitel žen (byl třikrát ženat, měl sedm dětí a spoustu vnoučat). Mnozí tvrdí, že právě jeho texty o „polaritě muž - žena", jak to nazýval, patří, díky „značné dávce trpké osobní zkušenosti", k těm nejpovedenějším. K rozhodnutí opustit kněžský stav dospěl v roce 1950, kdy jej manželka požádala o rozvod. S církví se rozloučil pozoruhodným dopisem, který by rozhodně stál za otištění.

BEATNICKÝM ŠAMANEM

Watts o sobě ve své autobiografii napsal: „Byl jsem vždycky spíš šamanem než apoštolským knězem, protože šaman si své kouzlo musí získat sám v horách a lesích, kdežto kněz získává „posvěcení" od sobě nadřazené bytosti, ať už je to biskup nebo nějaký guru. Zatímco kněz je řádně jmenovaným úředníkem a v rámci agrární kultury je členem vyšší kasty, šaman, fungující obvykle v rámci loveckých kultur, hledá ducha v divočině. Kněží se drží tradic, ale šamane je zakládají - jsou u jejich původu. Šaman se řídí svými zkušenostmi, které jsou začasté fantastické. Představuje tajemno a často bývá považován za „podivína", ve smyslu transcendence společenské konvence. Je „mimo tento svět"; je z jiného světa, a díky tomu je obdařen magickými silami." Je třeba říci, že ještě dlouho po té, co se Watts s kněžskou profesí rozloučil, jej přátelé žádali, aby celebroval jejich svatby, dával jména jejich dětem, pohřbíval jejich mrtvé. Měl cit pro kouzlo obřadu a oni to věděli. Ještě v roce 1950 se znovu oženil a vrátil se k psaní a k přednáškám. Přestěhoval se nyní z New Yorku do San Francisca, kde začal spolupracovat s nezávislou, ale velmi vlivnou institucí - Americkou akademií asijských studií.

Znovu se začal věnovat buddhistické duchovní praxi a pokračoval ve studiích orientální filosofie. Četl především díla René Guénona a Anandy Coomataswamyho, protože oba měli mimo védantu, súfismus, taoismus a mahajánový buddhismus jisté sympatie i pro středověkou katolickou teologii a mysticismus, jakožto formu *philosophie perennis*. Již v létě 1949 začal psát knihu *The Supreme Identity,* jež byla pokusem o „konstruktivní partnerství" křesťanské teologie a indické filosofie. V následujících šesti letech napsal dvě zásadní knihy té doby, *Myth and Rituál in Christianity* („Mýtus a rituál v křesťanství" - knihu vydalo nakl. Tomáše Janečka v r. 1995) a *The Way of Zen* („Cesta zenu" v českém překladu vyšla letos u Votobie).

V polovině 50. let začíná na Západním pobřeží Ameriky „zenový boom". Watts se díky svým publikacím o zenu dostává do centra pozornosti zdejší beatnické scény. Náhle se ocitá uprostřed podivuhodného hemžení nonkonformních intelektuálů a umělců praktikujících „beatnický zen" Kerouacových *Dharmových tuláků.* I když Watts si kvalit beatnického zenu, pro který zahořeli především mladí básníci a výtvarníci, necenil příliš vysoko, o to víc se snažil informovat a prohloubit znalosti přátel, které mezi nimi našel. V té době píše jednu ze svých nejpopulárnějších knih *Beat Zen, Square Zen.*

I když se nedá říci, že by sám k beatnikům patřil, díky jejich neutuchajícímu zájmu o zen buddhismus se stal téměř kultovní postavou tohoto hnutí. Málokdo ví, že Watts (krytý jménem Arthur Whane) si spolu s Gary Snyderem (Japhy Ryder) „zahrál" sama sebe v jedné z nejznámějších novel Jacka Kerouaca - *Dharmových tulácích.* Watts i Snyder tehdy žili v pověstném údolí Mill Valley, které dokonale nasáklo atmosférou amerického zenu a beatnických toulek. Měl-li Watts nějakého skutečného žáka, byl jím nepochybně Gary Snyder, který - jak sám Watts přiznával - měl mnohem víc vůle a nasazení věnovat se zenové disciplíně se všemi formálními požadavky, než jeho „učitel". (Snyder brzy odjel studovat zen do japonských klášterů a vzal si za ženu Japonku - viz jiné místo tohoto čísla Many). Dalším z řady Wattsových dlouholetých přátel se tehdy stal i beatnický prorok, blakeovský kazatel a vizionář sršící imaginací a planoucí všeobjímající láskou, básník Allen Ginsberg.

V oblasti San Francisca v té době vzniká spousta zenových klášterů. Místní čínská a japonská komunita dodává beatnické metropoli zvláštní „orientální" kolorit. „Frisco" se stává poutním místem - Mekkou nonkonformních intelektuálů, umělců a tuláků všeho druhu. Blízkost Hollywoodu a jeho filmových celebrit dodává celé oblasti hvězdného třpytu. Watts vzpomíná na večírky, které pořádali Aldous Huxley a jeho žena Laura. Chodívali na ně nejrůznější kulturní osobnosti žijící v San Franciscu a okolí, například Marlon Brando, John Saxon, Anais Nin, zenový mistr Džošu Sasaki, střídala se zde plejáda známých psychiatrů, lékařů, umělců, spisovatelů, herců i docela neznámých, ale neméně diskutujících hippies. Intelektuální konverzační večírky někdy trvaly celou noc a ráno pokračovaly znovu. Právě v takovýchto neformálních společenstvech se začala rodit „kalifornská renesance", provázená tím, co Charles Reich v knize *Zelenání Ameriky nazýval* „nové uvědomění". Vytvářel se tu nový životní styl.

„Huxleyovi nedokázal nikdo odolat, byť šlo pouze o eleganci jeho hlasu a způsob, jakým používal jazyk, když hovořil 0 hypnóze, dějinách umění, neurologii, optice nebo exotických náboženstvích," vzpomíná Watts. Také Watts se samozřejmě rád předvedl. Stejně fascinují byly vstupy Oscara Janingera, psychiatra a farmakologa, který se špetkou humoru vysvětloval skládanku svých nejnovějších výzkumů nervového systému. „Oscar (kterému přátelé říkali OZ, protože to byl pro ně skutečný čaroděj) byl jedním z mála psychiatrů, který byl schopen na pacienty přenášet atmosféru svého intenzivního zájmu o život a ne mařit jejich čas rozpitváváním jejich jednotlivých neuróz," píše Watts. Zanedlouho se měl Watts stát jednou z Janingerových „pokusných krys" při jeho experimentech s psychoaktivními drogami - v tomto případě s meskalinem.

PSYCHOLOGEM SPONTÁNNOSTI

Existoval samozřejmě i jiný Watts. Watts, který tak často tvrdil, že člověk nemusí sedět *zazen,* aby porozuměl zenu, byl mnohokrát překvapenými žáky přistižen, jak sedí v pozici *seiza* a - světe zboř se! - vážně a opravdově (hluboce) medituje. 1když meditoval, málokdy používal termínu „meditace". Ve své neformálnosti a nonkonformismu odmítal používat příliš zavedené (a nebezpečně zavádějící či zkostnatělé) terminologie. Odmítal i spoluúčast na vytváření „systémů". Byl nespoutaná povaha, milující svobodu. Jakýkoli dril mu byl naprosto cizí.

Watts už v roce 1953 hovořil s Krišnamurtim - mimo jiné o umění meditace. Krišnamurti mu tehdy řekl (vzal při tom dva polštářky z gauče): „Podívej se. Na jedné straně je třeba pochopit, že tu není nic, nic, nic, absolutně nic, co můžeš dělat, abys zdokonalil, transformoval nebo zlepšil sám sebe. Jestliže tomu plně porozumíš, zjistíš, že nějaké ‚ty' prostě neexistuje."

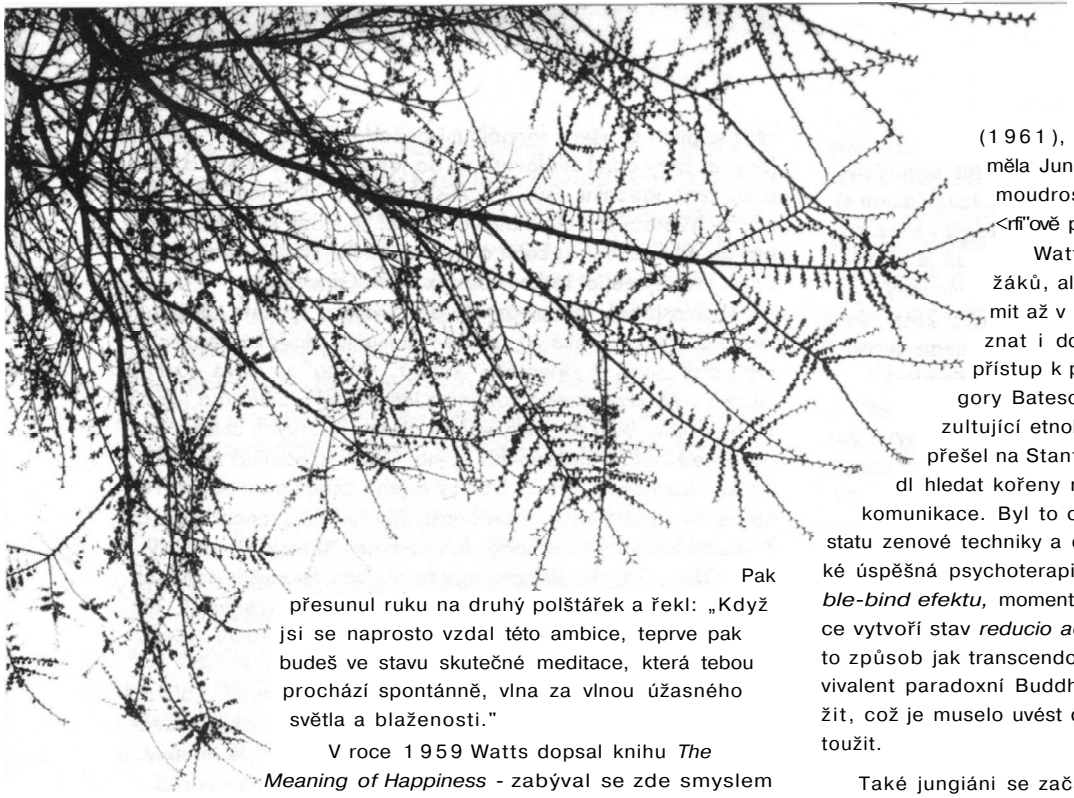

Pak přesunul ruku na druhý polštářek a řekl: „Když jsi se naprosto vzdal této ambice, teprve pak budeš ve stavu skutečné meditace, která tebou prochází spontánně, vlna za vlnou úžasného světla a blaženosti."

V roce 1959 Watts dopsal knihu *The Meaning of Happiness* - zabýval se zde smyslem osvícení, mystické zkušenosti či chcete-li kosmického uvědomění, funkcí jógy, zenové meditace, křesťanské kontemplativní modlitby i psychoterapie - různými systematickými způsoby seberealizace. Jako vždy se i zde kriticky stavěl proti rigidně pojímané systematičnosti. Poukazuje zde na fakt, že ti, kteří se oddávají takovýmto disciplinovaným systémům, jsou velmi často, nikoli však nutně, obětí jemného ego-tripu. Tím, že se ego pokoušejí zničit, dochází paradoxně k jeho posílení („inflaci"). Watts byl věčným oponentem „duchovního masochismu". Vždy znovu zdůrazňoval, že umrtvování ega ani polehávání na lůžku pobitém hřebíky nikomu nezaručí autentickou existenci.

Trvám na svém přesvědčení, že „Velké uskutečnění", o které všechny tyto systémy tak usilují, nespočívá v dosažení nějakého budoucího cíle, ale v přítomném faktu (skutečnosti), jenž je momentem teď ve věčnosti; člověk musí tento fakt vidět teď nebo nikdy. Lze to říci slovy starého čínského zenového mistra: „Chceš-li to nahlédnout, podívej se na to zpříma. Když o tom začneš přemýšlet, už je to pryč." To, o čem Watts tak často a tolika způsoby znovu hovořil, by bylo možno shrnout do dvou slov: tady a teď. Věčné nyní.

„Poznal jsem, že minulost i budoucnost jsou opravdové iluze; že obě existují jenom v přítomnosti; že nic než přítomnost není." Watts se v duchu mystického rozpoložení Williama Blakea snažil objevovat věčnost v okamžiku a vesmír v zrnku písku. „Reinkarnaci rozumím poměrně snadno, i když více než záhadami času se cítím fascinován záhadami věčnosti, a pocitem, že věčnost musí být založena spíše na přítomnosti než na budoucnosti. Reinkarnace je, myslím si, dostatečně vysvětlena neustálým opakováním specifických vzorců, které člověk může najít všude v přírodě, které však unikají naší pozornosti, když rytmus jejich opakování je extrémně pomalý."

Watts byl fascinován Jungovou teorií „kolektivního nevědomí" - představou, že podvědomé procesy mohou být „nadindividuální" nebo kolektivní a že „kolektivní nevědomí" reprezentuje jakousi archerypální moudrost. Osobně se domníval, že genová paměť a „kolektivní nevědomí" mohou být týmž procesem, popisovaným ze dvou rozličných úhlů pohledu. Velmi působivý se mu zdál i Jungův postoj k temnému aspektu nevědomí - a jeho přesvědčení, že psychická integrace z větší části spočívá v akceptování a asimilaci „temných sil" v nás prostřednictvím síly lásky. Navíc, Jung byl ve své době jedním z vůdčích psychoterapeutů, kteří měli pozitivní postoj k náboženství a mytologii a uvědomoval si, čemu všemu se můžeme naučit od východní spirituality. Ten, kdo se začte do Wattsových knih *Odkaz Asie* (1937) nebo *Psychoterapie východu a západu* (1961), si musí všimnout, jak velký vliv na něho měla Jungova práce. Jung podpořil orientální moudrost svým známým komentářem k Wilhelmově překladu *Tajemství zlatého květu.*

Watts se sice znal se spoustou Jungových žáků, ale s mistrem samotným se mohl seznámit až v roce 1958. Mezitím měl možnost poznat i docela jiný - ovšem neméně zajímavý - přístup k psychoterapii. Seznámil se totiž s Gregory Batesonem, který tehdy pracoval jako konzultující etnolog v nemocnici v Palo Alto a později přešel na Stanfordskou universitu. Bateson se rozhodl hledat kořeny neuróz a psychóz v kontextu sociální komunikace. Byl to on, kdo znovu připomněl Wattsovi podstatu zenové techniky a donutil jej formulovat myšlenku, že také úspěšná psychoterapie musí, homeopaticky, používat *double-bind efektu,* momentu krize, který z pacientovy životní situace vytvoří stav *reducio ad absurdum* a vytrhne ho z ní ven. Je to způsob jak transcendovat problém. Uvědomil si, že šlo o ekvivalent paradoxní Buddhovy výzvy k žákům, aby přestali toužit, což je muselo uvést do absurdní situace, pokud toužili netoužit.

Také jungiáni se začali zajímat o zen, a tak byl Watts v roce 1958 pozván, aby na Jungové institutu v Curychu uspořádal několik přednášek. Byla to pro něho mimo jiné i příležitost poprvé po dvaceti letech znovu navštívit Evropu. Tehdy se s Jungem konečně mohl sejít osobně. Navštívil starého mistra v jeho letním bydlišti v Kusnachtu. Dvě hodiny se pak spolu procházeli po břehu jezera a hovořili o všem možném, od významu sanskrtu přes nevědomí až k sexuálnímu životu labutí. Watts zjistil, že Jung je intuitivní a plný humoru, ještě větší a hlubší osobností, než předpokládal z četby.

Watts prostudoval všechno co Jung napsal, hned, jakmile to bylo přeloženo, včetně přepisů jeho seminářů, kde Jung hovořil volněji, bez obav o svou vědeckou reputaci, takže si dovolil rozebírat i taková „neseriózní témata" jako astrologie, alchymie, kundalini jóga atd. Jung se tehdy Wattsovi svěřil, že má problém najít v hinduistické či buddhistické filosofii odpovídající paralelu pro svou představu nevědomí. Watts mu jako jednu z možností navrhl mahajánový termín *alaya-vidžnana* nebo *výraz,* který často používal Suzuki, když se snažil překládat japonské *mushin* („ne-myšlení"). Pro Suzukiho ovšem *výraz* „nevědomí" mělo trochu jiný smysl - měl na mysli spíše formu probuzeného uvědomění ne-já.

PSYCHEDELICKÝM FILOSOFEM

V roce 1961 se Watts a jeho žena Jano přestěhovali (na následujících 10 let) na hausbót upravený z vysloužilého parníku S. S. Valejo, kotvící v San Franciském zálivu. Tady si svůj ateliér vybudoval jeden z Wattsových uměleckých přátel, extravagantní Rek Jean Varda. Watts tu pak se skupinou přátel založil Společnost pro srovnávací studia a začal prostorný ateliér využívat nejenom jako sklad tisíců svých knih, ale pořádal zde i své semináře.

Během let se jim podařilo sehnat finanční prostředky a tak se těchto populárních seminářů mohli účastnit i takoví přednášející, jako Lama Anagarika Govinda, Krišnamurti, Douglas Harding nebo Lama Chogyam Trungpa. Watts vzpomíná, že měl ambice vytvořit něco, co přetrvá, něco jako je Jungova Bollingenská nadace. Chtěl založit instituci, která by měla imaginaci a byla ochotna podporovat i takové podivnosti, jako studium mysticismu amerických Indiánů nebo tibetské ikonografie.

Krátce poté, co se vrátil z Curychu, byl uveden do psychiatrických dobrodružství zcela jiného druhu. Aldous Huxley totiž právě vydal svou slavnou psychedelickou esej *Dveře vnímání.* Byl to záznam jeho zkušenosti s meskalinem. Huxley zrovna přecházel k experimentům s další látkou „rozšiřující mysl", LSD. Watts se s ním seznámil již během velikonočních svát-

ků roku 1943, které trávil v New Yorku. Záhy jej Huxley uvedl do svého společenstva Britských mystických utečenců v Jižní Kalifornii, které kromě něj tvořili ještě Gerald Heard, Felix Greene a Christopher Isherwood - všichni více či méně spojení se Swami Prabhavanandou a jeho Védskou společností v Hollywoodu a Heardovým ašramem Trabuco Canyon v horách Santa Anna. Huxley a Heard (dva psychedeličtí průkopníci) se snažili rozvíjet syntézu křesťanského a orientálního mysticismu, stejného typu, který měl na mysli i Watts. Na jeho vkus však byli oba učenci přece jen trochu úzkoprsí.

Watts se cítil kvalifikován k tomu, aby si celou věc osobně ověřil - měl intelektuální znalosti psychologie i filosofie náboženství: znalosti, které mu následně měly pomoci ochránit jej při nebezpečnějších aspektech této dobrodružné výpravy do nitra své duše, neboť mu poskytly kompas a něco jako mapu tohoto neprobádaného území. Huxley byl v kontaktu s psychiatrem Keith Ditmanem, který měl licenci na výzkumnou práci s LSD na Kalifornské universitě na oddělení neuropsychiatrie. Ten se měl stát Wattsovým zasvětitelem a průvodcem.

Úvodní experiment proběhl v Ditmanově kanceláři. Watts si vzal 100 mikrogramů čistého LSD a následovalo osmihodinové objevování. „Můj první trip byl bujaře nádherný - jako bych byl já i se všemi svými vjemy transformován do zázračné arabesky nebo multidimenziálního bludiště, v němž se všechno stává transparentní, průsvitné a průhledné, prozářené vnitřním světlem. Všechno mělo najednou dvojitý nebo trojitý význam. Každý detail vnímání se stal intenzívní a důležitý, dokonce i prosté polknutí člověka, který četl poesii. Čas se zpomalil takovým způsobem, že to až vypadalo, že ti líní lidé „tam venku" mají na své věci celou věčnost, jakoby život měl trvat na věky..."

Následovala řada dalších experimentů, které zachytil, lépe řečeno „filosoficky podchytil" ve své knize *Radostná kosmologie* (nedávno vydal Volvox Globator). „Byl jsem nucen připustit, že LSD mne dostalo do nepopiratelně mystického stavu vědomí." Jediné, co Wattse, zahlceného v té době zen buddhismem překvapilo - a trochu i zaskočilo - byl fakt, že jeho mystická zkušenost měla spíše hinduistickou než čínskou příchuť. „Byla plná symboliky hindské mytologie a představivosti, a zároveň naznačovala, že hinduistická filosofie je vlastně místní formou jistého typu skryté moudrosti, nepředstavitelně starodávné, kterou každý z nás má v pozadí své duše. Tato moudrost byla současně posvátná i nechvalné pověsti a tudíž nutně esoterická. Přitom se představila v „obleku" naprosto zásadní samozřejmosti."

„V souhrnu bych řekl, že LSD a další psychedelické látky jako je meskalin, psilocybin a hašiš zjevují vizi polarit; mám tím na mysli, že základní pár protikladů - pozitivní a negativní - je nahlížen jako dva rozličné póly téhož magnetu či okruhu. Toto poznání je v každé kultuře, která akcentuje pouze pozitivní, potlačeno a je tedy přísným tabu. Tato vize s sebou nese jakousi Gestalt psychologii, která trvá na vzájemnosti mezi postavou a jejím pozadím, dobrovolným a nedobrovolným, poznáváním a poznávaným, zrozením a zánikem, dobrým a zlým, já a ostatním, pevnou hmotou a prázdným prostorem, klidem a pohybem, světlem a temnotou - všechno tohle je nazíráno jako dva aspekty jediného a naprosto dokonalého procesu." Tento typ zjevení s sebou nese i nebezpečí jistých nedorozumění, naštěstí můj Bůh nebyl tak moc židovsko-křesťanským autokratem jako spíš čínským Tao, „které miluje a udržuje při životě všechny věci, avšak neuplatňuje nad nimi svou vládu."

Od Huxleyho se Watts poprvé dozvěděl o výzkumech doktora Learyho z Harvardské university, který se zabýval působením psilocybinu, drogy derivované z houby, kterou pro náboženské účely odedávna používali mexičtí Indiáni. Watts očekával, že Leary bude stejně odtažitý a učenecký patron jako Huxley, ale místo toho se v jedné newyorské restauraci setkal s velmi šaramantním a vřelým Irem. „Nic nenapovídalo, že by se tak přátelský a inteligentní člověk mohl za pár let stát jedním z největších psanců světa, uprchlíkem před justicí, která ho obviní ze Sokratova hříchu - že kazí mládež - a z toho, že u sebe měl triviální množství marihuany." Watts nemohl pochopit, jak si policie mohla zasednout na tohoto nesmírně veselého, laskavého, milujícího a brilantně inteligentního člověka a nechat ho několik let špiclovat zástupem tajných agentů.

Watts měl možnost strávit určitou dobu v blízkosti Learyho, Alperta a Metznera. „Kromě toho, že byli tak fascinováni chemickým mysticismem, byli nejveselejší, nejinteligentnější a nejimaginativnější lidé, se kterými jsem se na oddělení sociálních vztahů Harvardu mohl setkat." Život vedle Learyho a jeho přátel, jak ho mohl Watts poznat při návštěvě jeho komun v Newton Center nebo Millbroku, nebyl nikdy nudný.

Watts si již tehdy začal uvědomovat, že instrukcemi nevybavený výzkumník psychedelie, stejně jako zenu, jógy nebo jiných mystických disciplín, se může stát snadnou obětí toho, čemu Jung říká „inflace", totiž mesiášské megalomanie, pocházející z nedorozumění zážitku spojení a sjednocennosti s Bohem. Watts si byl vědom, že „to může i vést i k tak základní chybě, jakou je „házení perel sviním" a to se, jak čas ukázal, stalo i Timothymu, který se začal stylizovat do podoby populárního mesiáše, jehož jméno v neonových barvách bliká na čelní straně obchodního domu. Stal se z něho agitátor psychedelické zkušenosti jakožto nového světové náboženství. Poněkud tišší roli hrál v celé kauze Learyho kolega psychiatr Richard Alpert (viz Mana č. 4). Ten se rozhodl odjet do Indie a za dva roky se vrátil jako Baba Ram Dass - v bílé róbě a vousatý jako indický *sanjasin,* překypující smíchem a energií a rozhodnutý žít ve věčném teď. Watts mu samozřejmě držel palce, i když nad Alpertem tolik lidí kroutilo hlavou, zdvíhalo obočí, a říkalo: Podívejte, co dokázaly drogy udělat z nadějného mladého vědce.

O celé této době nakonec napsal: „V retrospekci je třeba říci, že psychedelická dekáda skutečně dokázala probudit psychoterapeuty z jejich zkoumavě suchopárných a redukcionistických postojů k životu. Postrádali jakoukoli fantasii. Jestliže jsem řekl „psychedelická", měl jsem tím na mysli všechny „duši otevírající" procesy: ne jenom chemikálie, ale také filosofii, neurologické experimenty a duchovní disciplíny. Na počátku 60. let měl člověk pocit, že psychiatři v sobě vidí jenom strážce oficiální reality pochmurného pondělního rána. Správná orientace na realitu - to pro ně byl normální (samozřejmě mono-

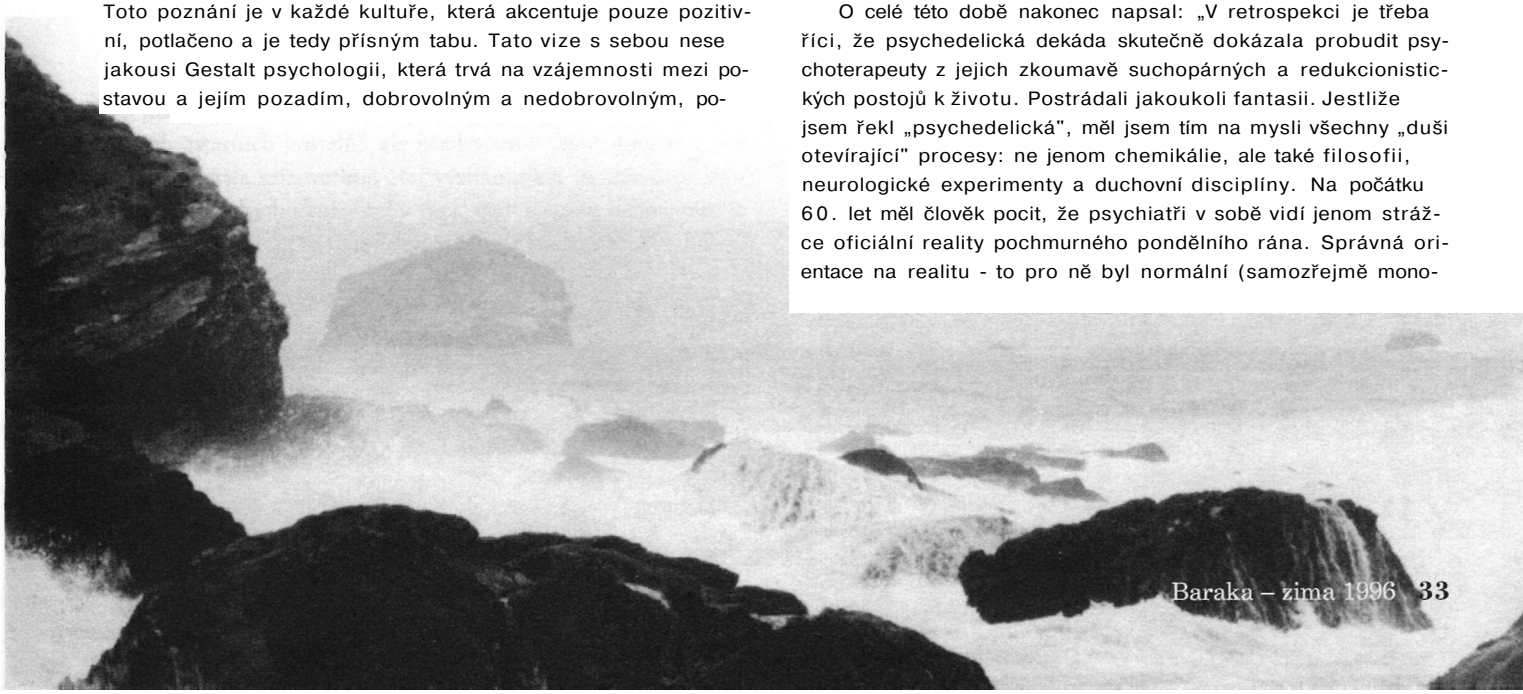

gamní) heterosexuální sexuální život, schopnost řídit auto a chodit od osmi do čtyř do práce."

Publikace *Radostné kosmologie* a *Psychoterapie Východu a Západu* na začátku 60. let učinila z Wattse veřejně známou osobnost. Byl často zván k veřejným i soukromým diskusím s mnoha vůdčími osobnostmi psychiatrie a žasnul nad jejich skutečným zděšením z neobvyklých stavů vědomí. Podle Wattse se totiž především a právě oni měli seznámit s touto vnitřní „divočinou", s těmito neprozkoumanými oblastmi duše. Když se však probíral odbornými knihami, jako byly dva tlusté svazky *Americké příručky psychiatrie,* našel zde mapy duše tak primitivní, jako prastaré mapy světa, na kterých je nejvíc bílých míst s nápisem „Zde jsou lvi". Svět duše pro ně byl, obrazně řečeno, stále ještě placatý. Zdálo se mu, že psychoterapeuti reprezentovali především jakýsi úřednický pohled na svět, bez jakýchkoli barev a vůní. Navíc, ortodoxní psychoanalýza jakoby se stávala čím dál víc jakýmsi kultem.

DUCHOVNÍ SURFAŘ (A BAVIČ)

Od jara 1957 byl Watts filosofem na volné noze. Potřetí se oženil a přestěhoval se do Big Sur. Později zde nedaleko jeho domu vznikne Esalenský institut, se kterým bude spolupracovat. Stále častěji také pobývá v jedné odlehlé vesničce severně od hor Tamalpais, jménem Fairfax, kde měla svůj domek i jeho přítelkyně Elsa Gidlow. Zde ve své „horské svatyni", o níž věděli jen jeho nejbližší přátelé, napsal knihu *To je to,* sbírku esejů o zenu a duchovní zkušenosti, a později také *Psychoterapii* a *Radostnou kosmologii.*

V šedesátých letech byly Wattsovou doménou přednášky a semináře (rád si tehdy oblékal černou róbu japonského zenového mistra), jejichž témata později dokázal přenést i do éteru. Mnozí dodnes vzpomínají na jeho pořady na vlnách sanfrancisské stanice KPFA. Jako vždy, i zde dokázal brilantně, podmanivě a zábavně hovořit o čemkoli pod sluncem. Samozřejmě rád improvizoval. Hlavním tématem byla sice duchovní filosofie, ale rád si „zasurfoval" i na vlnách takových témat, jako čas, sex, štěstí, ekologie, vnitřní přirozenost atd. „Tak jako básníci, kteří si u slov necení jen jejich významu, ale především jejich znělosti, stejně tak já dávám přednost představivosti před argumentací, neboť se snažím, aby si lidé uvědomovali všechny vibrace života, jakoby naslouchali hudbě," řekl o svém stylu.

Od chvíle, kdy se rozhodl skončit s učitelskou profesí, začaly se mu hrnout nabídky, aby přednášel o zenu a orientální filosofii. Snažil se propagovat tehdy nepříliš populární inter- a multi-disciplinární pohled na věci. I když o ekologii ještě nikdo nejevil žádný větší zájem, Watts vystupoval i jako časný apoštol „zeleného" myšlení.

První polovina 60. let byla mimo jiné dobou prvních náznaků obnoveného zájmu o mysticismus, magii, čarodějnictví, astrologii a alchymii a mytologii. Watts předpokládal, že není daleko doba, kdy se studium těchto oborů přenese i na půdu universit a kdy se sám světonázor moderní vědy stane osobitou formou mýtu. Watts píše: „Věda, která se zabývá výzkumem alfa-vln, antihmoty, černých děr, psychofarmakologie nebo dynamiky vln a cyklů, nám ještě může připravit mnohá překvapení a konfrontovat nás s vesmírem velice odlišným od toho, co si představujeme nyní. Nelze pochybovat o tom, že bude přibývat vědců, kteří se vzdají své představy o tom, že příroda není nic než nedostatečně výkonný stroj."

Díky známým světským zálibám mnozí (především akademická obec filosofů a tradiční duchovní mistři) považovali Wattse spíše za jakéhosi „duchovního baviče". Soudili jej snad až příliš zbrkle a povrchně. Mnohým - především ke své vlastní škodě - unikala hloubka a především originalita jeho pohledu. On sám, guru, který s oblibou kouřil tlusté doutníky a popíjel kvalitní vína, se k roli filosofického baviče ochotně hlásil. Když si jej někteří kritikové troufli označit za šarlatána, usmíval se a připouštěl, že je rošťák (samozřejmě v dobré tradici „rošťácké" filosofie taoistických mudrců či zenových mistrů), ale jistě o nic horší než většina ostatních, kteří si na živobytí vydělávají pohráváním s duchovními otázkami, které lidstvo střídavě inspirují a trápí už desetitisíce let.

Watts si na Západním pobřeží velmi brzy vydobil pozici jakéhosi „enfant terrible" mezi filosofy a když začalo i televizní vysílání (byl několikrát pozván do debatních pořadů či talk-show), jeho pověst kontroverzního „duchovního baviče" dosáhla celoamerických rozměrů. Puritánsko-konzervativistická náboženská veřejnost těžce trávila elegantní filosofickou akrobacii tohoto dezertovaného kněze - o to větší pochopení nacházel jeho, snad bychom se mohli odvážit říci „postmoderní" styl uvažování u generace nastupující. „Cest k Jedinému je tolik, kolik je lidských životů...," říkal s oblibou. „Každému podle jeho chuti - ale nač o to bojovat? Myslíte si, že Bůh sám se bere tak vážně? Já osobně jsem fascinován všemi náboženstvími. Ovšem jen potud, pokud se mne jejich příslušníci nepokouší přesvědčovat. Stejně fascinován jsem různými druhy květin, ptáků, hmyzu, různými způsoby oblékání či vaření..."

Mnozí Wattse považují za jednoho z prvních ekosofů (ekofilosofů). Ctil a obdivoval organické křivky přírody a její vegetativní moudrost se stejnou vášní, s jakou mnozí dokáží obdivovat ženskou krásu. Byl zarytým odpůrcem „euklidovského světa" přímek a čtverců, hran a krabic, z hloubi duše opovrhoval industriálním pojetím kultury. Byl průkopníkem hlubinné ekologie a ušlechtilé formy novopohanství; dávno před T. McKennou hovořil o potřebě revivalu archaických hodnot: „Je nejvyšší čas vrátit se zpátky k animismu a začít s kultivací našeho chování vůči všem cítícím bytostem, vůči zeleni, ale také jezerům a horám..." Watts se při své hypersenzitivitě nechával inspirovat doslova vším. Vše k němu hovořilo, vše mu bylo „učitelem".

Jeho životní postoj byl tak nakažlivý. Kouzlem své osobnosti pozměnil kurs života mnoha lidí. Významný „eko-fyzik" Fritjof Capra připomíná, že to byl právě Watts, kdo si jako jeden z prvních uvědomil, že „ekologie jakožto věda by mohla

vést k vědeckému pochopení duchovní podstaty vzájemného propojení a tedy i jednoty všeho - což je vize, jež měla spatřit světlo světa teprve v desetiletí po jeho smrti." Wattsův důvěrný přítel Al Huang, tanečník a učitel tai-či, jinak taoistický mistr, který s ním spolupracoval na jeho poslední knize *Tao: The Watercourse Way* (Tao: Cesta vodního toku) mu dodnes vděčí za to, že jej naučil, že „mezi Východem a Západem neexistuje roztržka; ta je jen v naší mysli."

Odborník na programování a komunikaci s delfíny, psychedelický neurolog John Lilly (který se mimochodem narodil týž rok a den jako Watts, jen o 40 minut později), vzpomíná, jak se spolu setkali na jedné party v Hollywoodu. Watts tehdy přistoupil k jeho ženě Toni a řekl, „Váš muž je ten nejtroufalejší intelektuál ve vesmíru - kromě mě samozřejmě." Toni Lillyová říká: „Wattsův hlas byl pro naší generaci něco naprosto unikátního. Mnoho z nás se doslova zakusovalo do každého jeho slova." Když se psycholog Gregory Bateson loučil se svou žačkou a později i kolegyni Virginií Satir, řekl jí, „Rád bych vás odkázal na dva lidi, jedním je sémantik Bili Hayakawa a druhým je Alan Watts." Když pak Wattse vyhledala na starém hausbótu „Vallejo" kotvícím v zálivu nedaleko San Francisko, kde tehdy žil, připadala si tu najednou „jako dítě v obchodě s bonbóny". „Narazila jsem tu na tolik bizarních a zajímavých lidí, že mi to vyrazilo dech." Publicista George Leonard například vzpomíná, jak na něho zapůsobilo jedno Wattsovo nedělní vysílání. Chystal jsem se tehdy psát knihu *Vzdělání a* extáze a díky Wattsově odpoledni na stanici KPFA si uvědomil, že „pokud se má člověk stát duchovním žákem, musí být ochoten stát se bláznem." Psycholožka June Singer vzpomíná: „S Wattsem jste vždycky byli jako na palubě lodi, řítící se do budoucnosti." Významný americký orientalista (specialista na čínskou filosofii) John Blofeld, připomíná, že „Watts jako jeden z prvních dokázal lidem představit buddhismus a taoismus v populárním světle, ne jako nějaké suché akademické učení, ale jako součást každodenního života." A dodává: „Musím říci, že jsem měl velké štěstí - během svého života jsem pořád narážel na svaté muže, kteří měli velký smysl pro humor. A Alan byl jednou z těch vzácných duší, která se dokázala smát opravdu na 100%."

Tak jako jsou lidé, kteří mají dokonalý hudební sluch, měl Watts dokonalý - možná absolutní - smysl pro humor. Podobný talent můžeme dnes mezi duchovními učiteli najít snad již jen u Ram Dasse. Watts vnesl do filosofie a duchovního učení styl, který na smrtelně vážném Západě neměl tradici - kosmický humor. Činil tak, aniž by se z jeho interpretací ztrácela hloubka. „Když stojím před oltářem - ať křesťanským, hinduistickým či buddhistickým - vždycky se směju. Domnívám se, že skutečné náboženství je transformací strachu ve smích," říkával. Věděl, že lidé skutečné víry si vždycky dovolí vtipkovat o svém náboženství; jejich víra je natolik silná, že si to mohou dovolit. A dodával: „Mnohé z životního tajemství spočívá v poznání, jak se smát a jak dýchat."

Nejvěrnější přítelkyní posledních let Wattsova života byla jeho sousedka z Big Sur Elsa Gidlow, dávná průkopnice organického zahradničení, eko-feminismu, lesbická básnířka. Když slyší všechny dnešní řeči o Wattsovi - guruovi, snaží se je zkorigovat: „Alan nebyl žádný guru, nebo něco takového - s tímhle on nechtěl mít nikdy nic společného. Byl to prostě naprosto svobodný duchovní člověk."

VĚČNÝM TEĎ

Elsa byla Wattsovi na blízku, když ve své malé chatce, kterou si oblíbil jako svou poustevnu a pracovnu, v roce 1973 umíral. Vrátil se tehdy ze svého přednáškového turné v Evropě naprosto vyčerpaný. Trpěl vážnou nemocí a Elsa mu doporučovala, aby se cesty po Evropě raději vzdal. Watts nechtěl chybět na 92. narozeninách svého otce v Londýně.

Když Watts zemřel, kromě pětadvaceti knih po sobě zanechal tisíce lidí s otevřenou duší; lidí, kteří se dodnes cítí být jeho žáky přesto, že on se nikdy necítil (ani neměl ambice) být učitelem. Wafts toužil pouze po jediném - být tím čím je. A byl tím téměř dokonale - až na tu předčasnou smrt. Ale Bůh ví, možná i s ní. Vždyť Watts i o smrti hovořil laskavě a s nadhledem „druhé strany". „Je třeba vrátit se k víře, že příroda nedělá chyby. V takovém vesmíru ani rozhodnutí, jehož důsledkem může být něčí smrt, není chybou: je to prostě způsob, jak zemřít v pravou chvíli."

Alan Watts prý jednou komusi se smíchem tvrdil, že jeho celoživotní ambicí je najít Buddhu v londýnském taxíku. Jen pár dnů poté, co se vrátil ze své poslední návštěvy Londýna, náhle zemřel. Věřme, že se mu jeho ambici, byť žertem nadhozenou, podařilo naplnit a v „taxíku", který jej odvezl na „druhou stranu" odjížděl stoprocentní smějící se Buddha.

Život Alana Wattse pokračuje v jeho knihách, jejichž poselství je - zvláště mladými lidmi - objevováno dnes stejně jako před třemi desítkami let; jeho hlas žije na mnoha nahrávkách, zachycujících jeho pověstné duchovní „jam-sessions". Jeho skutečným dědictvím však je něco jiného: způsob, jakým žil. Byl to člověk radostně surfu jící na vesmírné vlně; přírodní mystik, který si vybral roli hravého „moudrého blázna" - vybral si ji vědomě a proto ji hrál s nadhledem a láskou.

Říká se, že skutečné poznání dělá z výmluvných mudrců ml čenlivé a líné blázny. Také Watts dokázal oněmět úžasem poznání, nikdy však při tom neztratil smysl pro hru života, ani svůj vzácný talent, jak toto posvátné zmlknutí vyjádřit „gestem" vhodného slova. Činil tak, aniž by se z jeho interpretací ztrácela hloubka. Ten kdo stále ještě nechápe o čem je řeč, nechť se začte třeba do *Radostné kosmologie*.

Richard Heinberg

POCIT 風水 MÍSTA

Pradávné umění geomancie, feng šui, nabízí způsoby, jak se vyladit s prostředím

Než Donald Trump otevřel své nejnovější centrum v New Yorku, přizval experta na feng šui, aby budovu „doladil". Takto „doladěné" budovy např. v San Francisku mají na trhu nemovitostí o 10% vyšší cenu. Zatímco někteří Zapadané považují čínské umění feng šui za snůšku pradávných exotických, ale již neplatných pověr, jiní ho považují za umění intuice, a další v něm vidí ekologický nástroj budoucnosti. Popularita feng šui ale nepopiratelně roste.

Feng znamená v čínštině vítr, šui znamená vodu. Když staří Číňané chtěli vybudovat klášter nebo dům, nejprve pečlivě hledali a vybírali pro takovou stavbu místo. Místo, na kterém by základní prvky přírody byly v harmonii. Zjednodušeně řečeno, místo, které je chráněno před větrem a kde je dostatek vody.

Prakticky všechny kultury měly své formy „feng šui". Původní Američané pro své rituály vždy uměli nalézt posvátná místa. Původní obyvatelé Evropy budovali na posvátných místech megalitické stavby (jako Stonehenge či u nás v oblasti Makotřas) a pozdější, křesťanské civilizace na místech pohanských či keltských posvátných místech budovaly kostely a katedrály. Podle legend původní lidé „viděli" taková místa jako centra či energetické kanály, které tak pomáhaly udržovat Zemi a Nebesa v harmonii.

V poslední době vzrůstá zájem o tajemství země. Sensibilové a léčitelé hlásí z blízkosti megalitických staveb neobyčejné fyzikální jevy. Paul Deveraux (autor několika knih na tato témata, např. *Earth Mind, Places of Power)* řídí projekt Drak, jehož cílem je lokalizovat a mapovat tato prastará sídla a měřit jejich radiaci. Jeho lidé jsou vybaveni velmi citlivými magnetometry, ultrazvukovými detektory a Geigerovými přístroji. Zatím navštívili kolem tisíce megalitických sídel v Anglii a v Evropě. Všude např. zjišťovali radiační anomálie. Deveraux tvrdí, že staří Evropané ovládali jakousi tehdejší formu proutkařství a dokázali tak zjišťovat a rozlišovat zemské energie. Spekuluje, že stavitelé megalitických staveb kromě bylinkářství ovládali i to, čemu dnes říkáme geofyzika a používali svých znalostí k léčení, snění a duchovní praxi.

Kultivace těchto geofyzikálních dovedností ani v Evropě nikdy nezanikla docela. Např. proutkaření má dlouhou nepřerušenou historii a dnes se užívá nejen ke hledání pramenů a podzemních vod, ale i k lokalizaci tzv. geopatogenních zón.

Proutkaři tvrdí, že tato „vrozená dovednost" cítit krajinu i jinak, nebo umět nacházet vodu, je vlastní všem lidem, jen jí dnes nedokážeme naslouchat. Tím, že se izolujeme od přirozeného prostředí (pobytem v autech, v elektrickými sítěmi obtočených domech a bytech), a že jsme zvyklí se pohybovat co nejrychleji, unikají nám další podvědomě registrované informace o krajině. Záleží však zase jen na nás samých, jestli dokážeme zastavit a opět se vyladit na energii země.

Už ve 4. století př. Kr. uměla čínská elita využívat služeb šamanů a proutkařů, kteří pro ni vyhledávali místa pro stavbu domů, stezek, chrámů. Původ feng šui je ale jistě daleko starší. Podle současných znalců se ale do nynější podoby vyvinulo až ve 14. století. Zatímco původní systém feng šui byl nepochybně založen na stejných principech jako zásady amerických indiánů nebo evropských stavitelů megalitických staveb, v Číně se tento systém vyvinul do velmi úzké součinnosti s tamější kulturou. Feng šui je jakousi branou k původnímu čínskému myšlení — včetně taoistické filosofie a čínské astrologie. Znalec feng šui byl architektem, filosofem, věštcem, astrologem a lékařem zároveň.

Vzhledem k tomu, že feng (vítr) označuje pohybující se vzduch, vztahuje se také k dalšímu termínu čehi, čínskému univerzálnímu konceptu univerzálního dechu energie. Feng šui je celé o této energii, které oživuje veškerou přírodu. Podle čínské mytologie vznikl

vesmír tak, že se prvotní jednota rozdělila ve dva principy jin a jang, manifestované pěti základními prvky. Rolí člověka je pak udržovat harmonii (tao) mezi jin a jangem pomocí regulace energie či. Existují tři formy čchi, to, které cirkuluje v atmosféře, to které se projevuje proudy zemské energie v kopcích, údolích, a to ve formě energie lidského těla. Znalec feng šui pracuje se všemi třemi typy a harmonizuje jejich proudění jak v domech a budovách, tak v tělech lidí, kteří krajinu a budovy obývají. Protože feng šui reguluje atmosférické a zemské, či podobně, jako je tomu u akupunktury, pokud jde o lidské tělo, dá se o něm uvažovat jako o jakési „akupunktuře" prostředí.

Právě tak se ale o feng šui dá hovořit jako o pozemské astrologii, protože pracuje s tvary zemského prostředí jako s indikátory, vytvarovanými vlivy a pozicemi slunce a hvězd. Čínská astrologie se vyvinula značně odlišně od astrologie evropské a čínskou kulturu značně ovlivnila. Hvězdnou noční oblohu viděla jako nebeský ideál a proto se snažila ovlivnit výstavbu měst a domů tak, aby napodobovaly a legitimizovaly kosmické vzory v lidské společnosti. Feng šui se snažilo a snaží přizpůsobovat budovy a krajinu nebeským pravidlům. Například typické čínské pagody jsou stavěny na geomagneticky špatných místech, aby vyléčily negativní vlivy.

Podle feng šui je ve veškeré přírodě zakotvena polarita jangu a jinu: jang kromě jiného představuje život, jin symbolizuje výhody smrti ve správně vybraném a orienrovaném hrobě. Pro většinu zapadánu to zní hloupě, ale vyznavači feng šui v Asii tyto záležitosti berou velmi vážně. Pozice hrobu totiž může značně ovlivnit posmrtné zážitky a kvalitu další inkatnace.

Výběr správného místa dále řídí pět faktotů: lung, drak, je tvat kopců nebo zvlnění půdy, sue, díra, jsou základy, typ půdy a její stabilita, ša, písek, je ktajina obklopující místo, šui, voda, je forma toků, které se nacházejí blízko místa nebo jím protékají, siang, orientace, je směr, kterým místo hledí.

Poslední základní ingrediencí feng šui jsou prvky Knihy proměn (I-Ting), starobylé věštebné knihy vykládající vzájemné kombinace 64 hexagramů, sloužící jako mapa možných archetypálních energetických konfigutací nebe, země i lidských záležitostí. Znalec feng šui ověřuje vzájemné vztahy osmi základních trigramů nad mapou území i plány budov, aby objevil a vyznačil místa s unikátními kvalitami a zvláště příznivou atmosférou pro různé činnosti lidské pospolitosti (vztahujících se např. ke svatbě, manželství, bohatství, vědění, katiéře, pomocnému personálu a dětem). Diagnostikou a úpravou energie čchi v těchto oblastech pak feng šui pomáhá harmonizovat život zákazníka.

Co tedy konktétně vyznavač feng šui dělá? To záleží na přání klienta a na podstatě vzdělání znalce feng šui. Je známo několik základních čínských škol, stejně jako škola kotejská, tibetská a v poslední době i americká. Ještě nedávno se takový znalec feng šui řídil základními plavidly topografie konkrétního místa. V ideálním případě by dům měl stát na jižní straně kopce, s horou vzadu, a pozvolně svažující se loukou k potoku vepředu. Takových míst a domů je ale málo. Pak je třeba negativní prvky pozměnit. Například k vyrovnání chataktetu svahu či kopce poslouží alej stromů, rybník nebo jinak vedená cesta pomůže pozměnit rušivé proudy energií.

Tradiční mistr feng šui začne s pětiprvkovou astrologickou tabulkou obyvatel příštího domu. Pak tak trochu proutkaří, většinou dnes používá magnetické ryče. Pak konzultuje svá zjištění pomocí zvláštního kompasu (luopan), kterého Číňané kdysi používali především k věštění. Současní ametičtí znalci feng šui spoléhají více než na asttologii a kompas na pohovor s klienty, obhlídku terénu a své „dojmy" a pocity. Intuitivně pracují s pociry proudů energií. Všímají si také mnoha dalších indicií, např. jak v okolí rostou a prospívají stromy nebo křoviny, jak jsou zdravé, jak přátelská je zvířena a ptáci.

V druhé fázi jde o posouzení interiéru, kvality energie v jednotlivých místnostech, a možností nápravy. Aspirinem feng šui je zrcadlo. Dá se totiž použít v mnoha případech. Například může být instalováno vně dveří, aby zrcadlilo enetgii mizející cesty, nebo zevnitř dveří, aby přilákalo dobrou energii k pobytu uvnitř.

Často se používají rostliny, vyživující energii místnosti. Vyrovnávají harmonii slepých koutů nebo vyčnívajících tohů. Krystaly zesilují energii tam, kde je jí nedostatek a rozšiřují po místnosti sluneční enetgii. Těžké objekty, jako sochy nebo velké kameny, pomohou stabilizovat neklidnou situaci. Zvonkohra upravuje tok energie poblíž dveří nebo poslouží jako poplašný signál. Kdekoliv jinde může stříbrný zvuk zvonkohry shromažďovat pozitivní energii. Voda, ať je to fontánka nebo akvárium, je symbol peněz a často

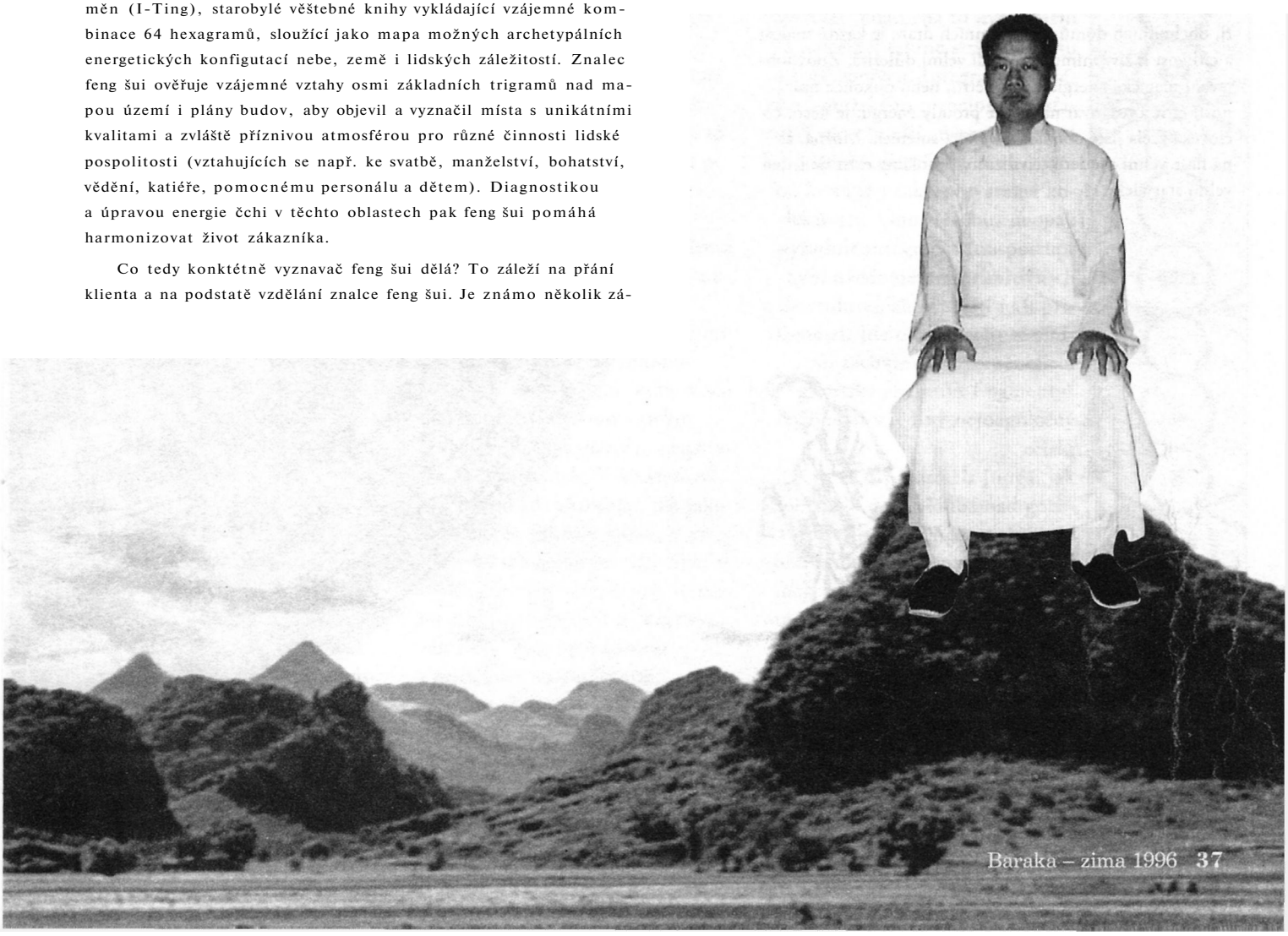

se používá, aby pomohla kariéře nebo při finančních potížích, a také v obchodě, v restauraci, v kanceláři.

Střešní draci symbolizují moc a sílu bohů a zahánějí špatné vlivy. Rybí draci jsou symbolem úspěchu. Velmi důležité jsou i použité barvy. Červená, nejpříznivější, odráží jang, aktivní princip a jako symbolu ctnosti a upřímnosti se jí používá, aby obyvatelům domu přinesla štěstí a požehnání. Žlutá, kdysi císařská barva, symbolizuje zemi a jin, pasivní princip. Používá se k získání geomantického požehnání - kouzla proti špatným vlivům v temných chodbách jsou psána na žlutém papíře. Zelená barva se spojuje s lesy a symbolizuje růst, mladisrvost i dlouhý život. Bílá symbolizuje čistotu, ale také pokání a ttuchlení, je považována za špatnou barvu a proto se jí pro velké povrchy, např. stěny domů, nepoužívá.

Zatímco příručky jednoznačně upravují pravidla, podle kterých by měla být v místnosti umístěna postel, jak upravit prázdný prostor atd., při rozhovorech s těmi, kteří feng šui ptaktikují, se zdá, že daleko více dají na intuitivní pocity. Tvtdí, že ptavidla je třeba znát, ale pak se člověk má řídit svou intuicí.

Přes kritiku některých mistrů feng šui, že západní napodobovači berou velké peníze za pouhé kosmetické úpravy, a námitky zapadánu, že čínští mistři jsou příliš pod vlivem sttiktních dogmaticky braných pravidel, klientela těch i oněch roste. Přesto je jasné, že umění feng šui asi musí být založeno na znalosti čínské esoteriky a intuitivních kořenech západní géomancie. Každý přece zná ten pocit, když přijde někam, kde je to chladné, neútulné a nepohodlné, zatímco hned vedle, u jiných lidí a v jiném podobném bytě se okamžitě cítí báječně. V době, kdy je planeta buldozery těžařských a stavebních společností parcelována na pravidelné obchodovatelné kousky a kdy stále větší část svých životů trávíme uvnitř domů, kanceláří, obchodních domů a podzemních drah, je každá znalost a citlivost k životnímu prostředí velmi důležitá. Znovuobjevení magické energie vody, větru, nebo dokonce možnosti cítit a reagovat na jemné ptoudy enetgií, je něco, co člověka zcela jistě obohatí v mnoha směrech. Možná, že na naše velmi moderní civilizační problémy existuje jeden velmi starý lék.

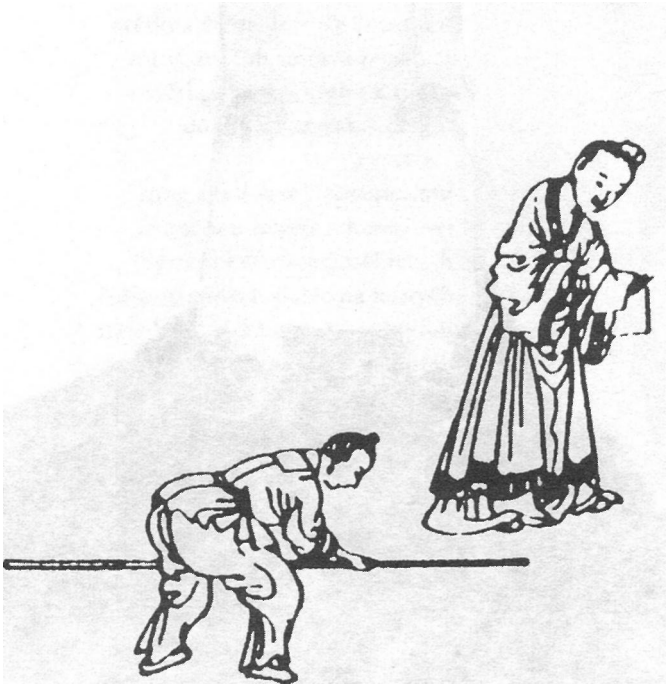

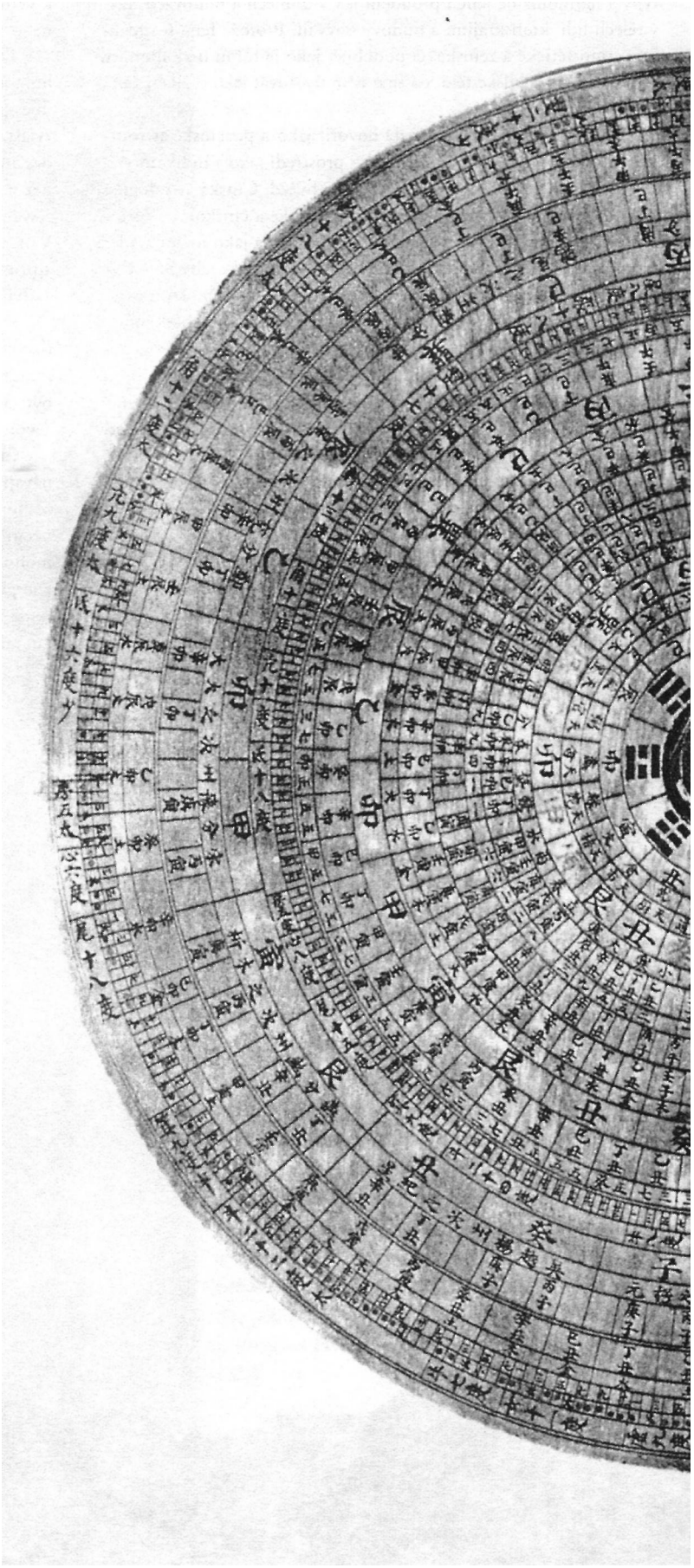

O feng šui

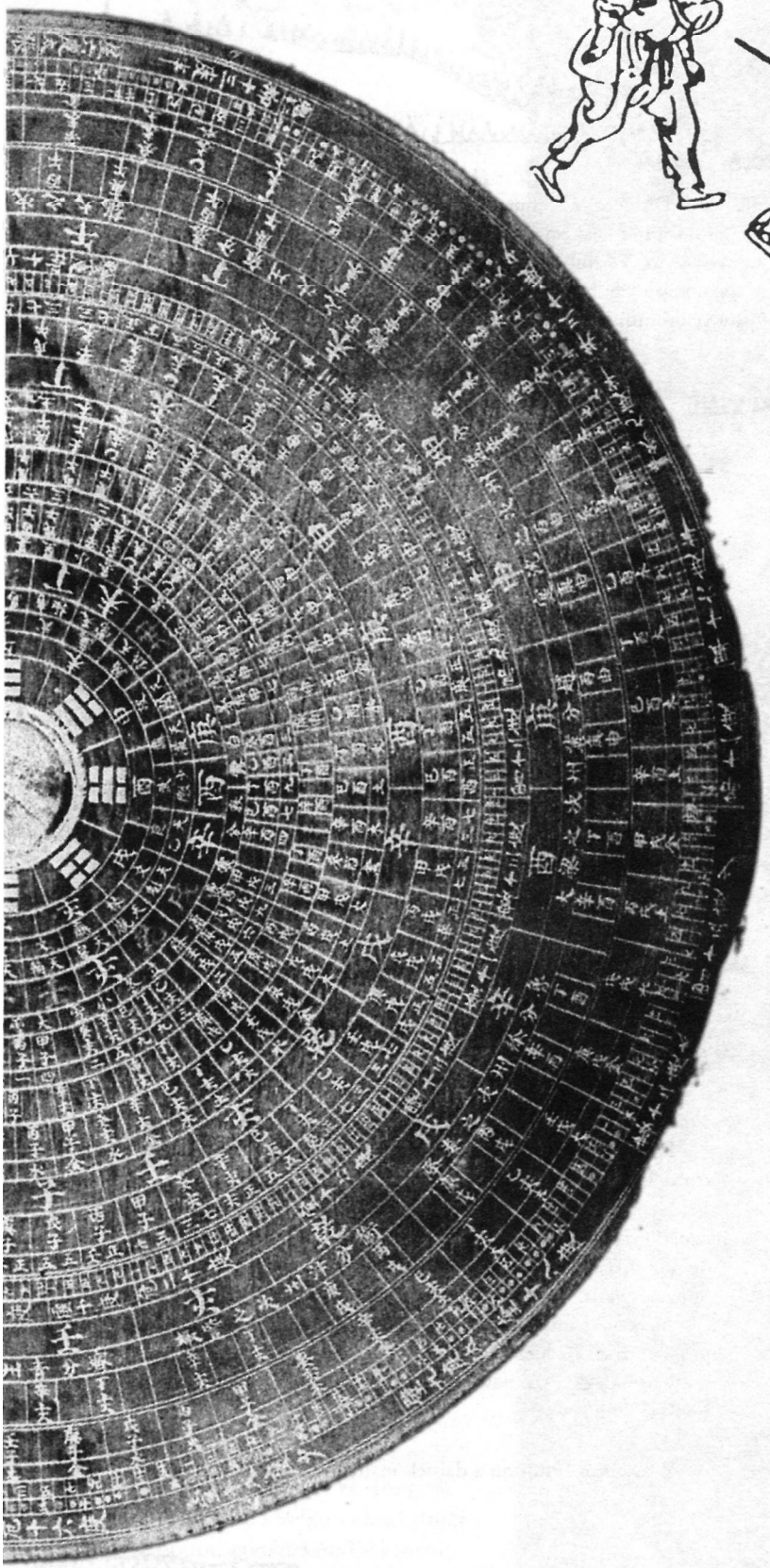

s čínským mistrem

Sat Čuen Hon se narodil v Číně, kde studoval knihu I-Ting, či gong a tai-či čuan u tamějších misttů. Poté vystudoval filosofii na Princetonské universitě, ale také tanec na universitě v Conecticutu. Učí tai-či čuan v New Yorku, spoluřídí čínskou kliniku či gongu a přednáší o I-Tingu a feng šui v newyorském Open centte.

Co je podstatou feng šui?

Feng šui je systém, zabývající se hatmonizací dvou základních prvků - větru a vody. Samo jméno, feng - vítr, šui - voda, naznačuje, oč jde. Pracuje se s energií čchi, což znamená dech. Dům je jako člověk. Vítr je energie, proudící domem. Když jsou dveře moc velké, je to jako byste měli příliš velká ústa. Když jsou dveře příliš malé, také máte problémy. O tom je feng šui.

Jde také o vodu. Já mám za svým letním domkem malý vodopád, a to je velmi důležité. Když jednou vypadla pumpa a ostatní lidé neměli vodu, já ji měl. Stále se mohu koupat. Dnešní lidé o těchto věcech moc neuvažují, ale jejich předkové ano. Naprostá většina domů stála u řeky. Naši předkové ptaktikovali, ať vědomě či nevědomě, feng šui.

Feng šui má svou vědeckou základnu a je to velmi staré učení, které se dlouze vyvíjelo. Jádrem je milióny let stará moudrost.

Když praktikujete feng šui, jak moc spoléháte na jeho pravidla a jak moc jste intuitivní?

Intuice je základem feng šui. Všichni máme vrozený základní smysl pro harmonii. Harmonie je ústředním rysem feng šui - jde o to, jestli je v harmonii váš dům nebo vaše jídlo. Právě tak byste se mohli ptát „jaký je princip správného vaření?" Co je ve vaření předpis a co intuice? Osobní chuť, intuice, je i tady hlavním prvkem. Feng šui musí vyhovovat osobnímu vkusu. Lidé v konkrétních regionech vaří odlišně, než lidé v jiném kraji a právě tak existují různé školy a směry feng šui. V tomto smyslu neexistuje dobré nebo špatné feng šui, je to jen otázka osobního vkusu.

Jak pracujete s lidmi, kteří vás požádají o radu?

Především naslouchám jejich přáním a touhám. I oni mluví více intuitivně než racionálně a jejich intuice je vždy tak z 95% správná. Těch zbylých 5%, to je moje práce, to upravíme a pak energie proudí volně a tak, jak má proudit. Kdybych měl pracovat s architektem, asi bych se s ním neustále přel, protože architekti v naprosté většině proudění enetgie nevěnují žádnou pozornost, ti se starají jen o to, jak to bude vypadat.

Pracuji vlastně s jakýmsi zbytkem klientova zvířecího instinktu. Jsme obvykle tak přetacionalizováni, že pro oči nevidíme, pro uši neslyšíme. Jednou jsem pracoval pro pár, který se spolu neustále přel. Najali mne, abych se jim podíval na byt. Hned první, co jsem uviděl v jejich ložnici, byl velký stropní větrák. „Pouštíte ho, když jdete spát?" ptal jsem se. Odpověděli: „Většinou ano." Stačí si ale představit, jak by se pod takovým větrákem cítilo nějaké zvíře - vůbec by oka nezamhouřilo, protože by se bálo, že se nějaká ta lopatka utthne a spadne. Přemístili jsme tedy větrák mimo postel a potíže mých klientů zmizely.

Feng šui vyžaduje bdělou pozornost energii a proudění vzduchu. Lidé dnes příliš racionalizují, například domy B. Fullera jsou z architektonického hlediska nádherné, ale z hlediska feng šui hrozné: tam se nedá žít. Energie neustále proudí tam a zase zpátky.

Jak zažíváte energii či? Cítíte ji fyzicky nebo je to jen intuitivní pocit?

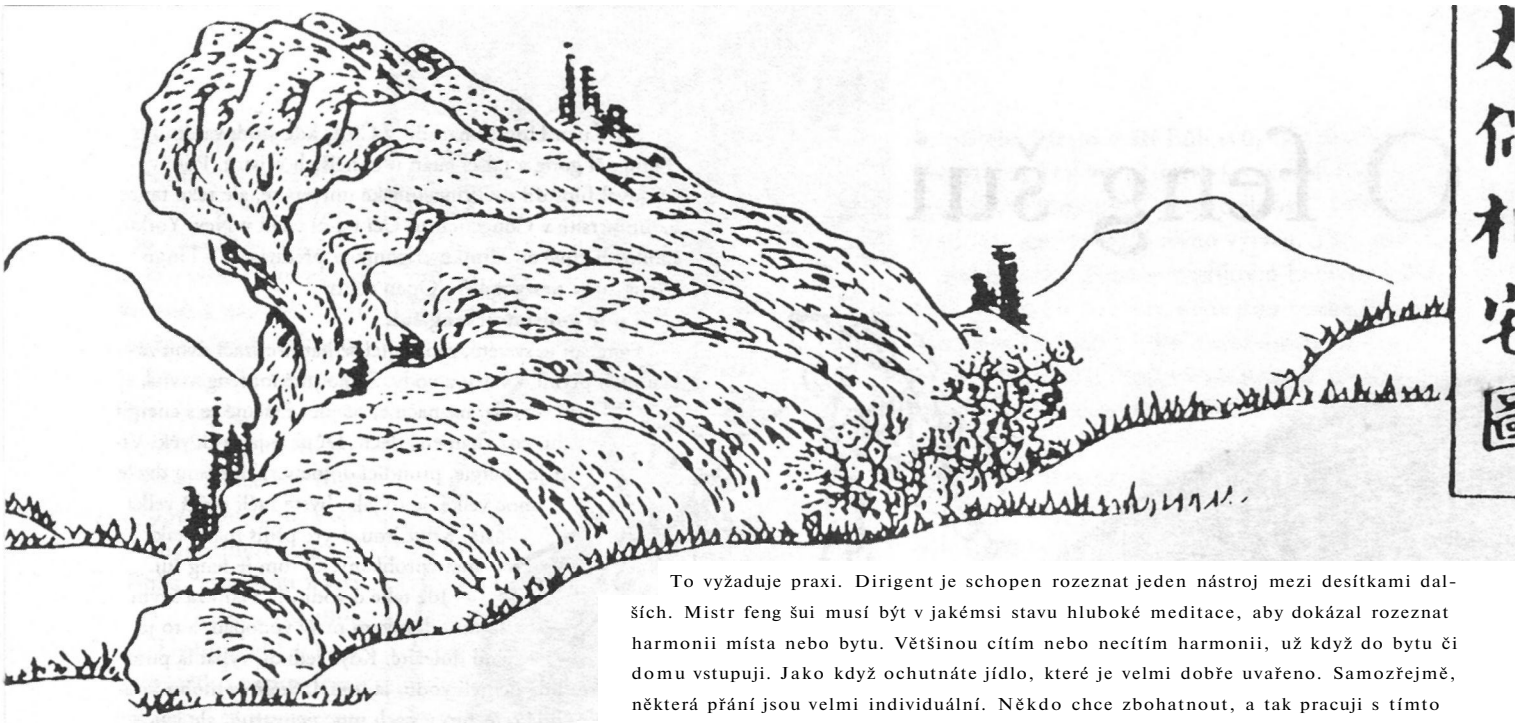

To vyžaduje praxi. Dirigent je schopen rozeznat jeden nástroj mezi desítkami dalších. Mistr feng šui musí být v jakémsi stavu hluboké meditace, aby dokázal rozeznat harmonii místa nebo bytu. Většinou cítím nebo necítím harmonii, už když do bytu či domu vstupuji. Jako když ochutnáte jídlo, které je velmi dobře uvařeno. Samozřejmě, některá přání jsou velmi individuální. Někdo chce zbohatnout, a tak pracuji s tímto

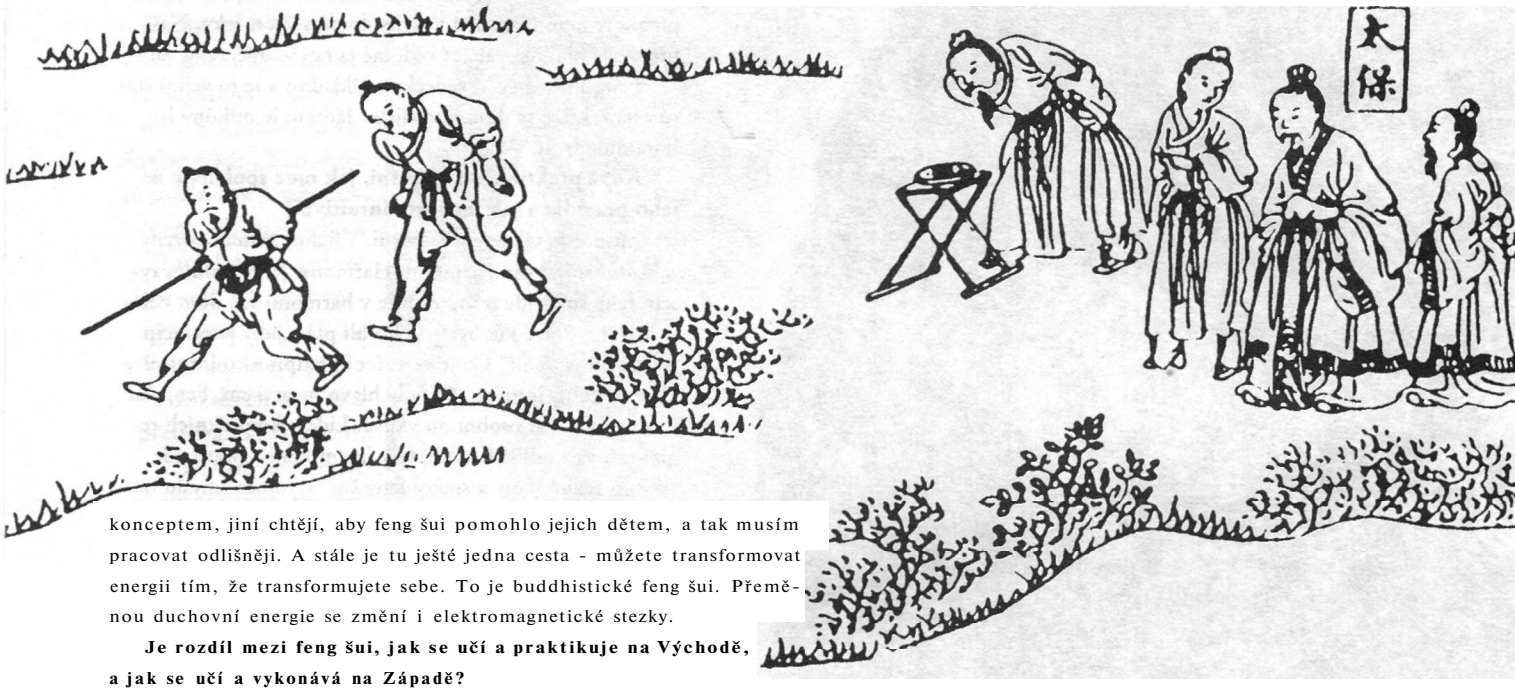

konceptem, jiní chtějí, aby feng šui pomohlo jejich dětem, a tak musím pracovat odlišněji. A stále je tu ještě jedna cesta - můžete transformovat energii tím, že transformujete sebe. To je buddhistické feng šui. Přeměnou duchovní energie se změní i elektromagnetické stezky.

Je rozdíl mezi feng šui, jak se učí a praktikuje na Východě, a jak se učí a vykonává na Západě?

Mnozí mí čínští učitelé jsou velcí mistři, ale nikdy nic nenapsali Podle čínské ttadice je důležité, co se učí, ne co se napíše. Učitel obvykle říká: „To, co tě učím není nikde napsáno." V Americe musíte nejprve něco publikovat, aby vás uznávali. Většina knih, kteté tady ale o feng šui vyšly, je tak pto začátečníky. Když sestavíte auto podle příručky, možná ho sestavíte, ale brzy se vám porouchá. O to více to platí o feng šui. Je to jako byste se učili sebeobranu podle příručky. Na úvod je to docela dobré, ale pak se musíte učit od skutečného učitele.

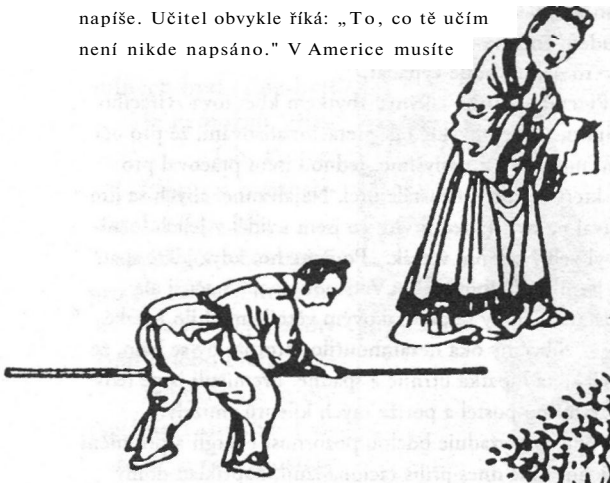

Fungují principy feng šui v moderní domácnosti, plné elektronických zařízení?

Nejhorší věc z hlediska feng šui jsou mikrovlnné trouby. Vysoké napětí vytváří energetické víry, tornáda energie a ta ničí harmonii celého domu. To nejlepší, co se dá udělat, je odpojit mikrovlnku a znovu se naučit vařit.

Jinak ale například počítače jsou výborný vynález, já sám umím programovat, a z hlediska feng šui je takový Internet ptoud energie, který proudí do bytu navíc. Máte přístup k lidem a informacím, ať jsou kdekoliv.

Z časopisu Intuition a dalších materiálů zptacoval V. M.

June Singer

GNOSTICISMUS
UŽITEČNÁ HEREZE

Z křesťanského pohledu je gnosticismus vlastně hereze (chcete-li, ztracená víra), která byla dosti obvyklá v prvních dvou staletích křesťanské éry. Byla typická svými zvláštními rituály a praktikami, obvykle uchovávanými v tajnosti, esoterickým kultem, dualistickou filosofií, službou Jinému (Bohu) a propracovaným systémem andělů a démonů. Výraz *gnóze* (pocházející z řečtiny) znamená *poznání*. Jde o poznání konečné skutečnosti zkoumáním vnitřních procesů v sobě, stejně jako zkoumáním vnějšího světa. Je zajímavé, že v gnosticismu lze nalézt přístup k problémům reálného života, který psychologicky souzní (v mnoha případech je dokonce naprosto konzistentní) s Jungovým přístupem ke spiritualitě. Jung rád citoval biskupa Klementa Alexandrijského, silně ovlivněného gnosticismem, který říká: „Ten, kdo pozná sebe, pozná i Boha." Poznat sama sebe a takto poznat Boha, znamená poznat vše, co se poznat dá. Gnostikové jsou totiž přesvědčeni, že ve všem, co v tomto projeveném světě existuje, je jiskra života. Ta má původ v božském světle. Je to vnitřní energie, která pohání celý vesmír i všechno v něm. S tímto gnostickým pojetím světa se shoduje i William Blake, když říká: „Vše, co žije, je svaté."

Gnóze však také znamená poznání, že tato božská jiskra byla v našem stvořeném (hmotném) světě ztracena. Byla zastřena matérií. Proto je hlavním cílem gnostika nalezení božského světla v sobě. Gnostik v sobě musí původní božskou jiskru obrodit, očistit a pečovat o ni. To je vzkříšení v gnostickém podání. V jistém smyslu lze říci, že v duchu gnóze pracoval i průkopník hlubinné psychologie C. G. Jung. Je o něm známo, že s velkou chutí pročítal dostupnou gnostickou literaturu. Byl si vědom, že gnostikové nazírali svět jako produkt božské tragédie - jakési disharmonie v Království božím -, jako neblahé předurčení osudu, v němž je člověk zapleten a z něhož musí být vysvobozen. Tak jako gnostikové, i Jung našel ve starozákonních představách o bohu-stvořiteli knihy Genesis mnohe odsouzeníhodného. Kdo zná Jungův životopis, ten snadno pochopí, proč jej gnosticismus tak přitahoval. Po celá svs školní léta se Jung, syn švýcarskéhc pastora, zabýval podivně ambivalentní povahou Boha. Bůh jeho otce byl studený a bezcitný vládce světa; byl zodpovědný za mnohá příkon, pochopitelně i za všechna nepříjemná omezení a zákazy, které určovaly chlapcův životaběh. Jung ve svých *Vzpomínkách, snech a* úvahách říká: „Kostel se pro mne postupně stal mučírnou." Často se mu zdálo, že náboženská přikázání existují výhradně proto, aby lidi ušetřila potřeby osobního porozumění Boží vůli. „Byl jsem čím dál skeptičtější a kázání mého otce mne neustále uváděla do trapných rozpaků. Věděl můj otec opravdu o čem hovoří? Dokázal by mne, svého syna, strčit pod nůž obětovat, jako to udělal Izák s Abrahámem? Dokázal by mne předat do rukou nespravedlivého soudu, k ukřižování, jako se to stalo Ježíšovi?"

Snad právě Jungova neochota bezmyšlenkovitě akceptovat všechna přikázání jej připravila na setkání se záhadnými oblastmi „za hvězdami" které, jak zjistil, existují také v lidské duši. Později si tento tajemný vnitřní vesmír pojmenoval „kolektivní nevědomí". Aby mohl prozkoumat jeho hlubiny, rozvinul nový typ psychologie — psychologii hlubinnou. Lze říci, že jungovská psychologie se stala inspirací jakéhosi novo-gnostického revivalu. Pro Jungova učitele Sigmunda Freuda, bylo základním aspektem lidské duše ego. Nevědomí (podvědomí, chcete-li) chápal spíše jako jeho odvozeninu. Freudovské nevědomí, které Jung nazýval „osobním nevědomím", obsahovalo v sobě zbytky a vyplaveniny rozličných životních zážitků, které byly ve vědomí potlačeny, zapomenuty nebo odmítnuty. Freudova terapie považovala jejich znovuuvedení do vědomí a rozšíření ega přizpůsobením obsahům nevědomí za svůj hlavní úkol.

Pro Junga však bylo podstatné nevědomí, nikoli ego člověka. V jeho podání bylo ego odvozeninou nevědomí. Jung počátek lidské existence spatřoval v nevědomé *matrix* mateřského oceánu a v postupném vynořování se z něho. Nevědomí bylo pro něho prvotní, ego až druhotné. S Freudem souhlasil jen v tom, že ego je nutno zpevnit v případě osobnostního potlačení. Až tehdy je třeba ego z *osobního nevědomí* vyprostit. Pro Junga však osobní nevědomí nebylo tak důležité, neboť nad ním stejně jako pod ním, existovalo nepředstavitelně rozsáhlé *kolektivní nevědomí*. Gnostický Neznámý (a Nepoznatelný) Bůh je nedefinovatelný a nemá hranic, stejně jako jungovské Nevědomí.

Víme, že dávný gnosticismus měl silně dualistický charakter. Projevoval se především v důrazu, jaký kladl na rozdíl mezi Bohem a Stvořitelem nebo Bohem a Světem (pozor: nejde tu o rozdíl mezi Bohem a ďáblem). Gnosticismus hodnotí kvality viditelného světa i jeho stvořitele negativně. Svět je špatný! Takový názor musí, pochopitelně, šokovat většinu lidí vychovávaných v tradičních náboženstvích. Bůh-stvořitel udělal ze světa velký nepořádek. To on naplnil svět nevědomostí a temnotou, a učinil z něho království zla! Ztotožnění „zla" s „bohem-stvořitelem" a „hmotou, která v sobě věžní božské světlo" je pro gnózi základní koncepcí. Lze si představit, že takový názor na Stvořitele, musel znamenat velmi vážnou hrozbu jakémukoli typu ortodoxie. Tu lze udržet, jedině pokud lidé věří, že jejich víra má definitivní hodnotu a jejich bůh je hodný a dobrý (alespoň k nim, když ne ke všem).

Kromě této negativní koncepce, však v gnosticismu existuje (nad ní a proti ní) ještě jedna, jež je mnohem

zásadnější. Tato vyšší koncepce naznačuje existenci čehosi - Jiného (Boha) - , co stojí nade všemi bohy všech kmenů a národů. Cosi „za hvězdami" odkazuje k existenci tajemného Neznámého. Toto „cosi" však nelze popsat. Nelze být totiž poznáno těmi, kteří mají omezenou vizi Boha, zrozenou z víry nebo z rozumu. Uvědomění tohoto nejzazšího nepoznaného „cosi" se neomezuje jenom na ty, kteří se zvou gnostiky. Existuje například i v taoismu. V knize Tao-teting se říká: „Tao, které může být pojmenováno, již není věčné Tao. Jméno, jež lze vyslovit, již není věčným jménem". Také v kabbale, která podle židovských mystiků předcházela stvoření, existuje bezmezné a nespoutané *En-Sof,* symbolizující naprostou jednotu mimo veškeré chápání. „V myslích kabalistů však En-Sof není ničím - existuje tak, že neexistuje; je nepoznatelné a neprozkoumatelné; hovořit o něm v termínech bytí či ne-bytí je nemožné," říká Ch. Ponce.

Plotinus o gnostických řekl: „Nic z pozemských věcí nemá pro ně cenu, jenom *Jiný."* Tento nepoznaný Bůh jiného světa, který existuje mimo všechno viditelné stvoření, je pro gnostiky skutečným pánem vesmíru. Náš stvořený svět není dílem pravého Boha, ale jakési podřízené bytosti,

Stvořitele. Přesto vyšší Bůh svůj vliv projevuje různými způsoby a přispívá k vývoji lidských bytostí prostřednictvím „prozřetelnosti" *(pronoid),* která na zemi nachází svého výrazu. Tato koncepce gnostického Boha je v příkrém kontrastu ke všem světovým bohům, kteří jsou poznaní (a pojmenovaní) a kteří „ve své omezenosti" (a pošetilosti) neznají pravého Boha a jednají, jakoby neexistoval. Tento světu vzdálený vyšší Bůh bývá většinou popisován negativní formou (v termínech toho, co není) nebo představami, které vyjadřují jeho nenapodobitelný statut, neboť je osvobozen od jakéhokoli typu vztahování se ke světu.

V gnostické „Tajné knize Janově" můžeme číst prohlášení exaltovaného Krista: „A pokud jde o něho, o Ducha, nehodí se uvažovat o něm jako o nějakém Bohu nebo něčem podobném. Neboť on je mnohem vznešenější než bohové: je pánem *(arche),* nad nímž nikdo nevládne; není totiž nikoho před ním; on jich (bohů) nepotřebuje; nepotřebuje ani život, neboť je věčný. On je světlo. Je neomezitelný, není tělesný ani netělesný. Není velký a není ani malý. Není nic co existuje, neboť je daleko vznešenější než všechno to." Tak tento popis, který není popisem, pokračuje dál a dál.

V mezidobí po uzavření kánonu Starého zákona a kanonizací Nového Zákona, pokračovali mnozí (duchem) inspirovaní autoři v psaní posvátných textů. Byli to židé, křesťané, gnostikové i pohané. S výjimkou textů, které si našly cestu do Nového zákona, však byla většina podobných posvátných textů odmítnuta, potlačena či zapomenuta. Je to těžko pochopitelné, neboť v mnohých je bohatost a krása esteticky srovnatelná, ne-li dokonce nadřazená tomu, co bylo zařazeno do Nového zákona. Tyto texty mnohdy obsahují ztracené alternativní informace o takových věcech, jako je Ježíšovo dětství, stvoření světa nebo prvních lidí, Adama a Evy.

Jaké byly důvody pro vyřazení tohoto bohatého materiálu ze svazku posvátných biblických textů? Někteří tvrdí, že důvodem byl jejich pozdější původ. Přesto se lze domnívat, že některé ze starších dokumentů vycházejí z ústní židovské tradice, která předchází křesťanství; některé dokonce odráží mnohem starší tradici zoroastrovskou. Jiní si odmítnutí vysvětlují ostrou politickou a náboženskou rivalitou mezi rozličnými sektami křesťanů, židů a gnostiků. Jakmile však začneme do těchto spisů pronikat a zkoumat jejich důsledky, nabydeme dojmu, že byly potlačeny především kvůli svým gnostizujícím tendencím, ohrožujícím autoritu ortodoxního křesťanství. Náboženská politika nemůže být příznivě nakloněna víře, která tvrdí, že všichni vaši bohové jsou pouze deformacemi stvořenými vaší vlastní myslí nebo na základě vašich zájmů, a že skutečný Bůh je vyšší než všichni vaši bohové a nemůže vám být připodobněn. Gnostikové těch časů moudře odešli do podzemí.

Je pravdou, že dávní gnostikové popírali jakoukoli hodnotu ortodoxní církve. Ve skutečnosti měli naprosto odlišný koncept světa, který nutně odmítal autoritu církve, ale i jakoukoli autoritu, která jim byla vnucována z vnějšku. Autoritu pro ně mělo jen vnitřní světlo božské jiskry, vyzařující z nepoznaného zdroje kdesi mimo tento svět a naplňující každou lidskou bytost životem. Gnostické rituály byly vymyšleny tak, aby tuto jiskru v duši člověka dokázaly vyvolat. Tento proces nebylo možno institucionalizovat. Když byli pronásledováni nastupující církví, rozhodli se pokračovat ve svých rituálech a praktikách v tajnosti. Snažili se zachovat své rukopisy (alespoň některé z nich), což se jim částečně podařilo. Gnostická tradice zůstala uchována v hermetickém učení. Viditelnost gnostiků v převládající kultuře se sice snižovala, přesto však dál skrytě setrvávali jako nějaká „protilátka v krevním oběhu křesťanství."

Nejzásadnější rozdíly mezi křesťanstvím a gnosticismem jsou evidentní: Křesťanství tvrdí, že ke zjevení došlo neopakovatelně v určitém čase dějin; gnosticismus zjevení naopak chápe jako *pokračující proces.* Ortodoxní křesťanství (mám na mysli především církev římsko-katolickou) spatřuje autoritu především v církevním establishmentu, kde je v jistých důležitých otázkách konečnou autoritou papež. Gnosticismus klade důraz na autoritu *vnitřního hlasu,* o němž se někdy říká, že je to Boží hlas (hlas ducha) v každém člověku. Autorita se pak stává funkcí osobního vjemu Boží vůle.

O židovsko-křesťanském bohu se hovoří jako o „žárlivém bohu, jemuž se nevyrovnají žádní bohové". Tato tradice místy připouští, že existují i jiní bohové, ti však jsou „méně jakostní". Gnosticismus však židovsko-křesťanského boha-stvořitele, Jahveho, Krista, ale i bohy všech dalších kultur nazírá jako projev něčeho, co v tomto stvořeném světě odkazuje směrem k Nepoznanému bohu, není však jeho ekvivalentem. Všichni ostatní bohové, které lze jakkoli popsat, nejsou nic než vybledlými obrazy Neznámého boha.

V tradičním biblickém podání stvoření světa neexistuje před chaosem nic. Bůh z tohoto chaosu stvoří viditelný svět. Avšak pro gnostiky tu za tímto světem (před ním i po něm) vždycky existuje cosi, co nemá podobu ani tvar, co lze nejlépe vyjádřit jako čisté prasvětlo nebo pra-energii. Toto „cosi" nemá ani mužský ani ženský aspekt, je to dokonale androgynní. Přesto má tento gnostický Nejvyšší bůh, který není bohem-stvořitelem, i svůj feminní aspekt. Je jím Duše světa *(anima mundt),* v židovské mystické tradici nazývaná *Šekinah,* řeckými gnostiky nejčastěji zvaná *Sofia* (boží moudrost).

V postavě Sofie můžeme spatřit archetyp animy, svéhlavý, tvořivý, soucitný, trpící i spásný ženský princip. Jakožto anima má Sofie duální roli, která je ovšem charakteristická pro každou archetypickou postavu: je ženským aspektem Otce, typem gnostické bohyně-matky (mateřské bohyně), démonickou Barbelo; a je také vyšší ničím neporušitelnou posvátnou Sofií. Jeden z gnostických dokumentů, nalezených v Nag Hammadi, nazvaný „Hrom a blesk - Dokonalá mysl", vyjadřuje pluralitní (spíše než dualistický) charaktet animy. Feminní postava moudrosti je mnohostranným fenoménem, který v sobě sjednocuje mnoho aspektů gnostického světonázoru, negativních i pozitivních. V křesťanství je feminní síla zkrocena, tak jako je zkrocena příroda a tělo. V gnosticismu je ženský princip očištěn a obrozen. Feminní je vysvobozeno z hlubin hmoty a je mu navrácen statut naprosté rovnosti s principem maskulinním.

Svatou Trojici tradičního křesťanství tvoří Otec, Syn a Svatý Duch. Nápadný svou absencí je čtvrtý prvek, který by v sobě mohl zahrnovat „feminní princip", případně „materielní" či „démonický" prvek. V gnosticismu zastupuje princip prvotního Všezdroje představa Matky-Otce; druhým v Trojici je Logos nebo postava Krista, představující osobní ego; třetí je Sofia, Svatý Duch nebo zosobnění moudrosti (židovská Šekinah, hinduistická Šakti), jinak ten aspekt duše, který zajišťuje dynamismus směřující k „prozření" (jungovské individuaci).

Křesťanství zná Boha jako Otce, který na počátku času mocí Logosu, slova, stvořil svět. Gnosticismus spatřuje v principu Otce-Matky tvořivou sílu pokračujícího stvoření. Tato praenergie vyzařuje světlo nejen ve vesmíru, ale i v hlubině člověka, v lidském duchu, kde funguje jako *principium individuationis.* Vnitřní vyzařování ducha vede duši k jejímu původu i jejímu naplnění. Křesťanství vidí velkou ctnost v *Imitatio Dei,* v napodobování Boha vyjádřeném slovy: „Buďte dokonalí". Ne tak hledat v posvátných knihách stejně jako v jednotlivém člověku. Znamená to uvědomění a integraci temné stránky, stínu v sobě samých. Integraci ženského i mužského principu. Křesťanství svou litanií „nesmíš" vyzývá k potlačení „stínu", té části člověka, která je neakceptovatelná kolektivem. Gnosticismus naopak vyžaduje integraci stínu postupným uvědoměním primitivních a destruktivních součástí naší přirozenosti. Jde o to, naučit se s nimi zacházet obezřetně: cílem gnostika je „spojit fragmenty" osobnosti v jediný nerozpolcený celek.

Lze si představit Junga, jak dlouho do noci hloubá nad gnostickými legendami a uvažuje, že jsou v nich obsaženy mýty, které mají co dělat se znepokojujícími otázkami nemocné duše. Jsou zde démoni, kteří se zabydlují v lidských snech a fantasiích, a ze kterých povstávají nevítaná podezření, nutkání a komplexy všech typů. Všechny tyto „síly" totiž stále existují jako látka naší duše, a rodí se z nich všemožné lidské

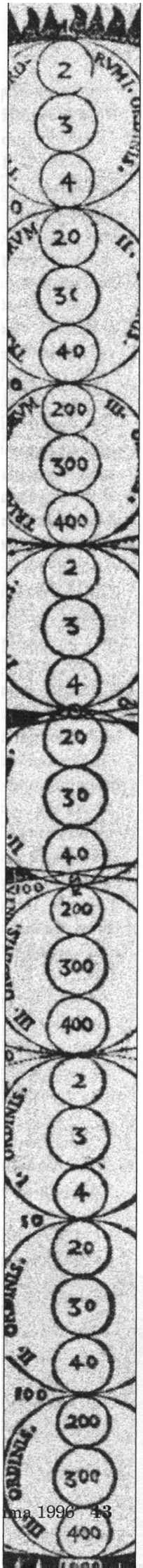

utrpení. Například gnostická parabola o stvoření světa (poskytující jinou alternativu než tradice biblická) není jenom příběhem o tom, jak se zlo dostalo do tohoto světa. Gnosticismus je mytologií o pádu ze slávy, o sestupu z vyšší, daleko jemnější formy existence do nižší a hrubší, jen zčásti. Nese v sobě také vlastní poselství spásy a vykoupení. Právě toto poselství vzbuzovalo největší Jungovu fascinaci. Gnostický akt sebe-poznání (v jungově terminologii nazývaný „individuací") navozuje možnost oproštění od utrpení světa a garantuje spásu. V analytickém procesu jde o to odhalit kdo jste. Všichni máme tendenci být „vězni své mysli" — jsme zotročeni vlastními myšlenkami, projekcemi, představami a předsudky. Ty nás oslepují a tak se ztrácíme v nástrahách vlastní nevědomosti.

To, oč běží, je poznání (gnóze). Cílem gnostického poznání i jungovské individuace je osvobození od toho, co William Blake tak trefně nazývá „okovy ukované myslí". Poznat sám sebe v jazyce gnosticismu znamená dosáhnout poznání božského ducha. Ten utváří pravou lidskou přirozenost, jež je - jak jinak - stejně božská. Poimandres říká: „Bůh Otec, ze kterého člověk (Anthropos) pochází, je světlo a život. Jestliže si uvědomíte, že Bůh sestává ze života a světla a že pocházíte z něho, dospějete znovu k životu a světlu."

Jung spatřoval v gnosticismu užitečnou herezi - herezi nezbytnou ke korekci některých jednostranných pozic na kterých stála křesťanská církev, se kterou vedl celoživotní zápas. Doufal, že při svých studiích gnosticismu nalezne způsob, jak usmířit protiklady; věřil, že v gnosticismu najde jakýsi druh hnojiva pro soudobé náboženství, které - jak se mu zdálo - ztrácí svou energii. Píše o tom i ve svém eseji „Symbol proměny při Mši". Mše se pro ortodoxního

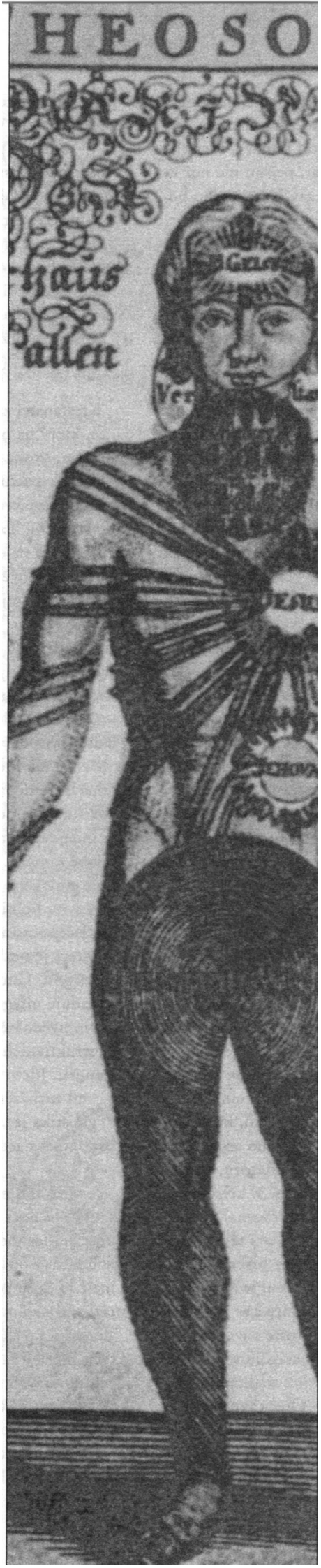

křesťana celebruje v upomínku dávno uplynulé události, a zástupně má přinést užitek těm, kteří se jí účastní. V obřadu eucharistie gnostiků mají její spouluúčastníci možnost okamžité zkušenosti smrti osobního ega. Vzkříšení, které následuje, je výrazem znovuspojení nižšího a vyššího, integrací ega a Nadjá. Pro jungovské neo-gnostiky tedy zjevení pokračuje v individuálním dialogu mezi egem a kolektivním nevědomím.

Je mnoho těch, kteří si přejí, aby gnostická hereze obohatila hlavní proud křesťanství nebo jím byla dokonce znovu přijata. Gnosticismus však již ze samotné své přirozenosti nutně stojí v opozici k jakkoli institucionalizovanému náboženství. Lze se domnívat, že odhodlání k vnitřnímu průzkumu nejtemnějších koutů psychokosmu se nikdy nestane populárním hnutím. Těch, kteří se vydali na vnitřní stezku díky inspiraci takových nekonvenčních lidí, jako byl Jung nebo raní či současní gnostikové, je ve srovnání s křesťanskými davy žalostně málo. Navíc, těžko říci, zda by současná gnóze byla pro každého. Pravděpodobně není, ani být nemůže. Kdyby byla, přišla.by o své tajemství i určitou děsivost, které jsou její esencí.

Cesta gnóze, jak již bylo řečeno, je cestou hledání přímého poznání Boha, přímého nezprostředkovaného spojení s božím duchem. Tato cesta vyžaduje určité odvážné kroky: zbavení se všech domněnek a předpokladů ohledně Boha; ochotu stát nahý před Nepoznaným a Nekonečným. Vyžaduje odvahu ke vstupu do temnoty obklopující Boha, do onoho propastného víru mezi naším vlastním já (ego) a Vším; vyžaduje ochotu vzdát se utěšující jistoty a pohodlí našeho dosavadního náboženství a vzít na sebe riziko hereze, vědělí cesta tímto směrem. Tato cesta je riskantní i tím, že na ní ve skutečnosti neexistuje záruka bezpečnosti či úspěchu. Ty nezaručuje ani pohroužení do esoterické tradice, neboť gnóze (pravé poznání) je koneckonců milostí boží, nikoli výsledkem nějakého lidského snažení. Přesto se zdá, že vnitřní tradice Západu (včetně súfismu, kabaly, kontemplativního křesťanství a některých cest odvozených z hermetických a gnostických zdrojů) nabízí bezpečnější cestu než jiné, neboť jejich součástí je i metoda, jak si při této svým způsobem akrobatické cestě přes Hlubinu udržet potřebnou rovnováhu.

(Z eseje June Singer *„A Necessary Heresy — Jung's gnosticism & Contemporary Gnosis"* vybral a přeložil Blumfeld S. M.)

Milan Špůrek

Praga mysteriosa

Sakrální geometrie města

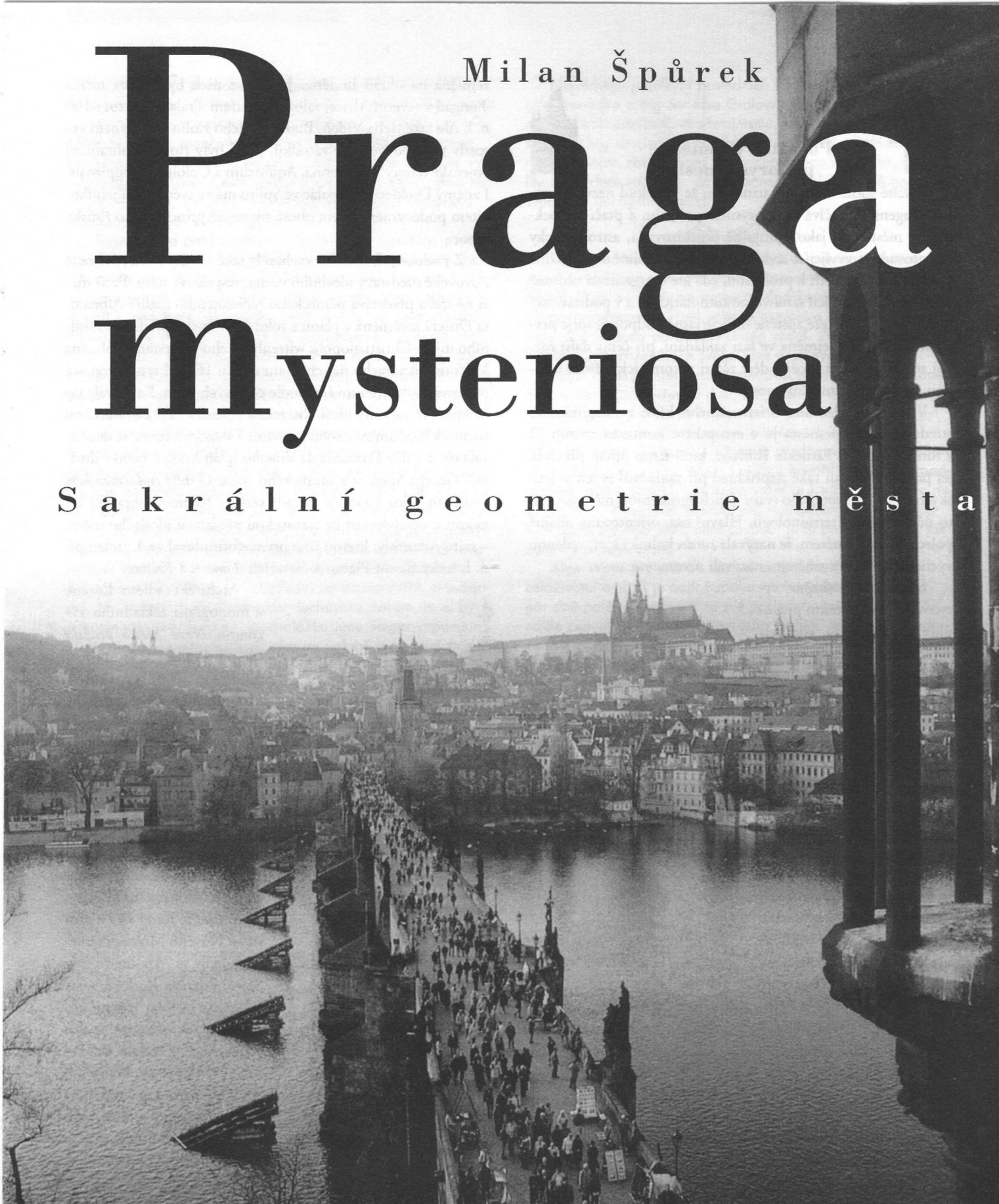

Z těsného sledu veřejných vystoupení provázejících červnové vydání knihy Praga mysterioza – tajemství pražského slunovratu, vvyplynula řada podnětů, jež mne přiměly vráti se ještě jednou k tématu v písemné formě. Částečně jsem se inspiroval i konkrétními otázkami, mířícíme někdy až za hranice publikace, jejíž rozsah byl vydavatelstvím přísně vymezen. V tomto příspěvku bych proto rád alespoň ve stručnosti upozornil na některé širší souvislosti.

Posvátná geometrie půdorysu města

Těžiště shora zmíněné, uznávám, že poněkud nezvykle pojaté pragensie, spočívá v půdorysném pohledu. Z ptačí perspektivy se město jeví jako důmyslně organizovaná, astronomicky orientovaná a vyvíjející se struktura. Samozřejmě hned jedna z prvních otázek míří k problému, zda jde o organizaci vědomě záměrnou, či snad jen samovolně automatickou a v podstatě neuvědomělou. Některé zjištěné indicie jasně podpotují spíše první možnost, a to zejména ve fázi zakládání, při čemž další rozvoj struktury se již možná děje zčásti automaticky, řízen nějakou ontogenetickou zkušeností.

Vytyčení základního orientovaného kříže z imaginárního středu budoucího města je v evropském kontextu známo již z fundací starých Etrusků. Ramane, kteří tento pricip převzali, jej pak uplatňovali také například při zakládání svých vojenských táborů pravoúhlého tvaru. Jejich agrimensori měli pro tento účel speciální terminologii. Hlavní osa, orientovaná údajně poledníkovým směrem, se nazývala *cardo,* kolmici k ní, vedenou východozápadním směrem, nazývali *decumanus.*

Etruský kněz *(augur)* vytyčoval obřadně tento pravoúhlý kříž ze středu, kde byla vyhloubena díra do země zvaná později latinsky *mundus,* pomocí zakřivené posvátné hole *litus* (podobné biskupské berle), a to obdobným způsobem, jaký používají při obřadech žehnání křesťanští kněží. Šlo o kultovní členění prostoru nejen pozemského, ale zároveň nebeského, na kvadranty, z nichž každý měl specifický a nezaměnitelný význam. Hranice budoucího městského prostoru byly pak vytyčeny posvátným kruhem, majícím mimo jiné i význam magické ochrany. Obřadně vyoraná brázda symbolizovala zároveň budoucí příkop a val městské hradby. Základnímu kosmicky orientovanému členění se pak podřizovalo vše ostatní. Také rozmístění městských bran nebylo náhodné. Hranice mezi světem nebeským a pozemským byla jen pomyslná a lehce průchodná, stejně jako například u keltského etnika nebo v pozdějšícm středověkém i novověkém hermetismu, pracujícím na principu analogie.

V římských vojenských táborech odpovídala hlavní cesta zvaná *via principalis* linii *cardo* ve městech a kolmice k ní zase byla analogií k linii *decumanus.* Zde je třeba připomenout, že z některých římských vojenských táborů se později vyvinula města, zejména na okraji impéria. Jedním z nich bylo třeba město Timgad v severní Africe, založené císařem Trajanem v roce 100 n. l. Ale také třeba Vídeň, Budapešť nebo Kolín nad Rýnem vyrostly ve středověku ze zárodků, jimiž byly římské pohraniční vojenské tábory Vindobona, Aquincum a Colonia Agrippiensis. I známý Diokleciánův palác ve Splitu má ve svém čtyřúhelníkovitém půdorysném řešení obsaženy stejné principy jako římský tábor.

Z podobných rozvrhů vycházely také středověké a ještě raně novověké představy ideálního města, respektive státu. Patří mezi ně třeba představa německého renesančního malíře Albrechta Durera ztvárněná v plánu z roku 1527, nebo představa ideálního města Christianopolis wittenberského protestanta Johanna Velentina Andraeho na schématu z roku 1628. I tyto čtvercové půdorysy byly orientovány podle světových sttan. Existovaly také kruhové varianty ideálního města — státu s branami mířícími rovněž k hlavním světovým stranám. Taková schémata se dochovala třeba v díle Leonarda da Vinciho (plán Imoly), nebo v ilustraci Georga Stiblina z utopického spisu *O státě eudaemonském* vydaném roku 1553. V pozadí většiny těchto vyobrazení lze nakonec postřehnout již starověkou představu ideálního města - státu Atlantidy, kterou jako první zformuloval ve 4. století př. n. l. řecký filosof Platon v dialozích *Timalos* a *Kritias.*

Architekt Vilém Lorenc v monografii základního významu *Nové Město pražské* (SNTL Praha 1973) upozornil mimo jiné i na skutečnost, že metodické principy a postupy římských agrimensorů se podivuhodným způsobem zachovaly i v ritu římskokatolické církve při vymezení, ohraničení a svěcení hřbitovů jakožto posvátných okrsků. Sám pak nalezl křížové sestavy významných kostelů, často spojených s kláštery, které založil Karel IV. v prostoru Nového Města pražského kolem sv. Apolináře (Na Slovanech, Na Karlově, u sv. Kateřiny a Na trávníčku) a dále také v prostoru opatovickém (sv. Vojtěch, sv. Lazar, sv. Michal, sv. Petr a Pavel). Upozornil přitom i na přímou analogii v křížových sestavách sakrálních staveb v Hildesheimu a v Paderbornu. Při rekonstrukci způsobu vyměření prostoru Nového Města došel m. j. i k závěru, že bylo navazováno na *„centuriarum ordo "* Havelského Města, jež bylo podle soudobých názotů nepochybně formálně nejlépe vystavěnou částí pražského jádra. Výslovným přáním císaře Karla IV. totiž bylo, aby všechna pražská města tvořila nadále nedílnou jednotu. Z Havelského Města byla tedy odvozena jen základní orientovaná dispozice Nového Města, jež se k němu bezprostředně přimklo, ale

i měřické moduly. Propojenost Starého a Nového Města je kromě jiného naznačena i tím, že kostely sv. Jakuba, sv. Štěpána a sv. Kateřiny leží, jak v detailu předvedl V. Lorenc, na tomtéž poledníku.

Křížové půdorysné sestavy sakrálních staveb v Praze

Český král Karel IV. roku 1348 velkoryse rozšířil pražskou zástavbu založením Nového Města. Z duchovního hlediska přitom kladl největší důraz zejména na prostor dnešního Karlova náměstí a území jižně od něj. Tam bylo vystavěno „pětikostelí" s kostelem sv. Apolináře (3) uprostřed a s kotely sv. Kateřiny (8), Zvěstování Panny Marie Na trávníčku (9), Panny Marie Na Slovanech (10) a Panny Marie a sv. Karla Velikého Na Karlově (11), umístěnými v křížovém postavení kolem něj.

Karlovo náměstí (dříve Dobytčí trh) představuje největší gotické náměstí v Evropě. Nad ním se terén povlovně zdvíhá až k ostrohu Karlova, který je výrazným opěrným bodem projektu a celé ideové koncepce Karlova Nového Města, do jehož hrazeného obvodu byly zahrnuty i dřívější samostatné románské osady Rybníček, Opatovice, Zderaz, Podskalí a další.

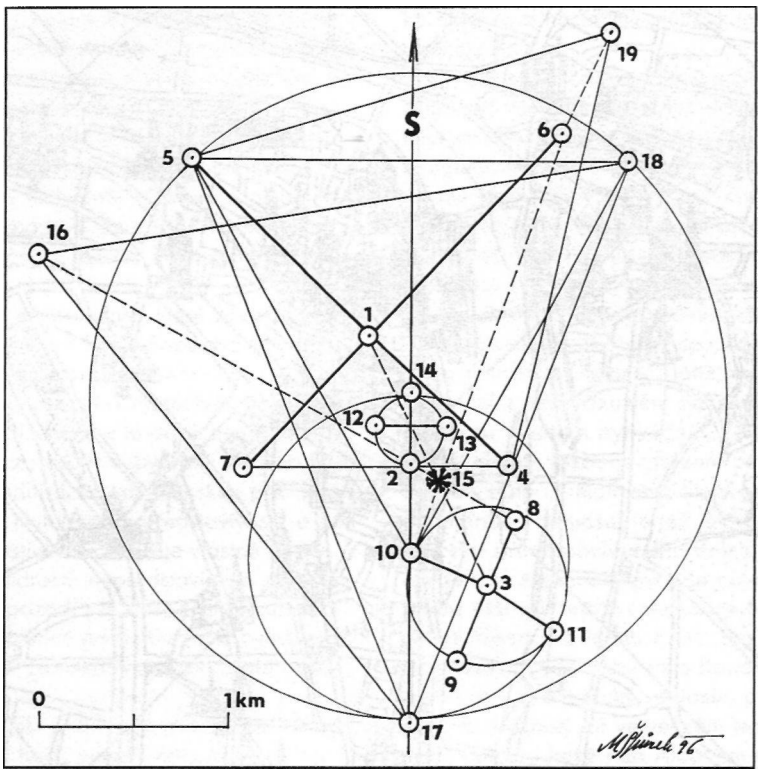

Zvláště tajemná hvězdicová křižovatka významných směrů se nachází upúrostřed dneshího Karlova náměstí. Právě tam nechal Karel IV. vystatět dřevěnou věž, odkud byly podle jeho privilegia z roku 1352 každoročně vždy druhý pátek po Velikonocích obřadně ukazovány svátosti, říšské korunovační klenoty a ostatky svatých. V letech 1382 až 1393 byla původní věž nahrazena zděnou osmibokou centrální stavbou kaple Božího těla (15), roku 1791 zbořené. Její zvláštnost nespočívala pouze v osmibokém půdorysu, který je ostatně charakteristický pro celou jižní část Nového Města (půdorys kostela Na Karlově a věže vších ostatních kostelů), ale především v jejím umístění. Její poloha se stala křižovatkou čtyř významných spojnic osmi dalších sakrálních objektů. Dvě z nich mají stejnou délku, třetí je jen o málo delší a čtvrtá má délku přesně poloviční. V jediném středu se zde takto spojují vlastně dva šikmé kříže.

První z nich propojuje kostel Panny Marie a sv. Karla Velikého Na Karlově (11) s kněžištěm katedrály sv. Víta (5) a oba románské kostely zasvěcené sv. Klimentu (6 a 19) s klášterním kostelem Panny Marie a patronů slovanských Na Slovanech (10). Ramena tohoto kříže jsou dokonale rovnoběžná se dvěma stranami velkého rovnostranného trojúhelníku o délce stran 3200metrů, jehož vrcholy tvoří kostely sv. Petr a Pavla na Vyšehradě (17), Nanebevzetí Panny Marie ve Strahovském klášteře (16) a sv. Petra (18) v dolní části Nového Města na Poříčí. Jedno z těchto ramen prochází navíc jeho těžištěm, v němž se nachází Národní divadlo a druhé prochází věží Novoměstské radnice. Druhý kříž je tvořen spojnicemi mezi kostely sv. Kateřiny (8) a Nanebevzetí Panny Marie na Stranově (16), kostelem sv. Apolináře (3) a rotundou sv. Kříže (1), která představuje tajemný střed celé Prahy jako orientované zodiakální struktury.

Kromě kříže tvořeného zmíněmým „pětikostelím" se sv. Apolinářem (3) uprostřed (8,9,10,11) si lze povšimnout ještě dalších významných křížů. Předně orientovaného dvojitého pravoúhlého kříže, jehož svislé rameno má poledníkový směr, vychází z kněžiště kapitulního kostela sv. Petra a Pavla na Vyšehradě (17) a míří přesně k severu přes Pannu Marii Na Slovanech (10), bávaly kostel sv. Petra a Pavla na Zderaze (2) na sv. Michala v Opatovicích - Jirchářích (14). Jeho příčné východozápadní rameno spojuje bývalý kostel sv. Lazara (13) s kostelem sv. Vojtěch (12) a druhé s předchozím rovnoběžné rameno spojuje farní kostel sv. Štěpána (4) s bývalým kostelem sv. Filipa a Jakuba na Smíchově (7), který stál v prostorz dnešního Arbesova náměstí. Jak je patrno z obrázku, tato složitá křížová struktura v sobě zahrnuje jako dílčí prvek s malou křížovou sestavu kostelů, zmíněnou již Lorencem (2,12,13,14).

Tím se geometrická struktura důležitých sakrálních bodů Nového Města napojuje na třetí a základní pražský kříž se středem umístěným v rotundě sv. Kříže (1). Jeho hlavní rameno, tvořící osu *cardo* města, prochází kněžišti kostela sv. Štěpána (14) a katedrály sv. Víta (5) a má symbolicky slunovratový směr. Příčné rameno, jež je k němu kolmé a je s ním dokonce stejně dlouhé (2400metrů) spojuje kostel sv. Klimenta (6) s bývalým kostelem sv. Filipa a Jakuba na Smíchově (7). Nezanedbatelnou skutečností je, že toto rameno je rovnoběžné s podélnou osou Havelského Města.

Trojúhelníky a kružnice v pražském půdorysu

Vedle křížových sestav tvoří druhou základní složku půdorysné struktury města systém opěrných bodů prvého řádu ve vrcholem velmi přesných trojúhelníků, v nichž jsou umístěna kněžiště důležitých církevních staveb, většinou již románského založení. Tři trojúhelníky jsou rovnostranné (o délkách 3200 m, 2300m a 2300 m) a čtvrtý je rovnoramenný, přičemž jeho základna orientovaná východozápadním směrem se ztotožňuje se stranou jednoho z rovnostranných trojúhelíků (2300 m) a jedna z jeho odvěsen je zase totožná se stranou (3200 m) vel-

kého rovnostranného trojúhelníku. Vrcholy těchto čtyř trigonů se tedy promítají nikoli do dvanácti, ale pouze do sedmi bodů na mapě.

Pozoruhodná je rovněž sestava čtyř pravidelně se zmenšujících kružnic s postupně klesající délkou poloměru v poměru 1 : 2, kterou lze do pražské sakrální struktury vepsat, a které reprezentují jednotlivé okruhy, v hierarchii od okruhu celopražského se středem v kostele sv. Michala v Opatovi cích (14), přes okruh horního Nového Města se středem v kostele Panny Marie a patronů slovanských Na Slovanech (10) a dílčí okruh apo-

do města a svatoklimentsko-filipojakubské rameno osy *decumanus,* je orientován tak, že tyto linie prakticky půlí kvadranty vytvořené směry hlavních světových stran. Z tohoto klíčového rozdělení městského půdorysu šikmým křížem pak vychází jeho detailnější členění na dvanáct sektorů (pásem, zón), podbarvených astrologickými charakteristikami dvanácti znamení zvěrokruhu (zodiaku). Tato radiální pásma se nezastavují na hranicích středověké Prahy, ale přesahují dokonce i obrys současného území Prahy a lze je extrapolovat do celého území státu, jehož je Praha hlavním městem.

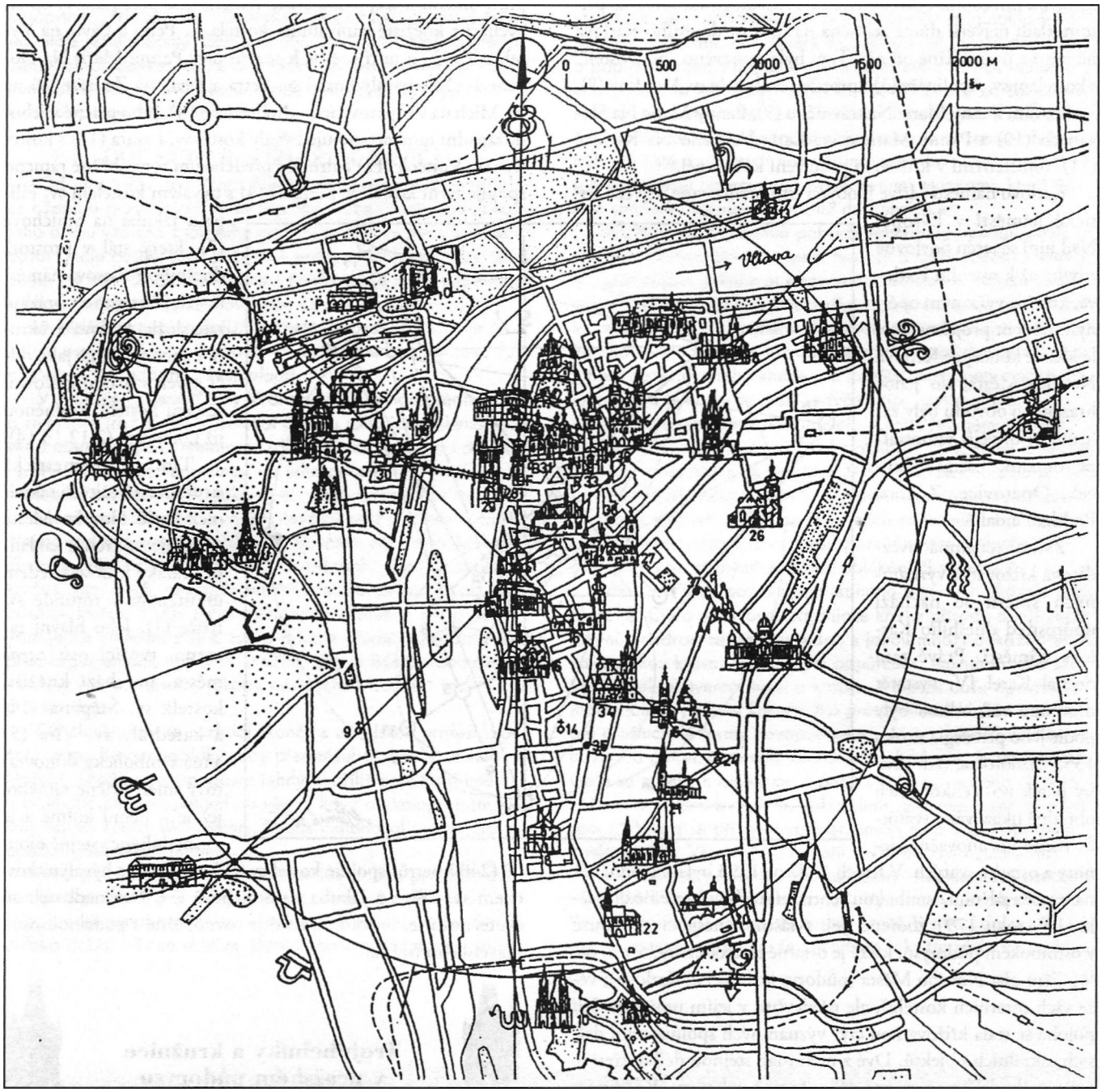

linářský se středem v kostele sv. Apolináře (3), až po místní okruh opatovicko-zderazský se „čtyřkostelím" (14,2,12,13).

Město v kruhu zvěrokruhu

Základní pravoúhlý kříž proložený Prahou, jehož svatoštěpánsko-svatovítské rameno, jak již bylo řečeno, plní roli osy *car-*

Počátek znamení Berana a tedy nultý stupeň celého systému je určen paprskem, který od rotundy sv. Kříže míří na kněžiště kostela sv. Klimenta v Klimentské ulici. Atributem tohoto světce je beránek a jemu byly také zasvěcovány nejstarší křesťanské kostely na našem území. Druhé rameno kříže - osa *cardo* města - má symbolicky slunovratový směr, neboť sv. Štěpán a sv. Vít mají svátky umístěné v křesťanském kalendáři zhruba protilehle, a to právě ve vztahu k zimnímu a letnímu slunovratu. Také střed kříže má velmi přiléhavé patroconium, neboť jeho

obě ramena se protínají právě v rotundě sv. Kříže. Přeloženo do jazyka astrologie: Svatý Kříž = kříž rovnodenností a slunovratů, jinými slovy: kříž vzniklý spojením počátků základních (kardiálních), t. j. rovnodennostních a slunovratových znamení zvěrokruhu (Berana - Vah a Kozoroha - Raka).

Předobrazem symbolické slunovratové přímky, definované románskými stavbami - rotundou sv. Longina, původně zasvěcenou sv. Štěpánu, rotundou sv. Kříže a kněžištěm baziliky sv. Víta, a znovu pak v době gotické — kněžištěm kostela sv. Štěpána, rotundou sv. Kříže a kněžištěm katedrály sv. Víta, byla skutečně slunovratová přímka z doby předkřesťanské, která mohla být ještě v obzorovém kalendáři funkční. Spojovala dvě posvátné lokality: osadu Rybníček (poblíž rotundy sv. Štěpána - Longina) a vyvýšeninu „Ziži" na Hradě, která se rozkládala asi v místě pozdějšího biskupského domu a dnešního mrákotínského žulového obelisku. V oné staré době bylo ještě skutečně možné pozorovat letní slunovratový západ slunce od posvátného prameniště v osadě Rybníček (dnešní ulice V tůních) za pahorkem „Žiži" na hradčanském obzoru. Analogicky v opačném směru pak bylo možno pozorovat i zimní slunovratový východ slunce. Pozdější zastavení mezilehlého prostoru to již natrvalo znemožnilo. Ostatně s přijetím křesťanství byla opuštěna i technika obzorového kalendáře doby starší.

Stopy, fakta, události a pražský zodiak

Struktura města v kruhu zvěrokruhu nevykazuje pouze odpovídající typy zástavby a zajímavá specifická obsahová zabarvení jednotlivých sektorů, zón a pásem, která se kryjí se základními, pevnými a pohyblivými znameními zvěrokruhu, promítnutého do půdorysu Prahy ze středu v místě rotundy sv. Kříže. Město, jehož půdorysná struktura je pouze jejím dvourozměrným průmětem, se jeví jako živoucí organismus, jehož fungování se projevuje mimo jiné také např. tím, že na základě půdorysné projekce dochází ke smysluplnému propojení s některými horoskopy významných osob i pro Prahu klíčových událostí. Těmi lze zpětně model testovat. Síť důležitých vztahů, které se v těchto horoskopických obrazcích symbolicky vyjevují konkrétními pozicemi určitých planet v zodiakálních znameních a domech, se při orientovaném přiložení těchto transparentně provedených horoskopů na plochu mapy města promítá příslušnými paprsky s velkou přesností právě do těch míst, která jsou s dotyčnou osobností nebo událostí spojena. Lze se domnívat, že nejen čas, ale i místo takové události jsou predisponovány. Zjednodušeně řečeno, ukazuje se, že k určitým událostem může dojít v rámci města jen někdy a někde, nikoli kdykoli a kdekoli. To je ovšem dost závažné zjištění.

Z poměrně velkého množství konkrétních případů, dokládajících takové tvrzení, lze uvést pouze některé z nejvýmluvnějších, jež se týkají osob a událostí obecně známých. Vedle toho by však i sám autor (pražský rodák) mohl uvést mnohonásobně větší množství osobních příkladů velmi přesných vztahů důležitých událostí svého života a jejich horoskopů k místům v půdorysu města, která jim svou zodiakální polohou významově odpovídají.

Je pozoruhodné, ale také příznačné, že již první česká korunovace **Vratislava II.** (ovšem bez dědičného nároku), k níž došlo 15. června 1085, v tehdejším juliánském kalendáři, tedy

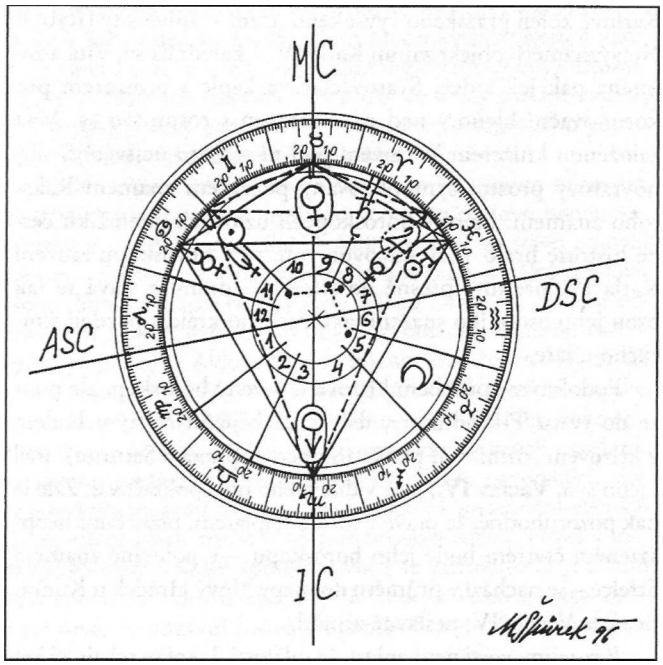

v den letního slunovratu se odehrála v bazilice sv. Víta, založené knížetem Spytihněvem a dokončené nedlouho před korunovací právě jeho nástupcem Vratislavem II., tedy v místě, které v zodiakálním plánu Prahy odpovídá prvním stupňům znamení Raka, kde se v horoskopu události nachází Slunce s Neptunem. A 15. červen je v křesťanském kalendáři zasvěcen sv. Vítu, což vytváří další významnou souvislost.

V horospoku **Karla IV.,** jenž se nepochybně značnou měrou podílel na ideologické koncepci budoucího císařského města, je kromě akcentovaného znamení Blížence (Sluncem, Venuší, Merkurem a ascendentem) nápadný především kříž vytvářený pozicemi Slunce v Blížencích a ve 12. domě, Jupiteru v Panně a ve 4. domě, Neptunu ve Střelci a v 6. domě a Pluta v Rybách a 10. domě. V průmětu do pražského zodiakálního plánu odpovídají tyto křížové planetární pozice osám směřujícím k hlavním Karlovým fundacím: Karlovu mostu (Blíženci), dolnímu ukončení Hladové zdi na Újezdě a potažmo v extravilánu pak ve stejném směru i Karlštejnu (Panna), dále jihovýchodní bráně rekonstruovaného Vyšehradu „Šipce", otevírající nadále jediný přístup do Prahy z jihu a také začátku novoměstské hradby v oblasti Vyšehradu, připojující se k jeho opevnění na východní straně (Střelec) a konečně Karolinu —

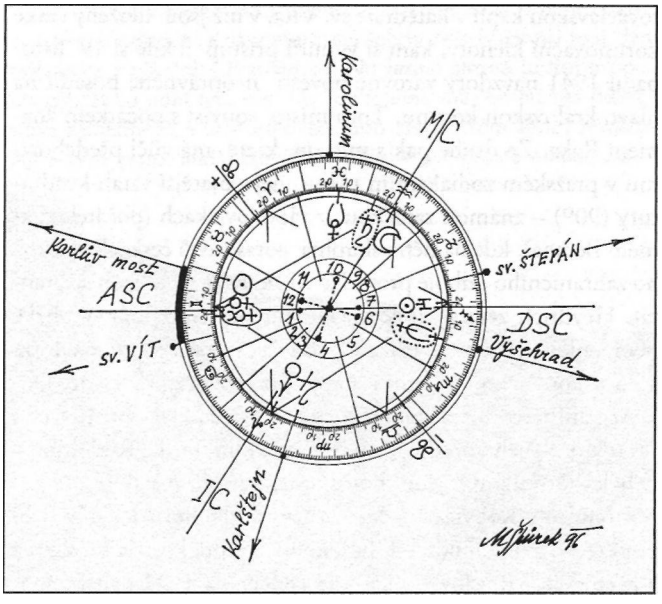

Karlově koleji pražského vyysokého učení — university (Ryby). Nejvýznamější objekt zájmu Karla IV. - katedrála sv. Víta a zejména pak její srdce, Svatováclavská kaple s prostorem pro korunovační klenoty nad ní a zároveň s rotundou sv. Víta založenou knížetem Václavem pod ní - tento nejsvětější slunovratový prostor symbolizovaný počátkem znamení Raka, toho znamení, které v horoskopech uzlových okamžiků české historie hrálo vždy klíčovou roli, se v horoskopu zrození Karla IV. promítá přesně do středu 1. domu a stává se tak osou jeho osobního snažení jako českého krále a později římského císaře.

Podobným způsobem křížově obsazený horoskop, ale pouze do tvaru T-kvadratury, tedy s chybějícím čtvrtým bodem v křížovém rozmístění planet (Slunce, Jupitera a Saturnu), měl i jeho syn, **Václav IV.,** jenž v díle svého otce pokračoval. Zde je pak pozoruhodné, že právě v tomto napjatém, planetami neobsazeném čtvrtém bodě jeho horoskopu — v polovině znamení Střelce - se nachází v průmětu do mapy Nový Hrádek u Kunratic, kde Václav IV. neslavně zemřel.

Bez zajímavosti není ani to, že události, které se týkají, či jen významově nebo symbolicky souvisejí s objekty mnohem a mnohem staršími, se dějí zpravidla v době, kdy se příslušné místo v horoskopu dotyčné chvíle velmi zřetelně a odpovídajícím způsobem znovu manifestuje.

Když byl kupříkladu **Karlův most,** založený podle Z. Horského 9. července 1357 v 5 hodin 31 minut, porušen 4. září 1890 katastrofální povodní, planeta Neptun právě tranzitovala kvadraturou ze znamení Blížence svou vlastní domicilní pozicí v Rybách a v 8. domě možného zániku stavby v horoskopu založení mostu. Zároveň Pluto přecházel konjunkcí přes Uran — dispozitor 8. domu zkázy. Přesně v místě naznačeném v mapě tímto tranzitem došlo k protržení mostu a ke zhroucení dvou pilířů a tří kleneb.

Podobně v době **kanonizace Anežky České** (12. listopadu 1989 v 10 hodin 7 minut SEČ v Římě) se v horoskopu tohoto slavnostního okamžiku promítl celý areál Anežského kláštera - jejího celoživotního díla i působiště - příznačně právě do 3. domu s významem slovního výrazu a komunikace, mluvy — přirozeně a samozřejmě, vždyť šlo o svatořečení.

Kvadratura Jupiter - Neptun v horoskopu zrození říšského protektora **Reinharda Heydricha** souvisí v Praze především se dvěma místy a to velmi osudově. Za prvé s komorou nad Svatováclavskou kaplí v katedrále sv. Víta, v níž jsou uloženy české korunovační klenoty, kam si vynutil přístup a kde si 19. listopadu 1941 navzdory varovné pověsti neoprávněně posadil na hlavu královskou korunu. Toto místo souvisí s počátkem znamení Raka. Za druhé pak s místem, které má vůči předchozímu v pražském zodiakálním plánu nejvypjatější vztah kvadratury (90°) - známou zatáčkou v Holešovičkách (počátek znamení Berana), kde na něho skupina parašutistů československého zahraničního odboje provedla 27. května 1942 smrtící atentát. Heydrich zemřel následně 4. června téhož roku v blízké nemocnici na Bulovce, přičemž souvislost mezi touto lokalitou a horoskopy jeho narození i úmrtí jsou rovněž příznačné. Dokonce ani třetí místo spojené s jeho instalací jakožto říšského protektora — jeho úřadovna v jihozápadním křídle Rudolfina - nebylo bez vztahu k jeho horoskopu zrození. A pak je zde ještě střelnice v Kobylisích, kde za tzv. druhé heydrichiády bylo popraveno velké množství lidí, a také krypta kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici, kde 18. června 1942 nalezlo společnou smrt sedm statečných parašutistů. I přes tato místa vrhá svůj stín Heydrichův horoskop.

Z význačných cizinců, kteří se nějakou, byť i krátkou dobu, zdržovali v Praze, lze vybrat řadu příkladů vztahu k určitým konkrétním místům ve městě, kde působili a která jsou v souzvuku s významy určitých prvků v horoskopech zrození těchto osobností.

Tak například **Albert Einstein,** který působil v Praze v roce 1912, přednášel na filosofické fakultě tehdejší německé univerzity ve Viničně ulici 7, kudy prochází linie 15° znamení

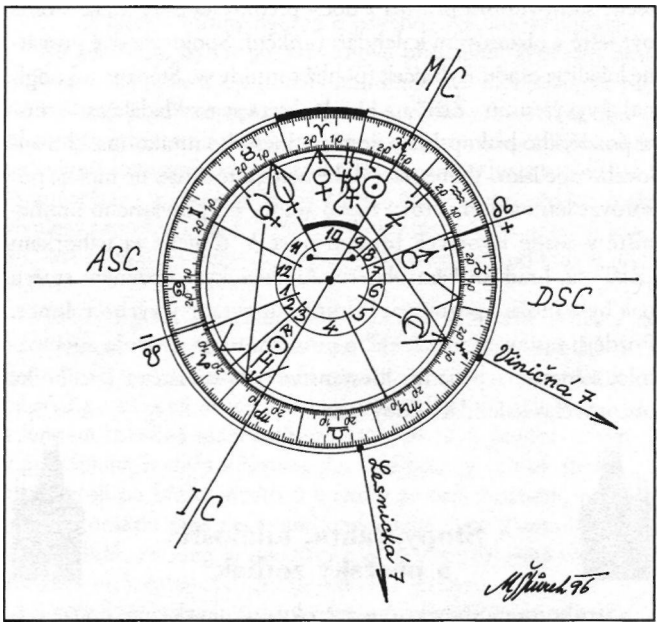

Střelce, což je v jeho horoskopu pozice Luny — astrologického vládce ascendentu v Raku, a to přesně na hrotu 6. domu zaměstnání. Einstein v té době bydlel v Lesnické ulici 7 na Smíchově, což zase v jeho horoskopu odpovídá pojmu domova, neboť paprsek, který tudy prochází, padá do jeho 4. domu ve významu bydliště.

Podobně slavný paleontolog **Joachim Barrande,** který přišel do Prahy roku 1831, původně jako vychovatel z Francie vypovězené královské rodiny, později jako stavební inženýr na železnici, bydlel na Újezdě na rohu dnešní Vítězné ulice, kde je také umístěna jeho busta. Tímto domem prochází v zodiakálním plánu Prahy paprsek počátku znamení Panny, což v Barrandově horoskopu odpovídá pozici Marsu — planety intenzívní aktivity. Toto pro něj charakteristické znamení Panny je navíc v horoskopu akcentováno ještě domicilním Merkurem na 16° a Uranem na 22°. Příznačné je, že území na jihozápad od Prahy, kde byl pak jako paleontolog nejvíce činný (později českými geology nazvaném po něm Barrandienem) se rozkládá z větší části právě v pásmu znamení Panny.

V souvislosti s pražským pobytem **Wolganga Amadea Mozarta** se výrazně prosadily především dvě lokality. Za prvé Bertramka, kde bydlel u Dušků, a za druhé Nosticovo (dnešní Stavovské) divadlo, kde se s velkým úspěchem hrála jeho *Figarova svatba* a kde přímo pod jeho dirigentskou taktovkou proběhla i premiéra opery *Don Giovanni.* Zatímco Bertramka se příznačně promítá na 14° znamení Panny přímo do 1. domu jeho horoskopu zrození, poloha Nosticova divadla zaujímá místo planety Uran na jeho descendentu. Opera měla skutečně bouřlivý ohlas.

S tímto divadlem je však spojena i další důležitá událost. Zde totiž při premiéře **Tylovy** a **Škroupovy** *Fidlovačky* zazně-

la poprvé naše budoucí národní hymna *Kde domov můj.* Zatímto v Tylově horoskopu zrození ekliptikální stupeň procházející v plánu Prahy tímto místem je obsazen Plutem, ve Skroupově horoskopu je na tomto místě Luna — astrologický vládce znamení Raka, které mimo jiné souvisí právě s věcmi národními, a to obecně, a v českých dějinách, jak již bylo řečeno, zvláště.

V horoskopu zrození **Franze Kafky** je vzhledem k zodiakálnímu členění Prahy zajímavý zejména 9. dům, kam v pásmu Berana spadá prakticky celý areál kolem Staroměstského náměstí, počínaje místem Kafkova narození v domě vedle chrámu sv. Mikuláše, až k Týnskému chrámu a Celetné ulici, kde v bytě doslova přilepenému ke kostelu bydlel a kde v blízkém paláci Golz-Kinských v místě dnešního knihkupectví Franze Kafky měl jeho otec krám. Devátý dům horoskopu symbolizuje mimo jiné odcizení, přičemž právě tento pojem se stal pro celý Kafkův život a dílo klíčovým. Ale také Zlatá ulička na Hradě, kudy probíhá linie 20° Blíženců pražského zodiakálního systému a kde v roce 1917 spisovatel dočasně bydlel, se do jeho horoskopu promítá prostřednictvím konjunkce domicilního Merkuru s Venuší na hrot jeho 11. domu.

Také další místa Prahy jsou v osudovém spojení s horoskopy (některých umělců), v nichž nacházíme na příslušných stupních zvěrokruhu odpovídající planety. Tak bychom mohli mluvit třeba o kavárně Slavii s dnes již legendárním Kolářovým stolem, tedy o místě spojeném s pozicí Slunce na počátku znamení Vah v horoskopu Jiřího Koláře, nebo o karlínské Invalidovně, kde se Josef Sudek, který tam pobýval poté, co v 1. světové válce přišel o pravou paži, rozhodl pro dráhu profesionálního fotografa, přičemž merkurická linie v jeho horoskopu má vztah právě k tomuto místu v Rybách.

Ke stejnému znamení zvěrokruhu se pojí i jména **Bohumil Hrabal** a **Vladimír Boudník.** Oba spolu po určitou dobu sdíleli společné bydliště v Libeňské ulici Na hrázi. Také tato lokalita jeví zajímavé vztahy k oběma jejich horoskopům zrození. U grafika Boudníka je to navíc Týnská ulička, v níž měl v jednom podkroví zprvu svůj „ateliér", a to přímo na sluneční linii svého horoskopu; u Hrabala je to zase známá hospoda U zlatého tygra v Husově ulici, kde pravidelně rozvíjel svou imaginaci. Rovněž toto místo má blízký vztah ke sluneční linii jeho horoskopu.

Pro **Jana Masaryka** znamenala poloha Černínského paláce v horoskopu jeho zrození hrot 9. domu, který reprezentuje cizinu (jde o sidlo ministerstva zahraničí), a rovněž jeho smrt je ve vztahu k této lokalitě.

Přímo exemplární případy naprosto přesného souhlasu mezi horoskopem události a místem jejích uskutečnění jsou pak sebeupálení **Jana Palacha** pod rampou Národního muzea 16. ledna 1969 ve 14. hodin 30 minut SEC a **Jana Zajíce** v zadním traktu průjezdu domu č. 39 na Václavském náměstí 25. února 1969 ve 13. hodin SEC. V obou případech ukazovaly na místo činu planety disponující 3. domem horoskopu událostí (domem výrazu, komunikace, sdělení) nacházející se na hrotu 8. domu smrti (v Kochově systému domů). Další neméně výmluvné vztahy ke konkrétním místům v Praze lze pozorovat i v horoskopech zrození obou studentů a u Jana Palacha navíc i v horoskopu smrti, k níž došlo na oddělení léčby popálenin kliniky plastické chirurgie v blízké Legerově ulici 14. ledna 1969 v 15 hodin 30 minut SEC. Toto místo je předznamenáno jak v horoskopu jeho narození, tak i v horoskopu úmrtí.

Také místo hrobu **Karla Hynka Máchy** na vyšehradském Slavíně jeví svou zodiakální pozicí v pražském plánu nepopiratelné vztahy nejen k básníkovu horoskopu zrození, ale i k horoskopu dokončení exhumace jeho tělesných ostatků v Litoměřicích v době záboru Sudet 1. října 1938 před 15 hodin SEC, ale samozřejmě i k horoskopu jejich pietního uložení na Vyšehradě dne 7. května 1939 v 15 hodin SEC. Je pozoruhodné, že právě tato lokalita sehrála znovu svou roli na trase manifestačního studentského průvodu, který se ubíral 17. listopadu 1989 z Albertova na Národní třídu. Ve vývojovém horoskopu celé akce lze rovněž pozorovat velmi zajímavé souvztažnosti, přičemž místo vyvrcholení celé akce bylo naznačeno 28° znamení Kozoroha v přesné opozici k pozici Luny na ascendentu horoskopu oné napjaté chvíle. Slo o místo střetu s policií, která na Perštýně přehradila trasu průvodu, směřujícímu na Václavské náměstí k sousoší sv. Václava, jímž prochází tentýž zodiakální stupen!

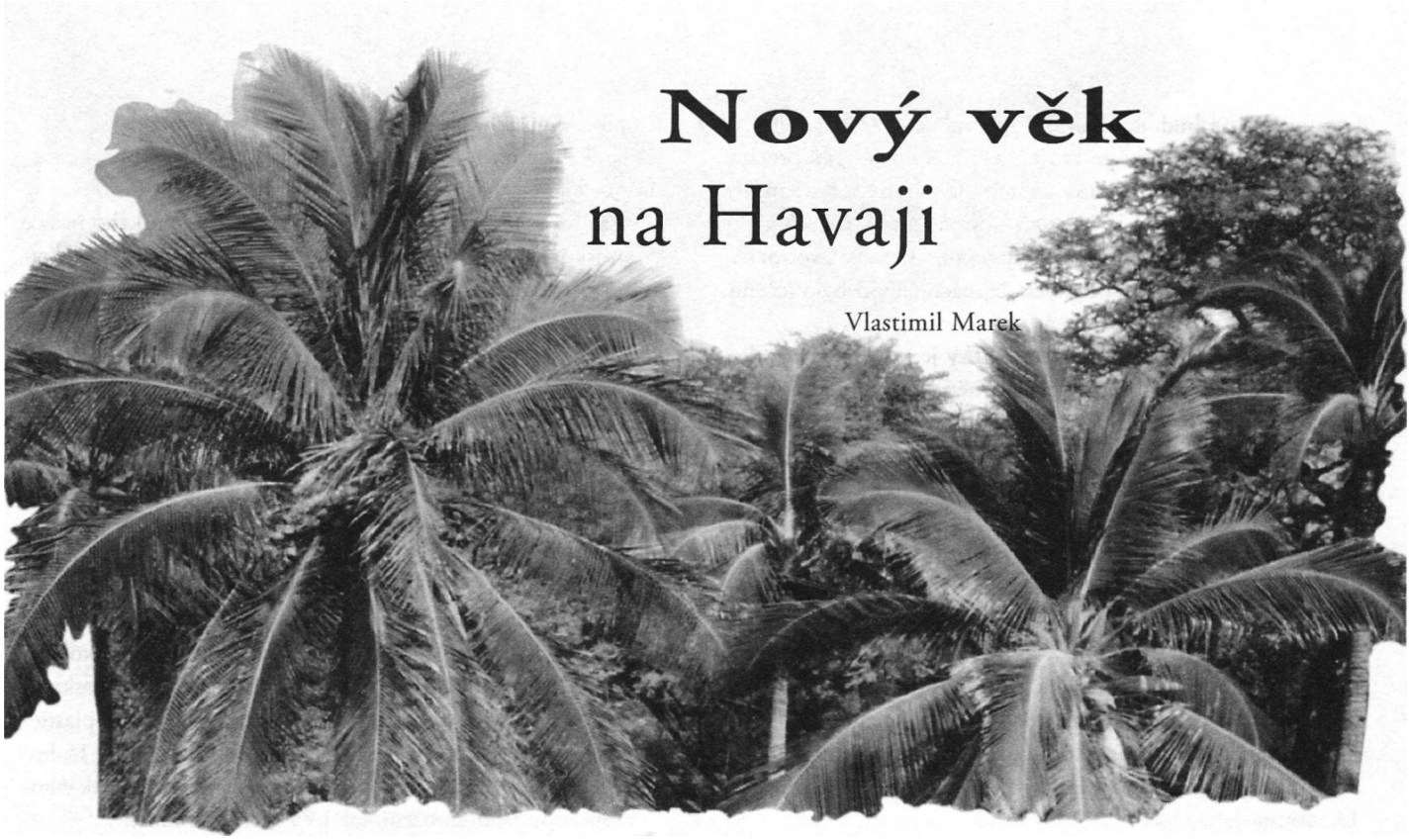

Nový věk na Havaji

Vlastimil Marek

Havajské ostrovy, přesněji napsáno Havajci, prožívají právě tak hluboké změny, jako my v České republice. Několik malých ostrůvků sopečného původu uprostřed Tichého oceánu se pomalu stává laboratoří pro výzkum sociálního a kulturního soužití v rámci amalgamu tradiční kultury a nejmodernějších (post)moderních technologických vymožeností.

Úkolem nadcházející éry je radikální obnova lidské společnosti.
Naše svědomí musí dohnat náš rozum, jinak jsme ztraceni.

Současný stav světa obsahuje jasnou výzvu k tomu,
aby civilizace začala sama sebe chápat
jako civilizaci multikulturní a multipolární,
jejímž smyslem není ničit svébytnost
různých kulturních a civilizačních okruhů,
ale umožňovat jim naopak, aby byly lépe samy sebou.

Mladá země

Havajské ostrovy jsou stále ještě ve fázi zrodu: „rostou" - láva vtéká do moře a vytváří nové pobřeží. Příroda je neuvěřitelně pestrá. Stejně tak i podnebí. Uvádí se, že na území největšího ostrova (Big Island, v obvodu jen 360 km) existuje 18 různých druhů klimatu - např. tropy (v oblasti města Kona celé léto dopoledne praží slunce a odpoledne vydatně prší, proto se zde pěstují ttopické plodiny a hlavně káva), pouště (včetně rozsáhlých území pokrytých dvoumetrovou vtstvou sopečného popela), deštný prales (nepřetržitě v hustém mraku a dešti), nebo neuvěřitelně jemné pískové pláže s ještě neuvěřitelněji čistou vodou (takže boháči z celého světa mají na určitých místech zvláště v zimním období zaručené opalování a koupání, včetně lekcí plavání s delfíny za 85 dolarů). Američané a cizinci rádi žijí na pomezí deštného pralesa, poblíž věčně zelených pastvin plných dobytka a koní, a za sluncem a mořem si dojedou 18 km (návrat z pláže je vždy do mraku, takže je vjezdem do brány z duhy. Však také na každé havajské SPZ je duha).

Vše roste rychle a mohutně, ale nic dlouho nevydrží: domky jsou dřevěné, stěny tenké. Květin a ovoce je hodně, ale musí se hned zkonzumovat nebo zpracovat (v horku okamžitě shnije).

V posledních letech se na Havaj, zejména na ostrov Maui, přistěhovalo několik tisíc malířů, zpěváků, architektů a spisovatelů z celého světa. Bohatí, ale i méně majetní hledači smyslu života pomalu formují nový styl života: jeho základem je respekt k ttadicím původní kultury, respekt k majestátní mohutnosti přírody (sopek, příboje, větrů a slunce se můžete téměř dotknout), vzájemný respekt ke všem lidem. Lidé přestali spěchat a brát své momentální emoční stavy příliš vážně...

Konec monokultury

Havajští velkopěstitelé cukrové třtiny přestali být letos finančně podporováni vládou. Jejich cukr se díky rostoucím cenám půdy na Havaji prodražil natolik, že zámořští velkoodběratelé se pohlédli po jiných, lacinějších zdrojích. A poprvé po dvou stoletích je dnes na ostrovech klid. To, co nejprve vypadalo jako sociální katastrofa (co budou negramotní námezdní dělníci dělat?), se ukázalo být dokonalým řešením ekologické ktize. Nákladáky nebrázdí silnice, ve vzduchu není cítit zápach spalované slámy nebo chemických hnojiv. Stačilo půl toku a Havajské ostrovy jsou co se týče potravin a zeleniny soběstačné. Dnes jsou všude „farmers markets", malá tržiště, kde místní farmáři prodávají zeleninu a ovoce. Roste počet těch, kteří se věnují „organic farming", my bychom řekli biopěstitelství (bez chemických hnojiv). Dnes se ve velkém dováží jen rýže. Běží rekvalifikační programy.

Dříve dovezení námezdní dělníci, Spanělé, Filipínci, Číňané, Japonci (domorodci odmítali na plantážích pracovat) a dozorci (např. Portugalci) přivezli svou kulturu. Jeden z nejoblíbenějších druhů koblih (donuts) je malasada, původně portugalské pečivo. V obchodech a krámcích (velkoobchodní supermarkety jsou jen poblíž velkých měst) dostanete to zboží z celého světa, které je pohodlné a kvalitní — např. domotodky rády a elegantně oblékají barevný široký pruh látky původně z Bali, který si dokáží „obléci" a na uzlíky zavázat na několik desítek způsobů.

Pestrost a jakási věčná pomíjivost přírody má své paralely i v lidské pospolitosti. Podél silnic sice najdete McDonalda a Taco Bell, ale v ulicích městeček příjemně voní malé restaurace s thajskou, čínskou, indonézskou, mexickou či italskou kuchyní. Stále početnější japonská komunita dovezla svou kuchyni a tradiční zvyky (např. nádherné veřejné zahrady v tradičním japonském stylu). Poněkud líná havajská mládež byla vyprovokována celosvěrovou módou surfování a hnědá štíhlá pružná těla havajských surferů opět začínají okupovat obrazovky televizních záběrů.

V základech všech náboženství a kultur nalézáme stejné prvky:
úctu k tomu, co nás přesahuje,
ai už tím myslíme tajemství bytí, či mravní řád nad námi.
Určité imperativy, které k nám oákudsi z nebe,
přírody či našich srdcí zaznívají.
Smysl pro věčné trvání našich skutků,
úcta k bližním, k rodině, respekt k lidské důstojnosti
a respekt k přírodě.

Obnova tradic

Havajci už málem zapomněli svůj původní jazyk. (Mimochodem: zatímco anglicky a španělsky hovořící usedlíci mají potíže s dlouhými a mnoho samohlásek obsahujícími havajskými názvy, Čechovi to problémy nečiní). Když první polynézští mořeplavci osidlovali před 1200 lety území dnešních Havajských ostrovů, přivezli s sebou původní kulturu a několik prasat, psů a kuřat, semena kokosové palmy, banánovníku a cukrové třtiny. Původně kastovně rozdělená komunita uctívala určitá místa jako posvátná. Lidé pod vedením spiriruálních profesionálů, *kahunas,* uctívali své *akua,* bohy a *aumakua,* ochranné bůžky. Svou historii uchovávali ve zpěvech *(olí),* tancích *(hulá)* a písních *(mele).* Kapitán Cook objevil pro západní svět Havajské ostrovy v roce 1778. Amerikanizace (Havajské ostrovy byly americkým teritoriem od roku 1898 a 50. státem USA jsou od doku 1959) málem vykonala své.

Dnes však i v letadlech, na úřadech a v obchodech všichni používají zpěvné havajské *„aloha"* jako pozdrav a *„makalo'* jako rozloučení. Havajci si v poslední době na vládě a místních orgánech moci vymohli celou řadu ústupků: např. mohou opět lovit (a sbítat tropické plody a rostliny) na tradičních místech, která byla celou desítku let oplocena a kam byl vstup možný třeba jen po zaplacení vstupného.

Havajce je stále častěji vidět a slyšet i v televizi: kanál 3 má dokonce dva moderátory, jeden hovoří angličtinou, druhý tzv. pidgin English, zkomolenou havajskou angličtinou, kterou se dorozumívali dělníci na plantážích cukrové třtiny. Většina Havajců nosí na nohou obuv *„zori* prosím řeknou *„try"* místo „please", a když se setkají, řeknou *„Howzit, brah?",* což znamená „How you been, btother?" (jak se máš, brachu?).

Nedávno se do svých původních pohřebišť v lávových tunelech a jeskyních vrátily mumie těl 48 válečníků, kteté byly pár desetiletí vystaveny v Smithsonian muzeu v USA. Slavnostního uložení ostatků se účastnilo na 40 havajských „šamanů", *kahunas.*

Obchůdky se suvenýry spolupracují s místními výtvarníky a nabízejí velmi kvalitní řemeslné i umělecké výrobky. Znovu vycházejí knihy o historii Havaje a osudech slavných předků.

I turisté a evropští usedlíci dnes vyznávají kult místní bohyně ohně a sopek, ***Pele,*** třeba „jenom" tím, že jí občas obětují nějaký dtobný předmět. Jsou si totiž velmi dobře vědomi obrovské síly přírody. Na jednom z místních televizních kanálů se místo reklam na prací prášky vysílají videozáběry z poslední erupce místní sopky. Obrázky pomalu, ale nezastavitelně se valících proudů rozžhavené hmoty, které rozříznou domek nebo poničí zahradu, připomínají všem pomíjivost a nicotnost lidských měřítek.

Lepší alternativu budoucího osudu lidstva spatřuji
ve zduchovnění naší civilizace.

Ženy

Příští století bude patřit ženám. Zeny hýbou společností i na Havaji. Jednak jsou vidět a slyšet všude, jednat začínají nebývale podnikat v oborech, které jsou přímo či nepřímo spojeny s duchovními aspekty člověka.

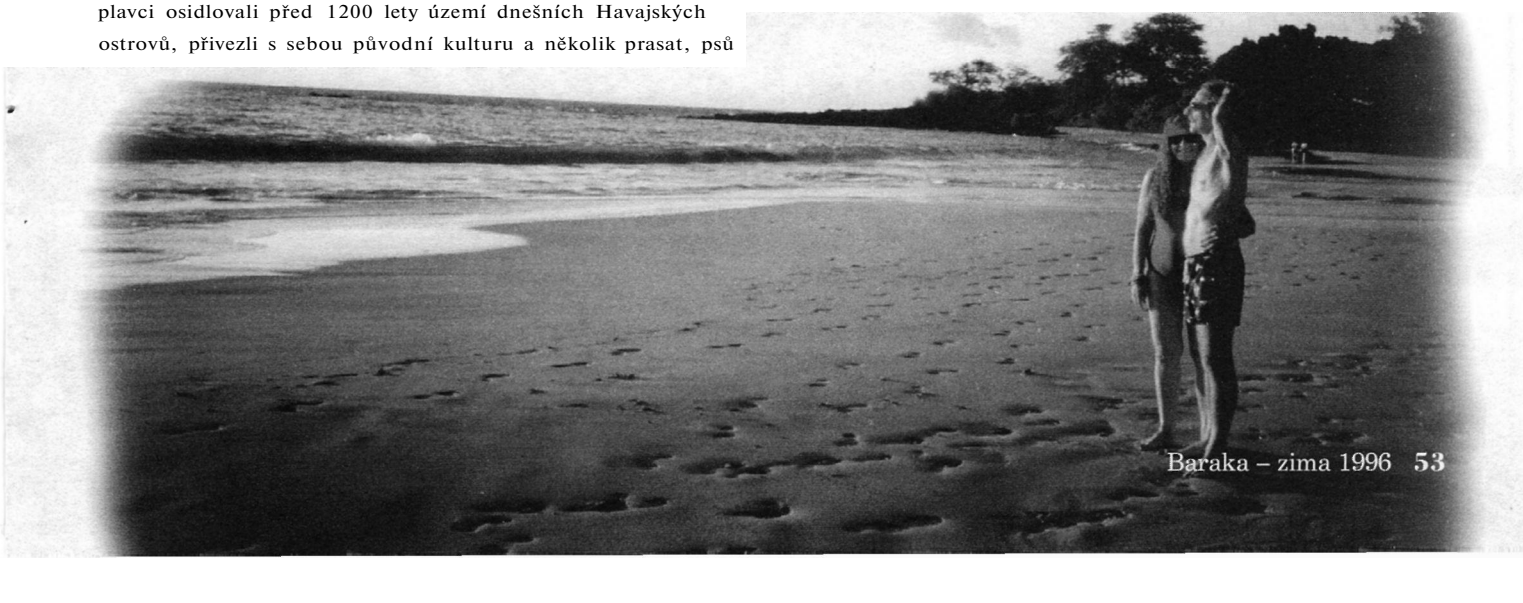

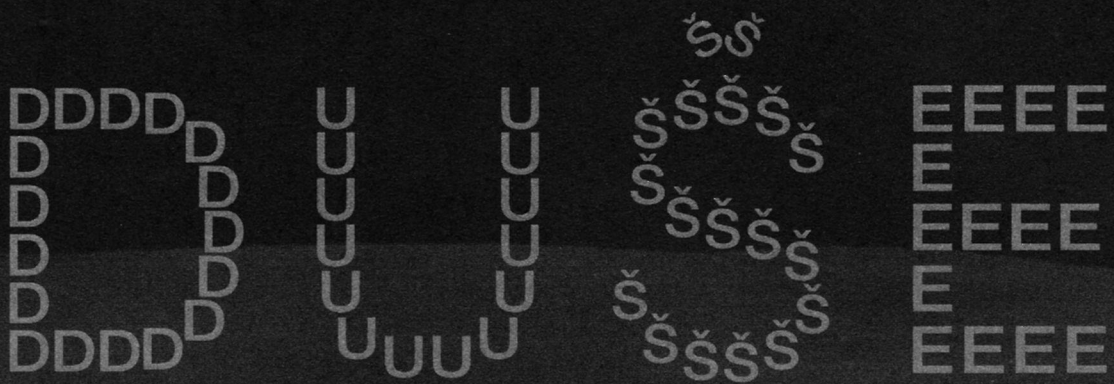

Každá lidská bytost má duši. Cesta duchovního vývoje je to, čím se svět lidí liší od světa zvířat, světa rostlin a světa minerálů. Zkušenost individuální duše je možná jen ve světě lidí. Proto jsou tvořivé síly člověka tak značné.

Duchovní proces prochází různými stupni uvědomění. Zvířata nemají individuální duši. Mají duši skupinovou. Každé zvíře je součástí skupinové duše. Každý kůň je součástí skupinové duše koně, každá kočka je součástí skupinové duše kočky a tak dál. Skupinová duše není totéž co individuální duše.

Uvažujme například o duši bizona. Existuje jedna nezměrná neosobní energie, které říkáme „bizon". Taille obrovská expanzivní síla existuje na úrovni pouhé dynamické energie, nikoliv na úrovni vědomí jedince. Tato energie je v nepřetržitém pohybu. Kdyby se frekvence této energie postupně zhušťovala, mohla by přerůst do další úrovně a mohla by absorbovat frekvence z nižších úrovní. Tahle duše je ale skupinová, ne individuální a neexistuje v ní něco jako vědomí bizona jedince. Je to jen jedna skupinová duševní energie a tudíž v ni neexistuje individuální duše. Způsobem vyjádření skupinové duše je instinktivní chování.

Představte si pohyb, který vypadá jako ústí řeky Mississipi. Pokud byste šli proti proudu, řeka bude stále užší a užší, dokud nedojdete k výchozímu bodu onoho pohybu, oné pozdější síly. Ústí řeky je analogické skupinové duši. Společná podstata všeho, to je skupinová duše. To je podstata duší minerálů, rostlinstva a zvířat. Jinými slovy „kočka" je vlastně duše kočky.

Ve světě zvířat existují různé úrovně inteligence a uvědomění. Delfíni, koně a psi nejsou na stejné vlnové délce. Vědomí delfína je blíž vědomí lidoopa, zatímco vědomí koně je níže. Je možné, že lidská duše vznikla evolucí duše zvířecí, z kolektivní energie zvířecí duše.

Jak k tomu mohlo dojít?

Skupinová duše delfína je složena z částí každého delfína. „Vylepšení" každého delfína přispěje k vylepšení skupinové duše. Stejné je to i ve světě lidí. S každým vylepšením každého z nás se vylepšuje i skupinová duše lidstva — toho, čemu říkáme kolektivní nevědomí. Stejně se vyvíjí i skupinová duše delfínů a dalších.

Předpokládejme, že např. vědomí duše psa je dvacet bodů pod duší delfína. Pokud by duše psa dokázala dosáhnout vysokých frekvencí vědomí Světla, bylo by možné, že by ovlivnila i skupinovou duši psů a pronikla i do frekvencí vědomí delfínů. Podobně by bylo možné, a tak se snad také stalo, že duše člověka pochází z vysoce vyvinuté duše delfína nebo lidoopa a tak vlastně začal proces rozvoje lidské duše.

Na rozdíl od zvířat máte individuální duši. Jste individuálním energetickým systémem, mikrosvětem v makrosvětě. Jako součást mikrosystému máte k dispozici síly celku, kalibrované na určitou individuální energetickou úroveň. Zvířata nejsou mikrosvěty v makrosvětě. Kočky například nemají individuální duši nebo energii Já. Jsou fyzickou manifestací velkého makrosystému. To, že některé kočky jsou vystrašené a jiné spokojené, je pouze vyjádřením miliónů možných frekvencí ve skupinové duši kočky.

Zvířata se nevyvíjí vědomou a zodpovědnou volbou tak jako my, lidé. Frekvence jejich vědomí se stává Světlem ve smyslu vývoje duše jako celé skupiny. To neznamená, že zvířata nejsou schopna individuálních aktů lásky. Co zvířata, ktetá položí svůj život pro záchranu života lidského? To je legitimní oběť lásky ve jménu života člověka, protože zvíře si v tom okamžiku uvědomí, že dobrovolně obětuje život. Pro zvíře samotné to znamená povznesení na lidskou nebo vyšší úroveň.

Podstatu skupinové duše můžeme pochopit v jejích projevech. Podstata delfíní duše je manifestována delfínem samotným. Totéž platí o ostatních druzích zvířat. Podstata lidské duše je manifestována lidmi samotnými.

Delfíní duše opouští Zemi. Delfíni vymírají. Umírají dobrovolně na plážích, hynou nemocemi. Je to jejich způsob odmítnutí života na Zemi. Cítí, že nemohou naplnit účel, pro který byli zrozeni. Jejich smrti nejsou sebevraždami, protože delfíni se nebojí. Jsou jen vyčerpáni.

Delfíni jsou zrozeni k tomu, aby přinášeli do oceánů lásku, život a tvořivost. Existují, aby vybudovali most radosti, lásky a inteligence mezi světem moří a světem lidí. To už dnes ale asi nedokáží. Naše rasa uplatňuje vůči delfínům většinou jen brutalitu.

Jak musí delfíní duše trpět! Nastal čas velké lítosti. Nastal čas, abychom se my lidé hlouběji zamysleli nad hodnotami a chováním, které jsou důsledkem vnějšího vnímání sil. Nastal čas plakat s duší delfínů a nabídnout jim útěchu.

Chcete-li delfínům nabídnout útěchu, představte si, jakoby přímo z centra delfíního vědomí, že energie vaší duše se potápí hluboko do moře, a tam začíná vyzařovat lásku, soucit a pochopení. Dejte jim vědět, že jim rozumíte.

Dokážete to?

Existuje nesčetné způsobů, jakými jc individuální duše formována. Jedna součást evoluce naší globální vesnice je proces procházení jednotlivých úrovní: jestli si však duše, která nikdy předtím na Zemi nežila, zvolí přímo lidskou existenci, nemusí všemi úrovněmi a světy projít. Vybere si ze situací ve světě hmoty ty, které jsou pro ni nejvhodnější.

Existují duše, které nikdy neprošly lidskou zkušeností. Hovoříme-li o duších, které vstupují do světa hmoty, aby se vyléčily, zharmonizovaly a splatily své karmické dluhy, mluvíme o evoluci Života, jak ho na Zemi známe. Nehovoříme o jiných galaxiích nebo o Životě v jiných, duchovních úrovních. Zkušenost hmotného žití není pro určité úrovně vždy nezbytná. Je ovšem velmi vhodná.

Existuje bod, kdy už „fyzická" zkušenost života není pro pokrok duše potřeba a duše si tedy zvolí další výuku mimo svět hmoty. Může si třeba zvolit možnost učit se dál jako duchovní rádce. Každá individuální duše je mikrosvět v makrosvětě, což se nedá říci o duši celého lidstva. Jinými slovy, neexistuje větší lidská duchovnost než je duše lidstva. Za ní existuje zkušenost mistrů, zkušenost pokročilejších úrovní Svěda, které již nejsou specifícky lidské.

Z. těchto úrovní Světla pocházejí naši duchovní Učitelé. Není proto možné myslet na né z pozice individuálních energií. Vhodnější je uvažovat o nich jako o manifestacích neosobního vědomí ze světů, které nemohou být lidskými termíny pochopeny. Oni například vůbec neznají, co to je rozpolcená osobnost. Nemají své stinné stránky. Má Anděl duši? Anděl je sám duše, jenom duše.

Takový jc rozdíl mezi tím, co je celistvé, úplné, a mezi tím, co do Jednoty teptve dorůstá. Dualita existuje pouze na určitých úrovních.

Linda Waldronová je jasnovidka, léčitelka. V USA byla kdysi osobní přítelkyní Janis Joplinové a pohřbívala ji. Dnes učí léčitelství. Je studentkou tibetského lamaismu. Se svým partnerem, Leroyem Montanou, působí jako terapeutka (po telefonu, na přednáškách) a v budoucnu by chtěla připravovat televizní osvětové duchovně zaměřené programy.

Původně Portugalka a posléze Američanka Barbara po rozvodu zůstala se synem na Havaji. Za 824 dolarů koupila kus džungle a rozhodla se vybudovat buddhistické centrum. Při postupném zúrodňování svého pozemku a budování ubytoven, obytných i pracovních a meditačních prostor zjistila, že se na pozemku nalézají dvě posvátné jeskyně. Dnes centrum funguje jako místo duchovních cvičení jak tibetských buddhistů, tak havajských tradic. Na louce nad zálivem se dnes tyčí buddhistická stupa, centrum navštívili vysocí tibetští lámové, Barbara se osobně zná s Dalajlámou.

Holanďanka Mary Rose vede své Centrum Světla pro dělníky ve městě Hilo. Půjčuje knihy, videokazety, hudbu a jiné materiály, potřebné k duchovní práci. Pořádá diskusní skupiny a programy pro děti dělníků. Zprostředkovává alternativní léčení. Sponzoruje práci výtvarníků, kteří pracují s duchovními energiemi a náměty.

Tammy Williamsová (majitelka) a Ana Berginová (programová koordinátorka) vedou největší new age obchod a centrum v Koně, nazvaný Ancient Wisdom (Starobylá moudrost). V obchodě můžete koupit umělecké šperky a práce místních výtvarníků, hudbu new age, krystaly, knihy, bylinné čaje, technicky dokonale vybavený přednáškový sál je místem pravidelných akcí na téma rozvoje lidských potenciálů, přírodní léčby, duchovních tradic i seminářů a prakticky zaměřených dílen.

Učitelka angličtiny Ruth A. Trimbleová absolvovala nedávno vládou placený kurz televizní dramaturgie, a na vládou zakoupeném zařízení dnes připravuje programy pro lokální kabelovou televizi. Spolu s dalšími devíti ženami je tak úspěšná, že Havajci přestávají sledovat CNN, ABC a další americké kanály, a raději sledují, co se děje doma.

A tak zároveň s tím, jak celý svět stále zřetelněji přijímá jednotně civilizační návyky, probíhá i jiný, protichůdný proces: ožívají dávné tradice, do nového způsobu bytí se probouzejí nová náboženství a různé kultury.

Nový věk

Havajské ostrovy jsou možná laboratoří, ve které se alchymicky míchají osudy lidí a země. Jakoby v menším (ostrovním) měřítku tady lidé mísí ty vymoženosti konce 20. století, které jim vyhovují (dokonalé silnice a služby, supermarkety jako v USA, ale mimo obydlená místa) s obnovenými a uctívanými zvyky a tradicemi, spjatými s přírodou, sopkami a původním stylem života domorodců. Pestré a velmi různorodé obyvatelstvo si váží nejen úrodné půdy a bující vegetace (mimochodem, bez hadů a komárů a s minimem zvířat), ale také jeden druhého navzájem. Vědí své o pomíjivosti života (kterákoliv z mnoha sopek může kdykoliv vybuchnout), a protože je jich relativně málo, vítají každého nového usedlíka. Jakoby už prakticky začali realizovat to, po čem volají současní teoretičtí snílkové: zduchovňují civilizaci. Američané, Evropané i Japonci a Filipínci se s úctou učí u *kahunas,* místních šamanů, jejich mýtům a praktikám. Turistika je čím dál víc spíše ekoturistikou - stále větší počet lidí chce pokud možno pěšky, šetrně, vychutnat opravdovou vůni krajiny a vegetace.

Pro spoustu slov a činností obyvatelé Havajských ostrovů (alespoň ti, se kterými jsem mluvil) zatím nemají, tak jako my, název. Cítí ale, že to tak má být. Cítí, že všichni společně spoluvytvářejí něco, co možná pomůže transformovat a zduchovnit životy když ne jejich, tak jejich dětí. Rozhodli se vzít své osudy do vlastních rukou. Zít co nejsvobodněji a nejsamostatněji. Co nejméně závislí na institucích a podpoře vládní byrokracie.

Na Havaji se děje něco velmi podstatného. Mění se epochy. Začíná nový věk.

(Citáty z projevu Václava Havla při převzetí čestného doktorátu Harvardovy univerzity, Cambridge, Massachusetts, USA, 8. června 1995)

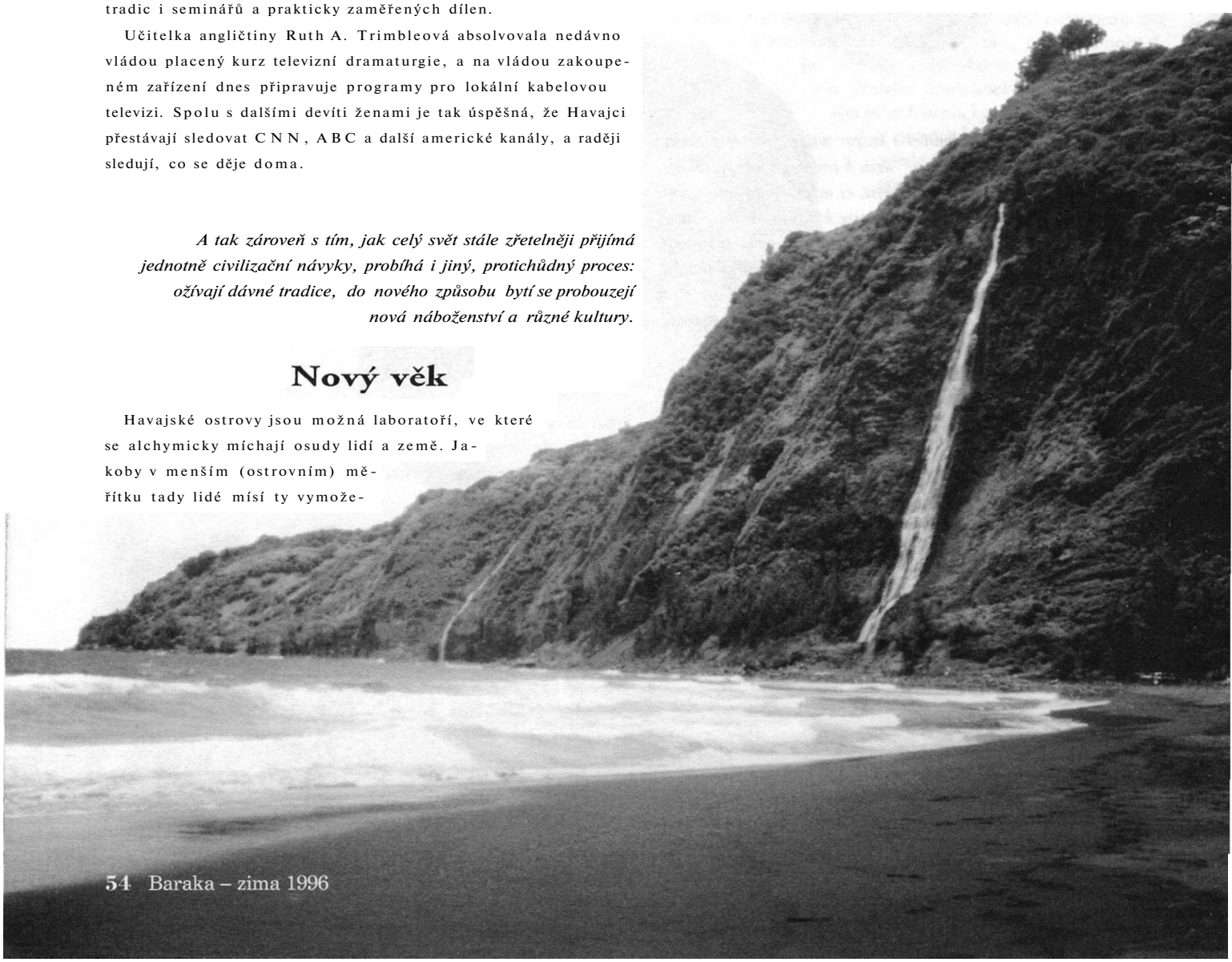

Dualita je součástí procesu učení. Má své rytmy a napětí a neexistuje v jiných úrovních procesu učení a rozvoje. Lidé, na rozdíl od svých duchovních Učitelů, žijí v dualitě.

Duchovní učitelé dualitu neznají. Jsou učiteli pro naši úroveň. Mohou v naší úrovni učit, aniž by v ní žili. Váš duchovní Učitel není z tohoto vašeho světa, stejně jako není nutné, aby se rodič stal dítětem, když chce učit své dítě. Takový stupeň evoluce se již předpokládá pouhou přítomností rodiče a je přirozeným procesem vývoje.

Narodili jsme se, abychom na své duchovní cestě překonali dualitu. Dualita je způsob, jakým chápeme prostor a čas. Až dosáhnete stupně pochopení nad tuto úroveň, a také až opustíte své fyzické tělo a vrátíte se domů, do své nehmotné existence, dualismus už pro vás nebude existovat a všechny ty pocity hněvu, lítosti, strachu o sebe sama, které okupují vaší mysl nyní, se vypaří. Ve světě dokonalosti, ve světě mimo dualitu, nemají sílu. Až opustíte své fyzické tělo, octnete se v takové duchovní úrovni reality, která odpovídá vaší vibrační frekvenci v čase, kdy opustíte svou inkarnaci.

Kam vyvinuté lidské duše směřují?

Existují mnohé formy Života. Možností jsou milióny. Život existuje v nesčetných galaxiích. Existují biliony planet, z nichž některé mají takovou formu vědomí, která odpovídá lidskému chápání vědomí, jiné příbuznou nebo rozdílnou.

Existuje svět, kterému náboženský jazyk Západu říká království Andělů. Je to sféra nesčetných frekvencí a kvalit vědomí, z nichž mnohé jsou s námi ve styku a pomáhají nám na Zemi. V těchto úrovních jsou v rovnováze se silami a energiemi, které nemohou být v lidských termínech pochopeny. I v těchto sférách pokračuje vývoj, i když se jedná o jevy, kterým my říkáme dokonalost a harmonie. O Andělích můžeme uvažovat jako o silách vědomí, které se vyvinulo do modality vhodné pro vyučovací proces planetární vesnice nazvané Země, ale mohou být také částí evoluce jiných galaktických a životních forem.

Království Andělů je ta „forma" nehmotného Života, která existuje ve své a nižších vibračních sférách. Andělé sami pokračují ve své evoluci stejně jako ostatní bytosti tohoto království a stejně jako ty formy vědomí, kterým říkáme mistři (například ti, po kterých byla na Zemi pojmenována některá náboženství). Vývoj pokračuje, i když převládající kvalitou je dokonalost a ne směs vědomí a hmoty, která se vyskytuje v naší pozemské škole duší.

Platí zákon karmy i pro nehmotné bytosti?

Zákony karmy platí univerzálně v tom smyslu, že všechny formy Života jsou»zodpovědné za kvalitu své energie, ale karma v duchovním světě není totéž, co v našem hmotném světě. Andělé neznají překážky, které vadí nám. Andělé vidí to, co my nevidíme. Rozdíl tvoří onu překážku, bariéru. Andělé bariéry neznají a nemohou z nich tedy vytvářet karmu, jak to děláme my. Mají takové znalosti a vědomostí, že určitým akcím dokáži preventivně zabránit, protože taková hloubka moudrosti a znalostí je součástí jejich existence.

Karma platí i pro Anděly, protože mají stále svou vůli, ale Anděl je na tom daleko lépe než člověk: například se nebojí smrti. Nemá žádnou „fyzičnost", sestává jen z toho, co je nesmrtelné. Je jen tím, čím je, nemá pochybnosti, vidí a žije Světlo, takže to, co vytváří karmu u člověka, není součástí Andělovy osobní realiry. Přestože má svou vůli, okolnosti se nemohou vyvinout špatně, protože v jeho světě neexistuje rozlišení na dobré či špatné. Na jedné straně Anděl nemá žádné potřeby a nemá tedy žádnou karmu.

Na druhé straně ale existují úrovně, ve kterých jsou nevtělení duchové připoutáni ke své „formě" v blízkosti Země. Tito duchové nenastoupili cestu zpět ke svým vyšším stavům, ale ve svém nehmotném stavu zůstali v blízkosti Země.

Představte si, že vaše osobnost, vaše charakteristické vlastnosti a část vašeho nehmotného Já si přeje nepokračovat ve svém vývoji. Proces, ve kterém by se duše zbavila aspektů své osobnosti, není možný. V energetickém systému pak dojde k procesům spalování a zahlcení. Stává se to, když duše nedokáže akceptovat, že musí pokračovat a určitou inkarnaci opustit.

Zahlcení evolučního procesu produkuje jevy, kterým říkáme zlí duchové, posedlí duchové atd. Rozhodli se zůstat vázáni k pozemskému světu a v pozemské auře. Jsou ztělesněním zla? Jsou negativní, ano, ale ďábel, zlo je něco jiného. Podporují negativitu? Ano, ale jen jako součást zákona o energii: jejich energie je přitahována podobnou energií. V rámci svého světa tihle duchové mohou vytvořit negativní karmu uvolňováním zlé vůle.

Je také možné hovořit o vývoji mimo zákon karmy, jak to dokáží Buddhové. V jejich případě jde o formu karmy Země, kde jsou vždy možnosti zvolit si formu další výuky nebo směr další cesty. Buddhové hovoří o rovině Země, o lidské zkušenosti, a jak lze, svobodně a vědomě, zvolit střední cestu mezi vírou a pochybnostmi, dobrem a zlem, mezi možností a dualismem, který lidé vytvářejí. O této karmě je řeč, ne o těch karmických aspektech duality, které v okamžiku, kdy se opět stanete duší, už nebudou pro další vývoj potřeba. Ačkoliv tedy Andělé mají svou vlastní vůli, neakumulují karmu v našem slova smyslu. Není to součást jejich dimenze. Karmické zákony, jak je známe my, jsou zákony platící pro hmotný svět duší, ne pro duši.

Existují mnohé nehmotné neandělské světy. Například kromě nevtělených duchů lidských bytostí svázaných s pozemskostí jsou tu Dévické komunity přírodních království. I dalších duchovních světů je nesčíslně: za andělskými světy jsou světy inteligence, o které mluvíme jako o božské.

I uprostřed lidské rasy existují značné rozdíly duchovního vědomí. Ne všichni lidé jsou si vědomi svých duší. Mají tedy všichni bez rozdílu stejné možnosti?

Ano a ne. Takovou otázku nelze zodpovědět přímo, protože i mezi du-

šemi, které jsou na stejné frekvenci, a které navštěvují pozemskou školu zkvalitňování vědomí duše, jsou velké rozdíly. Jsou lidé, jejichž vědomí v duchovním slova smyslu není na takové výši, jakou si představujeme, když hovoříme o „vysoké" duchovnosti. Je to ale jen dočasný stav, okamžik v proudu evoluce.

Duše nemá začátek a nemá ani konce - přesto jsou některé duše starší než jiné. Všechny duše mají stejný původ, a přece neexistuje jen jeden jediný způsob, jakým se duše individuálně formuje. Paradoxně, duši lze pochopit, jen máme-li na mysli její společný počátek.

Vše, co existuje, může samo sebe zformovat clo individuálních kapiček vědomí. I vy jste součástí celku, a vždy jste byli, a přece někdy existoval okamžik, kdy byl zformován ten maličký proud energie, kterým dnes jste. Představte si, že Bůh je jako oceán. Sáhněte do vody a naberte. V té chvíli je voda vc sklenici „individuální", ale to přece byla vždycky, nebo ne? Podobně se to má i s duší. Kdysi tu byl okamžik, kdy jste se stali sklenicí energie, ale jc to energie nesmrtelného původního Bytí.

Vždy jste jí byli, protože to co jste jc Bůh, nebo božská inteligence, jen zredukovaná do kapek individuálního vědomí. Jistě, je to obrovská redukce síly, ale jde o stále tutéž energii. Je stejné nesmrtelná, stejně tvůrčí a expresivní, jen je vzhledem k formě redukována. Právě tato maličká kapka energie, vc vědomí sebe sama, roste a roste a je stále víc podobna Bohu. Pak se i stane Bohem.

Tento proces probíhá paralelné i vc vaší osobnosti jako součásti vaší duše, směřující k vyššímu Já, a tedy dosahující v této inkarnaci stále větší části oné původní síly duše. Stejně probíhá i proces opětovného návratu duše a vyššího Já v okamžiku, kdy duše opouští Zemi. Jako individuální duše zůstáváte individuální duší. Ale zároveň jste i vše, co existuje.

Individuální jednotka evoluce je duše. Tohle poznání je pro nás nové, protože jako rasa jsme si doposud nebyli existence duše vědomi. Naše náboženství hovoří o něčem, čemu říkáme duše, ale doposud jsme se seriózně nezabývali úvahami, co duše pro naši každodenní zkušenost s radostí, bolestí, utrpením a naplněním znamená.

Neznáme potřeby své duše. Neuvažovali jsme, co duše potřebuje k tomu, aby byla zdtavá. Nestudovali jsme duši, nezjišťovali jsme, co duše ke svému zdravému a správnému vývoji potřebuje. Protože máme pět smyslů, soustředili jsme se na tělo a osobnost. Postupně jsme shromáždili obrovský soubor informací o fyzické formě, do které se duše „vtěluje". Víme, co to jsou aminokyseliny, neurotransmitery, chromozomy, enzymy, ale nevíme ni... duši. Nevíme, jak všechno **to** tělesné slouží duši nebo jak je jí ovlivněno.

Hledáme způsoby, jak léčit tělo tím, že jej kontrolujeme na molekulární úrovni, jinými slovy, náš přístup k léčení je založen na užití vnějších sil. Tento typ léčení je užitečný tělu, ale není a nemůže být hojivý i pro duši.

Vždyť ti, kteří jsou tímto způsobem vyškoleni, aby nás léčili, studovali Život na mrtvé hmotě, mršinách a mrtvolách. Když tedy študovali to, co nemá duši, jak by mohli duši objevit? I když takové mozky hledí i dál do kosmu, nespatří Život, protože jsou přesvědčeny, že galaxie jsou mrtvé, protože nic nespatřili a nezjistili. Bratři a sestry z jiných galaxií jim zůstanou ukryti, dokud nebude všeobecné platit, že Život je vše a vším proniká. Potom začneme studovat podstatu duše. Potom budeme studovat Život na živé, ne mrtvé hmotě, a nebudeme hledat inteligenci a smysl života v laboratořích, mimo člověka a zvířata. Za nějakou dobu se budeme na současnou vědu dívat jako na velice primitivní, protože bezduchou a nevědomou formu studia.

Tělo jc nástrojem duše. Je-li pianista nemocen, pomůže, když dáme opravit piáno? To, co nástroj vyloudí, záleží nejen na stavu nástroje, ale i na stavu hudebníka. Když hudebník pláče formou blues nebo sc veselí, nástroj ho následuje. Ani sebevyleštěnější nástroj nebude zpívat o radosti, pokud bude hudebník smutný. Co se týče vaší duše a vašeho těla, vyjadřujete blues nebo radost. Je-li hudebník plný žalu nebo hněvu, nástroj se rozpadá. V některých případech se dá nástroj opravit, ale oprava na této úrovni neodstraní příčinu potíží.

Po několika letech manželství s tvrdohlavým partnerem jedna moje známá zjistila, že v tomhle svazku trpí a nemůže vyjádřit své opravdové city a schopnosti. Jednoho zimního rána jí ale manželův džíp, který sjel z cesty u domu, zlomil pánev. Operace a následná léčba pánev vyléčila, ale může chirurgický zákrok vyléčit to, co je na ženě nejkřehčí a nejtvořivější, to co je umístěno v oblasti pánve - totiž její reprodukční orgány - a co bylo poškozeno nekontrolovatelnou přehnanou mužskostí jejího manžela, reprezentovaného v tomto případě jeho autem? Mohou prášky utišit bolest trpící duše?

Je náhoda, že někdo má problémy sc srdcem a jiný dostane rakovinu? I když určité fáze a určité nemoci mají souvislost sc stravou, cvičením, životním stylem a dědičností, nemohou zakrýt, že pro některé lidi je život bolavým údolím a jiní dovolí být zaživa stráveni negativními zkušenostmi svého života. Může tohle vyléčit chemoterapie nebo chirurgie srdce?

Jsou nesčetné fyzické dysfunkce náhodné? Zdraví je pro některé lidi otázkou zdravého srdce, pro jiné možností zkonzumovat, co mají rádi, nebo odstranit, co mají neradi, pro některé je to záležitost hlavy, pro další možnost slyšet, vidět nebo se jednoduše hýbat či stát. Ve jménu zdraví je třeba všechny tyto záležitosti prozkoumat.

To neznamená, že péče o tělo nebo návštěva lékaře v době nemoci je něco špatného. Ač fyzická, hmotná stránka není tak „reálná" jako ta „nehmotná", duchovní, je to nicméně sice nejnižší, nejhustší, ale přece jen projekce ducha v hmotě a jako taková by měla být brána a ctěna.

Tělo musí občas odpočívat a musíme se o ně starat, ale za všemi projevy zdraví nebo nemoci těla je energie duše.

Smyslem lidské existence je zdravá duše.

Tomu jc podřízeno vše ostatní.

(Kniha Gary Zukava „Sídlo duše" právě vychází v nakladatelství Pragma v překladu V. M.)

Boris Merhaut

Dobrovolná skromnost

„Kdyby každý Číňan chtěl dosáhnout životní úrovně současného Nora, nestačily by na to suroviny celé planety Země."

V ekologických, ale i ekonomických kruzích se dnes stále častěji užívaný anglický termín „voluntary simplicity" překládá různě: dobrovolná skromnost, dobrovolná jednoduchost, prostota. Není to nic nového: když pověstný Diogenes zvolil za své obydlí vyřazený sud, sklidil nepochopení a posměch svých spoluobčanů, kteří ho nazvali „kynikem", t. j. „podobajícím se zvířeti". Jiným téměř archetypickým vzorem dobrovolné skromnosti a jednoduchosti je taoistický mudrc, který „působí, aniž by na čem lpěl, netouží na odiv ukazovat svou dokonalost" (Lao C°: O tao a ctnosti). Dodnes i v Číně (ale i ve filmech a v televizních seriálech na téma kung fu) přežívá model mudrce, starého rošťáka, který se případným útokům brání svým filosofickým nadhledem a humorem, necení si „těžko dostupného, nesnaží se nabádat lid k osvícenosti, ale k tomu, aby si uchoval prostotu." Jak se zdá, i tyto koncepce se v přefiltrované podobě uplatnily v pojmu „voluntary simplicity".

Od počátku dějin lidstva se v člověku přetahují dva protichůdné sklony, které E. Fromm charakterizuje jako „sein" — být, a „haben" - mít. Až donedávna byl vertikální, či duchovní rozměr, tedy úsilí o kvalitní „umění být", pokládán za nadřazený. Teprve moderní průmyslová společnost (ústy svých předních ekonomů) povýšila horizontální sklon MlT nad „být" a učinila z vlastnictví hlavní smysl života moderní společnosti.

Takováto redukce mnohotvárné a mnohorozměrné skutečnosti na pouhý ekonomický výsek spektra (a měření životní úrovně pouhým přepočtem produkce hrubého národního důchodu) musel pochopitelně vyvolat sociální a dnes i ekologickou protireakci, spojenou s odmítáním plýtvavosti konzumní společnosti. Od 60. let se nejprve v „undergroundu", ale brzy poté v rozhodující části mladé generace začínají objevovat nejprve pudové a posléze i humanisticky a ekologicky zabarvené proklamace, ale i akce širokého spektra: od tzv. „duhové koalice", od dětí květin (hippies), přes feministky až po stoupence New Age a Orientem inspirované spiritualisty. Nově rodící se společenské vědomí se angažovalo např. proti válce ve Vietnamu, za ochranu přírody a práva žen, menšin či zvířat. Bez tohoto kontextu by termín „dobrovolná skromnost" nebyl pochopitelný.

V samotných USA se ekologičtí průkopníci mohli opřít o bohatou tradici: transcendentalisté v čele s Ralph Waldo Emersonem, Henry Thoreauem a M. Fullerovou silně ovlivnili literáty, jako byl Nathaniel Hawthorn, Herman Melvill, Walt Whitman a mystická básnířka Emily Dickinsonová. V podobném duchu působdi a vzdělávali John Dewey, zakladatel britské Labour party, ale i Mahátmá Gándhí se svou „satjagrahou" — uchopením pravdy, a jeho americký následovník, Martin Luther King.

Ekonomisté jejich myšlenky a postoje zesměšňovali a prohlašovali za utopie. V 70. letech však tyto snahy dostaly solidní ekonomický základ duem britského ekonoma německého původu Fritze Schumachera (Small is Beautiful, Co je malé je krásné, 1975), který odmítl staré paradigma o převažujících ekonomických zájmech člověka. Ve shodě se současnými psychologickými a sociologickými studiemi se ukazuje, že za určitou hranicí hmotného zabezpečení nejen u současného člověka převažují jiné potřeby: být zdráv, být milován, mít pocit kompetence, mít smysluplnou práci, účastnit se na společenském dění. Podle Schumachera je možné, že ve své době měl např. ekonom Locke o lidských ekonomických motivacích pravdu, ale dnes je situace jiná a naše civilizace již nemůže pokračovat a dále zvyšovat intenzitu exploatace a konzumu neobnovitelných přírodních zdrojů. Jeho kniha byla tak přesvědčivá, že podle Duane Elgina v 80. letech s konceptem „dobrovolné skromnosti" experimentovalo celých 10% populace USA.

S termínem „voluntary simplicity" se Američané poprvé seznámili až v roce 1974 v článku Richarda Gregga (přetištěném z indické revue Višva-Bhárati z roku 1936) v časopise Maňas: „Dobrovolná skromnost se týká jak vnitřních, tak vnějších podmínek. Je to jednobodovost cíle, upřímnost a poctivost v nitru, jakož i vystříhání se věcí, které jsou pro hlavní smysl života nepodstatné a bezvýznamné."

„Co znamená žít prostě?" komentuje již zmíněný Duane Elgin: „Znamená to žít cílevědomě, smysluplně, ne tak pro sebe, jako jeden pro druhého. Jsme-Ii rozptylováni vnějšími okolnostmi, nemůžeme žít cílevědomě. Nemůžeme žít smysluplně, jestliže nebdíme u všeho, co se děje teď a tady. Pro cílevědomé jednání je rozhodující být si plně vědom, jak jsem zapojen do životního procesu. Vyžaduje to nejen bdít nad vším, co se děje „tam vně" ve světě, ale také nad tím, co se děje v mém nitru."

Jde tedy o mnohem víc než o pouhou dobrovolnou skromnost. V žádném případě to neznamená „návrat zpátky na stromy", jak často ironicky namítají ekonomové. Vůbec to neznamená žít primitivně či dokonce nekulturně. Vyžaduje to spíše něco dělat než něco hotové dostávat: čelit reklamnímu sloganu tržní ekonomie, že spotřebovávat je záslužnější než vyrábět. Ideálem je prostora a jednoduchost estetická.

Jestliže jsme se totiž naučili od ducha vědy něčemu cennému, pak je to zjištění, že i sebepoctivější pokus může selhat. A může to být teorie městských aglomerací (Raymond Rehnicer: „Velkoměsta se stala organizačně nezvládnutelná a tudíž neobyvatelná.", T. Rozsak: „Městské aglomerace jsou nezdařený experiment.") nebo plány Chruščeva o komunismu v příští generaci či Nixona na brzký lék na rakovinu.

Proč k těmto selháním došlo? Nemá smysl obviňovat techniku, aparaturu či důmysl technologií a už vůbec ne lidskou touhu po hmotném bezpečí a pohodlí. Podle Rozsaka je vinen onen základní deformující předpoklad, který stroje a touhy démonizuje — falešná domněnka, že vertikální rozměr člověka a vzepětí jeho ducha se musejí uzemnit a transformovat do ryze světských a hmotných ekvivalentů.

V tomto smyslu jsou falešné a naivní i plány těch občanů, kteří upřímně věří, že v naší zemi lze na těchto předpokladech vybudovat a za dostatečného humanistického odhodlání instalovat něco jako „socialismus s lidskou tváří". Tento humanismus je sice nejkrásnějším květem průmyslové městské společnosti, ale zavání odcizením, právě tak jako kultura a veřejná politika, které z něj vycházejí.

K podobnému zjištění člověk nedochází snadno a lehce, bez neúprosného přehodnocení motivačních žebříčků i významů slova jako např. zdravý, opravdový, skutečný. Jsme tak naočkováni převládajícím „světonázorem", že si stále myslíme, že naši předkové bez splachovacího WC a elektřiny nemohli vést důstojný život. Dali jsme si vsugerovat, že bez stále „čistších a bělejších" pracích prášků je ohroženo naše zdraví a hygiena. V tomto smyslu dnes u nás např. sklízíme plody falešného ekonomického předpokladu, že lékaři mohou být odměňováni za sám proces léčení, a ne za zdraví populace (kdysi v Číně byl lékař odměňován, když byli lidé v jeho okrsku zdraví, a pokud mu někdo onemocněl, sebrali mu prémie).

Lékaři, ekonomové, energetici i politici dnes vyhrožují, že bez nich by byly ohroženy bezpečí a cíle a samotný smysl našeho života.

Prvním krokem k nápravě je změna programu - nutnost zbavit se Uuzí o západní civilizaci. Jakmile dokážeme uznat, že náš život je zbytečně komplikovaný, uslyšíme na výzvy Ježíše Krista či Buddhy o tom, že žít se dá šťastně a snadno, tak jako ptactvo nebeské či lilie polní- lehce, čistě, bez tíživé připoutanosti. Bez hromadění dalších a dalších věcí. Bez nutnosti maskovat tragiku naší konzumní existence dalším prožitkem, autem, videem.

Dokáže-li si člověk správným postojem a názorem pozitivně integrovat život, začne zjišťovat, že si vytváří vlastní definici dobrovolné skromnosti. Postupně přejde na vnějškově jednodušší, ale vnitřně bohatší způsob života. Opustí konformní stádo a vydá se na neprošlapané stezky, na nichž se začne učit novým dovednostem: dotýkat se světa všemi smysly jemněji, intenzivněji, vnímavěji. Jakoby odložil škrobenou košili a škrtící kravatu a oblékl si volnou košili s krátkým rukávem a lehkou pohodlnou bundu.

Možná by pomohla představa, že bychom měli být pastýři a uvážlivými správci statků, které nám propůjčda štědrá Matka Příroda.

V osvobození je osvobození. Dobrovolná skromnost není nehybný stav, kterého lze jednou provždy dosáhnout, nýbrž stále znovu nastolovaná dynamická rovnováha. Není to tedy nic jednoduchého. Vyžaduje to nejen změnu vnitřních priorit a motivací, ale také spoustu postupně nabytých znalostí a dovedností. Jak zjednodušit svůj život? Stačí vědomě snižovat spotřebu: pořizovat méně šatstva, dávat přednost přírodním materiálům, přestat být otroky módy a reklamy. Bojkotovat výrobky a služby firem, jejichž metody nejsou etické či ekologicky šetrné. Recyklovat druhotné suroviny. Ekologicky či duchovně se angažovat v podobně smýšlejících komunitách nebo aktivních nevládních organizacích. Změnit jídelníček — od složitě zpracovávaných poživatin přecházet na lehčí stravu, bioprodukty, vegetariánství. Přijmout zodpovědnost za vlastní zdraví (v teoretické rovině to znamená přejít od chemoterapie příznaků k holistické, celostní medicíně skutečných příčin nemocí). Chodit pěšky, zajímat se o alternativní zdroje energie, ubránit se reklamě a nekupovat elektrický kartáček na zuby či další kuchyňské roboty. Podporovat alternativní výchovu a vzdělání. Atd. atd.

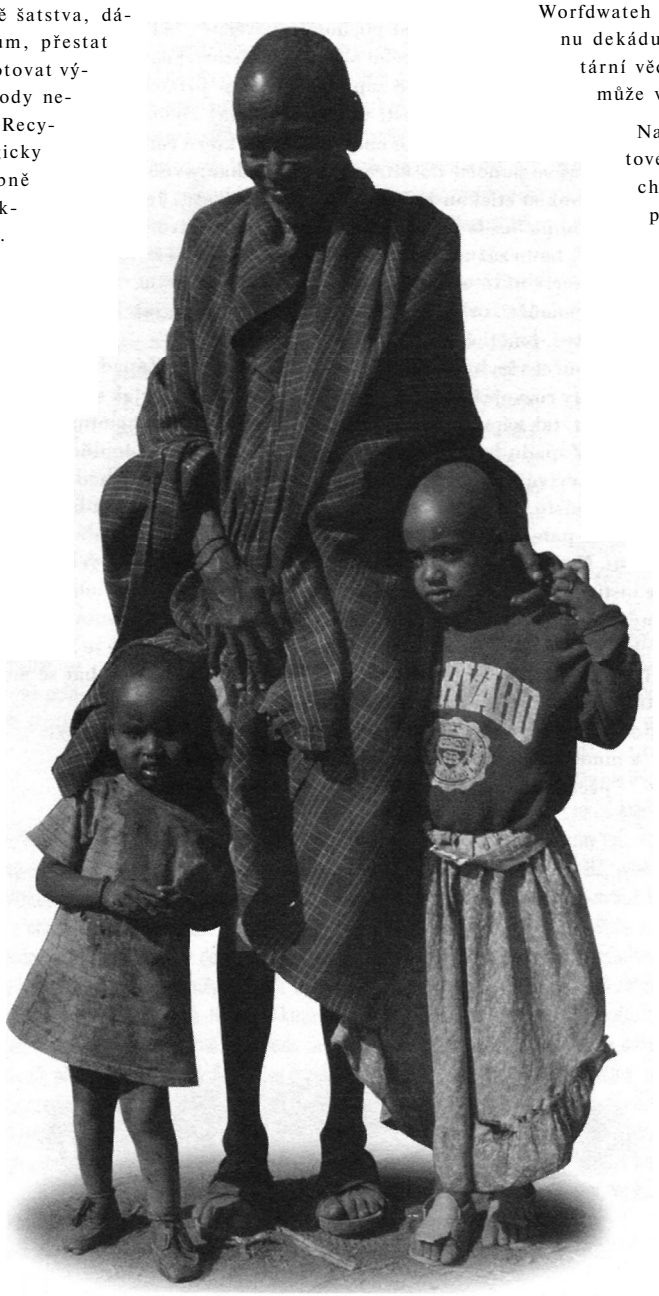

V Japonsku stát dotuje ty elektrospotřebiče, které spotřebují méně energie. Každý vypínač má zabudován reostat, takže chcete-li, můžete žárovkou o výkonu 200W svítit jen jako kdyby měla 20 W. Nad nádržkou splachovacího WC teče při spláchnutí (malém po malé straně, velkém při velké) voda ze zdi zpět přímo do nádržky, takže si můžete po toaletě umýt ruce: vodu využijete dvakrát. I v USA v posledních letech kryjí veškerý nárůst spotřeby elektrické energie energetickými úsporami: nemusí stavět nové elektrárny. Náš průmysl je přitom energeticky 2,5x náročnější, než v západních zemích. V Praze se až 60% pitné vody ztratí, ještě než si pustíme kohoutek. Atd. atd.

Vezmeme-li v úvahu, že civilizace a kultury vznikají, trvají a zanikají, můžeme v životním cyklu dnes převládající západní průmyslové civilizace rozpoznat čtyři fáze — rozvoj, rozkvět, počáteční úpadek, zánik. Většina západních států dnes prochází třetí fází a podle ekologického ekonoma Max-Neefa zhroucení komunismu prodloužilo dosavadní kapitalistické soustavě život o pět let. Postupný úpadek mívá dvě fáze — stagnaci a hledání bezpečí v byrokratickém řízení, a revitalizaci, začne-li proces inovace a transformace. To ale znamená přebudovávat zdola, vytvářet alternativní iniciativy a instituce. Zhroucení západní civilizace nehrozí pouze průmyslově vyspělým západním státům. Přesto je možno celoplanetární krizi překonat a vybřednout z pasti konzumní' civilizace. Podle zakladatele Worfdwateh Institutu Lestera Browna máme jednu dekádu na to, abychom rozšířili tzv. planetární vědomí. Podle mnoha jiných se Západ může v lecčems poučit od Východu.

Na rozdíl od západního vědeckého světového názoru je orientální názor duchovnější a metafyzičtější. Zatímco západní názor je dualistický a odděluje tělo od mysli a ducha, člověka od Boha a přírody, orientální tradiční názor je holistický (celostní). Zatímco se Západ zaměřuje na poznání, jak ovládnout a manipulovat, Orient vidí smysl života ve ztotožnění s Jediným, základem všeho bytí.

Zatímco Západ pohlíží na svět jako na mnohost jednotlivostí, oddělených částic, které lze přetvářet a dle libosti s nimi manipulovat, Orient pohlíží na svět laskavě a soucitně jako na nedělitelný celek,

veIky mnohoúrovňový organismus, který si je vědom sám sebe, a který je v nepřetržitém víru tvoření a zanikání (poeticky hovoří o Šivově tanci). Vše, co existuje, je tedy hodno úcty. I náčelník indiánského kmene Cejenů řflcá: „Indiáni věří, že vše, nejen lidé a zvířata, ale také voda, země, kameny, je živoucí. Bledé tváře říkají, že vše je mrtvé: kameny, zvířata i lidé." Západní myšlení degradovalo intelekt na rozum, Orient nad mysl řadí intuici a džňánu, vědomí. To je pak správný nástroj pro zkušenost jednoty celého vesmíru. Západ se orientuje na horizontálu, mít, vlastnit. Pro Orient je důležitější vertikála, být, a tíhne k duchovní realizaci, hmotné bytí nazírá jako cyklické a hovoří proto o koloběhu životů (samsára), z něhož je žádoucí definitivně uniknout. Západ podporuje rozvoj relativně nezávislých jedinců s vyhraněným egem. Orient pokládá ego za ustavičně se proměňující duzi či falešný střed a ztotožňování se s touto prchavou fyzickou existencí pokládá za nevědomost. Pro Orient je vědomí mostem mezi konečným, tedy naším pocitem jedinečnosti, a bezmezným, zkušeností celistvosti. Po dostatečném, mnohdy však celoživotním tréninku, může každý vyzrálý jedinec objevit, že jsme sami o sobě totožni s božským. Co se Západ může naučit od Orientu? Oceňovat rytmy přírody, cykly zrození a zániku, umění žít v přítomnosti. Orient pochopil, že věčné „teď" je oním bezčasovým okamžikem, který spočívá přesně v centru každého okamžiku historického času, a že se může stát vědomou součástí našeho prožívání času. Naše západní lineární, přímočaré prožívám času nás dovedlo do slepé uličky. Orient si cení životnosti vesmíru, v němž žijeme. Vše, co existuje, pulzuje, šumí, bzučí, zpívá a přetéká mlčenlivou čirou energií (šakti), která rodí, udržuje a prostupuje vše. Jestliže se nám podaří občas se ponořit do nitra tohoto mnohaúrovňového živého organismu, tato zkušenost v nás vyvolá hlubokou etickou změnu postoje vůči životu. Jestliže např. pomocí techniky hlubokého dechu ekologa Johna Seeda pocítíme, že jsme formami života, které žijí své životy uvnitř živého organismu - vesmíru, tento zážitek, jakkoli prchavý, změní náš život. Zjistíme, že nejsme omezeni na své hmotné tělo a sociální totožnost, že jsme vybaveni mocným nástrojem vědomí sebe sama, které nám jako most pomůže rozšířit se k onomu bytí, které je jak konečné, tak zároveň nekonečné, jedinečné i celistvé, hmotné i duchovní.

Celek je vždy víc než součet všech jeho částí (synergie). Integrace Západu a Orientu snad sjednotí vnější i vnitřní aspekty rozvoje člověka a výsledný postoj překročí jak světskou pasivitu, charakteristickou pro Orient, tak západní všestravující angažovanost pro hmotné záležitosti. Moudrost Orientu a dělnost Západu by se mohly vzájemně podporovat a doplňovat. Hmotný hlaholní Západu pomůže vytvářet lepší předpoklady pro duchovní posun hodnot směrem k duchovnímu niternému růstu, ten zvýší naši schopnost soucítění a autoregulaee, což sníží potřebu spoléhat se na paternalistickou byrokracii. Prohlouhí se svoboda člověka a jeho tvůrčí schopnosti. Naučíme se jemněji se dotýkat naší Matky Země i svých bližních. Polidštíme své instituce. Naučíme se žít své životy méně okázale, bez halasu a hluku. Postupným zjemňováním duchovních či vědomých aspektů života se zbavíme navyklých a již nefunkčních vzorců myšlení a chování. Naučíme se „dotknout a pustit", nikoliv křečovitě uchopit a bláhově chtít držet - a bát se momentu, kdy nám to osud vyrve z rukou.

Rodí se planetární vědomí - pocit solidarity se všemi jsoucny, s nimiž sdílíme tuto Zemi. Dobrovolná skromnost není jen přechodný módní výstřelek, nýbrž východisko z globální krize.

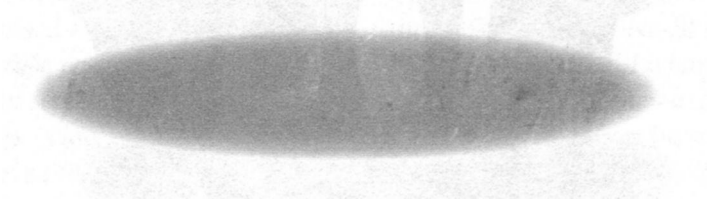

Skromná architektura

Rozhovor s architektem Gorazdem Balejíkem

Aby něco mohlo být jednoduché, musí to být výtvarně dobré. Asketická, skromná, jednoduchá architektura není něčím novým, někteří dnes světově uznávaní architekti projektují a realizují „skromnou" architekturu již od poloviny 80. let.

Bez tvarových výstřelků, bez přebujelostí...

Jednoduché prostorové přístupy, jednoduché konstrukční přístupy. To, co by se u nás dalo docela dobře dělat, kdyby u nás lidé nebyli popletení dobou a diktátem trhu.

Čím jsou popletení?

Jednak je zde programový odpor vůči tomu, co tu bylo. Je to logické, ale vydalo se to nesprávným směrem. Například rovná střecha ne, to připomíná panelák, otázka společenské atmosféry, dnes trh ovládá obchod, s architekturou se doslova šmelí, lidem se nabízí něco méně kvalitní za kvalitu.

Když si obyčejný člověk staví dům, narazí jen na kusé informace v médiích, ale kvalitní výtvarné přístupy známé nejsou. Je to přitom paradox, protože běžná společnost, například v oblasti elektroniky nebo automobilů, je schopna ocenit a poznat kvalitní design. V oblasti architektury je kvalitní design běžnému publiku vzdálený. Někdy to může pak vypadat jakoby architekturu dělali architekti sami pro sebe a obyčejní lidé dostávali jen obyčejnou produkci. Jenže ta běžná architektura by měla být také na té nejvyšší úrovni, je to chyba celé společnosti, obecný vkus se nezkvalitňuje.

Například v 1. republice sice bylo na co navazovat, ale i tak se za docela krátkou dobu podařilo obecný vkus a úroveň architektury dovést velmi vysoko. Průměrná architektonická produkce byla na vyšší úrovni než je ta dnešní.

Možná si dnes lidé nedokáží uvědomit, že moderní architektura neznamená automaticky panelák nebo novostavbu v proluce Myslbek, ale že může být a občas i je architektura dobrá. Kde se ale lidé mohou dozvědět o tom, že existuje dobrá architektura a dobří architekti?

Především by se neměli bezhlavě hnát do stavění bez porady s odborníkem. Nechápu lidi, kteří si staví dům, což je i pro bohatého značný výdaj, natož pro obyčejného člověka, pro kterého to jsou celoživotní úspory, a snaží se ušetřit na architektovi. Připadá mi to jako kdyby chtěli lidi sami vyrábět auta.

Zákazník ví, že chce postavit dům. Pak ale už tápe. Neví, co to obnáší. Navíc každý staví dům jen jednou v životě. Odborníkům se u nás moc nevěří, a tak člověk postaví dům sám a udělá spoustu chyb. Ví o tom, ale může si jen říct, kdybych stavěl podruhé, už bych to udělal dobře, jenže podruhé už nestaví.

Architekt se učí celý život. Je to jeho povolání. Když mám zánět slepého střeva, také jdu za chirurgem a nebudu mu kecat do toho, jak mě má operovat.

Kde sé hledají a nalézají dobří architekti?

To je ten problém. Kontakt klienta, který se rozhodne angažovat a chce odborníka, je minimální. Většinou jsou to známí a náhodné kontakty. Možná by se dalo obrátit se na nějaký registr architektů na Svazu architektů atd. Je to jakýsi základ databanky, zatím to není dokonalé, ale je to jeden ze způsobů, je tu možnost obrátit se na někoho, jehož tvorbu už známe. To samozřejmě handicapuje ty, kteří ještě své věci nerealizovali. Nebo zkusit prostě architekty obvolávat podle Zlatých stránek.

Buďme konkrétní: představ si, že bys chtěl dělat příjemné domy pro příjemné a spolupracující klienty — jak by ses v těch Zlatých stránkách prezentoval? Nebo kde jinde?

Nevím. To je problém. Existuje časopis, čtrnáctideník Architekt, který publikuje ukázky úspěšných architektonických realizací. Je třeba se po dobrém architektovi pídit.

Možná by takový ideální inzerát mohl znít jako výzva: např. - máte dost toho, co vás

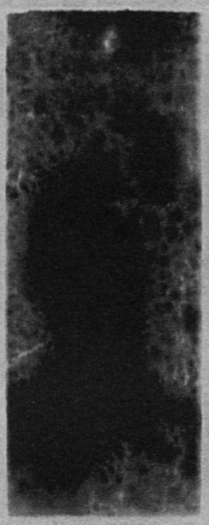

obklopuje? Nabízím jiný přístup. Chcete objevit nové obzory?

Co je to skromná architektura?

Skromná architektura je programová askeze. Způsob vidění věcí. Těžko může dělat skromnou architekturu ten, kdo nechápe problémy ekologické, celoplanetární propojení všech problémů. Nejde o prostou recyklaci nebo splašky v řece, ale například nespotřebovávat jen pro další spotřebu, aby se ve jménu další spotřeby nemuselo vyrobit více energie.

Jde o pokoru. Tak jako chybí pokora v běžném životě, tak většinou chybí i v architektuře. Pokora architekta, ale také pokora zákazníka. Když za mnou přijde někdo, kdo zbohatl na privatizaci a chce ukázat, že ted na to má, nemohu očekávat, že se mu bude líbit skromná architektura.

Skromná architektura neznamená špatná či nekvalitní architektura. Není to taky nefungující architektura.

je to otázka i výtvarného cítění, někdo má rád přeplácanost, někdo uznává jednoduchost. Když má někdo rád Madonnu, těžko mohu čekat, že bude mít dobrý vkus co se *tyče* domů. Mám přítele, výborného malíře, kterého si jako malíře vážím, a ten si postavil z architektonického hlediska průměrný dům. Čekal bych od něho vyšší úroveň.

Možná původně chtěl, ale diktát materiálu, ceny, stavebních možností původní záměry srazil do kolen.

I to hroje roli, samozřejmě. Pokud ale výchozí koncepce je dobrá, i v částečné realizaci je to pak poznat.

Skromná v čem?

Právě dnes mi přišel nový Architekt (20/9Ó) a tam je u jednoho hezkého projektu napsáno: Jde o asketismus tvaru, materiálu a barvy a následně o posun těchto hranic."

Diskuse, jestli architektura je nebo není umění, není správná otázka. Povedený dobrý dům je umění. Jenže architektura, to je většinou proces a zvláště u velkých zakázek pak do procesu mluví tolik stran, že architekt sám pak už nemá moc ovlivnit výsledek.

já jako architekt na rozdíl od malířů, sochařů atd., neprodávám hotové dílo. Prodávám klientovi, investorovi, svou představu. Měla by to být představa reálná, a počítače umožňují animaci, grafická podoba, ale to je drahé a používá se to na banky... jedna z podmínek vzniku kvalitní architektury je zadavatelská představa projektu. Zadavatel velmi často prostě neví, co chce, a není těžké ho taky oklamat pěknými obrázky. Způsob prezentace budoucího díla je velmi důležitý. Je to ale začarovaný kruh tržních mechanismů, peněz atd. Kvalitní prezentaci si může dovolit jen bohatá firma, ta ale za své peníze nemusí nabízet tu nejkvalitnější architekturu. Nebo alespoň architekturu skromnou, obsahující vyšší než běžný rozměr.

Skromná architektura je v kontrapozici vůči nákladné prezentaci.

Je u nás možné dnes stavět skromnou architekturu?

je to možné, a dokonce žádoucí. Je přece nelogické, že se staví a utrácejí se velké peníze za to, co celkem nic nepřináší. Skromná a jednoduchá může být i velká stavba. Typickou ukázkou toho jednoduchého přístupu je španělská architektura, která nepracuje s efekty, ale snaží se jít do podstaty věcí. Kvalita není v přeplácanosti, nehleďme na Gaudího, to je výjimečná osobnost, a i u velkých realizací má výrazovou askezi, prostotu, harmonii tvarů, a obávám se, že některým Čechům, právě proto, že mají averzi vůči panelákům, se až tak moc nezamlouvá.

V létě jsem v Barceloně viděl obrovský obchodní blok s bankami, byznys centry, pasážemi, obchody, něco jako u nás Myslbek, který je ale evidentně špatný. Barcelonský objekt je asi 5 x větší než Myslbek, ale je to kvalitní a dobrá architektura. Postavil to jeden dnes už slavný architekt Rafael Moneo. Myslbek je podprůměrná architektura, která je ovšem prezentována jako špičková.
To, že je u nás vůči moderní architektuře averze, je fakt a víme, jak vznikla. Jenže odmítáním všeho moderního jsme se ocitli v opačném extrému. Lidé si stavějí velmi průměrné kýčovité domky na americký či německý způsob. V takovém maloměšťáckém romantismu se vybírají jen vnější formy.

Přitom například náš pavilon na Expu v Seville měl velmi dobré ohlasy, protože to je jednoduchá forma, opláštěná takovou kůží, a někteří namítali, co to má znamenat, že to vůbec nereprezentuje.

Skromná architektura nemusí být jen malé jednoduché objekty. On malý jednoduchý objekt je z pozice architekta velmi komplikovaná úloha. Architekti znají slavný výrok, že „nejtěžším úkolem architekta je rodinný domek". Lidé si myslí, co na tom je tak složitého, dole chci garáž, kuchyň a obývák, nahoru dáme dvě ložnice a je to. Rodinný dům ale vyžaduje spolupráci architekta - a ani to ještě není záruka úspěchu. Ne všichni architekti jsou dobří, tak jako ne všichni řidiči nebo lékaři nebo politici jsou dobří.

Když někdo staví dům, rozhodně by se měl obrátit na architekta. Samozřejmě, vyžaduje to osobní zainteresovanost i zodpovědnost. Lidé se dnes zodpovědnosti vyhýbají a raději si „domek" koupí hotový.

Jaké materiály používá skromná architektura?

To s tím velice souvisí. Tvrdím, že kvalitní architektura může být zároveň laciná architektura. Lidé se bojí dřevěných domů, protože si představují dřevěnici, ale dům s dřevěnou konstrukcí může vypadat jako zděný, nebo naopak, zděný domek může být obložený dřevem. O to nejde. Materiály dnes naštěstí jsou v souladu s rozvíjejícím se ekologickým přístupem. I klienti, u kterých bych to nečekal, uvažují o ekologičnosti, třeba materiálů. Už to, že o tom uvažují, je výsledek jakéhosi společenského posunu vědomí.

To ale souvisí i se všeobecnou diskusí na tato témata. Ono by velmi pomohlo, kdyby byly problémy architektury medializované. V tisku a televizi se hovoří často o věcech, které jsou naprosto podružné, zatímco to, v čem a jak žijeme, tedy to, co je naší základní životní potřebou, životní prostředí, diskutováno není.

Vždyť architektura je tvorba prostředí, ve kterém žijeme.

Jsou tedy i u nás už možnosti zvolit ekologické a cenově skromnější materiály?

Paradoxně foto problém není. Tahle možnost tu také vždycky byla. Materiály na skromnou architekturu jsou jednoduché, laciné, a bráno do důsledků, ty nejstarší a nejjednodušší materiály jsou nejvhodnější. Dnešní společnost „bez paměti" to přehlíží, ale například hlína, hliněné domy, tu byla vždycky. První reakce člověka, který se dozví o možnosti stavět hliněný dům, bývá negativní. Ale to je zase jen otázka neinformovanosti jak historické, geografické, tak té současné. Nikdo neslepuje domy z hlíny tak, jako v prvobytně pospolné společnosti. Naopak, hliněné domy mohou být velmi moderní a ve velké části světa jsou velmi rozšířené. Navíc tu hraje roli náš evropocentřismus - většina světa bydlí v Asii a Africe, ne v Evropě.

A co technická stránka výstavby — je výběr moderních septiků, čističek, armatur?

To už je něco jiného, právě tady bych postmodernisticky míchal tradici s moderností. Je přece nesmysl postavit moderní hliněný dům a pouštět splašky do potoka. Lépe je ušetřit na samotném domě a o to moderněji a bohatěji dům vybavit moderní infrastrukturou, která se v dlouhodobějším výhledu neobyčejně vyplatí.

Možná je čas na vznik nějaké spotřebitelské lobby, která by legislativně i finančně dbala na to, aby věci, které ve svém dopadu šetří prostředí i energii, a které na západ od Aše stojí méně než ty staré a obvyklé, u nás nestály snobsky a monopolně spíš více? Nebo aby přestalo docházet k situacím, kdy na skácení stromu potřebuje člověk dvě razítka, ale na výsadbu nového stromku jich potřebuje šestnáct!?!

To jsou otázky ekonomické situace, kurzovní politiky státu, a především legislativní podpory laciného ekologického bydlení. Ve Španělsku se nesmí stavět bez architekta, a už jsme hovořili o úspěších španělské architektury v posledních letech. U nás vzniká 80% staveb bez architektů! Za těch šest let od politických změn se o tom jen diskutuje a ten vypjatě pragmatický přístup vlády je nepochopitelně paradoxní. Současná vláda chce zrušit profesní komory! Komoru architektů naposledy zrušil Klement Gottwald. Absence jakéhokoliv duchovního přístupu se i v této sféře samozřejmě projeví. Současná politická špička sice tvrdí, že se máme tak jak se máme proto, že doplácíme na minulost, ale sama se přitom chová stejně a naši potomci na nás také budou doplácet.

Jak by měl vypadat výběr místa budoucí stavby?

To je velmi důležité a hodně opomíjené. Naši předkové o tom hodně věděli a uměli zakládat stavby. Věděli o energiích, o zónách, počítali s nimi. My na to kašleme.

Já s tím mám zkušenost docela nedávnou, klient chtěl postavit dům, já jsem mu doporučoval jinou parcelu, on trval na svém, takže jsem se v projektu snažil všechny ty zápory eliminovat, a on pak na základě mé kvalitní práce zjistil, že parcela skutečně není vhodná, rozhodl se projekt nerealizovat a taky mi ho nezaplatit.

Jak by měl vypadat ideální klient?

Měl by vědět, co chce. Ne, že si někdo vybere obrázek v časopise a chce to postavit, to je ten vůbec nejhorší přístup. Tak dobrá architektura nevznikne. Dobrý klient by si měl vážit hodnoty peněz, ale na druhé straně nebude, vynakládá-li milióny, chtít ušetřit na architektovi. Nepromrhá peníze na vnější vzhled. Nešetří na technické infrastruktuře, např. na izolaci, topení a jeho regulaci, kvalitní armatury, dlažby, baterie. Nejhorší jsou takoví zákazníci, kteří pak řeknou Ještě mi tady přidejte věžičku, ať soused vidí, že na to mám."

Měl by mít určitou kulturní úroveň. To přitom nebývá závislé na společenském postavení nebo vzdělání. Měl jsem rozumnější klienty mezi lidmi obyčejnými, než vzdělanými, ale ignoranty.

Víc bych kladl důraz na kvalitní detail a kvalitní materiál. To ale vyžaduje profesionální přístup. Když si někdo bude sám betonovat schody, a je to obchodník s vejci, těžko to dopadne dobře. V jednoduchosti je krása. Nepřeplácávat ani zvenku, ani zevnitř, používat jednoduchá materiálová a prostorová řešení.

Není v tom případě architekt sám proti sobě? Víc pracuje, míň dostane?

Lidé si myslí, že honorář architekta se odvíjí od ceny stavby, ale to je iluze. Lidé automaticky čekají, že architekti jsou podvodnící. Jenže, když někomu navrhnu koupelnu, a on tam použije obklady za 500,- nebo za 1500,-, je to jeho věc a můj honorář to neovlivní. To je otázka dohody.

Ideální zákazník by tedy měl být ten, kdo nepředpokládá, že jsi zloděj...

Ano (směje se). Mluvíme o samozřejmostech, které ale dnes tak samozřejmé bohužel nejsou.

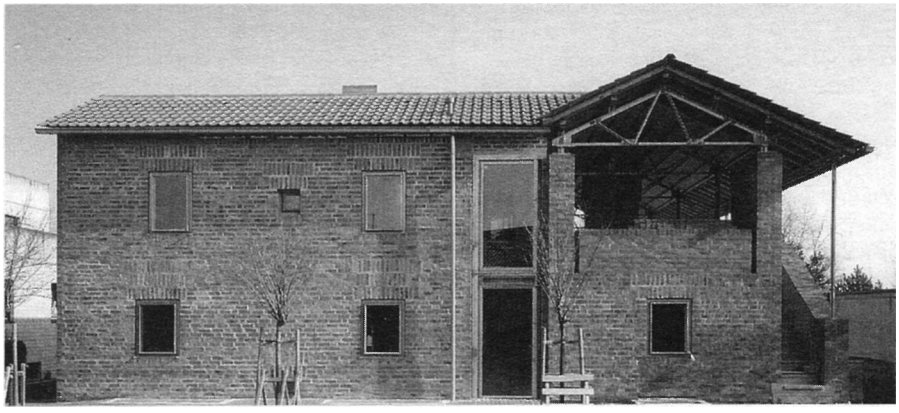

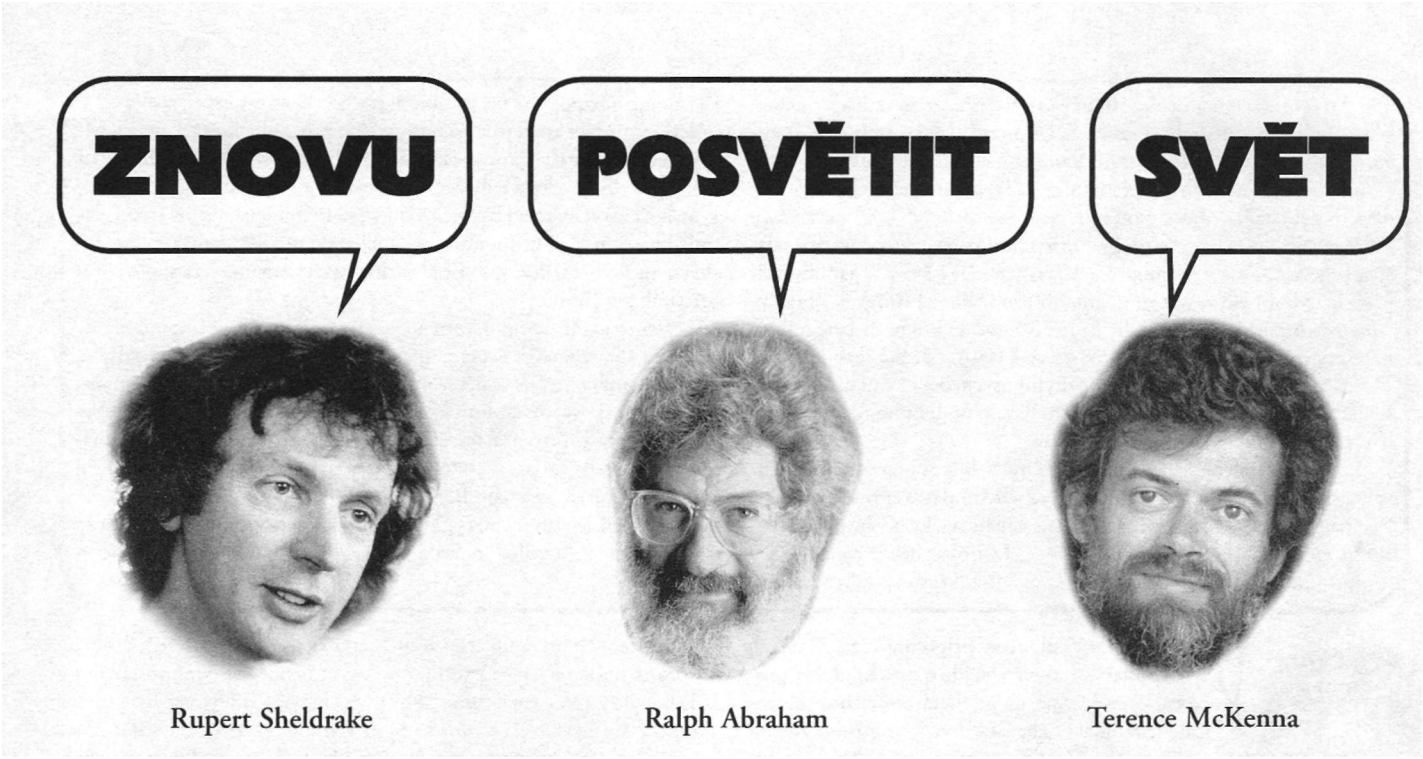

^ Má zkušenost s náboženstvím, kterou jsem udělal v mládí, byla mimo jiné ovlivněna tím, že prakticky každý v mém okolí, kdo patřil k nějaké církvi nebo pod jejím vlivem vyrůstal, svou církev nakonec opustil či odmítl. I já jsem tehdy dospěl k názotu, že doptacovat se k opravdovému poznání *posvátného* vlastně není v žádné z organizovaných církvích možné. Pak přišla 60. léta a já mohl díky LSD prožít cosi, co bych nazval autentickou zkušeností posvátného; jako tolik dalších jsem okamžitě pocítil, že jde o náboženskou zkušenost v pravém smyslu slova.

V pozdějších letech jsem se zabýval historií a přišel na to, že poznání posvátného existovalo i v rané křesťanské církvi. Tuto zkušenost se podařilo vtělit do architektury středověkých kostelů a chrámů, do tehdejší sakrální hudby a tak podobně. Zkušenost posvátného v západním světě zmtrvěla vlastně až docela nedávno. V 70. letech jsem měl možnost procestovat Indii a zjistil, že pocit posvátného je zde stále živý. K jeho vyhasnutí nedošlo ani na půdě zdejších otganizovaných náboženství. Náboženská tradice tu zůstávala živá. Po návratu do Kalifornie — přibližně tehdy jsem také poznal Terence - jsem začal uvažovat o tom, zda je možné nějak oživit západní náboženskou tradici. Lidé, kteří se zabývali jógou, středověkou nebo renesanční mystikou, teosofové či studenti alchymie - ti všichni říkali, že to možné je. Tehdy se však čím dál víc dostávaly do popředí politické otázky. Začaly se ozývat názory, že jednou z hlavních příčin politických problémů světa je právě ztráta posvátného vztahu ke světu.

Na to, co je příčinou zla ve světě a co je příčinou globálních problémů, existuje mnoho názorů. Musím říci, že právě problém desakralizace světa - ztráta jeho posvátné dimenze - mne zajímá velmi dlouho. Osobně věřím, že chceme-li pomoci sobě i Zemi, není nic důležitějšího, než se snažit najít onu ztracenou nit, ktetá nás s posvátným odedávna pojila. Tento program nazývám „resakralizací světa".

Jaké v tomto smetu existují možnosti? Hovoří se o tom, že by si naše společnost mohla osvojit posvátné rituály, dosud živé v některých domorodých kulturách - například kmenový šamanismus. Hovoří se o vzkříšení existujících náboženství a snaze přitáhnout mladé lidi do existujících chrámů. Chrámy nepochybně mají pozoruhodnou architektonickou formu, která komunikaci s posvátným může pomoci; mají i ttadici, jež je vlastně jakýmsi morfickým polem našeho napojení na posvátné. Hovoří se také o *archeologu poznání,* jinými slovy o hledání pradávné moudrosti. Pokoušíme se vypáttat kdy a z jakých důvodů se světlo poznání ztratilo; můžeme se pokusit o navázání spojení a doplnění chybějících článků tradice. Jinou možností je obnovení tradiční víry v kontextu moderní společnosti, avšak mimo půdu organizovaných církví. Existují pokusy nahradit institucionalizované církve neformálním společenstvím, stejně jako pokusy o obnovu posvátného umění. Je tu také možnost, které jsme my, kteří zde spolu hovoříme, dopřáli nejvíce pozornosti: možnost *revitalizace vědy.*

Je pravdou, že tradiční křesťanskou mytologii nahradila v moderní společnosti právě mytologie vědecká. Často se hovoří o tom, že ptávě obliba této náhradní moderní mytologie může být kořenem všeho zla. Mimo to existují výzvy k docenění hodnot předpatriarchální „partnerské společnosti", jak o ní hovoří například Riane Eislerová *{Cíše a meč,* viz MANA č. 5). Ona i jiní naznačují, že desakralizace církve a zmrtvení náboženství má souvislost s nástupem výlučně patriarchálních hodnot v náboženství a církvích. Je to vlastně důsledek mechanistických tendencí v kulturách, jimž dominuje výhradně mužská část populace.

Osobně se nedomnívám, že k napojení na posvátné a božské je nutné, aby každý bral psychedelika nebo ptožil někde v hlubinách amazonské džungle šamanskou zkušenost. Myslím si, že existující církve a jejich rituály by bylo možné oživit, kdyby se alespoň utčitá část kněžstva specializovala na udržování přímého *gnostického spojení*'s posvátným. Náboženský pohled na svět by jistě bylo možno rozšířit a obohatit o světonázor vědy. Mohlo by jít o jistý dtuh synkretismu mezi tím, co označujeme jako novopohanství a židovsko-křesťanskou tradicí, který by nahradil existující patriarchální vyprázdněnost a začleněním nové svátosti by obnovil *zjevení.* Integrální součástí takového programu by mohla být tesaktalizace hudby, výtvarného umění, obnova rituálu a podobně.

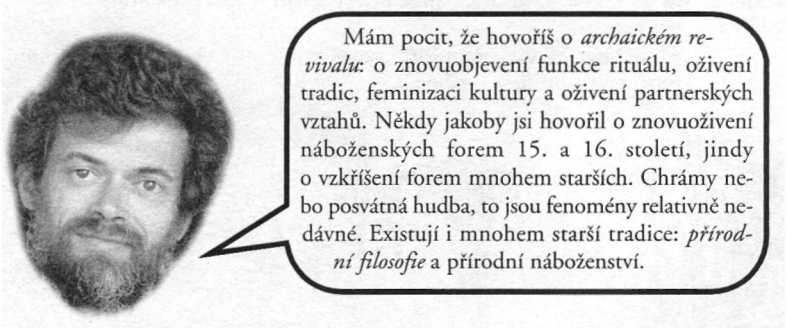

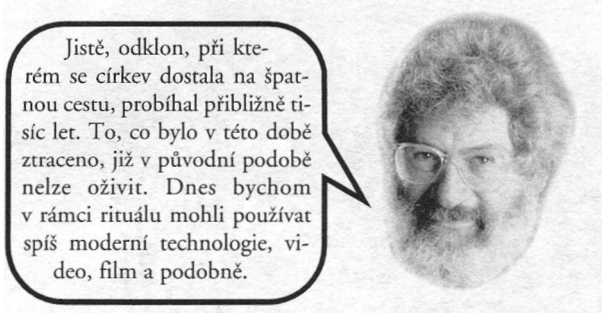

To je pravda, na druhé straně však lze říci, že prakticky všechny hlavní gotické katedrály dodnes fungují: zní v nich posvátné zpěvy a modlitby, v pravidelném cyklu se zde slouží mše. Tato místa si uchovávají posvátného ducha nepřetržitě po celá staletí. Velké chrámy, především gotické katedrály, jsou modelem vesmíru. Je však zajímavé, že součástí jejich umělecké výzdoby byli zvláštní zelení muži: záhadná božstva vegetace, jimž v rozpuku vyráží listy z hlavy i z úst. Mnoho velkých katedrál bylo zasvěceno panně Marii (Notre Dame), jež byla ve středověku také zvána Moudtostí nebo Sofií. Na oknech katedrál lze najít pestrobarevné geometrické obrazce — vlastně složité mandaly. Tato růžicová okna s neuvěřitelně složitými psychedelickými vzory bývají nad hlavním vchodem. Duch katedrál nám dodnes umožňuje napojení na ptastatá posvátná místa Evropy.

Jiným důležitým směrem resakralizace může být obnova svátků, festivalů, *posvěcení času. Znim* židy, kteří si oživují dávnou tradici sabatu. Začínají tím, že v pátek večer společně zapálí svíčky a věnují se obřadu vyvolávání Sekiny, což je ženský aspekt Boha, neboť touží po její přítomnosti v domě i ve světě. Zposvátnění času je dobrý způsob, jak se znovu napojit na náboženskou tradici. Domnívám se, že nejdůležitějším aspektem tohoto potřebného procesu - který Terence nazývá revivalem archaismu - je hledání předkřesťanských kořenů, z nichž rostla původní podoba náboženských svátků a festivalů. Myslím, že nové náboženství by mělo být zasazeno ve starém. I v přítomné tradici lze totiž narazit na živoucí pramen, sahající až do předkřesťanských šamanských společností Evropy a předžidovských šamanských společností Středního východu.

Součástí resakralizace prostoru a času by opět mohla být *pout'*. Nejde jenom o znovuobjevování chrámů a katedfál nebo tradičních festivalů, ale uvědomění si posvátných míst všeho druhu: posvátných studní a pramenů, posvátných hot a vrchů, starodávných posvárných jeskyní, archaických svatyní z megalitických dob. Existují již první náznaky ekologičtější varianty křesťanství a židovství - oživujícího ptocesu, který považuji za „zelenání Boha". Někteří nekonformní teologové, jako například Matthew Fox, jdou v tomto smetu příkladem, neboť se jim v křesťanské ttadici podařilo objevit ukrytý pramen autentického animismu.

McKenna: Rád bych připomněl, že Marshall McLuhan kdysi řekl, že jde o nevyhnutelný proces. Vycítil, že posun od litetárně orientované foneticko-alfabetické kultury (v níž jsme žili od středověku až do čtyřicátých let) smetem k nové elektronické kultuře, povede k *novému způsobu vnímání.* Nové smyslové vnímání navozené elektronickými médii se může podobat tomu, které v Evropě existovalo před vynálezem tisku. Svou teorii „elektronického feudalismu" založil na myšlence, že v době předcházející lineární uniformitě mechanického knihtisku jsme si každý tukopis museli *prohlížet,* protože každý takový originální manuskript odrážel ruku svého individuálního autora. Když byl vynalezen knihtisk, přestali jsme si informující texty *prohlížet*a začali jsme je *číst.* Čtení je zobecněnou funkcí, kdy už není nutno studovat každé jednotlivé písmeno.

S nástupem vizuálních elektronických médií, především televize, jsme se vlastně vrátili do situace, kdy na informace musíme hledět, *prohlížet* si je. Musíme si dávat dohromady celek, obraz: nestačí informaci jednoduše číst. McLuhan tušil, že důsledky tohoto posunu ve způsobu smyslového vnímání budou mít globální dosah: elektronická média dokáží vizuální informace přenést kamkoli. McLuhan předpovídal, že všechny tyto faktory se mohou společně „spiknout" a otevřít tak naprosto novou éru. Podstatou tohoto posunu je nové *globální vnímání* světa.

Abraham: Je velmi důležité, aby tu existoval nějaký sjednocující princip, nebo chcete-li atraktor. Tím nejpodstatnějším ovšem je, jak se jistě shodneme, objevení posvátné dimenze. Osobně si nemyslím, že archaického revivalu se dočkáme jednoduchým obratem zpátky. Myslím, že archeologií poznání se musíme zabývat proto, abychom co nejlépe porozuměli podstatě toho, co se dělo v minulosti, a pak toto poznání zakomponovali do moderních forem života. Souvisí to i s nezbytností ekologické recyklace. Ekologické uvědomění - „zelené vědomí" Gaii - by v nových náboženských rituálech mělo hrát vůdčí roli. Čím dál víc pociťujeme potřebu *nové mytologie,* ktetá by tůzné druhy náboženství dokázala na sbíhavé cestě evoluce propojit. Tradiční cítkve odmítají uznat, že by archaické formy náboženství měly vůbec nějakou hodnotu. Uznat ji, by v extrémním případě znamenalo přistoupit na revizi historie a omluvit se i za to, že srovnaly se zemí jejich svatyně nebo za to, že popřely bohyni a zničily její sochy. Kromě zakomponování ekologického uvědomění do svého rituálu by církve musely uznat religiozitu pohanských fotem náboženství, což je takřka nepředstavitelné.

Sheldrake: Kdyby vzniklo skutečné náboženství Matky Země, vedly by jej pravděpodobně spíše kněžky než kněží, neboť ústřední postavou by byla bohyně. Takové náboženství by nepochybně kladlo důraz na pozemský přírodní cyklus a opomíjelo by hvězdy nebo nebe. Myslím, že na spoustu lidí by takové náboženství působilo dost klaustrofobicky. Pak by došlo k obrodě náboženství s aspiracemi ve hvězdách a na nebesích. Proto musí existovat možnost výběru náboženských představ, možnost vybrat si, jestli chceme uctívat planetární bohyni Země nebo boha stvořitele na nebesích.

Abraham: Je jasné, že k náboženské revoluci nedojde, dokud se náboženství nestane přitažlivým. Na Západě už několik století trvá trend trvalého odlivu věřících, dokonce velmi silného odporu k církvím a všem jejich hříchům. Navíc zde působí velmi silná konkurence vědeckého pohledu na svět. Lidé jsou jako trosečníci. Nejdříve odmítli církev kvůli vědě, pak odmítli i vědu a nezůstalo jim nic. To je dnešní dilema.

Sheldrake: To, co lidi na vědeckém světonázoru tak přitahuje, je mimo jiné i pocit jeho nadřazenosti. Já sám jsem k „náboženství vědy" konvertoval už ve čtrnácti letech. Tak jako Ralph jsem se rozhlížel kolem sebe, jak se všichni modlí, nebo vypadají že se modlí, a pozoroval to z nadhledu jako pouhou pověru. Moderní lidé cítí nadřazenost vůči těm součástem náboženství, které se jim zdají infantilní. Přesto dnes dochází i ke kolapsu víry ve scientismus; ve veřejnosti se šíří i deziluze z vědy.

McKenna: Já se domnívám, že náboženství, vědu i zelenou politiku lze učinit posvátnými prostřednictvím psychedelické zkušenosti. Myslím si, že kterákoli ekologická strana, jež by hovořila mystickým nebo spíše psychedelickým jazykem - jazykem s citem pro přírodu - by musela mít obrovskou odezvu u mladých lidí. Vezměte si třeba kult *ayahuoscy* v Brazílii, který na jedné rovině pomáhá zachraňovat deštný prales a na další nabízí psychedelické náboženství imaginace, poznání stdce i duše světa.

Je třeba pochopit, že přírodní psychedelika jsou cestou k planetárnímu vědomí, k vědomí Gaii. Nejde o metafory posvátného, jde o skutečné svátosti. Jejich působnost může mít i politické konsekvence. Mystické a ekologicky zabarvené politické hnutí by se mohlo stát křížovou výpravou nebo džihádem. Enetgie tohoto attaktoru je ve své mystické dimenzi tak silná, že o záchraně planety Země již nelze pouze vést řeč, je to signál jít a konat.

Abraham: Myslím, že v 60. letech jsme byli svědky dobrého začátku takové psychedelické zelené revoluce. Ta ovšem z tužných důvodů selhala. Jednou z hlavních příčin selhání tehdejší hippie-subkultury byla její represe.

McKenna: Myslím, že neměla program, to je všechno. Jediným jejím programem byl konec války.

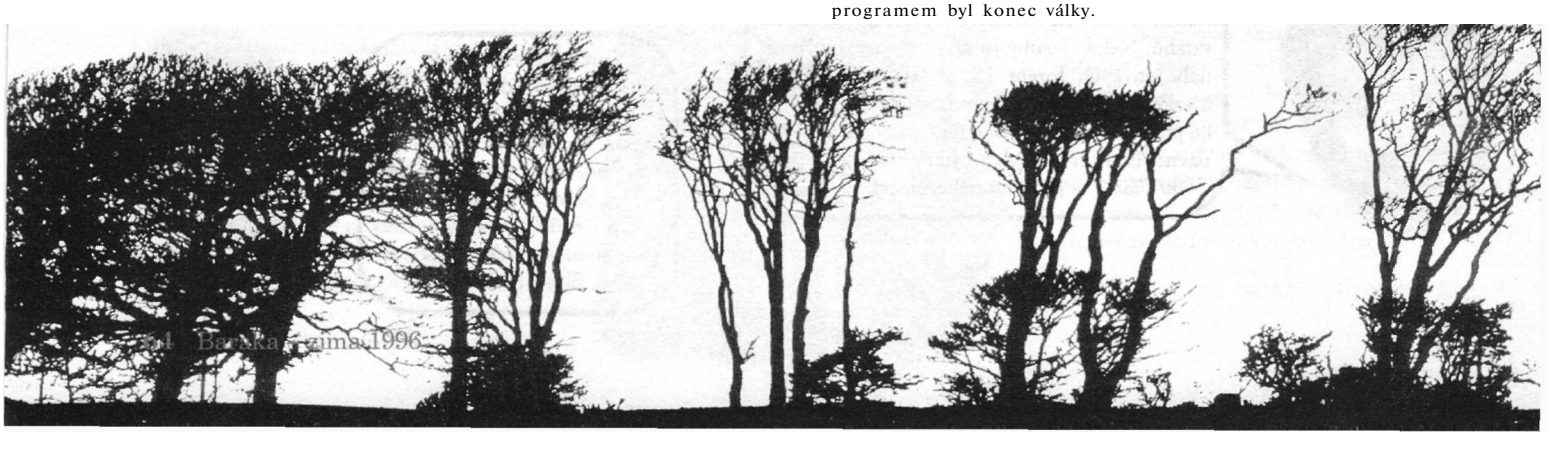

Abraham: To bych neřekl, již tehcty existovaly festivaly, kulty a rituály, které byly utvořeny tak, aby odpovídaly místu i době. Existovaly svátosti i posvátná hudba. Spousta toho, o čem zde mluvíme, se v 60. letech skutečně začalo tealizovat. Existovala však silná, a jak se ukázalo i úspěšná opozice vůči programu, který nazýváme zposvátněním světa. Otázkou je, jakou sílu oponovat evoluci psychedelické zelené revoluce má současný systém?

McKenna: Osobně si myslím, že birva už je vyhrána. Dnes už těžko bude někdo oponovat „křížové výptavě" za záchranu planety Země; oponenti se mohou pouze vytáčet a snažit se haštеřit dál svými metodami, stylem nebo rétorikou. Nikdo se však nemůže postavit a říci: „Jsem proti záchraně planety."

Abraham: Služba ústy nestačí. Lidé musí jednat kolektivně a v rámci strategie, ktetá má naději na úspěch. Životní prostředí Země je obrovský systém a jenom recyklovat plastikové láhve nestačí. Nestačí ani zastavit devastaci amazonské džungle. Všechno to je jen získáváním času potřebného k rozvinutí lepší a účinnější strategie, která by řešila takové věci, jako je katastrofická populační exploze nebo vyčerpání planetárních zdrojů. Je tu problém dimenze času. Environmentální krize se na nás valí rychlostí přílivové vlny. Z dlouhodobého pohledu bude nepochybně srovnávána s biblickou potopou světa. Je zřejmé, že situaci by usnadnilo, kdyby se konečně probudilo nějaké autentické hnutí oživeného zeleného náboženství.

Sheldrake: Má-li být zelené hnutí efektivní, musí mít duchovní a mystickou dimenzi. Jak ji získá, nevstoupí-li do koalice s ekologickou formou křesťanství a nepřijde-li s vlastními rituály? Vysloveně tu chybí jakési ekumenické psychedelické zelené hnutí nebo *zelený mystický řád.* Zelení mezi křesťany by se mohli spojit se zeleným řádem židovství, protože společně by mohli lépe pracovat. Zelené řády by mohly existovat i v islámu i hinduismu...

Abraham: Takových mystických zelených řádů by bylo potřeba v každém náboženství. Mohly by sloužit jako nervová síť spojující různé takové systémy v nové jednotě.

Sheldrake: Jednou z rolí zeleného řádu v Americe nebo Británii by mohla být pomoc lidem, kteří se touží napojit na posvátná místa těchto zemí a uctívat je odpovídajícím obřadem.

Abraham: Revoluci a reinterpretaci nepotřebuje jenom organizované náboženství, ale i současná věda. Hypotéza Gaii a patadigmatický posun ve vědě, kteryji provází, svádí dohromady vědce nejrňznějších oborů, kteří by spolu za jiných okolností nehovořili. Tak i na poli vědy dochází k potřebné restrukturalizaci a syntéze. I resakralizace vědy je nezbytná.

McKenna: Smyslem vědy by neměl být jenom rozvoj techniky, ale i rozvoj poznání. Je potřeba pozastavit se, abychom vůbec dokázali asimilovat všechno, co dnes víme. My se však neobtomně tlačíme do dalších a hlubších aplikací techniky a poznání nám uniká. Není to nic než násilí, znásilňování.

Abraham: Myslím, že revitalizace církve i revize vědy již jsou na cestě.

Sheldrake: Jistě, stačí připomenout západní pobřeží Ameriky. Myslím, že zde již probíhá pokus reintegrovat zelenou politiku a psychedelické kulty s judaistickou a křesťanskou tradicí. Také v Evtopě používá spousta lidí místní psychedelické psilocybinové houby, nevím ovšem, zda je užívají v obřadním prostředí a rituálním způsobem. V Brazílii vznikl moderní kult *ayahuascy,* když nějaký křesťan vzal tuhle substanci a měl vizi Panny Marie, ktetá se mu zjevila jako Paní pralesa. Byla oblečená celá v zeleném.

Tito lidé mají sklon žít v souladu s přírodou. Mají tendenci žít komunitně. Žijí jednoduše a prostě. Jejich krédem je dobrovolná skromnost. Jsou příkladem hodnot, které vždycky ztělesňovalo venkovanství, protože žijí blíž zemi. Takový je můj dojem. Je zajímavé, že publikum mých přednášek do nedávné doby preferovalo taková témata, jako je mystika a transhistorie. Asi před rokem a půl se začali ptát, proč v mých přednáškách chybí politická témata. Nyní je přímo vyžadují. U nás, kteří jsme intelektuály a zabýváme se těmito informacemi, nepřekvapuje, že nám „gaianská politika" leží na stdci, ukazuje se však, že osud téhle planety dnes leží na srdci žehlící ženě v domácnosti nebo dítěti ve školním autobuse. Zdá se, že kolektivní informační sféra svou pozornost obrátila tímto směrem. Jedinou konkurencí hnutí na záchranu Země je stupidní antidrogová hysterie. Jde vlastně o to, jaký je náš vztah k vegetativní podstatě světa.

Je zapotřebí, aby takové obřady odpovídaly duchu místa, kde probíhají. Jejich součástí by měly být vhodné nábožensky rituální prvky. Takové malé psychedelické skupiny by mohly tvořit vizionářskou větev šitšího ekologického hnutí.

McKenna: V Mexiku existuje náboženství posvátných hub velmi dlouho. Jeho psychedelické rituály probíhají v malých kroužcích v noci. Nejdřív zazní píseň, pak modlitba, pak následuje posvátné ticho. Ve své knize *Food ofthe Gods* hovořím o tom, že posvátná houba snad byla „porodní bábou" lidstva. Požívání psychedelických hub bylo pravděpodobně prvním náboženstvím lidských bytostí žijících v Africe a poznamenalo prvních milión let vývoje člověka. K odklonu od tohoto náboženství došlo teprve před deseti tisíci lety, když postupující desertifikace Sahary proměnila zdejší rozsáhlé savany a travnaté pastviny v hrozivou poušť. Archaický revival se snaží o kulturní restauraci tohoto ztraceného symbiotického partnera lidstva. Posvátná houba měla jedinečný vliv na evoluci lidského nervového systému. Ve skutečnosti lidský nervový systém proměňuje v jakousi anténu naladěnou na planetární duši Gaii.

Sheldrake: Domníváš se, že lidé, kteří patří ke kultům houby, mají docela jiné kvality než lidé, kteří do takových skupin nepatří? Jsou přímo naladěni na duši Gaii?

Psychedelické ekologické hnutí je jen jedním aspektem resakralizačního programu. Jiným je revival posvátných cest, poutí. Důvodů, proč dnešní poutníci a turisté navštěvují posvátná místa je víc. Tato místa mají speciální kvalitu. Lidi jistě zajímá historie nebo archeologie, ale velmi často očekávají, že je „osvítí" *duch mista* a dá jim cosi, jako požehnání. Myslím, že většina lidí navštěvuje svatá místa nebo odchází do divočiny právě proto, že touží dosáhnout takového napojení. Je to součást romantické tradice naší kultury. Existuje trend jakéhosi posvěcení turistiky. Díky vlivu zeleného hnutí by se revival poutnictví mohl velmi rychle rozšířit.

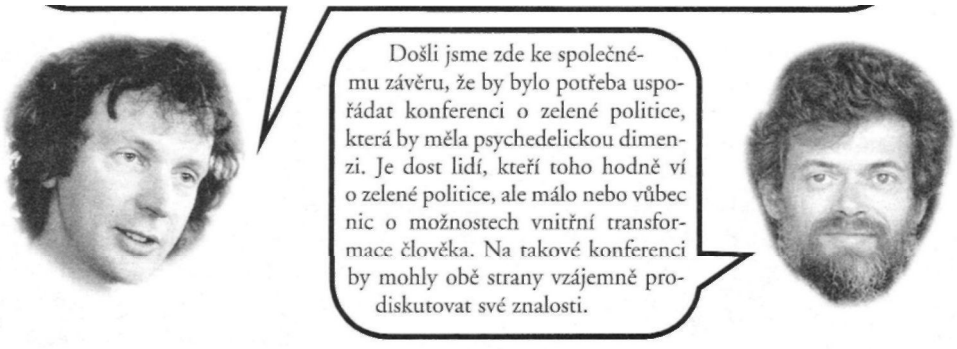

Abraham: Mohla by to být i konference o synergii mezi novou politikou a novým náboženstvím.

(Z knihy *Trialogues on the Edge of West* z r. 1992 přeložil Blumfeld S. M.)

Všechno, co potřebujete vědět

o tom, jak fungovat na 100%, jak vycházet se sebou i okolím, jak podávat vynikající výkony v nejrůznějších oborech lidské činnosti a jak být šťastný,

a o čem vám neřekli ani v mateřské školce, ani ve škole, ani jinde

najdete v NLP

Rozhovor s PhDr Zoricou Mitrovič - Gajič

Každý člověk vždycky dělá to nejlepší, čeho je právě schopen!

Co je to NLP?

NLP je taková metoda komunikace, ktetá umožňuje téměř zázračné změny v chování. Je to umění, věda a metoda o tom, jak vyniknout v jakémkoli obotu lidské činnosti. Je to metoda, která vznikla na počátku 70. let. John Grinder (lingvista) a Richard Bandler (psycholog) začali na universitě v Santa Cruz studovat práce známých osobností - rodinné terapeutky Virginie Satitové, zakladatele Gestalt tetapie Ftitze Petlse a slavného hypnoterapeuta Miltona Ericsona. Později také práce antropologa Gregory Batesona. Základním námětem práce Grindera a Bandlera bylo studium společných znaků lidské i profesní úspěšnosti výše zmíněných osobností. Zjistili, že přes vnější rozdílnosti se v mnoha hrubších strukturách ukázaly úžasné shody. Bandler a Grinder shrnuli své odpozorované „modelované" vzory do použitelného systému, ktetý nazvali NLP (neurolingvistické programování).

Dali dohromady jakýsi univerzální model pro každého z nás, jak být úspěšný...

Ano. Každý z nás na základě těchto poznatků a metod může úspěšně „modelovat" své chování a život, napodobováním již vyzkoušených postupů být úspěšný.

Název už ledacos napovídá...

Neurolingvistické programování zahrnuje studium psychosomatických projevů, jazykových zvyklostí a jejich následné přeprogramovávání. Velmi zjednodušeně řečeno, reálný obraz světa si prostřednictvím smyslů ukládáme v mozku a nervové buňky (to je ono „neuro") v šedé kůře mozkové vytvářejí specifická spojení podle osobních dispozic a zkušeností, zakotvených v našem vědomí („program"), která jsou odpovědná za naše pocity, myšlení i jednání, za to, jakými slovy o tom člověk mluví („lingvistické"), jak při tom gestikuluje, nebo kam se při tom dívá...

Ty ses dostala přímo do centra dění, do USA...

Právě jsem se vrátila z pobytu na universitě v Santa Cruz, kde jsem absolvovala seminář s pokračovateli zakladatelů NLP Judith Delozierovou a Robertem Diltzem. Na vlastní kůži jsem si kromě jiného také vyzkoušela, jak důležité je prostředí, ve kterém člověk žije (nebo se něco učí). V Santa Cruz to před dvaceti lety začalo a tam také základní myšlenky NLP i dnes nejvíce rezonují. Jakoby byly obsaženy v každém stromu, v trávě. Věděli jsme, že právě tam to začalo, a spoustu informací jsme vnímali jaksi podvědomě. Navíc tu htála roli atmosféra národního přírodního parku (Red Wood Forest), cítila jsem se tam neuvěřitelně volná a snad poprvé v životě zcela sama sebou.

Co tě přivedlo k NLP?

Když o tom tak přemýšlím, bezprostředním popudem byl jeden zvláštní sen... Ale jak víme, nic není náhoda. Člověk se neustále vyvíjí a musí k určitým informacím dozrát. Jsem nesmírně vděčná svému osudu, že jsem se přes různé „náhody" a shody okolností dostala přímo ke zdroji NLP. Mí učitelé, profesoři Diltz, Delozierová, McDonald a Gilligan jsou nejen špičkoví odborníci, ale navíc skvělí lidé, na stejné „vlně" jako já..

Jak se ladila ta tvoje frekvence? Kdy jsi začala tušit, že svět není jen hmota a povrch?

Od maličká jsem podvědomě toužila dělat něco, abych se pod ten povrch dostala. Žila jsem se svými rodiči v Rangúnu. A v tom cizím městě jsem poznávala některé domy, věděla jsem, kdo tam bydlí, prostě zážitky „deja vu"... Rodiče mě tenktát vzali k psychiatrovi. Nakonec jsme si hezky popovídali a byla jsem to já, šestiletá, kdo kladl otázky.

Jak jsem rostla, hledala jsem odpovědi porůznu - u hnutí Hare Krišna, v józe, v buddhismu, v Silvově kontrole mysli. Kdykoliv jsem ale začala pociťovat určitý dogmatismus nebo zablokování, moje přirozená potřeba mne nasměrovala jinam. Proto jsem také přestala přednášet v kutzech jiných lidí a vypracovala jsem vlastní metodu pro rozvoj mentálních schopností. Tak vznikla „Bílá záře", kurz pozitivního myšlení. Učili jsme se jak překonávat stres, bolest, jak zkvalitnit proces učení, rozvíjet představivost, zbavit se zlozvyků, závislostí nebo nadváhy, najít ztracené sebevědomí a víru ve vlastní schopnosti. Zabývám se teď také dost intenzívně hledáním formy, jak tyto

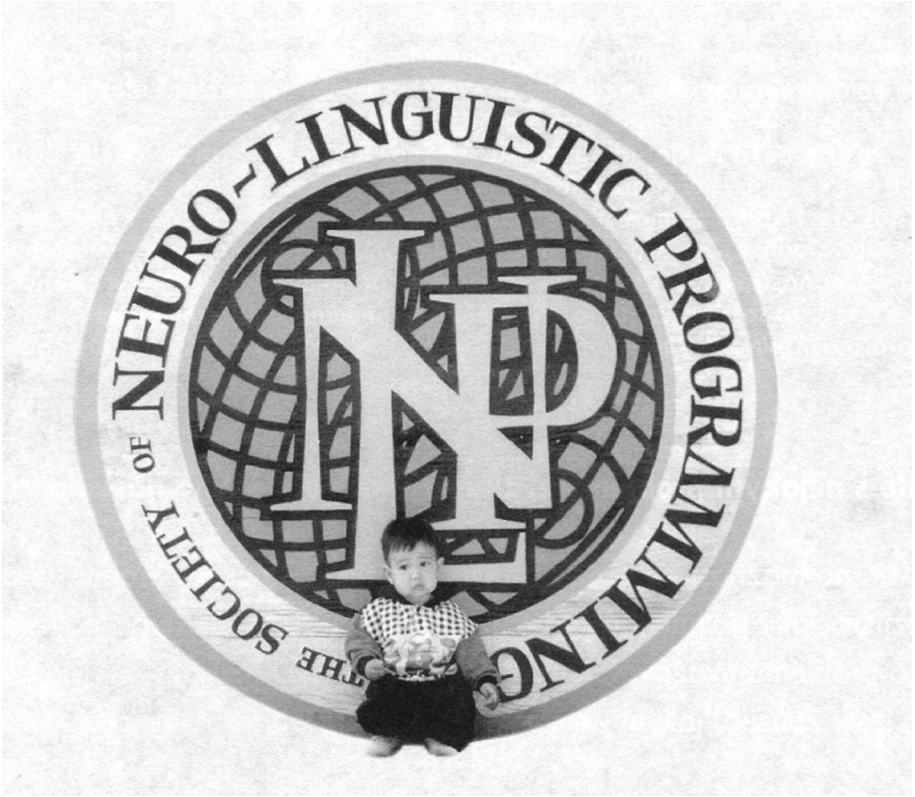

znalosti předat těm, kdo je nejvíc potřebují - dětem a dospívajícím.

Není to tím, že máš sama miminko?

Určitě. Chci svému synovi i dalším dětem ukázat možnost, jak žít tvořivě, jak používat v různých situacích vlastní představivosti, jak podpořit přirozené synesretické, mnohasmyslové vnímání. Ráda bych časem tyto kurzy poskytovala zdarma, chci je financovat z výtěžku kurzů pro dospělé a manažery. Založila jsem také Nadaci pro zdraví dítěte... Zkrátka, chtěla bych dát dětem dárek na celý život. Aby si napořád uchovaly hravost, schopnost upřímné radosti a nepodmíněné lásky, otevřenost k tajemství, aby zůstaly co nejblíže své přirozené a nezkreslené duchovní podstatě, ochotné ke změně, učení a vývoji. Proto jsem také zvolila za symbol své nové životní cesty znak NLP s malým dítětem v popředí. To dítě je pro mne symbol čisté a otevřené mysli a NLP je technikou, jak ji pozitivně naplnit.

Takže zpátky k NLP a do Ameriky. Jak probíhala výuka? Kolik tam bylo celkem lidí?

Výuka probíhala denně od 9 do 6 hodin jako základní školení pro lektory. Celkem tam bylo v mém kurzu asi 70 lidí, asi 120 lidí v kurzu na lektory a dalších 50 lidí na kurzu hypnózy. Ta základní výuka probíhá ve skupinkách ve třech lidech. Každý musí projít nejprve obecným, základním kurzem, a potom si může vybrat specializovaný kurz (např. manažerský, léčitelský, hypnózy). Pokračovat pak člověk může v kurzu na lektora.

To byl tvůj případ? Musel to být velmi náročný pobyt. Slo ti to?

Byli jsme pořád spolu, večer si povídali, procházeli vším, co jsme se učili. Já jsem už četla nějaké knížky, takže jsem ten obrovský nápor informací zvládla. Navíc mne skvěle přijali. Česká republika je pro ně dost exotická země, já jsem přijela na poslední chvíli, se spoustou zavazadel, bez peněz v hotovosti. Dostala jsem možnost projít výukou rychleji a intenzivněji, než ostatní. Na konci každého kutzu byly, k mému zděšení, dvoudenní zkoušky - písemné testy a ptaktické zkoušky z technik, jak člověk dokáže pracovat s klientem. Zkoušeného přitom sledují čtyři jiní lektoři. Nejprve jsem se hodně bála, ale když to skončilo, říkala jsem si, že takhle příjemné zkoušky jsem v životě nezažila. Za celý kurz jsem se nenaučila tolik, jako za ty dva dny zkoušek. Tam ti nedají známku, ale pomáhají ti najít, co ještě neumíš a naučí tě to. Ta zkouška končí tak, že člověku nakonec řeknou, co všechno udělal špatně, a prozradí všechna správná řešení. A pak se ho zeptají znovu.

A co dál? Založila jsi u nás Institut pro NLP, chystáš nové kurzy, budeš vydávat knihu. O čem to celé bude?

Začínáme v České republice od nuly, první kurzy budou tedy úvodní, čtyřdenní. Chci lidem nabídnout především zkušenost a zážitek. Pomoci jim využívat a víc rozvinout vlastní potenciál, rozšířit kapacitu vědomí, usnadnit komunikaci s druhými. Přinést efektivní techniky, použitelné např. v oblasti vzdělání, obchodu, tetapie...

Můžeš být konkrétnější?

Dobře. Dám ti tedy na další straně jakousi úvodní lekci...

NLP je uměním a vědou osobní výjimečnosti. Uměním, protože každý přináší do všeho, co dělá, svou neopakovatelnou osobitost a styl, tedy to, co nelze popsat slovy a co se nedá naučit. Vědou, protože zde existuje metoda a proces, objevující a používající vzory jednání výjimečných jedinců z nejrůznějších oborů lidské činnosti, které umožní dosáhnout stejně výjimečných výsledků.

Takový proces se nazývá modelování, a vzory, dovednosti a techniky takto objevené se dnes ve zvýšené míře používají v oblasti poradenství, vzdělání a v obchodování k dosažení efektivnější komunikace, osobního rozvoje a dokonalejšího učení.

Už se vám stalo, že jste něco udělal tak dobře a snadno, až se vám zatajil dech? Že jste pak na sebe byl pyšný, aniž jste vlastně věděl, jak jste to dokázal?

NLP učí, jak pochopit a formovat své vlastní úspěchy, abyste takových chvil zažil co nejvíc.

Je to cesta objevování a odhalování vlastních schopností, způsob, jak ze sebe ale i ostatních dostat to nejlepší.

NLP je praktická dovednost přinášející to, co si opravdu přejeme a zároveň vytvářející hodnoty i ostatním.

Je to studium toho, čím se liší výjimečnost od průměrnosti.

Kromě toho přináší extrémně efektivní techniky využitelné v oblasti vzdělání, obchodu a terapie.

Jestli se setkáte s nějakým problémem, zkuste si odpovědět na následující otázky:

1. Jsem připraven na možnost, že existují i jiné „mapy" či způsoby vidění situace, světa?
2. Zkusil jsem zjistit, jaký pozitivní úmysl může být za problémem nebo potížemi?
3. Zkusil jsem o problému uvažovat nejméně ze tří odlišných rovin?
4. Uvážil jsem, jestli způsob, jakým jsem v problému účasten, problém nezpůsobuje nebo alespoň nepřiživuje?
5. Uvědomuji si, kolik rozdílných logických rovin problém zahrnuje?
6. Zvážil jsem problém z více než jedné časové roviny (např. z hlediska dlouhodobosti, krátkodobosti, nebo minulosti, přítomnosti, budoucnosti)?
7. Jsem si jist a vědom smyslové, logické a časové roviny, ve které problém zažívám?
8. Mám více možností, jak na problém či situaci zareagovat?

Svět NLP je složen z mnoha jednoduchých technik a systému operačních principů. Ačkoliv operační principy nejsou neměnné „pravdy", poskytují potenciální rámec pro efektivní jednání a výsledky.

1. Na tomto světě nikdy nejednáme přímo. Na základě svého smyslového vnímání si vytváříme jakési mapy, plány, pomocí kterých teprve jednáme a komunikujeme. Plán města ale není město samé, mapa území ještě není území samotné. Nebo, aby to bylo stravitelnější, jídelního lístku se nenajíme.

2. Rozhodnout se k čemukoliv (volit cokoliv) je lepší než nedělat nic.

3. Nemáš-li možnost volby, nežiješ. Máš-li jen jednu možnost, jsi robot. Máš-li dvě možnosti, máš i dilema. Teprve tři a více možností jsou tou skutečnou možností svobody volby.

4. Jestliže děláš to, cos dělal vždycky, dosáhneš toho, cos stejně vždycky měl, takže pokud to, co děláš, nefunguje, dělej něco jiného! Je snadnější změnit sebe než ty ostatní.

5. Neexistuje prohra, je jen poučení. Neexistuje chyba, jsou jen výsledky. Neexistuje omyl, je to jen zkušenost. Každá zkušenost je neopakovatelná možnost poučit se.

6. Zkušenost sama o sobě nemá smysl. Veškerý smysl tkví v kontextu, tedy v tom, k čemu se zkušenost vztahuje.

7. Nemůžeš nekomunikovat. Jde jen o tom, jestli to děláš podvědomě, nebo jestli si uvědomuješ důsledky svého konání. 93% veškeré komunikace probíhá neverbálně.

8. Smyslem komunikace je následná reakce, která se může lišit od toho, co očekáváš. Neexistuje člověk, který by nereagoval, je to vždy jen problém řečníka.

9. Každé lidské chování je založeno na pozitivním úmyslu. Věřit opaku znamená opak i vytvářet. U jiných hledej pozitivní úmysly. Pokud jde o sebe, pamatuj, že nejsi to, jak se chováš. Mezi tím, co myslíš, že jsi, a mezi úmyslem a výsledným chováním je rozdíl.

10. Pokud jde o neurologický základ, jsme všichni stejní, takže co je možné pro jednoho, je možné pro každého. Jde jen o to, jak toho dosáhnout.

Dokázal-li to někdo, dokáži to také. Pokud to ještě nikdo nedokázal, budu já tím prvním.

11. Paměť a představivost užívají stejné nervové obvody a potenciálně mají stejné účinky. Každý z nás vytváří, nebo by mohl vytvářet, předpoklady k tomu, abych dokázal cokoliv chce.

12. Jedinec s nejpružnějším myšlením a chováním může maximálně ovlivnit (a obecně i ovlivňuje) cokoliv a kohokoliv. Výjimečnost pramení ze svobody volby. Moudrost tkví v umění vidět věci z více perspektiv.

Poznámka: Žádné z výše uvedených pravidel nemusí platit beze zbytku. Přesto mají dalekosáhlé důsledky.

Neurolingvistické programování

Technologie rozvoje osobnosti

Rozhovor se zakladatelem francouzské školy Neurolingvistického programování, socio-psychologem, terapeutem a učitelem, Christianem Cottenem

L. D.: Co se skrývá pod názvem Neurolingvistické programování?

Ch. O: Člověka je možno považovat za počítač, do něhož jsou neustále vkládány různé programy, které mu umožňují zpracovávání situací a informací, které s sebou život přináší. NLP je disciplínou, která se zabývá studiem těchto programů, vnitřních procesů, jež umožňují každému člověku vybudovat svou vlastní realitu, tzv. mapu světa.

L. D.: Co rozumíte výrazem „mapa světa"?

Ch. C: Každý člověk disponuje určitou hierarchií kritérií, hodnot a přesvědčení, která je výsledkem programů, jež mu jsou již od narození vkládány do jeho „počítače". Soubot kritérií, hodnot a přesvědčení či víry umožňuje vidění a vnímání okolního světa a jeho souvislostí, které se u každého jedince více či méně liší.
Tento soubor nazývám mapou světa.
NLP klade velký důraz na respektování mapy světa ve vzájemné komunikaci.
Proč myslíte, že se např. dva inteligentní lidé nemohou dohodnout? Každý z nich má svou ptavdu odpovídající jeho vnímání světa, jeho hodnotám a kritériím.

L. D.: Odkud se vzal název Neurolingvistické programování?

Ch. O: Zakladateli NLP jsou dva američtí psychologové, Richard Bandler, odborník v informatice a John Grinder, lingvista.
Po poměrně dlouhou dobu prováděli výzkum práce uznávaných terapeutů své doby, jako např. V. Sádrové či M. Ericsona a kopírovali techniku kompetencí a dovedností, kde dosahovali tito odborníci opakovaně zajímavých výsledků. A doslova vyrobili ze získaného materiálu souhrn slov organizovaný jistým způsobem a dali tomu název NLP.

L. D.: Můžete nám to blíže vysvětlit?

Ch. O: Originální myšlenkou je přístup ke zpracování informací. Proces, který umožní vyjít z daného stavu s cílem dosáhnout určitý výsledek - to je přece program. A Bandler s Grinderem vyrvořili určitý počet srovnání mezi fungováním počítače a lidského mozku. Pochopili, že je možno pracovat s vlastním mozkem jako pracuje informatik se svým počítačem. To znamená, že nevyhovující program, který má chyby a nedovoluje tudíž získat potřebný výsledek, je možno upravit, pozměnit anebo vyměnit a tím optimalizovat výkonnost počítače. Odtud tedy výraz programování. NLP může být tedy chápáno jako vyspělá technologie rozvoje kompetencí a schopností mozku. Jako mikropočítače zvyšují svou výkonnost od generace ke generaci, je možno si podobným způsobem hrát s mozkem.

L. D.: Vysvědil jste pojem programování. Proč "neurolingvistické"?

Ch. C: *Neuro* představuje souhrn představ, které si vytváříme z dané reality v našem mozku. Při práci na představách či při změnách programu měníme některá spojení mezi určitými neurony.
Lingvistické: řeč, verbální či neverbální, je spojením mezi danou realitou a naším subjektivním prožíváním této teality. Právě řeč nám umožňuje předat našemu posluchači přibližný způsob, kterým si představujeme a tvoříme svět. A NLP dodává pomůcky či nástroje, které umožní snížit nejistotu a lépe určit, jak vidíme, slyšíme a cítíme svět.

L. D.: Mohli bychom nyní přejít ke konkrétnímu příkladu? Dejme tomu, že někdo nemůže uspět ve své profesi, i když se všemožně snaží, věnuje se své práci naplno a není to v nedostatku informací či inteligence. Můžete mu pomocí NLP vysvědit, proč ve své práci není úspěšný, kde je chyba v jeho programu?

Ch. C: Ne, to mu nevysvětlím. Ale pomohu mu pochopit, kde je neúspěšný, kde by mohl uspět. Pomohu mu definovat, zda vůbec chce být úspěšným v dané profesi, zda jeho snaha není jen programem, který mu byl vložen do mozku v době, kdy sám neměl ještě možnost se rozhodnout. Pomohu mu nalézt zdroje, které mu umožní získat žádaný výsledek.

L. D.: Jak se hledá takový zdroj?

Ch. C: Každý člověk disponuje minimálně jedním zážitkem, kdy uspěl. Zde nachází dotyčná osoba svůj zdroj, který aplikuje na danou situaci.

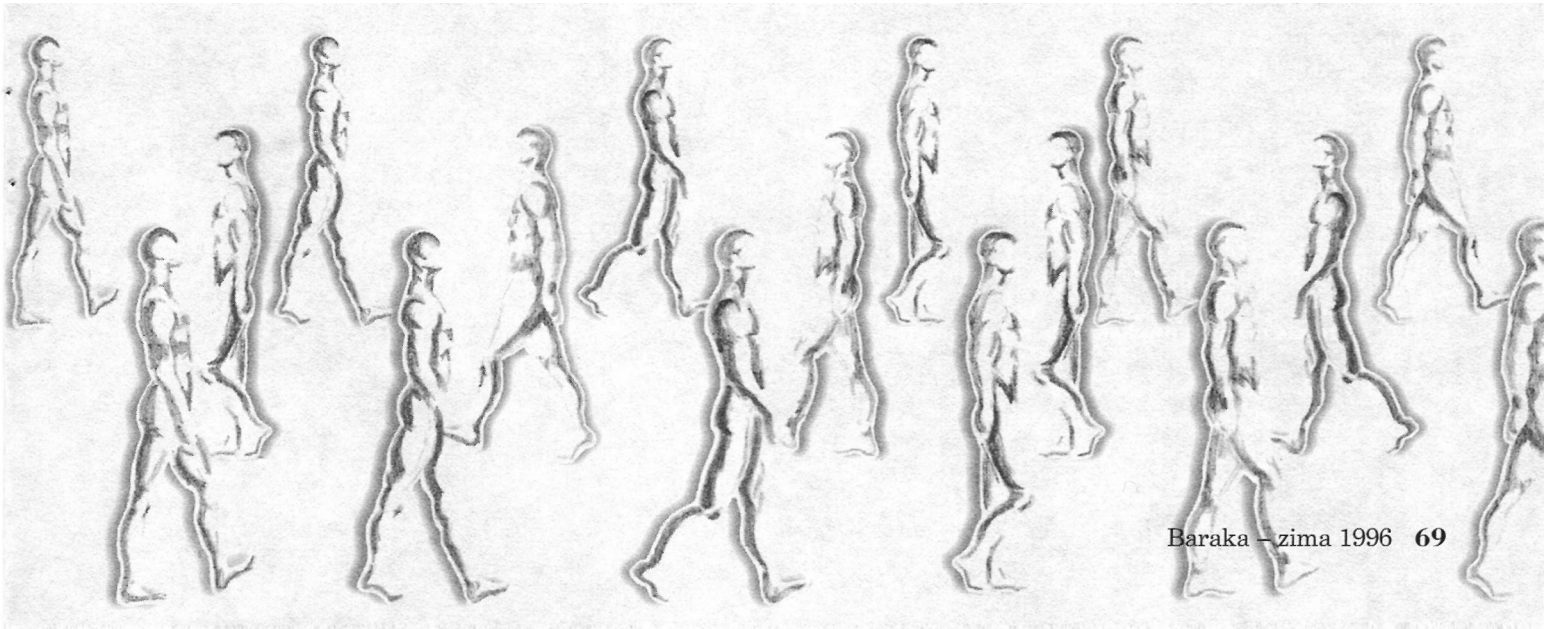

L. D.: To by mohlo být velmi zajímavé pro lidi, kteří si přejí např. změnit své profesionální zaměření nebo založit vlastní společnost, ale blokuje je strach, že neuspějí, protože „ještě nikdy ve svém životě nebyli úspěšní".

Ch. C: NLP je báječný nástroj sloužící k výuce používání kapacity svého mozku s cílem získat v životě to, co si přejeme, ale pochopitelně co je reálné v tomto světě a při zachování plného respektu k ostatním obyvatelům této planety. Protože jinak to nebude fungovat.
Ano, NLP je báječným nástrojem a průvodcem lidí při všech změnách:
profesionálních, sociálních, ekonomických, politických, osobních. Je vynikajícím nástrojem v roli průvodce při zkoumání kolektivního dění, např. Jakým způsobem lidstvo funguje, že je schopno dosáhnout určité úrovně individuálního či kolektivního bohatství, pokroku a jaký program způsobuje, že se navzájem zabíjí. Anebo si vytváří ekonomické, sociální peklo, jako např. v současné době zde ve Francii.
A jak nahradit jedno druhým.

L. D.: Znamená to tedy, že s pomocí nástrojů NLP je možno objevit, čemu skutečně věříme a zda nás tato víra či přesvědčení blokuje ve vývoji, přináší nám trápení anebo nám pomáhá.

Ch. C: Nejen to. Můžeme se dokonce naučit si vybrat naše přesvědčení a zbavit se starého, co nám nevyhovuje.
Podívejte se, existuje známé přesvědčení lidí po celé zeměkouli, že život je těžký a plný uttpení a že je to permanentní boj za přežití. No a samozřejmě život vypadá tak, že odpovídá tomuto přesvědčení. Přesvědčení či víra umožňují tvořit takovou realitu, která je jen potvrzuje. Ale zrovna tak můžeme přistupovat k životu z té lepší stránky a bude to naše vlastní rozhodnutí. No a třeba bude postupně méně násilí a utrpení...

L. D.: NLP tedy nabízí i prostředky a nástroje k tvorbě naší budoucnosti?

Ch. O: Ano, velmi subtilní a přesné, které umožní jedinci i v několika hodinách, a někdy i méně, promítnout sám sebe do budoucnosti a stanovit si své cíle, perspektivy.

L. D.: Když hovoříte o nástrojích či prostředcích NLP, co máte konkrétně na mysli?

Ch. C: Vysvětlit nástroje NLP... je tak trochu marné.
Zkusím vysvětlení na příkladu:
Požádám klienta, aby vyhledal ve své paměti osobu, kterou má obzvlášrě rád. Potom sleduji, co se s klientem děje, s jeho tělem, barvou obličeje, co se mu honí v hlavě za obrázky, zda slyší zvuky. Pozorujeme-li kvalitu této představy, najdeme jistý počet vztahů a souvislostí. Pak požádám klienta, aby si vybavil osobu, která je mu obzvláště nepříjemná. A najednou vidíme rozdíly v kvalitě představy. Např. méně světla, obraz zahalený, hlasitost silnější, jiné barvy, atd.
Následně nabídnu klientovi, aby do představy nepříjemné postupně začleňoval kvaliry z představy milované osoby. Samozřejmě je neustále třeba prověřovat tzv. ekologii, což znamená, že nabízené změny musí klientovi vyhovovat a i v případě jeho verbálního potvrzení pozorovat jeho výraz, sílu hlasu...
Předáním kvalit z příjemné představy do představy nepříjemné provokuji změny ve vnímání nepříjemné situace. Představa či historie se nemění, ale zásadně se mění citový postoj k situaci a klient se cítí lépe.
A to je smysl práce - zlepšit psychologické zdraví jedince.

L. D.: Co pro vás znamená psychologické zdraví jedince?

Ch. C: Psychologické zdraví je celkové zdraví, je to rovnováha člověka. Je to stav, kdy člověk je schopen se setkat sám se sebou a tedy setkat se i se svou minulostí, přijmout ji se vším všudy, což obnáší i odpuštění příslušným osobám a především sám sobě. Nedojde-li k plnému přijetí minulosti a odpuštění sám sobě, člověk je nesvobodný vůči své minulosti. A psychologické zdraví je též osvobození se od své minulosti.

L. D.: A prožitky své minulosti vnímáme bez bývalých průvodních nepříjemných pocitů.

Ch. C: Nejen to!
Je třeba pročíst svou minulost, pochopit ji, což znamená přetvořit ji do souboru zdrojů pozitivní energie a nenechávat ji povalovat jako překážku na své cestě. Tímto se zbavujeme zkušeností, které už nám neslouží. Netřeba je zavrhovar. V jisté době měly svou platnost a umožňovaly nám možná dojít až k dnešnímu poznání, k současnému vnímání reality, k systému našich hodnot.
Položte si dnes otázku: „Vyhovuje mi opravdu to, čemu dnes věnuji svoji pozornost, svůj čas a energii anebo je to jen důsledek setrvačnosti mých zkušeností a zvyků z minulosti? Je tento současný stav pro mne blokádou či svobodou?"

L. D.: Ale podobné výsledky je možno získat i jinými psychologickými metodami!

Ch. C: Samozřejmě. NLP nechci prezentovat jako poslední zázrak amerických guruů. NLP je jen krásnou a skutečně originální syntézou různých psychologických přístupů.

L. D.: Čím se tedy NLP odlišuje od jiných metod osobnostního rozvoje či terapie? V čem je lepší, co přináší navíc? Čím to, že je v USA, ve Francii, Německu a dalších státech Evropy tak populární?

Ch. C: Nemám chuť říkat, že NLP je lepší metoda než metoda „ X ". Je to souhrn merafor reality. Jako ostatně všechny metody.
Nemám kritérií, která by mi dovolila říci, že to je lepší než ono. Je lepší pro ty, kterým vyhovuje a kteří se k ní vrací.
NLP je způsob komunikace o životě, o světě, o smrti. Je to jistý způsob hledání odpovědi na otázku: „Jak lidské bytosti vyrábějí realitu?". Každý učitel NLP má svoje chápání této metody, jež já nazývám kulturou komunikace, filosofie, uměním žít. Ano, až tam si troufám jít.
Neexistuje kniha receptů. Moje cesta se může jmenovat Transpersonální neurolingvistické programování, kde vedle samotné technické^ stránky metody používám při výuce i při terapii, prvky šamanismu a dalších. Mým cílem je vychovávat „dokonalé bojovníky, to je ty, kteří jednají v danou dobu tím nejpřesnějším způsobem".

L. D.: Když hovoříte o NLP, používáte téměř v jedné rovině slova filosofie, kultura, metoda, technologie, umění... A přitom NLP je známé právě pro preciznost jistých postupů, systému otázek...

Ch. C: Do jisté úrovně je NLP skvěle vypracovaná technika. Přirovnal bych NLP ke skvělému tanečníkovi, hvězdě mezi tanečníky. I on musel projít precizní technickou průpravou, ale později jeho taneční projev přesahuje techniku... je to umění.
NLP je umění identifikovat v systému údajů ten nejmenší rozdíl, který tvoří právě ty ohromné rozdíly. T. j. umění identifikovat, kterou malou změnu třeba udělat, které slovo změnit. Které je to slovo, jehož přemístěním na jiné místo v daném souboru slov v hlavě jisté osoby způsobí, že „z ničeho nic" vnímání světa této osoby se změní, třeba ze dne na den, a realizuje svůj cíl rak, jak si to přála.

L. D.: Tak to je tedy ten zázrak, který tolik vábí klienty?

Ch. O: Nemám moc rád slovo zázrak. Dávám přednost výrazu studium procesu tvorby zázraků.

L. D.: Jak můžeme tvořit zázraky?

Ch. C: NLP nás učí bdít. Vnímat tealitu všedního dne jako záztak. Vše, co se toho dne stane, je zázrak. Možná to není pravda.
Ale jakmile se naučíme chovat se jakoby to byla pravda, tak se život stane trochu příjemnější.

L. D.: Dělat či myslet „jakoby" je jeden z vlivných nástrojů NLP!

Ch. C: V NLP není nějakého vlivnějšího či důležitějšího nástroje. NLP bych přirovnal ke krabici stavebnice LEGO. NLP je takovou hrou.Všechny nástroje a prostředky se navzájem propojují a vzájemně na sebe působí.
Ale v této fázi seznámení s metodou rozvoje osobnosti NLP bych nechtěl jít až do vyjmenovávání různých nástrojů a nedělám to ani při samotné výuce. Je na studentovi a jeho citlivosti a intuici, jak a kdy použije ten který nástroj.

L. D.: Přeci jen ale existují jistá pravidla, klade se důraz na formulaci otázky, jsou jisté typy otázek...

Ch. O: Ano, existují některé formální modely dotazování se, jako např. v případě použití tzv. Strategie cíle.
NLP se zajímá o duševní procesy v souvislosti s místem, pocity, mluvou těla za účelem probádání vědomí i podvědomí člověka.
Jestliže bych chtěl hledat odlišnost od jiných terapeutických metod, pak ta zásadní by byla v tom, že NLP nepracuje s obsahem sdělení klienta, ale zajímá se o proces, co se děje, jak to probíhá... Jak pracuje mozek a ne proč pracuje právě tímto způsobem?
Požádám-li někoho, aby našel nějakou vzpomínku, nekladu si otázku, proč dotyčný zvolil ptávě tuto situaci, ale jakým způsobem přistoupil k vyhledání vzpomínky, co způsobuje, že na ni a zrovna na ni myslí,.. . a pokládám tedy otázky celkem zvláštní, jako „jak víte tuto informaci, jak to děláte, abyste na ni myslil..."
Spojují se zde dvě linie, linie racionální s linií emocionální, kdy hledám vnitřní pocity, kteté se pojí k jednotlivým větám, slovům, představám...
Nespornou výhodou NLP je, že umožňuje klientovi očistit se od nepříjemných pocitů z jistého zážitku, aniž by byl nucen sdělovat svému terapeutovi jeho obsah.

L. D.: Kdybychom chtěli hovořit o cílech NLP v rámci terapie či osobnostního rozvoje?

Ch. O: Je to jistě flexibilita člověka v běžném každodenním konání a přijetí dané skutečnosti takové, jaká je, bez zbytečných emocionálních zatížení.

Ale hlubším smyslem a cílem je učení o smtti - tedy jak zemřít v klidu, moudře, v hatmonii sám se sebou.
To předpokládá učení o odpoutání se od nedostatku čehokoliv,
což předpokládá učení o přijetí nedostatku,
a což předpokládá učení o pocitu vnitřního bezpečí,
to předpokládá učení o překonání svých strachů a obav,
to předpokládá učení o setkání sám se sebou a se všemi svými strachy z minulosti,
to předpokládá učení o navracení se až k vlastnímu narození a jeho znovuprožití v klidu a míru

a to vše se pak stane zdrojem pro učení o své budoucí smrti.

L. D.: Toto všechno nám umožňuje NLP ?

Ch. C: Ne. NLP je pouhá berlička, jako meditace. NLP je jen moderní, technicky velmi sofistikovanou betli, kterou je možnou použít pro dlouhou cestu za vnitřní svobodou.
Cílem rozvoje osobnosti je získání tvořivé svobody.
Lidská bytost má dat svobody myšlení, má přístup ke svobodě absolutního vědomí, což je svoboda tvořit svůj vlastní život a zároveň se podílet na tvorbě kvality života na Zemi.

L. D.: Děkuji za rozhovor.

(za BARÁKU otázky kladla absolventka školy Christiana Cottena Ludmila DesBrosseová)

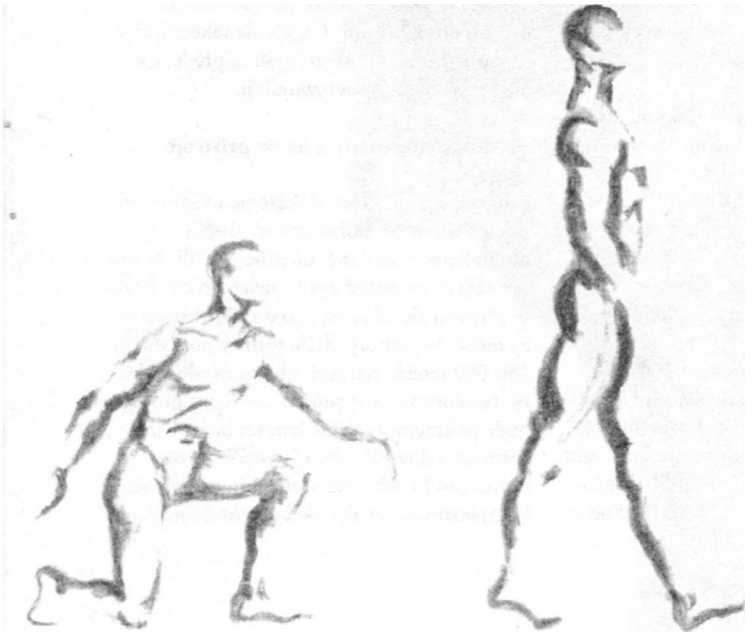

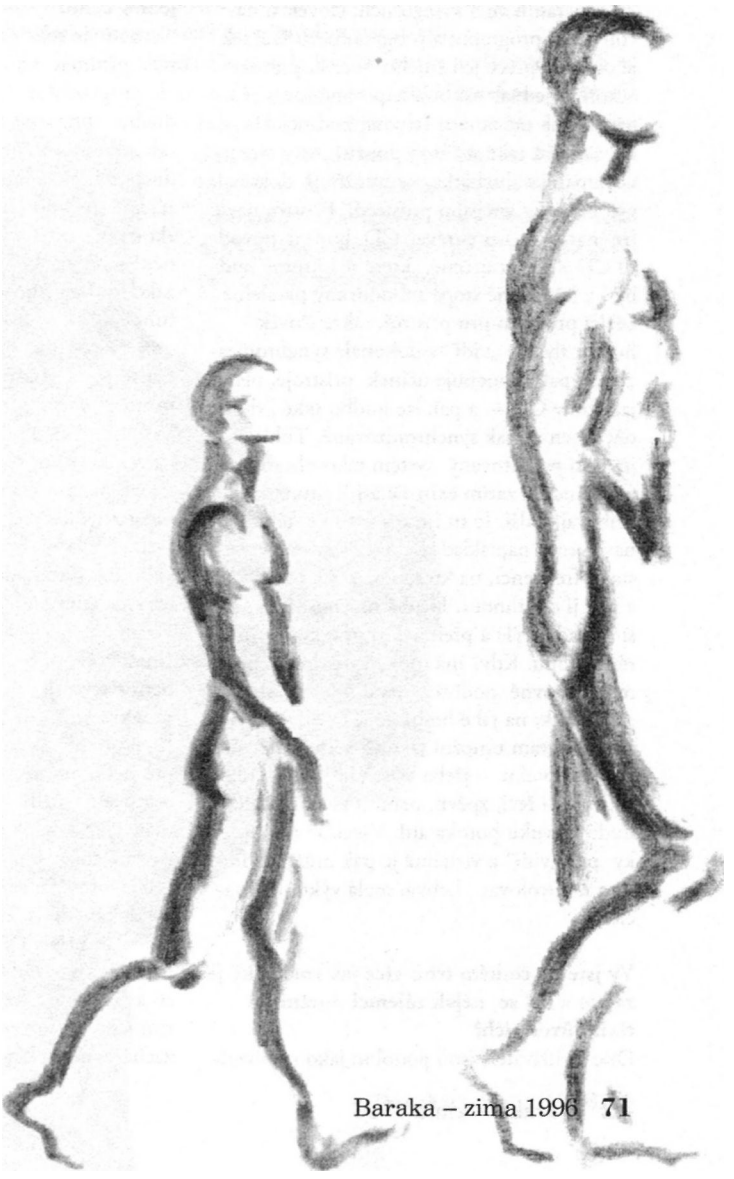

Mind machines

Rozhovor s ing. J. M. Valúchem

„Mind-machines", tedy přístroje, které pomáhají přeprogramovat a zkvalitnit práci naší mysli, jsou stále menší a lepší. Jaká je poslední novinka na našem českém trhu?

Mám tady přístroj značky Orion, což je taková téměř hračka a technicky založené fandy může inspitovat spíše k hračičkaření místo koncepční ptáče na sobě samém. Uživatelsky je velmi příjemný, brýle mají jantarové univerzální diody. Vyrábí se v Hongkongu, všechny patenty jsou americké, má čtyři režimy, 23 programů ve 3 kategoriích, člověk si navolí číslo programu a program běží. Účinek je obvykle přece jen trochu menší, protože autoři se jednak asi bojí naprogramovat svůj přístroj na maximum (aby se snad nelekli uživatelé) a také způsob použití, tedy tvar walkmana a sluchátka, neumožňují dokonale vyloučit vliv vnějšího prostředí. Přístroj navíc lze napojit na přehtávač CD, buď na původní CD k tomu určené, které má kromě hudby i v kódované stopě zabudovaný paralelně běžící program pro přístroj, takže člověk hudbu slyší a „vidí" v dokonalé synchronizaci, což pak umocňuje účinek přístroje, nebo jakékoliv CD - a pak lze hudbu také „vidět", jen ne tak synchronizované. Tohle je již třetí patentovaný systém takovéhoto využití hudby, zatím existuje asi 7 titulů, ale přibývají další. Je tu i možnost manuálního nastavení, například si člověk sám může nastavit frekvenci, na kterou se chce naladit, a pak jí dosáhnout. Druhá možnost je ta, že si nasadí brýle a přehrává si programy v určitém tempu. Když má dojem, že dosáhl optimální úrovně, podívá se na displej přísttoj a zjistí tak, na jaké hodnotě je „vyladěn". Jiný program umožní jakousi velmi citlivou analýzu zvuku - třeba vlastního dechu, hlasu, vlastní řeči, zpěvu, nebo i zvuků okolí, hudby, zvuku potoka atd. Všechny ryto zvuky pak „vidí" a vizuálně je pak může hodnotit a kontrolovat. Lehká, malá výkonná hračička.

Vy jste na českém trhu více jak rok. Jaký je zájem a liší se nějak zájemci dnešní od těch původních?

Dnešní uživatelé jsou podobní jako ti původní, navíc se ale začínají objevovat zájemci z řad zdravotníků. Jsou to lidé, kteří mají primární zájem o duchovní hodnoty a hledání duchovna.

Jsou tu nějaká omezení? Může takový přístroj používat člověk, který třeba špatně vidí na jedno oko nebo špatně slyší na jedno ucho?

To nehraje roli, pokud není porušena schopnost přijímat senzorické vlivy mozkem. Navíc programy se dají do určité míry individuálně upravovat a případné smyslové vady tak eliminovat. Je to ale především záležitost duchovní a osobní orientace. Někteří takoví zájemci pak po konzultaci přísttoj nevyzkoušeli, protože se obávali, že jim přísttoj nepřinese očekávaný prospěch, jiní přístroj zakoupili a protože se neozvali, asi jim to funguje.

Co to je za přístroje? Co mohou poskytnout?

Ve všech případech poskytují možnost, aby člověk byl sám sebou a sám se sebou. Je to jediná metoda — kromě obvyklých druhů meditativních technik, která člověku umožní rychle, relativně pohodlně se ponořit do vlastního nitra, odpoutat se od vnějších dráždivých stimulů a ataků prostředí.

Jinak řečeno, tyto přístroje nějakým způsobem navozují optimální režim našeho mozku.

Je to přesně tak. Záleží na uživateli, jestli je pro něho tento cíl prvotní. Jde ale také o úroveň využití přístrojových možností. To máte jako když si pořídíte moderní velmi vybavený automobil. Po přečtení návodu ho dovede zprovoznit téměř každý. Jen málokdo ale dokáže dojet bez nehody hodně daleko. V tomto případě je to podobné. Cím víc je uživatel zasvěcen, čím víc ví o duchovní oblasti a také o biofyzice a psychoneurofýziologii, tím lépe s přístrojem dokáže kvalifikovaně zacházet a tím lépe ho také využije. Vyhne se určitým rizikům, která jsou malá, ale přesto jsou. Člověk se tak může naučit pracovat se svými stavy vědomí podle svých profesních i čistě osobních potřeb.

Jsou případné připomínky domácího medicínského establishmentu k audiovizuální stimulaci a neurotechnologiím obecně odborně fundované?

Bohužel ne.Například jeden lékař, podle funkce a titulu domněle odborník, svým prohlášením ve Večerníku Praha zjevně zpochybnil medicínskou účinnost i technickou vyspělost neutotechnologických přístrojů, aniž by je vůbec viděl. Naprosto si nebyl vědom skutečnosti, že ony stimulační "strojky" jsou technologicky i vývojově o dvě generace dál než diagnostický monitor EEG z jeho pracoviště, na který pěl chválu, a že v některých případech projektuje a vyrábí obojí přístrojové vybavení tatáž světově respektovaná firma, jako např. NEC.

Mění se názor zdravotnické veřejnosti?

Názor se nemění, ale zájem o přístroje projevují mladí lidé, kteří nemají předsudky.

Možná by pomohlo, kdybyste těm, kteří předsudky a námitky mají, přístroje zapůjčili, aby si sami na sobě mohli vyzkoušet, co to je, když člověk „funguje".

Jak je vidět, někteří lidé dokáží nejen „jít na koncert a vrátit se právě tak natvrdlí, jako byli předtím," Qohn Cage), ale také zajímat se o přístroj na vyladění mysli a předem se tak rozladit, že ho nevyzkoušejí.

Co dokážeme měřit a na co přístroje reagují?

Samozřejmě, že zatím dokážeme ovlivnit jen povrch toho, co dokážeme už změřit. Zásadní tendence jsou dané: už jsme zjistili, že mozek sám se evolučně vyvíjí, nejen co do kvality přenosu signálů, ale i co do objemu nárůstu mozkové hmoty. Stále totiž, v posledních 250 000 letech, narůstá objem mozkové kůry, neokortexu, a vypadá to, že tento ptoces bude pokračovat. Vzhledem k obrovskému rozmachu dnes již chaotických infotmací je nutno posílit schopnosti mozku z hlediska komplexního a analytického vyhodnocování.

Tyto přístroje v tomto ohledu nemají alternativu.

Já vždycky říkám, že zatímco máme a používáme kartáč na šaty, boty, vlasy nebo kartáček na zuby, tohle by mohl a měl být snadno použitelný kartáček na mysl. Nástroj optimálního vyladění nebo přeprogramování způsobu, jakým vnímáme a reagujeme na vnější podněty.

Tyto přístroje zcela bezpečně umožní synchronizaci mozkové činnosti. Zoptimalizují výkon mozku z hlediska intelektu, analýzy a ukládání ale i vyhledávání informací v takové míře, jak to člověk, bez cvičení a v přirozeném prostředí nedokáže.

Ve které oblasti, kromě oné duchovní a optimalizační, tyhle přístroje fungují a používají se?

Velký význam má tato technologie v léčbě chronických bolestí. Je to zvláštní v tom, že, podle mnoha studií z USA a Kanady, v případech, kdy selžou farmaka, selže morfium, selžou chiropraktické metody, audiovizuální stimulace pomůže. To samozřejmě závisí na kvalitách a zkušenostech neuioterapeuta nebo psychoterapeuta, který přístroje nasadí. Velmi zajímavá je aplikace v oblastech lékařských zákroků, kdy lze snižovat dávkování analgetik tak, že organismus pacienta není chemicky zatížen, a například u dentistických zákroků je pacient schopen absolvovat pouze audiovizuální stimulaci a bolest necítí. Podobně se tyto přístroje používají pro přípravu pacienta na některá specifická vyšetření a testy. Aplikace audiovizuální stimulace odstraní běžná zkreslení, zapříčiněná stresem z prostředí a testu samotného.

Jsou dnes známy mozkové frekvence, které jsou všeobecně příznivé, nebo je to individuální?

Jsou frekvence, o nichž je známo, že produkce endogenních morfinů a dalších přirozených opiátů v těle je intenzivnější než při jiných frekvencích, ale přesto existuje řada individuálních rozdílů. Například u lidí s organickým poškozením páteře nelze hladinu mozkových vln stáhnout v celé ploše — přetrvává okrajová, ale intenzívní produkce vln Beta nad 40 Hz.

Prý je možno stáhnout si takový program i na Internetu?

Je to novinka, a samozřejmě má význam spíše popularizační, protože při přímé stimulaci prostřednictvím počítače dochází k interferenci mezi frekvencí signálu v počítači a na obrazovce a mezi vlastním stimulačním programem, takže program sám je spíše povrchní demonstrací. Výrobci si toho jsou vědomi a vyvinuli programy, které ještě na Internetu nejsou, ale brzy budou, ve formátu kódovaných programů, které bude lze přes Internet a počítač přetáhnout do řídící jednotky stimulačního přístroje a tam ho uložit do paměťové banky.

Konečně se i zde začala více používat hudba. Jaké jsou novinky v tomto ohledu?

Hudba měla má a bude mít značný léčebný vliv, ale její léčebné účinky jsou z hlediska neurotechnologie a nejnovějších výzkumu dvojí: jednak je to psychodynamická složka působení hudby na člověka, ktetá předpokládá určitou kulturnost a úroveň v oblasti hudby (schopnost prožívat estetický hudební zážitek). Je prokázáno, že tato složka na lidi, kteří jsou odchováni hlasitou agresivní hudbou, nepůsobí, nebo působí jen v omezené míře. Druhá a souběžná možnost je psychoakustická forma podprahových i nad prahových stimulací, které jsou zakódovány přímo do CD, působí to tedy i na ty, kteří jsou v této oblasti jinak necitliví. V současní době jsou patentovány tři systémy, které v sobě zahrnují kódování světelné i zvukové synchronizace.

Jaké jsou trendy? Je o tyto přístroje zájem?

V globálním měřítku, zejména v USA, Kanadě, Německu a Anglii je k dostání velké množství přístrojů, je možnost si je na místě vyzkoušet, a audiovizuální stimulační přístroje převažují nad ostatními stimulačními metodami. V podstatě výroba nestačí pokrýt zájem. U nás jsme trochu pozadu, a to je otázka informovanosti. Je důležité prolomit jakousi informační bariétu. Handicapem českého prostředí je to, že vzhledem ke kupní síle obyvatelstva jsou stimulační přístroje relativně daleko dražší, než třeba v USA nebo Německu. Zajímavá je například zpětná vazba od zkušených meditátorů, několik jógínů přístroje vyzkoušelo, a s velmi oozitivním ohlasem. Námitky měli jen k uživatelskému pohodlí, například k označení tlačítek, srozumitelnosti návodu k použití atd. Aby člověk méně technicky zdatný s ovládáním nemusel zápasit.

U nás zatím nefunguje propojení např. terapeutů a hypnoterapeutů s těmito přístroji. Jak to funguje ve světě?

V tomto směru asi nedokážeme v ktátkém horizontu změnit vývoj. Tradice terapeutických škol v USA a v Německu nebyla nikdy natušena, měnily se pouze subtilnosti v osobních přístupech. V českém prostředí je třeba, aby se tetapeuté nejprve s hypnoterapií naučili zacházet jako s jednou z velmi významných metod, umožňující ovlivnit zdtavotní stav pacienta. Přístroj, které v tom dokáží účinně napomoci, si pak sami terapeute budou vyžadovat. Důležité je to, že s touto terapií, posíleno přístroji, lze pracovat i s těmi, kteří nejsou hypnotizovatelní klasickými metodami. Podle statistik 4 z 5 lidí, které nelze hypnotizovat konvenčními prostředky podlehnou stimulaci s přístroji.

Dnes tedy víme, že cvičením můžeme velmi značně posílit a transformovat tělo, pomocí auta se kamkoliv rychle dostat, pomocí mikroskopu vidět velmi malé věci, pomocí dalekohledu dohlédnout daleko... jsou tyto mozek stimulující a posilující přístroje něčím, co budeme v budoucnu běžně používat?

Mozek každého člověka je celým jeho vesmírem, spojením, s ostatními mozky, spojením se všemi principy života. Jestliže tyto přístroje dokáží všechny mozkové funkce zoptimalizovat, mají nepochybně velkou budoucnost. Zatím hledáme ještě přesnější označení. Jsou to skutečně jakési posilovače výkonu lidského mozku. Přístroje, které dokáží zefektivnit a optimalizovat výkon mozku podle momentální potřeby.

Tyhle přístroje používají skutečně výkonní a slavní lidé už desítky let.

Sportovci poslední dekády objevovaly pomocí nových technologií a vědy obrovské rezervy lidské tělesné výkonnosti, teď jakoby nastal čas abychom začali objevovat obrovské rezervy ve výkonech našeho mozku.

Přesně tak. Zvláštností a důležitou složkou těchto přístrojů je možnost nasazení na určité činnosti a v určitém čase.

Takže si můžeme představit, že někdy v nedaleké budoucnosti takový mladý úspěšný a výkonný muž bude mít před důležitou zkouškou, takže si ráno zapne počítač, přes myš bude změřen (tlak, teplota, galvanický odpor kůže), nať uká si nebo přímo řekne, o co mu jde, a přístroj mu namixuje optimální dodávku těch frekvencí a takových stimulací, které ho optimálně připraví na náročný intelektuální a emoční výkon.

Samozřejmě. K takové vizi vedou již dnes dvě cesty. Za prvé je dost velký výběr hotových, zabudovaných, dalo by se říci konfekčních programů — uživatel si pro svou potřebu vyzkouší dva tři programy pro energetizaci nebo uklidnění, a vybere si ten, který se mu optimálně hodí. Druhá možnost pro zkušenější uživatele je vytvoření individuálního programu, který ho probudí nebo aktivuje k takovým výkonům, které potřebuje dosáhnout.

Přístroje je možno vyzkoušet a koupit na adrese:

GRADIOR GALAXY

Senovážné nám. 24
(vchod z Jeruzalémské ul. 1),
116 47 Praha 1.
tel. fax 02/24102402

KNIHY

které stojí za to

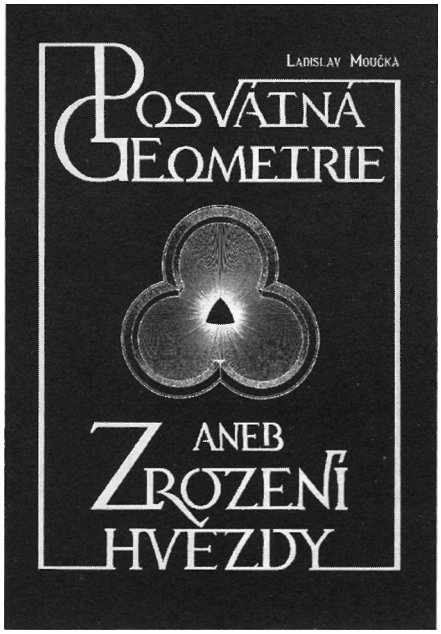

Posvátná geometrie aneb zrození hvězdy
Ladislav Moučka
Půdorys 1996

Autor, znalec hebrejštiny, nadšenecký nakladatel a vytrvalý trpělivý hledač Pravdy v jedné osobě předkládá své pětileté dílo. Po „Cestě pouští", ručně psané a kreslené knize zamyšlení nad číselnými vztahy mezi jednou ze dvou základních kabalistických knih (SeferJecira, Kniha stvoření) a tarotem teď můžeme listovat v podobně pečlivě sázené, ručně psanými titulky a pečlivě vyvedenými nákresy vyzdobené knize o posvátné geometrii. „7 kapitol na 168 stranách o tajemství a původu stromu života," zní podtitul.

Nebo jinak: je to kniha o číselném odkazu kabaly, o lidském hledání harmonie ve světě kolem nás a o možnosti tuto vesmírnou harmonii nalézat prakticky všude kolem nás. Pokus nalézt posvátně geometrický symbol, vzorec, který by pomohl nalézt v katedrálách a starých knihách zašifrovaný, ale v minulosti ztracený návod na harmonii. Při porovnávacím studiu numerologických hodnost hebrejské abecedy, hledání skutečného tvaru tzv. stromu života (geometrického vyjádření systému a vztahů tzv. sefir, jejichž prostřednictvím Bůh stvořil svět) a při jeho aplikaci na různé další kosmologické symboly (zodiakální obloha, půdorys komplexu Stonehenge, katedrála v Chartres, denderská deska z Hathořina staroegyptského chrámu či rozekruciánská ilustrace) totiž autorovi vychází, že „jak dole tak nahoře": starými mudrci hledaná a tušená harmonie Vesmíru má své paralely v lidském světě. Katedrály, hudba, číselné vztahy a poměry mezi nejrůznějšími historickými a kulturními artefakty tak rezonují s teoretickou potřebou právě dnes hledat a nalézt univerzálně aplikovatelný návod na řešení problémů disharmonicky se vyvíjejícího světa.

Tušená korespondence mezi učením starých mistrů, pokoušejících se nalézt princip uspořádání světa a života, a současnou kosmologií a změnou paradigmatu (knihy F. Capry a dalších) nabízí další možné směry úvah o vzájemném zpětnovazebním vlivu člověka na svět, ve kterém žije. Mýty mnoha kultur vypráví o tom, že svět vznikl ze snu. Ze svět, tak jak vypadá, je dílem člověka samotného, jeho způsobu vnímání reality. Jinak řečeno, tak jako dům musí vzniknout nejprve ve snu, vizi architekta, a teprve potom vznikne ve své hmotné podobě, tím, jak sníme a myslíme, utváříme výsledný obraz a hmotnou formu světa, který obýváme.

Když člověk najde nějaké posvátné, jemu příznivé místo, je jistě jeho pozitivním vlivem ovlivněn. Sám ale tím, že v celých generacích na toto místo chodí, svými rituály a stavem své mysli místo samo také ovlivňuje. Mění a k obrazu svému ladí či filtruje paměť a vibrace místa. Každá další generace se pak na odkaz pozitivního vyzařování země i odkaz minulých generací poutníků snadněji vyladí.

Ještě jinak: člověk, žijící na smetišti a obklopený ze všech stran zprávami o agresi, bude mít v mysli a ve svém životě to, co vytvořil a čím charakterizoval svůj svět: chaos, agresi. Člověk, který začne, třeba jen ve svých vizích, hledat, kreslit, nalézat harmonické vztahy a poměry, začne pomalu své vize i (nejprve kolem sebe) uskutečňovat. Proces hledání je Cesta. Uspořádání kulis a úmysl konání ovlivní výsledek a cíl.

Jen houšť a více takových knih, takového pozitivního hledání (Cesta je také v tomto případě transformační proces a více než cíl). Ze účel světí prostředky? Proč ne. Takovéto knihy možná pomáhají měnit svět.

Chaos

James Gleick
Nakladatelství Ando Publishing,
distribuce Mafa

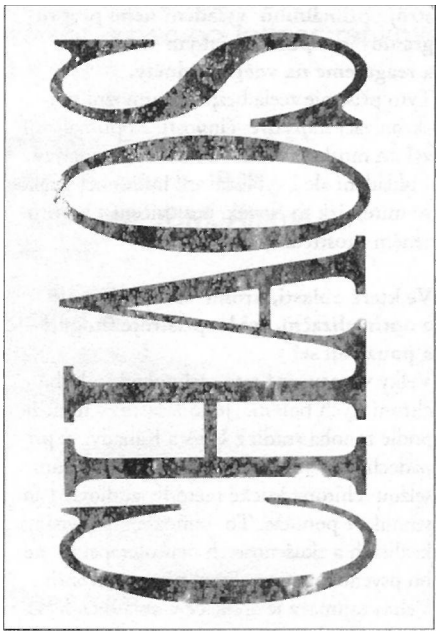

Překlad knihy, která od svého vydání v roce 1987 patří do základního fondu lidí „nového věku", už byl načase. Gleick podrobně, s nadhledem a erudované popisuje vznik nové vědy, teorie chaosu. V žádné jiné knize se nedozvíte tak přesně a přehledně, co to je „motýlí efekt", „forenzův atraktor", Mandelbrotovy fraktály či fraktálová geometrie. V žádné jiné knize se nedozvíte tak stručně a pádně o Kuhnově teorii změny paradigmatu, matematických modelech počasí či turbulencí, bifurkaci či praktických důsledcích uplatnění výsledků tohoto zkoumání např. v biologii, medicíně, geografii atd. Věda o chaosu je přitom vědou o běžných věcech - umění, počasí, biorytmech, dopravních zácpách, kapajícím vodovodním kohoutku. Nebo jinak, pro naši dobu po éře „poroučení větrům a dešťům" je příznačné, že medicína přiznává, že vyléčit dokáže jen asi 80 z několika tisíců nemocí, a že např. nikdo neví, proč je voda tekutá a proč se změní v led.

Jako kluk v pubertě jsem s červenýma ušima vzrušením čítával Infeldovu knihu Fyzika jako dobrodružství poznání. Gleickova kniha Chaos je dobrodružstvím poznání nejvyššího řádu. Otevírá bránu do bran příštího věku. Pomáhá orientovat se i v dalších současných trendech vědeckého, ale i společenského vývoje světa, který žijeme. Prokazuje i těm, kteří změny paradigmatu odmítají vzít na vědomí, že žijeme převratnou dobu, a že v jejím chaosu je, zatím skrytý, řád.

Není co dodat, stačí jen číst a vychutnat si možnost být téměř u toho.

„Svět by byl lepší, kdybychom každému začínajícímu studentovi dali kalkulačku a poradili mu, aby si pohrál s logistickou diferenční rovnicí. Jednoduchý výpočet by mohl pomoci čelit zvrácené představě o možnostech světa, která pochází ze standartního vzdělání současného vědce," cituje Gleick matematika a biologa Maye, a dodává: „Chaos by se měl vyučovat. Nastal čas uznat, že obvyklé vzdělání vytváří ve vědcích mylný dojem."

Nevadí, že je zkratka delší, zato je méně pohodlná, říkával s oblibou můj švagr. Často jsem, když jsem ho pozoroval při

opravách auta, oceňoval, že přestože utrhal šroubkům závity a tu a tam něco poničil, nakonec všechno zase nějak dal dohromady a „spravil". Když tak hovořím s různými jógíny, zenovými mistry, šamany a jinými taoisty života, a když čtu články renomovaných lékařů o tom, že akupunktura je pavěda a nemůže fungovat, či fyziků, že hvězdy na nás nemají žádný vliv (jakoby Slunce nebylo hvězda), myslím na to, že když se prý reprezentanti současné vědy konečně došplhali na vrchol hory Poznání, uvítali je taoista, buddhista a šaman slovy: „Kde jste byli tak dlouho?"

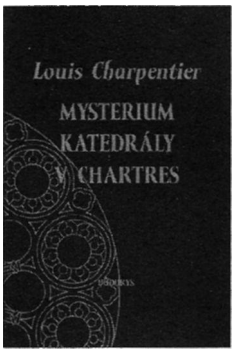

Mystérium katedrály v Chartres

Louis Charpentier
Půdorys 1995

To, jak jsou katedrály v celé Evropě postaveny, směrově orientovány, není náhoda. Všichni to tušíme, ale málokdo ví podrobnosti. To, že katedrálu v Chartres s obdivem navštěvují i dnes tisíce turistů, nebo že její vitráže se svými studenty soustředěně studoval František Kupka, také není náhoda. To, že se v katedrále dochoval labyrint, a že vycházejí knihy, dokumentující pátračská dobrodružství ducha těch, kteří nás ve svém pátrání prostě jen předběhli, také není náhoda.

Louis Charpentier vydal v roce 1977 knihu o svých zjištěních jako svědectví úžasu nad dokonalostí poselství středověkého člověka. Krok za krokem odhaluje tušené i zcela nové souvislosti. Jaká nádhera. Jaká erupce inteligence, citu pro proporce, harmonii. A z té druhé strany - jak slepí jsme a nevědomí. Jací ignoranti.

Osobně mne zaujala kapitola, věnovaná hudebním proporcím stavby.

„Chartres je gotická stavba. Základem gotického slohu je prvek, nazývaný lomený oblouk. Neví se přesně, kdy se objevil poprvé. Gotika vznikla současně po celém křesťanském Západě, hlavně v benediktinských a cisterciáckých klášterech.

Další zvláštnost: gotika se objevila po první křížové výpravě, speciálně po návratu devíti prvních rytířů Templu. Dvanáct let nato opat ze Saint-Denis u Paříže nechal postavit první gotickou klenbu na románských základech svého opatství. Přibližně v téže době se započalo se stavbou katedrály v Noyonu. A od té chvíle se stavěly klášterní i světské stavby všude, zvláště v oblasti Ile-de-France a v Champagni.

Ta úžasná věc stojí za zamyšlení - znamená to totiž, že stavební mistři byli snad předem vyškoleni, že tu tedy byl záměr tento stavební sloh rozšířit. Z existence záměru pak vyplývá, že duchovní očekávali od lomeného oblouku významný religiózní účinek. Stavitelé sledovali jeden cíl - využít ku prospěchu člověka daru matky Země - telurického proudu v určitém směru. Každá katedrála je akumulátor i zesilovač vibrací.

Výšku horizontálních linií katedrály v Chartres známe jen přibližně, protože podlaha se měnila a její původní úroveň již nelze určit. Přesný výpočet by tedy nebyl možný, kdyby se neukázalo, že stavitelé používali jedné míry, a to polovičního loktu, tedy 0,369 m. Hodnoty této míry jsou vždy v celých číslech, beze zlomků.

Vyjdeme-li ze základní míry 40 loktů, zjistíme, že všechny další úrovně stavby jsou přesně v poměrech, které odpovídají sekundě, tercii, kvartě, kvintě, sextě a septimě hudební stupnice gregorinnského chorálu. Výška hlavic odpovídá tercii, výška římsy kvintě, výška hlavic pod základem klenby oktávě. Výpočty vypadají složitě, ale ve skutečnosti stačilo k realizaci měřit podle nákresu na zemi a jen se sčítaly míry v určité posloupnosti.

Růst stavby do výšky, jejíž etapy jsou vepsány do horizontálních linií, se uskutečňoval v harmonickém vztahu k šířce hlavní lodi. Šířka je v dokonalé harmonii se všemi dalšími rozměry půdorysu. Půdorys je v harmonii s místem, na kterém katedrála stojí (pahorek a hladina spodní vody), i se zeměpisnou šířkou. Dokonce i s rychlostí zemské rotace (je náhoda, že délka hlavní lodi je 110,7 m a rychlost rotace země v tom místě 1107 km/h?)"

Katedrála je tedy gigantickým hudebním nástrojem působení na člověka ve smyslu přímé iniciace. Zesilovač pozitivních zemských, a také, chcete-li, od dob středověku i náboženských vibrací.

Vždy jsem měl rád sci-fi, vždy jsem měl rád komixy. Sci-fi je dnes už uznávaný literární směr, který prakticky jediný pokračuje v tradici mýtů. Komixy předznamenaly dnešní klipovou postmoderni kulturu a reflektují spoustu jejích rovin. Sci-fi i komixy, pohádky, mýty, to vše jsou lidské způsoby, jak stimulovat pronikání vnější, povrchové, racionální roviny vnímání a reflektování světa kolem nás, s těmi hlubinnějšími, chcete-li podvědomými rysy našeho myšlení a bytí. Každá s nadšením přečtená kniha buduje nové mosty mezi dosud nespojenými částmi mozku. Budiž chvála nadšencům a těm, kteří se jejich prací dokáží nadchnout.

Při studiu chování lidí ve skupině a sociologickém porovnání tzv. většinového rozhodování v demokracii se zjistilo, že když např. ze 100 lidí 99 zvedne ruku a „jednohlasně" odhlasuje nějaké řešení, a ten jeden jediný si není jistý a proto váhá, z delšího časového odstupu má právě váhavec pravdu. Ono „tušení" je jakýmsi podvědomým ukazatelem něčeho, co kolektiv, často stržen „většinou", nedokázal do svého rozhodování zahrnout.

Budiž chvála váhavcům a těm, kteří nesouhlasí s davem. Kteří trvají na svém „tušení". Kteří neposlechli volání doby a neodevzdali své nadšení, svou imaginaci a intuici na špalek vědeckého paradigmatu.

Charpentier a jeho úvahy nad historií a půdorysnou dokonalostí katedrály v Chartres jsou také „vědecky napadnutelné", přinášejí ale nejen čtenářský zážitek (při kterém uši čtenáře rudnou vzrušením a úžasem), ale odhalují také ony netušené spoje nejen v historii, ale i v našich myslích.

Kosti a svaly zenu

Paul Reps
Zenové příběhy a kóany
Votobia 1996'

Kniha „Zen flesh, zen bones", jak se v originále jmenuje, byla tou poslední kapkou, která v roce 1977 způsobila, že se budu v budoucnu věnovat zenu. Rozhodl jsem se ji (pro sebe a v deseti kopiích, jako obvykle, nezištně) přeložit pro přátele a nadšence. Již tehdy jsem narazil na překladatelské oříšky, na kterých si vylámaly zuby celé generace překladatelů a interpretů (včetně I. Indrucha).

Aby bylo jasno: zaplať zenový pánbůh, že kniha konečně vyšla i v češtině. Votobii dík za systematické zaplňování mezer základního humanistického (a v tomto případě i neevropského) vzdělání. Přesto, že knihu vřele doporučuji, a že spoustě nadšenců poslouží, tak jako posloužila kdysi mně, neodpustím si pokus opět naznačit, že zen by měl překládat jen zenista.

Už sám titul je nepřeložitelný problém: Reps vybral ty základní a nejužívanější zenové kóany a příběhy - titul by tedy měl v češtině znít spíše jako „kostra a svaly" zenu, nebo „základní konstrukce" zenu, nebo „základní povaha" zenu. „Flesh and blood", tedy maso a krev, přeneseně znamená „lidská povaha".

Dalším problémem je překládání z překladů. Původní zenové příběhy byly převyprávěny do starojaponštiny z čínštiny. Pak ze starojaponštiny do současné japonštiny, a pak z japonštiny do angličtiny. Jak by asi dopadl čínský překlad Joži Mrázka-Hořické-

ho, kdyby ho současný Číňan překládal z japonského překladu německé verze?

jiným oříškem je například případ „Deseti podobenství o býku". My jsme to kdysi překládali (a u pana Tomáše sledovali jeho výklad) jako Deset obrázků o chytání buvola. Vzhledem k tomu, že zen nepochází ze Španělska nebo Ameriky, bylo by asi přirozenější používat slovo buvol, protože to je přesně to zvíře, které je i nakresleno na inkriminovaných obrázcích. A navíc buvol je zde zástupným symbolem pro „chycení a zkrocení" té základní „buddhovské" podstaty v každém z nás.

Slavná kniha 100 kóanů „Mumonkan" se obvykle překládá jako Brána bez brány, ve smyslu „brány, která nemá bránu". Jde o to, že každý kóan, tedy jakýsi intelektuální oříšek, jakási nelogická hádanka, je, a zvláště v případě toho prvního nejslavnějšího kóanu MU, jakousi branou. Zenoví adepti na celém světě celá staletí zoufale touží dosáhnout „kenšó, vhledu", rozluštit kóan, tedy projít tou podivně nepropustnou bránou do světa satori, věčného osvícení. Jenže jakmile kóan rozluštíte, zjistíte, že ona brána, která tak dlouho odolávala vašemu úsilí, byla iluzorní konstrukcí vašeho způsobu vnímání reality - ve skutečnosti neexistuje. Je to tedy brána nebrána. Otrocký překlad „Brána bez vrat" je o něčem jiném.

Repsův termín „no-thing", tedy něco nehmotného, je zde přeložen opět otrocky, ne-věc, ale spíše by se hodilo „prázdnota, nicota".

14. kóan ze sbírky Mumonkan jasně dokazuje, jak moc záleží na každém slově. „Když se mniši z východního a západního křídla kláštera hádali o kočku, Nansen kočku chytil, vytáhl meč a řekl zkoprnělému davu: Rekne-li někdo to správné (zenové) slovo, kočka bude žít.: Nikdo neodpověděl a Nansen tedy kočku s klidem rozsekl na dva kusy."

Tolik kóan. Anglické slovo „right" je v knize přeloženo jako „dobré". Jenže o to, jestli bude slovo dobré či špatné, přece vůbec nejde! V tom je Nansenova past. Zen se slovy vyjádřit nedá. Pokračování kóanu to také polopaticky naznačuje i nechápavým: „Večer se vrátil Džóšú a Nansen mu o incidentu vyprávěl. Džóšú si beze slova vyzul sandál, položil si ho na hlavu a odešel. Nansen řekl: Kdybys tu ráno byl, ta kočka mohla žít."

21. kóan je také o něčem jiném. Zenový mistr, tak jako „žolík" v kartách, je svobodný a žádnou doktrínou nesvázaný a všeho schopný brach, který má pro strach uděláno a neustále si z rigidního světa ostatních vystrašených dělá srandu. Kóany se používaly tak, že než mnich svůj kóan dostal, ve společnosti ostatních si vyslechl na toto téma mistrovo „kázání". Navíc se většina kóanů týká detailů a situací klášterního života, o kterém my dnes nevíme zbla. Takže pak to dopadá takto:

Jistý mnich se zeptal Ummona - co je to Buddha. Suchý hnůj, odpověděl mistr."

My Češi ale přece v jedné rovině známe něco podobného ve výroku Švejka - „Když nejde o život, jde o hovno." V klášterech tenkrát mniši nechodili na WC (water doset - tedy tam, kde si po vykonání potřeby umyjete ruce v soukromí), ale za klášterem byl vykopán dlouhý příkop a mnich se usadil na kládě, vykonal potřebu, a zadek si otřel klackem, k tomu účelu připraveným. Kóan by tedy měl spíše znít: „Hovno na klacku".

Z jiné perspektivy: ten, kdo je osvícený, nedělá rozdílu mezi tím, čeho si lidé cení, a tím, čím opovrhují. Ví, že všechno je zázrak a hodno úcty. Tedy i fekálie. Praktický dopad je ten, že v klášteru čistí žumpu jen ten, kdo je na tom, pokud jde o duchovní vyspělost a délku praxe, nejlépe. Tedy mistr. Jen ten má „právo" babrat se v hovnech. Protože on to jako hovna, tedy něco fujtajbl, opovrženíhodného a nečistého, nebere.

Zenoví mistři si dělali srandu i ze svých žáků. Často zapírali, i když měl žák pravdu - ne protože by byli krutí, naopak. Povrchní nebo jen logické, rozumové řešení kóanu není k ničemu. Šlo o to zjistit, jestli žák za svou pravdou stojí. Jestli si je jistý. A o tu vnitřní jistotu - ne o správná řešení - jde v zenu především.

Účelem sbírek kóanů je především zaujmout studenty, poskytnout jim něco k přežvykování, a pak jim ukázat, že o tom to není. V tomto smyslu je tahle kniha stejně dobrá jako ty ostatní u nás již vyšlé. Činy zenových mistrů jsou absurdní a nepochopitelné. Plné paradoxů. Ten, kdo neví, nechápe a kóany jsou mu nesrozumitelné. Ale ten, kdo ví, nebo ten, kdo si počká, zjistí, že mají svou vnitřní logiku a význam.

Jednou jeden rolník, který zůsfal sám poslední na rýžovém poli nahoře na kopci ostrova, spatřil, že se z moře rychle blíží ničivá veliká vlna cunami. Zapálil tedy rýžové pole. Lidé dole na pobřeží ve snaze oheň uhasit honem běželi s vědry vody nahoru na kopec.

Jakákoliv kniha kóanů funguje. Pomalu nebo líně, ale jistě. Každý kóan je jako osina v prdeli pohodlí. Časovaná bomba pochopení, jen houšť a víc.

(A pokud by se příští vydavatelé konečně rozhodli dát překládat zen zenistům, pak by to bylo ideální).

Tibetská kniha o životě a smrti

Sogjal Rinpoche
Pragma a Knižní klub

„Co víc je třeba říci?
Dětinská práce pro vlastní blaho
a práce buddhů pro blaho druhých -
pohleďte, jaký to rozdíl!"

Tahle kniha ke mně přišla v ten správný okamžik. Právě jsem končil dvoutýdenní hladovku. Byl jsem vyčištěný, vnímal jsem všechno neobyčejně silně. V pozadí knihy neustále probíhá něco, co je daleko silnější než sdělovaná informace. Silnější než všechny popisované rituály, silnější než všechny výklady meditace. Přestože jsou tak krásně jednoduše a čtivě popsané, takže každý může ihned začít. Daleko cennější je tam druhý, možná i třetí plán knihy: někde vzadu probíhá lidské porozumění. Pochopení života. Láska.

Kniha v jednotlivých momentech dokáže dát kapky poznání. Ne výkladem technik. Je tam spousta příkladů ze života duchovních učitelů autora, ale tím nejúdernějším je klid mysli. Jednoduché učení podané jednoduchými slovy. Jako když dostaneš plný talíř nejlákavějších dobrot - nemůžeš to nesníst.

Vnitřní klid mysli je předestřen jako něco tak jednoduchého a samozřejmého, že si ho nemůžeš neuvědomit.

Z knihy dýše zjištění, že nejde o nic jiného, než o vnitřní klid mysli. Být v tom. Zůstat s klidnou myslí.

A na tu tenkou nit intimity, humoru a pochopení pak navazuje výklad tibetského buddhismu. Je tu ucelený přehled tibetského buddhismu. Není to nauka, je to přehled vnitřního náhledu na to, co se nazývá tibetský buddhismus, popis toho, čím se tibetský buddhismus liší od těch jiných buddhismu. Tady jde o nesmírné soucítění a po generace pěstované umění otevřít se životu.

Je to laskavá kniha o lásce napsaná moudrým člověkem.

O. Ch.

Feng šui

Staré čínské umění šťastného domova
Kwan Lau
Pragma

Je příznačné, že člověku na jisté duchovní a kulturní úrovni stále častěji dochází, že ty nejmoudřejší věci vlastně zná. Je příjemné zjišťovat, že i dnes, v době překotného přílivu drasticky a brutálně nových informa-

cí, metod, postupů, přístrojů a reklam na štěstí, stále sem tam platí moudrosti našich babiček. Je dobré, že stále častěji zjišťujeme, jak jsme ve svém způsobu vnímání světa kolem sebe omezeni ideologicky natřeným „pseudovzděláním"- a tak dnes již víme, že

čarodějnice byly léčitelky a sušené ještěrčí ocásky nebo ropuší kůže obsahují halucinogenní látky, že flagelanti stejně jako šamane, staří Slované či Germáni či Rusové užívali psychedelických látek se stejnou vervou jako Indiáni nebo Tibeťané. Vědci zkoumají počasí nebo tvorbu mraků, a začínají, alespoň ti nezabednění, hovořit jazykem, který se (pro fundamentalisty všech věků a kategorií) nebezpečně podobá jazyku guruů, mistrů a duchovních učitelů všech kultur a dob.

Podle starých Číňanů bylo umístění domu a jeho orientace v prostoru tím nejdůležitějším ze všeho. Dům, místo kde pracujeme, i předměty, které nás obklopují, ovlivňují naši psychiku, formují naše chování a v negativním případě ničí naši vnitřní harmonii a zdraví.

Ale vždyť i naši předkové věděli ledacos o geopatogenních zónách a o tom, jak a kde postavit katedrálu nebo domek. Uměli hledat vodu, nerosty, orientovat se v krajině.

Staré čínské umění geomancie, tedy jakési pro nás až magické umění postavit dům nebo nábytek v něm tak, aby člověka netrápily sny a zlé energie, je další z řady čínských (a dálněvýchodních) nauk, na které se západ doposud díval s opovržením. Evropocentrismus naší kultury sice v encyklopediích uznával Číňanům prvenství pokud jde o střelný prach a porcelán a snad i papír, ale zcela ignoroval řadu dalších vynálezů, teorií a životních stylů, které formovaly unikátní a tak úspěšnou civilizaci (nechrne na hlavě, Čína je stále nejlidnatější zemí na světě a patří jí budoucnost). Evropocentrismus v dějinách umění řádil a řádí ještě víc. Jak se pak s tímto „západním" myšlením a postojem postavit vůči tak podivně disciplíny přesahujícímu umění, jako je feng šui?

Umění pracovat s krajinou a vytvářet ekologicky dokonalou harmonii člověka a jeho domu s okolím samozřejmě znali a používali v té které formě i Arabové, Afričané, Eskymáci, ale i naši předkové. Jenže málo naplat, Číňané v tom dosáhli mistrovství.

Tato kniha je jen úvodem. Základním seznámením. Přesto by si ji měl přečíst každý, kdo nechce být jen pasivní obětí vnucených zvyklostí či architektonických zbrklostí. V záplavě dalších informací je často třeba začít tím nejdůležitějším z nejdůležitějšího. A co může být důležitějšího než kvalita prostředí, které nás formuje a dnes a denně ovlivňuje domova? A přesto, že řada informací zapadne do jakési pradávné zděděné moudrosti našich předků, řada jiných překvapí. Málokdo z nás uvažuje např. o tom, kam a jak umístí v bytě zrcadla. Jak se dá celkem snadno, ví-li se jak, upravit stavební nebo prostorová nedokonalost.

Tahle knížka je tak do ruky. Měla by být vždy po ruce těch, kteří staví dům, zařizují byt, ale především těch, kteří bydlí v panelákovém bytě. A navíc je to další důkaz, ve smyslu indického přísloví „Když je žák připraven, přijde učitel", že i my začínáme být připraveni ke skutečným hlubinným změnám svých životů.

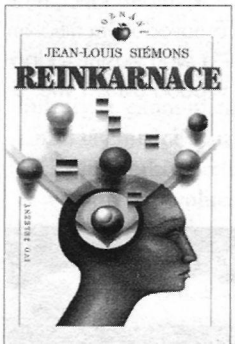

Reinkarnace

J. P. Siémons
Vydalo nakladatelství Ivo Železný

„Ten, kdo užívá darů božstev, aniž by něco nabídl na oplátku, je zloděj. Existuje na zemi zbytečně." Toto hinduistické upozornění je morální imperativ, který právě dnes, v době na konci milénia (a možná, dokud nezjistíme, kdo jsme, kam jdeme, a jak být k sobě navzájem tolerantní, konci lidské civilizace), rezonuje myšlenkami stále většího počtu lidí. Slova jako „karma" nebo „reinkarnace" jsou dnes známa lidem po celé planetě.

Staří Indové věděli, že tento svět není chaos, ale jakési pole (kšétra), strukturované do nekonečných podrobností a charakterizované kosmickým řádem (lókasamgraha). Hranice tohoto pole se samozřejmě neomezuje jen na námi hmatatelný svět, rozšiřují se do neviditelných sfér s jemnější „hmotou" a dále až k samému prazákladu hmoty či přírody (múlaprakrti), naší myslí neprozkoumatelné. Tomuto objektivnímu aspektu přírody (prakrti) odpovídá subjektivní aspekt znalce pole (kšétradžňa), což je vědomí (puruša), vnímající divadlo přírody. Puruša a prakrti jsou bez počátku, neoddělitelné, jako dvě strany jedné mince.

Pokud člověk čte nějakou současnou kosmologickou knihu, nebo teorie o velkém třesku nebo černých dírách, nebo záznamy účastníků ayahuascového nebo LSD sezení, zjistí, že by stačilo jen zaměnit některé pojmy: je to o tomtéž. Nedostali se dávní hindští mudrci, jen jinými metodami, tamtéž? Čtenář Moodyho dnes čte Tibetskou knihu mrtvých úplně jinak, než jak by ji četl a chápal před Moodym - a začíná ji chápat. Statisíce Američanů se dnes učí „umírat", podobně jako učí umírat Bardo Thedol. -,

Autor, přední francouzský znalec esoterie, nikoho nepřesvědčuje, aby v reinkarnaci věřil, aby tedy odhodil starou víru pro jinou, dnes jaksi pravděpodobnější. Jde mu o jakési vnitřní poznání, prozkoumání tématu. Přináší všeobecné informace moderní badatelskou formou: analyzuje několik typických modelů reinkarnace, dějiny a historické proměny chápání pojmu převtělování, a po vzoru detektiva třídí „svědectví" o reinkarnaci do přehledných celků, včetně protikladných argumentů.

Autorův buddhistický model reinkarnace pak přináší také jednu z nejpřehlednějších a nejsrozumitelnějších analýz buddhismu: tvrdí po právu, že buddhismus není náboženství, ale terapie duše. Oceňuje na buddhismu to, co na něm oceňují jeho současní vyznavači a praktikanti: přímý tah na branku. Člověk se vyvíjí v rovině psychologické a morální, jde ke kořenům věci, aby osvobodil „programy" myšlení od svých iluzí, prošel na druhou stranu zrcadla a vešel do skutečnosti. Buddhův žák je, stejně tak, jako kdyby žil ve starém Řecku, vyzván, aby zkoumal sebe sama: to je nejdůležitější ze všeho, to určuje kvalitu jeho života. Všechno ostatní je jen plané řečnění. Žádná předběžná metafyzika, žádná kosmogeneze, nic o smyslu života a vesmíru. Buddha logicky namítá: Bude snad člověk otrávený šípem, naléhat na chirurga, aby mu sdělil jméno vražedného střelce, jeho adresu, výšku a druh použitého šípu? Raněného je třeba především ošetřit tak, že se odstraní šíp nevědomosti a jeho jed.

Siémonsův kritický rozbor některých aspektů praktického buddhismu, jeho obdiv mahájánového učení, rozbor termínů „tathagáta" a „bodhisattva" stojí za přečtení a hlubší úvahu. Jeho kniha se čte jako detektivka, včetně současnějších témat, jako je rozbor teosofického modelu reinkarnace, osobnosti H. P. Blavatské, nebo modelů reinkarnace bez konceptu duše, názorů a jejich vývoje v katolické teologii, atd. atd.

Kniha byla napsána počátkem 80. let, ale k našemu čtenáři se dostává (v pečlivém překladu) právě včas.

CD

které stojí za to

Return to the source
Deep trance and the ritual beats
Return to the source
The chakra journey
Distribuce: Mute CS

Dva dvoukompakty nacpané tou nejsoučasněji muzikou. První vždy skutečné „techno", rychlé šlapavé skladby k tanci na celou noc, druhé vždy plné nádherných pomalých skladeb, plných etnických citací a vědomě hlubinné práce s magickou silou hudby.

Nadšenci (Retům to the source, P. O. Box 4532, London SW2 2XT) sestavili dokonalé kompilace ukázek toho, čím rezonují současní mladí. Včetně vnějšího zpracování: dokonalá grafika, papírový (ekologický) obal, vložená brožurka nacpaná informacemi, rozhovory, fotkami, to vše v moderním počítačovém zpracování.

Jako notorický vydavatel samizdatových publikací (v dvanácti průklepech) a rockový a folkový muzikant (jak jsme jen toužili po možnosti své extatické hraní ve zkušebnách zaznamenat) výskám nadšením: tohle je splněný sen mnoha předchozích generací neortodoxních hudebníků, výtvarníků a jiných citlivců! Současná technologie umožňuje i těm velmi mladým (kterým nejde o zisk za každou cenu, ale především o to, aby se mohli vyjádřit) dokázat a ukázat, že to umějí a že mají co říct. Krasobruslařský řečeno, umělecký dojem 5,9, technická hodnota 6. Dokonalé dílo.

To v tom prvním plánu. Jenže tyhle kompakty svědčí ještě o něčem daleko významnějším. V hi-fi kvalitě zaznamenávají duchovní posun agresivní části nejmladší populace. Tedy od mrhání mladistvými silami na nic neřešící demonstrace naštvání a nesouhlasu k ekologickému vnímání světa kolem a pozitivním řešením. Jinak řečeno: noci, protančené jak v rytmu techna, tak v pomalém tanci na oslavu lidství a schopnosti člověka napojit a propojit se nějakou částí svého podvědomí s vesmírem', posouvají mladé docela jinam. Ti pak zakládají charitativní skupinky, ekologické čety, hovoří o „propojení s Vesmírem" a „duši" atd. (viz MANA č. 5).

Díky téhle hudbě nám dnes všude po světě vyrůstá docela jinak myslící a jednající generace mladých šamanů. Lidí, kteří se k zážitku „božského" dostávají přímo, nezprostředkovaně, bez tlumočníků a průvodců. Lidí, kteří nemusí o „propojenosti všeho se vším" jen číst (ve špatných překladech) - kteří ji zažívají. Novodobé rituály dnes mají podobu celonočních tanečních a meditačních oslav (např. jako ta novoroční z roku 1995 zaznamenaná na druhém dvoukompaktu: 5 000 mladých lidí procházelo celonoční poutí po jednotlivých čakrách, energetických vírech v lidském těle. Takhle bych si představoval seznámení se staroindickým učením i já: přímo, ihned, na vlastní tělo, mysl a duši.

My pozitivisté máme pak další důkaz: svět je takový, jakým ho lidé chtějí mít. Ti, kteří hovoří, čtou a otrocky sledují jen negativní masmediální problémový svět agresí a krutostí, mají, co chtějí mít. Stejně tak ale roste počet těch druhých, kteří přišli na to, že jen na nich samotných záleží, jaký že to svět a život budou žít. Těch, kteří díky tanci, hudbě, zábleskům světel a novodobým rituálům objevují vesmíry uvnitř a svou vlastní zodpovědnost za to, jak to vypadá uvnitř i vně. Lidí nového věku.

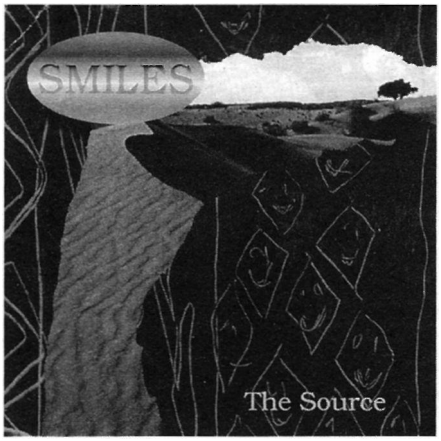

The Source

Smiles Mandla Makama
Oreade Music

Neuvěřitelné album. Holandský producent objevil na tržišti v Amsterodamu, uprostřed zhypnotizovaného davu, skladatele, zpěváka, mulfiinstrumentalistu a hlasového alchymistu, jihoafričana Smilese Makamu. Podařilo se mu ho přemluvit a dostat do studia. Výsledkem je 70 minut léčivé hudby.

Smiles vyrostl v Sowetu a od maličká hrál a zpíval. Odmítal ale hudbou „bojovat a protestovat" jako ostatní. V těch nejhorších dobách dokonce odešel do hor a několik let žil v úplné samotě. Hrál si jen pro sebe.

Holandská společnost Oreade v posledních letech systematicky rozšiřuje ediční činnost. Po sérii alb, inspirovaných „záhadami a mystickými tradicemi" nebo astrologickými náměty, začínala vydávat jak původní ambientní hudbu, world music, a v tomto případě také začíná sérii „world healing music", léčivé, dalo by se říci šamanské hudby nebo zpěvu.

Album nazvané Source (Zdroj, pramen) Smilese Makamy je ideálním příkladem původního, nekomerčního, duchovně motivovaného zpěvu, natočeného tou nejmodernější technologií. Tohle CD je, nevím jak, neuvěřitelně silně natočené - a že jsem jich už slyšel tisíce. I barva zvuku je neuvěřitelná. Člověk může přímo hmatat všechny a l i kvóty a barevné nuance jak hlasu, tak různých nástrojů.

Smiles Makama si své nástroje vyráběl sám - a také je to cítit a slyšet. Dokonce si sám, od semen, vypěstoval i keře a tykve, ze kterých jsou jeho nástroje vyrobeny - ať už se jedná o známý mnohastrunný nástroj kora, nebo vlastní verzi ohnutého prutu s jednou strunou, na kterou se tluče paličkou (berimbau), či úplně původní sestavu tykví a zvonělých dřev (sedm „makoyane" nad sebou).

Smiles Makama je jihoafrický *tibetský* zvukový lama. Pracuje s přesným laděním, určeným pro tu kterou čakru. Pomocí svých písní prý otevírá posluchačům jejich „třetí oko" - čakru v oblasti mezi obočím. Pro jeho tvorbu platí beze zbytku předpoklad, že člověk nemusí doslova rozumět tomu, co zpívá - ono poselství je předáváno tak upřímně a beze zbytku, tak „holisticky", řekli by zastánci teorií nového věku, že posluchači vědí, o čem je řeč. Poselství je předáváno neverbálně, přímo ze srdce do srdce.

Tohle umí jen málo lidí na zemi. Smiles Makama je duchovní učitel, který předává klid a vnitřní mír svými písněmi. Přitom vás roztančí. Nemůžete se nezastavit, nezaposlouchat a neusmívat. Tak nějak asi zpívaly Odysseovi jeho pověstné Sirény.

Music from the morning ofthe world

The Balinese gamelan and Ketjak
Nonesuch Records 1988, distribuce Warner Music

Zeptejte sejosky Skalníka, jak se mu líbilo na Bali. Začne vyprávět o neuvěřitelné kulturní úrovni a pustí vám nějakou ukázku tam-

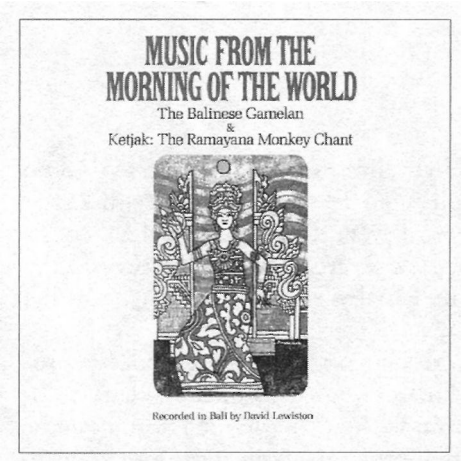

ní hudby. Gamelan, nebo nějaký strunný nástroj, nebo kečak. Vzpomínáte na jednu z úvodních scén filmu Baráka? Pár desítek mladých mužů nahoře bez, kteří velmi rytmicky křičeli a divokými gesty imitovali pomyslné tlupy opicích bojovníků z eposu Rámajána? Kdykoliv si pustím kečak, a kdykoliv ho pustím, abych dokumentoval sílu působení zvuku a rytmu na člověka, jsem unesen. Mráz po zádech, husí kůže extatického vzrušení, úžas nad znovu a znovu zjišťovanou zkušeností, že disciplína není nepřítel hudby a člověka, naopak, v užších mantinelech a pod tlakem disciplíny člověk podává neuvěřitelné výkony.

Tuhle nahrávku realizoval a sestavil dnes již legendární etnograf David Lewiston v 60. letech. Je dokonalá. Hudba i nahrávka.

Polyphonies vocales des Aborigenes de Taiwan

Inedit 1989, distribuce EGA Media

Svět je už dnes propojen daleko víc, než si uvědomujeme. Jednak v tom geografickém slova smyslu, jednak hudebně. Vzájemné ovlivňování nejrůznějších kultur dnes nabylo téměř inflační (Internetové) podoby, ale proč ne. Jsme jedné krve, ty i já, že, Mauglí.

Francouzská firma Inedit systematicky mapuje původní hudební kulturu národů celého světa a vydává jeden skvost za druhým. Nahrávka původního polyfonního vokálu původních obyvatel ostrova Taiwanu je velkým objevem. Tak velkým, že ústřední nápěv zpopularizovala skupina Enigma (svou nahrávkou a nádherným videoklipem) skutečně po celém světě.

Když jsme v 60. letech čekali „lepší příští" (teď nemyslím jen to socialistické a komunistické), kolovala metafora o „tavícím fyglíku": v megaměstech, jako New York nebo Sao Paulo, se přetaví různé národnostní a rasové odlišnosti a vytaví budoucí obyvatelé budoucího idealizovaného světa. Tyglík navařil rasové, studentské a jiné nepokoje koncem 60. let, politické krize a rozpory 70. a 80. let, ale pak přišel Castaneda, vědci přiznali, že „vědecké řešení světa" neexistuje (a čím více víme, tím méně toho víme), a v Amsterodamu, Paříži a dalších městech začali žít pestře vybarvení obyvatelé jakoby z jiného světa. Pokud se dnešní svět k něčemu přirovnává, je to koberec. Koberec je utkán z desítek tisíců různobarevných nití a uzlíků. Zblízka vidíme chaos barevností, ale poodstoupíme-li, spatříme jedinečný vzor globálního celku - koberec, jinak řečeno - každý sebemenší nárůdek, každá sebemenší kultura je unikátní a neopakovatelný příspěvek ke globální kultuře lidstva.

Člověk až žasne, jak slepí jsme byli a hluší k pokladům, o kterých nám nic neřekli, nebo je odsunuli „na smetiště dějin". Dnes už nikdo neví o politicích nebo „vědcích", kteří o domorodých společnostech prohlásili jednou provždy, že jsou „primitivní" - a celý svět naslouchá jednoduchým, ale o to působivějším nápěvům zpěváků a zpěvaček malinkých etnik, protože obsahují návod a lék na řešení krize humanity. Srozumitelně, bez nutnosti překladatelů a interpretů, tady zní výzva: pojď, člověče civilizací zaslepený a ohlušený, zastav se a použij toho, co máš - svého hlasu. Zpívej a naslouchej zároveň. Nalezneš vnitřní klid a mír, umění naslouchat, toleranci.

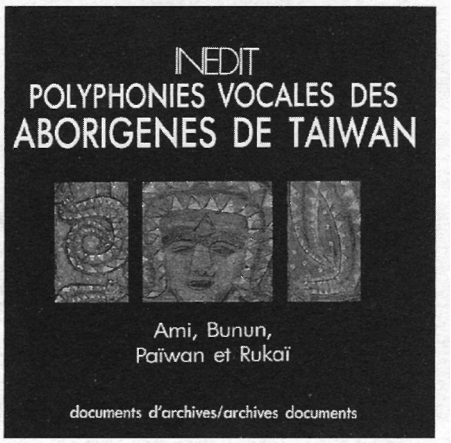

Radím budoucím posluchačům: poslouchejte nejprve jen mužský hlas, naladťe se, nechte provibrovat. Potom, aniž byste tyto vibrace ztratili, přidejte vědomý poslech ženského hlasu. Potom nechte provibrovávat své tělo a opět je nechte, aby si zvyklo. Pak se v představě vmáčkněte MEZI mužský a ženský hlas. Nechte chvíli působit. A pak to přijde: zkuste jen tak zlehka, jako nezúčastněný svědek, sledovat, co se děje v prostoru mezi jedním a druhým hlasem, jedním a druhým tónem. Sledujte, co vzniká. Jak se liší barva vztahu při téhle nebo jiné řadě tónů. Zkušenější zvukoví alchymisté pak mohou sledovat rozdíly harmonických oscilací, když si CD pustí v (akusticky) jiné místnosti, nebo na jiném přehrávači s jinými reprobednami.

Tuhle nahrávku pouštím rád a často. Vždycky funguje. Harmonizuje. Energetizuje. Uvádí v úžas a přináší naději. Dá se poslouchat znovu a znovu.

Všechny titujy dostanete v
POHODU
Benediktská 7, Praha 1
(stačí projít pasáží Kotva)
tel. 02/ 2481 6627

Díky patří také Warner Music
a MUTECS

Velmi by nám všem pomohlo, kdybyste si BARAKU předplatili.

Získáte tak nejen jistotu, že svůj časopis včas a vždy dostanete, ale také nižší předplatitelskou cenu (a možná i další subskripční výhody, včetně výhod a slev při nákupech literatury, zvukových nosičů a dalšího zboží). Poskytnete určitou počáteční podnikatelskou jistotu vydavateli, vyhneme se všichni pasti nefunkčního systému distribuce (málokdo z Vás asi ví, že distributorské firmy si účtují za své mnohdy velmi nekvalitní služby až 35% z ceny časopisu), a navíc podpoříte projekt, který zpětně prospěje i Vám.

Závazně objednávám roční předplatné čtvrtletníku BARAKA (168,– Kč)

Jméno a příjmení .....

Adresa ..... PSČ .....

Objednávku (s kopií útržku složenky) zašlete na adresu:
PLUS Publishing Ltd., Jirečkova 15, 170 00 Praha 7, tel: 37 57 33, 37 87 83, fax: 37 0 751

VIZE ČERNÉHO LOSA

Když jsme se utábořili, ležel jsem ve stanu. Díval jsem se otvorem ven, když jsem si všiml, že z mraků na obloze vylétli dva muži a blížili se ke mně. Letěli jako dva šípy, hlavami napřed. Dolétli až přede mne. Stáli přede mnou a každý měl v ruce dlouhé ohnivé kopí. Pak řekli: „Pospěš si, tví Praotcové tě volají!" Otočili se a jako dva šípy vystřelené vzhůru se vrátili na nebe. Vyšel jsem ze stanu, abych se podíval, kam oba muži mizí: zbyl z nich maličký, ale rychle letící obláček. Najednou se ale zastavil a velkou rychlostí se vrátil ke mně, aby mne vzal tam, odkud přišel. Když jsem se shora díval dolů, bylo mi líto, že opouštím své blízké.

Pak už nebylo nic než vzduch a rychlost mráčku, který mne nesl kupředu, a ti dva muži letící v čele. Před námi se vršil obrovský mrak, vypadal jako veliká bílá hora. Zde, v těchto oblacích, žijí Hromové bytosti. Ještě dále jsme se ocitli uprostřed velké bílé pláně. Bylo tam veliké ticho. Slyšel jsem jen nějaký podivný šepot.

Šli jsme dál a objevil se další nakupený mrak, který se změnil v indiánský stan. Vstupem do stanu byl velký oblouk z duhy. Otvorem jsem viděl šest starců sedících v řadě vedle sebe. Nejstarší z Praotců klidným hlasem řekl: „Pojď dál a ničeho se neboj." Vstoupil jsem a stanul před šesti muži, kteří vypadali staří jako hory, jako hvězdy - tak staří, jak člověk být ani nemůže. Nejstarší opět promluvil: „Tví Praotcové mají sněm. Zavolali si tě, aby tě poučili." Jeho hlas byl velmi milý, přesto jsem se třásl po celém těle. Pochopil jsem, že to nejsou obyčejní starci, ale že to jsou Mocnosti světa. První stařec byl Mocností západu, druhý Mocností severu, třetí Mocností východu, čtvrtý Mocností jihu. Pátý byl Mocností oblohy, šestý byl Mocností země.

Měl jsem strach, dokud první z Praotců opět nepromluvil: „Pohlédni směrem, kde se slunce naklání k obzoru. Tam vidíš Hromové bytosti. Od nich dostaneš moc a sílu. Oni tě s sebou odnesou na nejvyšší a nejopuštěnější místa na světě, jaké jsi kdy mohl spatřit, až tam, kde slunce nikdy nepřestává zářit. Vezmou tě na místa, kde pochopíš a porozumíš." Když to dořekl, uviděl jsem tam nahoře oblouk duhy a nad sebou mnohabarevné plameny. V rukou prvního z Praotců byla dřevěná miska plná vody a v té vodě bylo celé nebe. „Vezmi," pravil ke mně, „je to moc darovat život. Je tvá." Pak měl v ruce luk a pravil: „Vezmi, je to moc smrti." Pak ukázal sám na sebe a pravil: „Podívej se zblízka na toho, který je nyní tvým duchem, neboť ty jsi teď jeho tělem." Když to dořekl, vytáhl se do veliké výšky. Byl teď nesmírně vysoký. Dal se do běhu směrem, kde zapadá slunce...

Ukázka z 16. kapitoly Neihardtovy knihy Black Elk Speaks, nazvané Velká vize. Black Elk, indiánský bojovník a medicinman, byl jedním ze svatých mužů Siouxů na konci minulého století. Přeložil Blumfeld S. M.

PLUS Publishing, spol. s r. o.

nabízí

dovoz literatury z celého světa na objednávku dle dohody

Jsme schopni pro Vás dovézt
více než 10 000 katalogových položek
odborné literatury a encyklopedií z oblastí:

HISTORIE, UMĚNÍ, SOCIOLOGIE,
FILOSOFIE, PSYCHOLOGIE,
EKONOMIKY, MARKETINGU,
POČÍTAČŮ, LÉKAŘSTVÍ, CHEMIE,
MATEMATIKY
a dalších oborů

světových vydavatelství
Longman, Prentice Hall, Irwin, Churchil Livingstone,
Addison - Wesley, Abacus, Pitman Publishing,
McGraw Hill, Microsoft Press, Wiley, O'Reilly,
Paramount Publishing, Que a dalších

za přepočtovou cenu zahraničního dodavatele.

ČTENÁŘSKÝ KLUB

I koncový zákazník u nás může nakupovat se slevou.

Zásilková služba

pro tuzemskou odbornou literaturu.

PLUS PUBLISHING

Jirečkova 15, 170 00 Praha 7, tel: (02) 37 57 33,
37 87 83, fax: (02) 37 07 51
www.plus.cz

prodejny:
Jirečkova 18, 170 00 Praha 7, tel: (02) 37 91 04,
Revoluční 18, 110 00 Praha 1,
tel/fax: (02) 231 03 33

PLUS PUBLISHING

Meditace před Kupkou

Vlastimil Marek a BARAKA zve zájemce na přednášku a zážitkovou akci do Veletržního paláce (Národní galerie, sbírky moderního umění, 4. patro – výstava Jitro kouzelníků?).
V sobotu 25. ledna 1997 se v $16.^{00}$ sejdeme před obrazy Františka Kupky a po krátké přednášce budeme slavné obrazy vnímat jinak: jsou to totiž záznamy malířových ponorů do harmonického světa rozšířeného vědomí a mohou být pozvánkou a návodem k dosažení téhož harmonického stavu.

BARAKA připravuje na toto téma článek pro své jarní číslo.